

नेपाल सरकार

कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय

चुरे उत्थानशील आयोजना

चुरे उत्थानशील कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८३

तयार गर्ने:

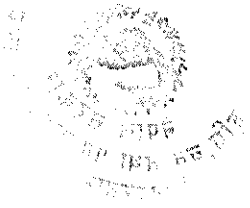
चुरे उत्थानशील आयोजना

आयोजना व्यवस्थापन इकाई

बबरमहल, काठमाडौं

आर्थिक वर्ष २०८३/०८४

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

बिषय-सूची

परिच्छेद-१

१.१ संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

परिच्छेद-२

२.१ कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि साझा प्रक्रिया तथा मार्गदर्शन

परिच्छेद-३

३.१ आयोजना व्यवस्थापन इकाई अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू

३.१.१. दिगो वन तथा प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशालाका लागि नेशन तथा सामग्री खरिद तथा वितरण (BN:47)

३.१.२. वन विज्ञानमा स्नातक तह अध्ययनरत बिद्यार्थीहरूलाई Intern Support कार्यक्रम

३.१.३ ANR क्रियाकलापबाट प्राकृतिक पुनरुत्पादन अवस्थाको अध्ययन सहयोग कार्यक्रम

३.१.४ वन तथा वातावरण मन्त्रालयको GEDSI रणनीति कार्यान्वयनमा सहबोध/तालिम/गोष्ठी

३.१.५. PMU/PPMU का कर्मचारीलाई SNRM सिक्काई सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय अवलोकन/तालिम गोष्ठी

३.१.६. कर्मचारीहरूको लागि दक्षता अभिवृद्धि तालिम

३.१.७. सरोकारवालाहरूसंगको संयुक्त अनुगमन र प्रतिवेदन

३.१.८. वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका प्रकाशन

३.१.९. असल अभ्यास/सफलताका कथाहरू लगायत आयोजनाका उपलब्धीहरू समेटिएको दस्तावेज प्रकाशन

३.१.१० जलवायु उत्थानशील ज्ञान/असल अभ्यास/स्थानीय सिक्काई आदान प्रदानको लागि प्रदेशस्तरमा गोष्ठी

३.१.११. जलवायु उत्थानशील/स्थानीय तथा आदिवासी ज्ञान तथा अभ्यासहरूको संगालो प्रकाशन

३.१.१२ चुरे सम्बाद गोष्ठी

३.१.१३. लैंगिक फोकल पोइन्टहरू (जीएफपी) (नियमित बैठक र अन्तरक्रिया)

३.१.१४ योजना तर्जुमा, समिक्षा, सरोकारवालासंग समन्वय गोष्ठी (BN: १६८)

३.१.१५ प्रदेश मन्त्रालय लगायत सरोकारवालासंग समन्वय, सहकार्य गर्न व्यवस्थापन खर्च (BN:२२०-२२२)

३.१.१६ CR-SNRM बारे जनचेतनाका लागि ज्ञान बिज्ञ सेवा (BN:२३९)

३.१.१७ क्षमता विकास बिज्ञ (परामर्श सेवा) (BN: २६२)

३.१.१८ प्रचार प्रसार सामग्री उत्पादन/खरिद/वितरण (BN: २३८)

३.१.१९ कार्यक्रम सम्बन्धी विभिन्न माध्यम मार्फत प्रचार प्रसार (BN: २४९-२५१, २४६-२४८)

३.१.२० संरक्षण दिवस समारोह (BN: २३८)

३.१.२१ Team Building Workshop (National) (BN: २२७, २२८)

३.१.२२ Safeguard and Gender Officer (प्रदेश)

३.१.२३ वन विज्ञ सेवा तथा परामर्श (BN: ८२, १३०, १०४, १५३)

३.१.२४ दिगो वन व्यवस्थापन (SFM) विज्ञ (BN: ५७)

३.१.२५ प्राविधिक अधिकृत (वन तथा जलाधार) परामर्श सेवा (BN: ३)

३.२. प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू

३.२.१ ANR कार्यक्रम संचालन/ कार्यान्वयन (BN:१०९-११४)

३.२.२. निजी वन प्रवर्धन कार्यक्रम (बिरुवा खरिद, ढुवानी तथा अन्य सहयोग) (BN: १२७-१२९)

३.२.३. नर्सरी स्थापना/मर्मत/स्तरोन्नति/विस्तार (५० हजार बिरुवा उत्पादन क्षमता (६६, ६७, ७३, ७४, ७५, ७९, ८१)

३.२.४. ३ फिट भन्दा अग्लो बिरुवा खरीद (६४-६९, ७०-८९)

३.२.५. बृक्षारोपण क्षेत्र पहिचान सर्भेक्षण नाप नक्सा स्थान छनोट समूहसँग छलफल क्षमता विकास र सम्झौत

३.२.६. नमूना बृक्षारोपण (तारबार सहित) (BN:९०१-१०३)

३.२.७ खोल्सी तथा तटीय बृक्षारोपण (वास अग्निसो बृक्षारोपण)

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

३.२.८. सामुदायिक तथा सार्वजनिक क्षेत्रमा वृक्षारोपण (BN: ८३-९७)	४८
३.२.९. विउ खरिद तथा छरेर पुनरुत्पादन गर्ने (बाँस, चिसौ, खयर र सिमल)	५०
३.२.१०. विरुवा उत्पादन/खरिद वितरण (BN: ६६, ६७, ७३, ७५, ७९, ८१)	५२
३.२.११. वन कार्ययोजना कार्यान्वयन (सम्बन्धित समुह मार्फत (BN: ५०-५२))	५४
३.२.१२. कृषि वन नर्सरीमा विरुवा उत्पादन/ वितरण (BN: २३) (प्रति नर्सरी १० हजार विरुवा)	५६
३.२.१३. निजी वन प्रवर्धन हेतु गत आ.व. मा उत्पादित विरुवाको ढुवानी तथा सहयोग (BN: ६६, ६७, ६९, ७३, ७४, ७५, ७९, ८०, ८१)	५८
३.२.१४ गत आ.व. मा उत्पादित बहुवर्षीय बाँसको कलमी विरुवा प्यकेजिङ्ग, ढुवानी तथा वितरण सहयोग (हजारमा)	५९
३.२.१५ बाँसको कलमी विरुवा उत्पादन तथा वितरण (BN: ६४, ७०, ७६)	६०
३.२.१६. बहुवर्षीय बाँसको नर्सरी स्थापना	६२
३.२.१७ विगत वर्षमा सम्पन्न कार्यको नर्मन सुधार (नर्सरी समेत) (BN: ४१, ४२, ४४, ४६)	६४
३.२.१८ Field staffs का लागि समिक्षा गोष्ठी	६४
३.२.१९ बायोग्यास वा विद्युतीय चुल्होको लागि सहयोग (BN: २९-३१)	६५
३.२.२० LRP मार्फत CFUGs हरुलाई CRLJ Plan तयारी (BN: २०८, २०९, २१०, २१४, २१५, २१६, २२६)	६६
३.२.२१ योजना तर्जुमा, समिक्षा, सरोकारवालासंग समन्वय गोष्ठी (BN: १४६, १४९, १५०, १६८)	६७
३.२.२२ प्रदेश मन्त्रालय लगायत सरोकारवालासंग समन्वय, सहकार्य गर्न व्यवस्थापन खर्च (BN: २२०-२२२)	६८
३.२.२३. ANR कार्यान्वयनमा सहयोगको लागि LRP हरुलाई ANR अभिमुखीकरण / अभ्यासात्मक तालिम	६९
३.२.२४ LRP लगायत अन्य समेतको भ्रमण खर्च	७१
३.२.२५. सिप/क्षमता विकास तालिम	७२
३.२.२६. उत्थानशीलता सम्बन्धि अवलोकन भ्रमण	७३
३.२.२७ कार्यक्रम सम्बन्धी विभिन्न माध्यमबाट प्रचार प्रसार (BN: २४६-२५१)	७४
३.२.२८ संरक्षण दिवस समारोह (BN: २३८, २३९)	७५
३.२.२९ LRP लाई तालिम तथा परिचालन (P१-२६, P२-२४, P३-१५ (BN: २६३-२६५))	७६
३.२.३० प्रदेश स्तरीय आयोजना समन्वय समिति बैठक (B.N. ३०५)	७७
३.२.३१. इन्जिनियर (सिभिल) र सब-इन्जिनियर (सिभिल, मध्यम स्तरीय प्राविधिक) करार	७८
३.२.३२. वन/भू-संरक्षण अधिकृत (प्राविधिक कर्मचारी), मध्यम स्तरीय प्राविधिक करार (रिन्जर र कृषि/पशु)	७९
३.२.३३. प्राकृतिक पुनरुत्पादन सहयोग (ANR) कार्यान्वयनमा सहयोगको लागि समुदायस्तरमा अन्तरक्रिया/समन्वय/ तालिम संचालन गर्न दै. भ्र., प्रशिक्षण शुल्क तथा इन्धन खर्च (BN: १२४, १२५, १२६)	८०
३.२.३४. कृषिवन नर्सरीको लागि सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गोष्ठी तथा कृषक तालिम:	८१
३.२.३५ प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशाला सहजकर्ताहरूसँग अन्तरक्रिया तथा समिक्षा गोष्ठी (२ दिने BN १५-२१)	८२
३.२.३६ प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशालाहरूको संचालन (निरन्तरता) (BN १५-२१)	८३
३.२.३७. ESMP, SIMP, IPP, GAP & FPIC Implementation Support	८३
३.२.३८. टिम बिल्डिङ वर्कसप (प्रदेश)	८४
३.२.३९ कम्पोजिट १ अन्तरगतका कार्यक्रमहरूको अनुगमन मूल्याङ्कन खर्च (BN: २६, २७, २८, ५४, ५५, ५६)	८५
३.२.४० प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशालाहरूको अनुगमन खर्च (दै.भ्र. र इन्धन समेत)	८६
३.२.४१ कार्यक्रम सम्बन्धि विभिन्न माध्यमबाट प्रचार प्रसार (BN: २३८)	८७
३.२.४२ GIS/Remote Sensing Training (BN ६१, ६२, ६३)	८८
३.२.४३ सामुदायिक वन समूहको संस्थागत सवलीकरण (वृक्षारोपणमा सहभागी गराइने गरि)	८९
३.२.४४ प्रदेश कार्यालय प्रमुख तथा लैंगिक सम्पर्क व्यक्तिहरूलाई GESI कार्यशाला गोष्ठी	९०
३.२.४५ वार्षिक कृयाकलाप पार्श्वचित्र (Activity Profile) तयारी तथा प्रकाशन	९१
३.३. सशर्त अनुदानमा प्रदेश वन सम्बन्धि मन्त्रालयले जनाइएको कार्यक्रमहरूको कार्यावधि	९३

३.३.१ आयोजनाको कार्यक्रम समन्वय, फिल्ड सहयोग र प्रतिवेदन तयारीका लागि वन प्राविधिक रेन्जर (मध्यम स्तरीय प्राविधिक) करार २ जना (BN: १०४,९०५,१५६)	९३
३.३.२ ANR सम्बन्धि वन प्राविधिकहरूको लागि तालिम (२ दिने) (BN १४५,१४६)	९४
३.३.३ ANR कार्यान्वयनमा सहयोगको लागि समुदायस्तरमा अन्तरक्रिया गोष्ठी (BN: १४५,१४६)	९६
३.३.४. CSO/Municipalities/stakeholders हरूका लागि CRLUP कार्यशाला गोष्ठी संचालन (२ दिने) १४५,१४६)	९७
३.३.५ ESMP, SIMP, IPP, GAP & FPIC implementation Support (B.N ६,७,८/ १५-१७/२०५-२१०, २२९-२२९)	९९
३.३.६. वन डडेलो व्यवस्थापन तालिम तथा अभ्यास (३ दिन) वन व्यवस्थापन समुह प्रतिनिधिहरूलाई (B.N. २६६,२६७,२६९) वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र, तरहरा	१००
३.३.७ आयोजना कार्यान्वयन सरोकारवालाहरु बीच FPIC/Gender सम्बन्धि अन्तरक्रिया गोष्ठी	१०१
३.३.८. जलवायु परिवर्तन चरम विपदाका घटनासंग सम्बन्धित कार्यशाला गोष्ठी (२दिने) (BN १७७,१७८)	१०३
३.३.९. ANR कार्यक्रम संचालन/ कार्यान्वयन (BN: ९०९-१९९ & ११२-११४)	१०४
३.३.१०. गत आ.व.मा उत्पादित बहुवर्षीय बिरुवाको हेरचाह लागि नर्सरी नाईके (BN: ६६,७३, ७९)	१०६
३.३.११ बिरुवा उत्पादन/वितरण (प्रति हजारमा BN: ६४-६९ & ७०-८१)	१०७
३.३.१२. विगत वर्षमा सम्पन्न नर्सरीको मर्मत सुधार (BN-४९-४६/ ६४-६९ & ७०-८१)	१०९
३.३.१३ नमुना वृक्षारोपण तारवार सहित (विभिन्न प्रजाति) (BN: ९८-१०३)	११०
३.३.१४. सामुदायिक वृक्षारोपण/(सार्वजनिक वृक्षारोपण, तारवार सहित (BN:८३-८८)	११२
सम्बन्धित डि.व.का., उपभोक्ता समुहहरु	११४
३.३.१५. खोल्सी तथा तटीय वृक्षारोपण (बाँस,अम्रिसो आदि) विभिन्न स्थानमा (BN:९८-१००)	११४
३.३.१६. बाँसको कलमी बिरुवा उत्पादन/वितरण (BN: ६४-६९ & ७०-८१) हजारमा	११६
३.३.१७. वृक्षारोपण क्षेत्रमा पुनरोपण, हेरालु, गोडमेल/संरक्षण (निरन्तरता) (BN:८३-९७ /९८-१०३)	११८
सम्बन्धित डि.व.का., उपभोक्ता समुहहरु ।	११९
३.३.१८ कृषि वन नर्सरीमा बिरुवा उत्पादन (१० हजार बिरुवा प्रति नर्सरी नानो फलफुल, डालेघास आदी) (BN:२३)	११९
३.३.१९. सामुदायिक वन कार्ययोजना कार्यान्वयन (१ नमुना वन कार्य योजना सहित) (सम्बन्धित वन समुहमाफत) (BN:५०-५२)	१२१
३.३.२०. साझेदारी वन व्यवस्थापन कार्ययोजना कार्यान्वयन (वायोमास वृद्धि केन्द्रित) (सम्बन्धित वन समूहसँग) (BN:५०-५२)	१२३
३.३.२१. सामुदायिक वन व्यवस्थापन योजना तयारी/परिमार्जन (५४,५५,५६)	१२५
पृष्ठभूमी/परिचय	१२५
३.३.२२. कार्यक्रमहरूको अनुगमन मुल्यांकन तथा इन्धन खर्च (BN: २६, २७, ५४, ५५, ५६)	१२६
अनुसूचीहरु	१२८
अनुसूची-१ : उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मुख्य बुँदाहरु:	१२८
अनुसूची-२	१३१
२.१ कार्यक्रम सम्झौता फारम	१३१
२.२ जानकारी सहितको, स्वतन्त्र, अग्रिम सहमति (Free Prior Informed Consent, FPIC)	१३६
अनुसूची-३: वार्षिक त्रैमासिक/लाभग्राही सम्बन्धी प्रतिवेदन	१४९
अनुसूची-४ : प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशाला सञ्चालन प्रक्रिया	१५०
अनुसूची-५ : होर्डिङ्ग बोर्डको नमूना	१६१
अनुसूची -६ : सार्वजनिक सुनुवाई फाराम	१६३
अनुसूची - ७: पार्श्वचित्र (Activity Profile)	१६६
अनुसूची - ८ : भुक्तानीका लागि आवश्यक भर्पाईहरूको नमूना	१६७
अनुसूची - ९: भुक्तानी निवेदनका ढाँचाहरु	१७१
अनुसूची - १०: साना कृषि वन नर्सरी संचालनका लागि कृषकले पुर्यानुपर्ने आयोजना व्यवस्थापन इकाईमा दिने निवेदनको ढाँचा	१७३

अनुसूची ११: कृषि वन नर्सरी संचालन तथा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक सामग्रीको बिबरणः	१७४
अनुसूची - १२ : कृषि वन नर्सरी संचालन गर्न सम्झौता गर्ने आधारहरू	१७५
अनुसूची - १३: स्थानिय स्रोत व्यक्ति (LRP) मार्फत सन्तुदायस्तरमा आधारित वन समुहमा संचालन गरिने अन्तरकृया गोष्ठिमा तयार गरिने समुहको प्रोफाईलमा समावेश गर्नु पर्ने विषय सूची	१७५
अनुसूचि १४: स्थानिय सहजकर्ताको कार्य विवरण तथा जिम्मेवारी	१७७

...

चुरे उत्थानशील आयोजना
कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८३

परिचय

पृष्ठभूमि

चुरे उत्थानशील आयोजना नेपाल सरकार र संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय खाद्य तथा कृषि सङ्गठन (Food and Agriculture Organization-FAO) नेपालको संयुक्त प्रयासबाट नेपालको पूर्वी क्षेत्रमा रहेको चुरे क्षेत्रको उत्थानशीलताको लागि तर्जुमा भएको एउटा आयोजना हो । यस आयोजना हरित जलवायु कोष (Green Climate Fund-GCF) को अनुदान सहयोगमा नेपाल सरकार तथा FAO बीच सन् ०३ मे २०२० मा सम्झौता भई, १२ मे सन् २०२० देखि ११ मे २०२३ सम्म कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय र संयुक्त राष्ट्र संघीय खाद्य तथा कृषि सङ्गठनद्वारा संयुक्त रूपमा कार्यान्वयन भइरहेको छ । यो आयोजना हरित जलवायु कोषको अनुदान सहयोगमा कार्यान्वयनमा आएको नेपालको पहिलो र अहिलेसम्मको सबैभन्दा ठूलो आयोजना हो ।

यो आयोजनाको कार्यक्षेत्र कोशी प्रदेश (ईलाम, झापा, मोरङ, सुनसरी र उदयपुर जिल्लाहरू), मधेश प्रदेश (सप्तरी, सिरहा, धनुषा, महोत्तरी र सर्लाही जिल्लाहरू) र बागमती प्रदेश (सिन्धुली जिल्ला) अन्तर्गतका ११ जिल्ला भित्र पर्ने ११३ पालिका अन्तर्गतका ७५७ वडाहरू र २६ नदी प्रणालीहरू रहेका छन् । यस आयोजनाको केन्द्रमा वन सेवाका सहसचिवस्तरको राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक (राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी, प्राविधिक) को नेतृत्वमा आयोजना व्यवस्थापन इकाई (Project Management Unit-PMU) रहेको छ भने आयोजना व्यवस्थापन इकाईकै मातहतमा रहने गरी प्रदेशस्तरमा समन्वय, सहकार्य र कार्यान्वयनको लागि वन सेवाका उपसचिव (राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणी, प्राविधिक) को नेतृत्वमा तीन वटा प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (Provincial Project Management Unit-PPMU) हरू रहेका छन् । त्यसैगरी यस आयोजनाको केन्द्रीय आयोजना व्यवस्थापन इकाईमा विषय विज्ञहरूको प्राविधिक सहायता टोली (FAO-Technical Assistance Team- FAO-TA) रहेको छ । आयोजनाका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा PMU, PPMUs र FAO-TA को भूमिका उल्लेखनीय रूपमा रहेको छ । यो आयोजनाले प्रदेश मातहतका वन तथा कृषिसँग सम्बन्धित कार्यालय तथा स्थानीय तहहरूसँग समेत समन्वय र सहकार्य गरिरहेको छ । त्यसैगरी करिव एक हजार भन्दा धेरै समुदायस्तरका संस्थाहरू, सेवा प्रदायकहरू, सरोकारवाला संस्थाहरू तथा उपभोक्ता समितिहरू परिचालन गरी यस आयोजनाको क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन गरिदै आइएको छ । यस आयोजनाले सबै प्रकारका कार्यक्रमहरूमा लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण (GESI) मूलप्रवाहीकरणलाई र वन तथा वातावरण क्षेत्रको लैङ्गिक समानता, अपाङ्गतामैत्री तथा सामाजिक समावेशीकरण रणनीति तथा कार्यान्वयन योजना (GESI strategy -२०८२-२०९१) को क्रस-कटिङ मुद्दाको रूपमा अनुपालन गर्दछ । यस आयोजनाले ५०% महिलाहरूको र समानुपातिक रूपमा दलित, आदिवासी जनजाति, मधेसी तथा मुस्लिमहरूको प्रतिनिधित्व र सहभागिता सुनिश्चित गर्छ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

यो आयोजना अवधिभर तोकिएका क्रियाकलापहरू कार्यान्वयनका लागि हरित जलवायु कोष (GCF) को ३ करोड ९३ लाख अमेरिकी डलर अनुदान र नेपाल सरकारको ८० लाख ४२ हजार २ सय ४८ अमेरिकी डलर सह-वित्त गरी जम्मा ४ करोड ७२ लाख अमेरिकी डलर (करिव ५ अरब ५८ लाख नेपाली रुपैया) उपयोग गरिनेछ । आयोजनाका क्रियाकलापहरू कार्यान्वयनका लागि सरोकार राख्ने नेपाल सरकारको प्रचलित कानूनका साथै नेपाल सरकार, FAO तथा GCF बीच भएका सम्झौताहरू, आयोजना दस्तावेजहरू र आयोजना कार्यान्वयन दिग्दर्शन (Project Implementation Manual-PIM) हरूमा भएको व्यवस्थालाई पूर्ण अनुसरण गरिनेछ ।

परिच्छेद-१

१.१ संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

- (क) यो कार्यविधिको नाम "चुरे उत्थानशील कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८३" रहेको छ ।
(ख) यो कार्यविधि कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालयबाट स्वीकृत भएको मितिदेखि लागु हुनेछ ।

१.२ परिभाषा

विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा

- "आयोजना" भन्नाले चुरे उत्थानशील आयोजना सम्झनु पर्दछ ।
- "उपभोक्ता समूह" भन्नाले आयोजना दस्तावेज अनुसार परिभाषित गरिएका समुदायमा आधारित संघसंस्थाहरू (community based organizations-CBOs) मुख्यतया: सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह, साझेदारी वन उपभोक्ता समूह, र कबुलियती वन उपभोक्ता समूह तथा कार्यान्वयन निकायले कार्यक्रम सञ्चालनको लागि गठन गरेका कृषक समूह, महिला समूह, दलित समूह, आदिवासी जनजाति समुदायका स्थानीय संस्थाहरू जस्ता प्रचलित कानून बमोजिम गठन भई क्रियाशील रहेका समूहलाई समेत बुझाउँछ ।
- "उपभोक्ता समिति" भन्नाले आयोजना क्रियाकलापबाट प्रत्यक्ष लाभ पाउने व्यक्तिहरूले कुनै निर्माण कार्यको निर्माण, सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार गर्नको लागि लाभान्वितहरू मध्येबाट गठन गरेको समिति सम्झनु पर्दछ ।
- "कार्यक्रम" भन्नाले "जलवायु उत्थानशील चुरे कार्यक्रम" अन्तर्गतको स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम तथा योजनामा परेका अन्य क्रियाकलापहरू र सम्झौता बमोजिमका क्रियाकलापहरू समेत सम्झनु पर्दछ ।
- "कार्यान्वयन निकाय" भन्नाले आयोजनाको स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने PMU र तीन वटा PPMU सम्झनु पर्दछ भने समग्र आयोजनाको हकमा यो शब्दले FAO-TA लाई समेत जनाउँछ । यस आयोजनाको कार्यक्षेत्र अन्तर्गत पर्ने प्रदेश स्थित वन तथा बातावरण मन्त्रालयहरू, प्रदेश

वन निर्देशनालयहरू, वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र(कोशी प्रदेश, मधेश प्रदेश), डिभिजन वन कार्यालयहरू र भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरू आयोजनाको कार्यान्वयन निकायको रूपमा बुझाउँछ ।

- "बजेट नोट" भन्नाले नेपाल सरकार, संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय खाद्य तथा कृषि सङ्गठन तथा हरित जलवायु कोष बीच भएको सम्झौता अनुसारको बजेट नोट सम्झनु पर्दछ ।
- "मन्त्रालय" भन्नाले नेपाल सरकार, कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय सम्झनु पर्दछ ।
- "स्थानीय तह" भन्नाले महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका, नगरपालिका, गाउँपालिका र तिनका वडाहरूलाई समेत जनाउनेछ ।
- लैंगिक सम्पर्क व्यक्ति (Gender Focal Point) भन्नाले चुरे उत्थानशील आयोजनाको कार्यक्रम कार्यान्वयन निकायहरूमा तोकिएको व्यक्ति जसले कार्यक्रमहरूमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण र मूलप्रवाहीकरणलाई प्रवर्द्धन र सम्बन्धीत प्रतिवद्धताहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्ने जिम्मेवारी बहन गर्दछ ।
- गुनासो व्यवस्थापन संयन्त्र (Grievance Redressal Mechanism) भन्नाले चुरे उत्थानशील आयोजनाको कार्यक्रम कार्यान्वयन निकायहरूमा आयोजना सम्बन्धित गुनासोहरू सुन्न, अभिलेखीकरण, व्यवस्थापन तथा आवश्यक सहजीकरण गर्न निर्माण गरिएको संयन्त्र बुझाउँछ ।

१.३ कार्यविधिको उद्देश्यहरू

- कार्यान्वयन निकायहरूबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रमहरू तथा कृयाकलापहरूको बारेमा थप स्पष्टता प्रदान गर्न,
- कार्यक्रम सञ्चालनमा कार्यान्वयनगत एकरूपता तथा समान बुझाई ल्याउन,
- सम्पादित कार्यको प्रभावकारिता, परिमाणात्मक र गुणात्मक पक्षको सुनिश्चितता प्रदान गर्न,
- सञ्चालित कृयाकलापको दिगोपना सुनिश्चित गर्न,
- सरल तथा सहज तरिकाबाट सेवा प्रवाह गर्न ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

पारेच्छेद-२

२.१ कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि साझा प्रक्रिया तथा मार्गदर्शन

स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम सञ्चालनको लागि आकर्षित हुने प्रक्रिया तथा मार्ग निर्देशन निम्नानुसार रहेका छन् ।

- २.१.१ स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रममा तोकिएको परिमाण र विनियोजित बजेटको परिधि भित्र रही कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ । आयोजनाको कम्पोजेण्टहरूलाई बजेट नोट सहितको विभिन्न अन्तरसम्बन्धित क्रियाकलापहरूमा विभाजन गरी PPMU, PMU, FAC-TA लगाएतका "कार्यान्वयन निकाय"हरू द्वारा कार्यान्वयन गर्ने गरी व्यवस्था मिलाइएको हुँदा समग्र कम्पोजेण्टहरूलाई निष्कर्षमा पुर्याउन सबै "कार्यान्वयन निकाय" हरूबाट एक आपसमा समन्वयात्मक रूपमा कार्य हुन अपरिहार्य हुनेछ ।
- २.१.२ कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को बजेट कार्यान्वयन सम्बन्धी मार्गदर्शन; आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६; आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७; सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३; सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ संशोधन सहित २०८३; वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६; वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७; वन ऐन, २०७६; वन नियमावली, २०७९ एवं अन्य प्रचलित कानूनहरूको प्रावधानहरू तथा PIM लगायत आयोजना सम्बन्धी दस्तावेज बमोजिम गर्नुपर्नेछ ।
- २.१.३ आयोजना दस्तावेज अनुसार चुरे उत्थानशील आयोजनाका क्रियाकलापहरूको प्रमुख कार्यान्वयनकर्ता समुदायमा आधारित संस्था/समुहहरू भएकोले यसका क्रियाकलापहरू सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह, साझेदारी वन उपभोक्ता समिति, कबुलियती वन उपभोक्ता समूह, आदिवासी जनजाति समुदायका स्थानीय संस्थाहरू लगायत स्थानीय समुहहरू मार्फत क्रियाकलापहरू संचालन गर्नु पर्नेछ । कामको प्रकृति र स्वीकृत बजेटको परिमाण हेरी आवश्यकता अनुसार सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ संशोधन सहित २०८३ बमोजिम आपूर्तिकर्ता, निर्माण व्यवसायी, परामर्शदाता, सेवाप्रदायक, उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही सन्तुष्टता काम गराउने वा अमानतबाट कार्य सञ्चालन गर्न गराउन सकिनेछ । उपभोक्ता समिति मार्फत कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा श्रम लागतसंग सम्बन्धित क्रियाकलापहरूमा उपभोक्ता समितिले कूल लागतको न्युनतम ५ प्रतिशत लागत साझेदारी वा जनश्रमदान उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- २.१.४ कार्यक्रम सञ्चालनको लागि स्थान छुनैट लगायत प्रक्रिया बारे Project Steering Committee (PSC) बाट स्वीकृत सम्बेदनशील पारिस्थितिकीय प्रणाली पुनर्स्थापना योजना (Critical Ecosystem Restoration Plan-CERP) लाई आधार मानी भौगोलिक, प्राविधिक र सामाजिक सम्भाव्यता, जलवायु जन्य जोखिम र समुदायको जायज मागलाई मध्यनजर गर्दै उपयुक्त स्थानहरूमा सञ्चालन गर्न सकिनेछ ।

- २.१.५ सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालय/स्थानीय वन समूह तथा उक्त संस्थाहरूको संजाल र स्थानीय तहसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्यमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । आवश्यकता अनुसार संघ, प्रदेश तथा जिल्लास्थित अन्य सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय गर्नुपर्नेछ ।
- २.१.६ CERP ले निर्देशित गरेका वन/वातावरण संरक्षण सम्बन्धी कार्यहरू जस्तै: वृक्षारोपण, अग्नि रेखा निर्माण, तारवार आदि जस्ता कार्यक्रमहरू सानुदायिक/साझेदारी/कबुलियती वनक्षेत्र भित्र कार्यान्वयन गर्ने र सो गर्दा सम्बन्धित वन उपभोक्ता समूह मार्फत सञ्चालन गरिनेछ । सम्बन्धित वन उपभोक्ता समितिले सम्पादन गर्न नसक्ने वा कार्ययोजना नवीकरण भइनसकेको लगायतको अवस्था विद्यमान भए मात्र नयाँ उपभोक्ता समिति गठन गरी वन उपभोक्ता समूहको समन्वयमा कार्य सञ्चालन/सम्पन्न गर्न सकिनेछ । सरकारद्वारा ब्यबस्थित वन क्षेत्रमा कार्यक्रम संचालन गर्नु परेमा डिभिजन वन कार्यालयको समन्वयमा स्थानीय समुदाय मार्फत संचालन गर्न सकिनेछ ।
- २.१.७ कार्यान्वयन निकायले उपभोक्ता समितिबाट कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्दा सम्बन्धित स्थानीय तह/वडा कार्यालयको समन्वयमा लाभग्राही समूहबाट उपभोक्ता समिति गठन गर्नुपर्नेछ । उपभोक्ता समिति गठन गर्दा ५०% महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेसी तथा मुस्लिमहरूको सनानुपातिक प्रतिनिधित्व र सहभागिता सुनिश्चित गर्नुपर्नेछ । प्रचलित ऐन बमोजिम गठन भई क्रियाशील रहेका सम्बन्धित लाभग्राही/उपभोक्ता समिति/समूहहरू मार्फत समेत कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सकिनेछ । उपभोक्ता समिति गठन र त्यसको जिम्मेवारी अनुसूची-१ बमोजिम हुनेछ र योजनाको प्रकृति र आवश्यकता अनुरूप उपभोक्ता समिति मातहत अन्य उपसमिति पनि गठन गर्न सकिनेछ ।
- २.१.८ कार्यक्रमहरूको लगत इष्टिमेट (ल.ई.) तयार गर्दा (निर्माण कार्यको हकमा अनिवार्य रूपमा ड्रइङ्ग डिजाइन सहितको नक्सा तयार गरी) नेपाल सरकार/प्रदेश सरकारले स्वीकृत गरेको नर्मस, सम्बन्धित जिल्ला/स्थानीय तहको स्वीकृत दररेट तथा सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३; सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ समेतको आधारमा गर्नुपर्नेछ । उपभोक्ता समूहसँग अनुसूची २.१ अनुसार सम्झौता पत्र तयार गरी सम्झौता गर्न सकिनेछ ।
- २.१.९ उपभोक्ता समितिबाट गरिने काममा हेभी मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा लगत इष्टिमेट (ल.ई.) तयार गर्दाको समयमा नै हेभी मेशिन प्रयोग गर्नुपर्ने जटिल प्रकृतिको कार्य उल्लेख गरी सञ्चालन गर्न सकिनेछ । लागत अनुमानमा जनश्रमदिन उल्लेख गरी हेभी मेशिन प्रयोग गर्न भने पाइने छैन ।
- २.१.१० कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा महिला, विपन्न तथा सिमान्तकृत वर्ग (नदी किनारमा बसोबास गर्ने थारु, माझी, वनकरीया, मुसहर, डोम, चमार, रजबंशी, घिमाल, ताजपुरिया, मेचे, कुमाल लगायत पछि पारिएका जातिहरू) र महिला, दलीत तथा आदिवासी जनजाति, मधेशी, र मुस्लिमको जीवनमा प्रत्यक्ष सकारात्मक प्रभाव पार्न सक्ने तर्फ केन्द्रित हुनु पर्नेछ । वनक्षेत्र अतिक्रमण हुने गरी कुनै पनि कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु गराउनु हुँदैन । कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा कृषि, वन तथा पर्यावरण

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

मन्त्रालयको GEDSI रणनीति, BRCRN को लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (GESI) मार्गनिर्देशक प्रोटोकलको अनुपालन सुनिश्चित गर्नुपर्नेछ।

२.१.११ कुनै पनि क्रियाकलाप प्रारम्भ गर्नु अघि कार्यालयले उपभोक्ता सनितिलाई गरिनुपर्ने क्रियाकलापहरूको बारेमा पूर्ण जानकारी गराउनु पर्नेछ। यसरी जानकारी गराउँदा कार्यको उद्देश्य, कार्य गर्नका लागि आयोजना दस्तावेजले निर्दिष्ट गरेको अपनाउनु पर्ने प्रक्रिया, लगत इष्टिमेट (ल.ई.) तथा ड्रइङ्ग, डिजाइन र नक्शा सम्बन्धमा अभिमुखीकरण समेत गर्नुपर्नेछ र यस्ता अभिमुखीकरण कार्यमा लाग्ने खर्च कार्यक्रममा व्यवस्था भए बमोजिम लागत अनुमानमा समावेश गरी खर्च लेख्न सकिनेछ।

२.१.१२ आयोजनाका कृयाकलापहरू संचालनमा वातावरण र सामाजिक व्यवस्थापन

२.१.१२.१ कृयाकलाप संचालनको पूर्व कार्यान्वयन चरण (Pre-Implementation phase)

- कृयाकलापहरूको प्राविधिक लागत अनुमानसँगै प्रत्येक कृयाकलापबाट महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, बिपन्न तथा अन्य सिमान्तकृत समुदायका साथै वातावरण र सामाजिक क्षेत्रमा पर्न सक्ने ठाँउ विशेष जोखिम मूल्यांकन र न्यूनीकरणका उपायहरूको सिफारिस सहित प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्ने छ।
- उक्त जोखिम मूल्यांकनको क्रममा सम्बन्धित नदी प्रणालि अन्तर्गतका प्रमाणित/स्वीकृत योजना (Gender Action Plan- GAP, Environmental and Social Management Plan-ESMP, Indigenous Peoples Plan-IPP, र Social Inclusion Management Plan-SIMP) मा उल्लेखित जोखिम तथा न्यूनीकरणका उपायहरू, समुदाय संगको परामर्श र विशेष गरि भूमि प्रयोग र प्राकृतिक श्रोत माथिको पहुँच सम्बन्धि विषयलाई महत्व दिनु पर्ने छ। ठाँउ विशेष वातावरण तथा सामाजिक जोखिम मूल्यांकन र सिफारिस प्रतिवेदन अनसुचि २.३ को ढाँचा अनुसार गर्नु पर्ने छ। उक्त प्रतिवेदनमा उल्लेखित जोखिम न्यूनीकरणका सम्पूर्ण क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन गर्दा लाग्ने आवश्यक खर्च स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अन्तर्गत क्रियाकलापको लागत अनुमानमा समावेश गरी खर्च लेख्न सकिने छ।
- स्वतन्त्र, अग्रिम जानकारी सहितको मन्जुरीनामा (Free, Prior and Informed Consent-FPIC): कार्यान्वयन निकायले चुरे उत्थानशिल आयोजनाको कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा स्वतन्त्र, अग्रिम जानकारी सहितको मन्जुरीनामा (FPIC) गर्नु पर्नेछ। यस आयोजना अन्तर्गतका कुनै पनि कृयाकलापले आदिवासी जनजातिहरू वा स्थानीय समुदायहरूलाई प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा असर पार्ने वा पर्न सक्ने भए कार्यान्वयन चरणमा जानू पूर्व, समूहगत रूपमा FPIC वा परामर्श सहमति प्राप्त गरि सो को प्रक्रिया समेत दस्तावेजीकरण गर्नु पर्ने छ।

FPIC लाई पुनरावृत्ति प्रकृया (recurring process-एउटा क्रियाकलाप सम्पन्न नभएसम्म पटक पटक पनि गर्नु पर्ने) को रूपमा अनुसरण गरिने छ। सो प्रकृया अवलम्बन गर्दा आयोजनाको FPIC सम्बन्धि श्रोत पुस्तिका (Field Hand Book), आदिवासी जनजाती योजना/ढाँचा (IPP/IPPF) एवं वातावरण

तथा सामाजिक व्यवस्थापन रूपरेखा (ESMF) का प्रावधानहरूलाई पालना गर्नुपर्ने छ। परामर्श वा FPIC प्रक्रियाको दौरान पहिचान गरिएका कुनै पनि सामाजिक तथा वातावरणीय जोखिमहरूलाई स्थानीय समुदायहरू वा आदिवासी जनजातिहरू संग सहमति भएका न्यूनीकरणका कार्यहरूको सम्बन्धित समुहसंगको सहकार्यमा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने छ।

- FPIC प्रकृया (६ चरण) सम्बन्धि आवश्यक ढाँचा अनुसूचि २.२ र २.३ मा उल्लेखित छ।

२.१.१२.२. आयोजना संचालनको कार्यान्वयन चरण (Implementation Phase)

- **कार्यस्थलमा पेशागत स्वास्थ्य र सुरक्षा:** आयोजना अन्तर्गतका कृयाकलापहरू कार्यान्वयन गर्दा कामको प्रकृति र जोखिम अनुसारका स्वास्थ्य र सुरक्षा सम्बन्धि प्रबन्ध गर्नुपर्ने छ। विशेष गरि हेलमेट, पन्जा, गमबुट जस्तै Personal Protection Equipment (PPE), प्राथमिक उपचार बाकस (First Aid Box) र Dignity kits वा अनुसूची २.६ मा उल्लेखित स्वास्थ्य र सुरक्षा सम्बन्धि उपकरण र सामग्री अनिवार्य रूपमा कार्यस्थलमा प्रयोगमा लाग्नु पर्ने छ। तत् सम्बन्धमा लाग्ने आवश्यक खर्च स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम बाट तथा सम्बन्धित क्रियाकलापको लागत अनुमानमा समावेश गरी समेत खर्च लेख्न सकिने छ।
- कार्यस्थलमा बाल श्रमिकलाई पूर्ण रूपमा प्रतिबन्धित गरिने छ। कार्यस्थलमा यौन शोषण, दुर्व्यवहार र उत्पीडन तथा लैंगिक हिंसा, सामाजिक जातिय तथा लैंगिक विभेद लाई पूर्ण रूपमा शुन्य सहनशीलताको नीति अपनाईनेछ।
- क्रियाकलाप कार्यान्वयनमा प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रूपमा खटिने कर्मचारीहरूको हकमा समूहगत दुर्घटना बिमा तथा स्वास्थ्य बिमा गर्न सकिनेछ र यस सम्बन्धि लाग्ने खर्च कन्टिन्जेन्सी रकमबाट लेख्न सकिनेछ।
- वातावरण तथा सामाजिक जोखिम व्यवस्थापनको प्रभावकारीता अनुगमन: आयोजना अन्तर्गतका क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयनका क्रममा लैंगिक तथा समावेशिता र वातावरण तथा सामाजिक जोखिम व्यवस्थापनको प्रभावकारीताको नियमित अनुगमन गरिने छ। क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयन अबधिभर, वातावरण तथा सामाजिक जोखिम व्यवस्थापनको अनुगमन कम्तिमा १ पटक गरि अनुसूचि २.४ मा उल्लेखित ढाँचा बमोजिम प्रतिवेदन तयार गरिने छ।
- वातावरण तथा सामाजिक जोखिम न्यूनीकरण क्रियाकलाप सन्पन्न प्रतिवेदन: आयोजना अन्तर्गतका प्रत्येक कृयाकलापहरूको कार्यान्वयन पश्चात, सम्बन्धित कृयाकलाप सन्चालन गर्दा देखिएका वातावरणीय र सामाजिक जोखिम, अबलम्बन गरिएका न्यूनीकरणका उपाय, लाभान्वित समुदायको विवरण, सिकाई तथा अन्य सवाल लगाएतका बिषय समीक्षा गरिएको प्रतिवेदन तयार गरिने छ। उक्त प्रतिवेदन अनुसूचि २.५ मा दिएको ढाँचा बमोजिम तयार गरिनेछ। साथै क्रियाकलापहरूको एकमुष्ट प्रतिवेदन अनुसूची ७ मा उल्लेखित तथ्यांक फारम अनुसार गरिने छ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- २.१.१३ उपभोक्ता समितिले सम्झौता गरे बमोजिमको योजना आफैले सम्पन्न गर्नुपर्नेछ । योजनाको स्याहार, सम्भार र मर्मत सम्भार गर्ने दायित्व उपभोक्ता समितिको हुनेछ । उपभोक्ता समितिले जिम्मा लिएको योजनाको काम कुनै निर्माण व्यवसायी वा कन्ट्र्याक्टरबाट गराउन पाइने छैन ।
- २.१.१४ कार्यक्रम सञ्चालन स्थलमा लगत्तै इष्टिमेट (ल.ई.) लगायत आयोजनासँग सम्बन्धित अन्य अत्यावश्यक र महत्वपूर्ण जानकारी तथा विवरणहरू खुल्ने गरी अनुसूची ५ अनुसारको होर्डिङ्ग बोर्ड राख्नु पर्नेछ । होर्डिङ्ग बोर्डको साइज कमिमा ५x४ वर्गफिटको हुनुपर्नेछ । वन क्षेत्र भित्र या बाहिर सम्बेदनशील क्रियाकलाप अन्तर्गत बनाईने संरचनाको नजिकै समुदायलाई सुसुचित गर्न आवश्यक चेतावनी (जोखिम संकेत) समेत राख्नु पर्नेछ ।
- २.१.१५ कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनमा लानु अघि सम्बन्धित नदी प्रणालीमा CERP निर्देशित क्रियाकलापहरूलाई सम्भव भए सम्म एकीकृत गरि संचालन गर्नु पर्नेछ ।
- २.१.१७ कन्टिन्जेन्सी व्यवस्थापन सम्बन्धमा नेपाल सरकारको प्रचलित ऐन, नियम, निर्देशिका, मापदण्ड तथा सार्वजनिक निर्माण कार्यको कन्टिन्जेन्सी रकम खर्चलाई व्यवस्थित गर्ने कार्यविधि, २०८० बमोजिम हुनेछ ।
- २.१.१८ कन्टिन्जेन्सीबाट गर्न सकिने केहि नविनतम (Innovative) क्रियाकलाप सम्बन्धमा समान्यतः साझा प्रक्रिया तथा मार्ग निर्देशनको प्रतिकूल नहुने गरी PMU सँगको समन्वयमा PPMU ले कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्न सकिनेछ ।
- २.१.१९ यस कार्यविधिमा उल्लेख नभएका क्रियाकलाप तर स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुरूप कार्य सम्पादन गर्नुपर्ने भएमा प्रचलित ऐन, नियम, नर्सस्, निर्देशिका तथा कार्यविधिको परिधि भित्र रही कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ ।
- २.१.२० कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा गराउँदा कामको परिमाण र गुणस्तरमा कुनै कमी कमजोरी वा लापरवाही नहुने गरी कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ ।
- २.१.२१ कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नु अगावै कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सकिने नसकिने अवस्था आँकलन गरी कार्यक्रम संशोधन गर्नुपर्ने अवस्था देखिएमा चालु आर्थिक वर्षको दोश्रो त्रैमासिक अवधिभित्रै कार्यक्रम संशोधनको लागि PMU मा सिफारिश सहित पेश गर्नुपर्ने छ ।
- २.१.२२ स्वीकृत बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रम सञ्चालनको लागि आवश्यक पर्ने पूर्वतयारी, स्थलगत अनुगमन, कार्यक्रम स्थान छनौट, विरुवा उत्पादन, खरिद, निर्माण, वृक्षारोपण, तारबार, मर्मत संभार, संरक्षण लगायत कार्यको कार्यान्वयन अवधिलाई आधार मानी कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजना बनाउनु पर्नेछ । सोही कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजनाको आधारमा समयबद्ध अध्ययन गरी कार्यान्वयन अवस्थालाई सुधार गर्दै लगिने छ ।
- २.१.२३. कार्यक्रम कार्यान्वयन निकायहरूमा चुरे उत्थानशील आयोजना सम्बन्धित गुनासोहरू व्यवस्थापन गर्न आयोजनाको Grievance Redressal Mechanism process अनुरूप गुनासो व्यवस्थापन संयन्त्र (Grievance Redressal Mechanism) तयार गरि आयोजना सम्बन्धि गुनासोहरू सुन्न, ढाँचा

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुसार गुनासो दर्ता पुस्तिका (Greivance Register) मा अभिलेखीकरण, व्यवस्थापन तथा आवश्यक सहजीकरण, सम्बोधन गर्नुपर्ने छ । प्राप्त गुनासोहरूलाई अनुसूची २.७ अनुरूप दस्तावेजीकरण गरि प्रगति प्रतिवेदनमा समावेश गर्नुपर्ने छ ।

२.२ उपभोक्ता समितिको भुक्तानी प्रक्रिया

- २.२.१ कार्य सम्पन्न भए पश्चात् कार्यालयमा भुक्तानी गर्न निवेदन पेश गर्नुपर्नेछ । सो निवेदनको साथमा अनुसूची: ६ को ढाँचामा सार्वजनिक सुनुवडको प्रतिवेदन, सम्बन्धित वडा कार्यालय/स्थानीय तहको सिफारिस, उपभोक्ता समितिको निर्णयको प्रतिलिपि, बिल, भरपाई, कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन र अन्य सम्बन्धित कागजात समेत समावेश गर्नु पर्नेछ ।
- २.२.२ कार्य सम्पादनमा सहजीकरणका लागि उपभोक्ता समितिको माग भएमा सम्पन्न कामको नापी कितावको आधारमा रनिंग बिल समेत भुक्तानी गर्न सकिनेछ ।
- २.२.३ कार्यसम्पन्न भए पश्चात् भुक्तानीको लागि उपभोक्ता समितिले आवश्यक बिल भरपाईहरू (अनुसूची: ८ अनुसारका) सहित अनुसूची: ९ अनुसारको भुक्तानी निवेदन पेश गर्नुपर्नेछ । यसरी भुक्तानीको निवेदन प्राप्त भएपछि तोकिएको प्राविधिक मार्फत स्थलगत निरीक्षण, नापजांच गरी स्थलगत प्रतिवेदन सहित प्राप्त आवश्यक बिल भरपाईहरू स्लग्न गरी कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन, नानी किताब लगायत अन्य तोकिएको कागजातहरू पेश गर्नुपर्नेछ । यसै गरि वन/उपभोक्ता समितिबाट अनुसूची: ९.३ अनुसारको स्व:घोषणा फारम समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।
- २.२.४ कार्यालयको तर्फ बाट स्थलगत निरीक्षण गर्दा सम्बन्धित वडाका जनप्रतिनिधि, सम्बन्धित सामुदायिक वन, साझेदारी वन, कबुलियती वन वा अन्य संस्था वा संजालका प्रतिनिधिहरू, उपभोक्ता समिति लगायत अन्य सरोकारवालाहरूको उपस्थितिमा गर्नु पर्नेछ ।

२.३ कार्यक्रम अनुगमन

- २.३.१ आफुले सञ्चालन गरे/गराएका कार्यक्रमहरूको अनुगमन गरी प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाईले PMU मा र सशर्त अनुदान प्रदेश डिभिजन वन कार्यालय, भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय तथा कार्यक्रम प्राप्त अन्य कार्यालयहरूले प्रदेश वन निर्देशनालय/मन्त्रालय मार्फत PMU मा अनुसूचीहरू बमोजिमका फारम भरी त्रैमासिक रूपमा प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ ।
- २.३.२ आवश्यकता अनुसार PMU/FAO-TA/FAO-CO को प्रतिनिधि तथा संघिय र प्रदेशस्थित वन तथा वातावरण मन्त्रालय तथा प्रदेश निर्देशनालयका प्रतिनिधिहरूले कुनै पनि बेला भए गरेका कार्य हरूको अनुगमन गर्न सक्नेछन् । यसै गरि आवश्यकत अनुसार सम्बन्धित स्थानीय तहको प्रतिनिधि, PPMU को प्राविधिक, प्रदेश वन मन्त्रालय वा सो अन्तर्गतका कार्यालयहरू, PMU/FAO-TA/FAO-CO को प्रतिनिधि, उपभोक्ता समिति/टेकेदारको प्रतिनिधि सहितको संयुक्त टोलीले आवश्यकता अनुसार कार्यक्रमहरूको संयुक्त अनुगमन गरी अनुगमन फारम सहितको प्रतिवेदन मार्फत आवश्यक पृष्ठपोषण गर्न सक्नेछन् । सो को दस्तावेजीकरण गरिनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

२.४ प्रगति प्रतिवेदन

- २.४.१ कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने सबै निकायले कार्यक्रमको माईल स्टोन/मासिक, त्रैमासिक र वार्षिक प्रतिवेदन अनिवार्य रूपमा तोकिएको समयमा PMU मा हार्ड कपि तथा बिद्युतीय (Electronic/Digital) कपि पठाउनु पर्नेछ ।
- २.४.२ कार्यान्वयन निकायहरूबाट पेश भएका प्रगतिहरू सङ्कलन (Compile) गरी FAO-TA को सहयोगमा PMU ले आवश्यकता अनुरूप FAC-CO/GCF तथा वन तथा वातावरण मन्त्रालयमा मासिक, त्रैमासिक/अर्ध वार्षिक र वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ ।
- २.४.३ नेपाल सरकारको नियमित त्रैमासिक र वार्षिक प्रगति प्रतिवेदनहरू तयार गर्दा राष्ट्रिय योजना आयोगको निर्देशित ढाँचा बमोजिम तयार गर्नु पर्नेछ ।
- २.४.४ आयोजना दस्तावेजमा निर्देशित गरिए बमोजिम त्रैमासिक, अर्धवार्षिक र वार्षिक रूपमा GCF Budget note सहितको प्रगति प्रतिवेदन तयार गरी FAO-CO/GCF मा पठाउनु पर्नेछ ।
- २.४.५ कार्यक्रम कार्यान्वयन निकायले सम्पादन गरेका हरेक कार्यक्रम तथा क्रियाकलापहरूको अनुसूची-७ अनुसारको पार्श्वचित्र (Activity Profile) आर्थिक वर्ष सकिएको १५ दिन भित्र तयार गरी PMU मा पठाउनु पर्नेछ ।
- २.४.६ सबै कार्यक्रम कार्यान्वयन निकायबाट वार्षिक प्रगति प्राप्त भए पछि PMU ले प्रगतिहरूको सङ्कलन (Compile) गरी आवश्यकता अनुरूप प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका प्रकाशन गर्न सक्नेछ ।
- २.४.७ आयोजनाको कार्यक्रम सञ्चालन एवं प्रतिवेदनहरू तयार गरी विभिन्न निकायहरूमा पेश गर्न PMU, PPMU तथा FAO-TA ले एक अर्कालाई सहयोग उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । यसका लागि सेवा प्रदायक संस्था वा व्यक्तिको सेवा खरिद गर्नु परेमा PMU ले आवश्यकता अनुसार थप सेवा नियमानुसार खरिद गर्न सक्नेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

परिच्छेद-३

३.१ आयोजना व्यवस्थापन इकाई अन्तरगतका कार्यक्रमहरू

३.१.१. दिगो वन तथा प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशालाका लागि मेशिन तथा सामग्री खरिद तथा वितरण (BN:47)

पृष्ठभूमि/परिचय

यस आयोजनाको कार्यक्षेत्र वाग्मती, मधेश र कोशी प्रदेशका ११ वटा जिल्लाका २६ वटा नदि प्रणालीहरूका संवेदनशील क्षेत्रहरू रहेका प्राकृतिक श्रोतको दिगो व्यवस्थापनद्वारा वन र कृषि सम्बेदनशील पारिस्थितिकीय प्रणाली पुनर्स्थापना गराई वन र कृषि उत्पादनमा बृद्धि गराउनका लागि आवश्यक मेशिन तथा सामग्री खरिद तथा वितरण गर्ने क्रियाकलाप प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- सम्बेदनशील वन पारिस्थितिकीय प्रणालीको जलवायु उत्थानशील प्राकृतिक श्रोतको दिगो व्यवस्थापन माध्यमद्वारा पुनर्स्थापना गराई दिगो वन व्यवस्थापनका लागि आवश्यक मेशिन तथा सामग्रीहरू खरिद गरी डिभिजन वन कार्यालयहरू मार्फत वन उपभोक्ता समूहहरूलाई वितरण गर्ने ।
- प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशालासमूहमा आवद्ध कृषकहरूलाई जलवायु उत्थानशील कृषि प्रवर्धन सम्बन्धि सामग्रीहरू खरिद गरी कृषकहरूलाई वितरण गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- डिभिजन वन कार्यालयहरू र वन उपभोक्ता समूहहरूबाट दिगो वन व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित सामग्रीहरूको माग संकलन गर्ने ।
- माग भै आएका सामग्रीहरू खरिद गर्न लागत अनुमान तयार र स्वीकृत गरी सार्वजनिक खरिद ऐन र नियमावलीमा भएको व्यवस्था बमोजिम खरिद प्रक्रिया अगाडी बढाई नियमानुसार सेवा प्रदायक छनौट गरि सामग्री खरिद गर्ने
- खरिद गरिएका दिगो वन व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित औजारहरू प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई र डिभिजन वन कार्यालयहरूको समन्वयमा यस आयोजनाको वन व्यवस्थापनका कार्यहरू संचालनमा रहेका वन समूहहरूमा वितरण गरिने छ ।
- खरिद गरिएको सामग्री तथा उपकरणहरू सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालयहरू तथा प्रदेश स्थित कार्यक्रम संचालन गर्ने निकायहरू/ र कार्यालयहरूको समन्वय र रोहवरमा वन उपभोक्ता समूहहरू हस्तान्तरण गरिनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- वितरण गरिने समुहको छनौट गर्दा स्थागत क्षमता (नियमित बैठक, लेखा परिक्षण, भण्डारण कोठा, कार्यालय व्यवस्थापन आदि) र वन व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू संचालन गरी रहेका समुहहरूलाई प्राथमिकता दिईनेछ
- प्राकृतिक श्रोत कृषक पाठशालाको हकमा पाठशाला संचालन भएका कृषक समुहहरूलाई जलवायु उत्थानशील प्राकृतिक श्रोतको दिगो व्यवस्थापनका लागि आवश्यक सामग्रीहरूको सम्बन्धित विज्ञहरूले पहिचान गरी खरिद गर्नका लागि माग संकलन गर्ने ।
- माग बमोजिमका सामग्रीहरू खरिद गर्न लागू अनुमान तयार र स्वीकृत गरी सार्वजनिक खरिद ऐन र नियमावलीमा भएको व्यवस्था बमोजिम खरिद प्रक्रिया अगाडी बढाई नियमानुसार सेवा प्रदायक छनौट गरि सामग्री खरिद गर्ने ।
- माग बमोजिमका सामग्रीहरू प्रथम तैम्मासिक सम्म माग संकलन गरी दोस्रो त्रैमासिक सम्म खरिद कार्य सम्पन्न गरि माघ महिनासम्ममा प्राकृतिक श्रोत कृषक पाठशालामा आबद्ध कृषि समुहमा वितरण गरिनेछ ।
- प्राकृतिक श्रोत कृषक पाठशालाका लागि मुख्य रूपमा समुदाय विउ वैकका लागि आवश्यक प्लाष्टिकका डब्बाहरू, सिडविन, रयाक आदि, झोलमल तयार तथा प्रयोग गर्न आवश्यक प्लाष्टिक ड्रम, प्रभावकारी सुक्ष्मजिव, स्प्रेयर आदि खरिद गरि पाठशाला मार्फत वितरण गर्ने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- वन व्यवस्थापनका उपकरणहरू खरिद भई ति उपकरणहरू फिल्ड स्तरमा उपलब्ध हुँदा सम्बेदनशील वन पारिस्थितिकीय प्रणालीको जलवायु उत्थानशील प्राकृतिक श्रोतको दिगो व्यवस्थापन माध्यमद्वारा पुनर्स्थापना गराई भै वनको उत्पादकत्वमा बृद्धि भएको हुने छ ।
- आवश्यक मेशिन तथा सामग्री खरिद तथा वितरणद्वारा कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूमा सुधार भै कृषि उत्पादनमा बृद्धि हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PMU), काठमाण्डु, प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMUs) र FAO-TA अन्तर्गत कार्यरत कर्मचारीहरू साथै वितरणको क्रममा प्रदेश स्थित निकाय तथा डिभिजन वन कार्यालयहरूका कर्मचारीहरू र वन उपभोक्ता समूहहरूका समितिहरू र उपभोक्ताहरू, प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशाला समूहहरू ।

अनुगमन योजना

- वितरण गरिएका सामग्रीहरूको प्रयोगको बारेमा आयोजना कर्मचारी तथा डिभिजन/ सब डिभिजन वन कार्यालयहरूबाट समय समयमा अनुगमन गरिनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- यसै गरि प्रदेश स्तरीय समन्वय समितिबाट सन्त समय समयमा अनुगमन गरिनेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- PMU, PPMU, PCCs, DFOs, वन उपभोक्ता समुहहरू र प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशाला समुहहरू

३.१.२. वन विज्ञानमा स्नातक तह अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई Intern Support कार्यक्रम

पृष्ठभूमि/परिचय

जलवायु उत्थानशील प्राकृतिक श्रोतको दिगो व्यवस्थापन (CR-SNRM) कार्यक्रमहरूको यस आयोजनाको प्रमुख कार्यक्रमको रूपमा रहेको छ । प्राकृतिक स्रोत खासगरी वन श्रोतको जलवायु उत्थानशील दिगो व्यवस्थापनमा विशेष जोड दिईएको छ । अतः यस आयोजनामा वन विज्ञानमा स्नातक तह अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई स्थलगत अभ्यासका गरी ज्ञान र सीप अभिवृद्धिका लागि Intern Support को कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

यस आयोजना अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमहरूमा विद्यार्थीहरूलाई स्थलगत अभ्यासको अवसर मार्फत व्यवहारीक ज्ञान र सीप अभिवृद्धि गराउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र काठमाण्डौको वन विज्ञान विद्यार्थीहरूका लागि ईन्टर्नशीपको व्यवस्थापन गर्ने कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि निर्देशिका २०७६ अनुसार सिफारिस भई आएका विद्यार्थीहरूलाई ईन्टर्नशीपको रूपमा यस आयोजनामा समावेश गराईनेछ ।
- सिफारिस भई आएका विद्यार्थीहरूलाई ईन्टर्नशीपको रूपमा आयोजनाको कार्यक्षेत्रमा खटाई नियमित रूपमा सम्बन्धित वन तथा भुसंरक्षण अधिकृतको प्रत्यक्ष सुपरभिजनमा कामकाजमा समावेश गराईनेछ । तहावाट हाजिर प्रमाणित भएपछी सिफारिसको आधारमा ईन्टर्नशीपको रूपमा खटिएका विद्यार्थीहरूलाई कार्यविधि निर्देशिका २०७६ अनुसार PMU बाट भुक्तानी दिईनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

यस आयोजना अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमहरूमा विद्यार्थीहरूलाई स्थलगत अभ्यास गरी व्यवहारीक ज्ञान र सीप अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र काठमाण्डौको सिफारिस भई आएका विद्यार्थीहरूलाई स्थलगत अभ्यास गरी व्यवहारीक ज्ञान र सीप अभिवृद्धिका लागि आयोजना अन्तर्गत प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाईमा कार्यरत वन तथा भुसंरक्षण अधिकृतको प्रत्यक्ष सुपरभिजन गरिनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुगमन

- आयोजनामा ईन्टरनशीपको रुपमा खटिएका विधार्थीहरूलाई आयोजना आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PMU), काठमाण्डौ, प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMUs) र FAO-TA कर्मचारीहरूबाट समय समयमा अनुगमन गरिनेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- PMU, PPMU, FAO-TA

३.१.३ ANR क्रियाकलापबाट प्राकृतिक पुनरुत्पादन अवस्थाको अध्ययन सहयोग कार्यक्रम

पृष्ठभूमि / परिचय

आयोजनाले बिगत आ. व. हरू देखि कार्यक्षेत्रमा Forest Landscape Restoration अन्तर्गतका विविध क्रियाकलापहरू मध्ये प्राकृतिक पुनरुत्पादन सहयोग (ANR) कार्यलाई प्राथमिकताका साथ संचालन गर्दै आएको छ । उक्त क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन गर्दा समुदाय र वन पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेका असर तथा प्रभावहरूलाई अध्ययन गरि प्राप्त अनुभव, सिकाइ र प्रभावलाई दस्तावेजिकरण गर्ने र सो को विश्लेषण गरि आगामी कार्यक्रमहरूलाई थप प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न यो अध्ययन प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्यहरू

- ANR क्रियाकलापहरू बाट समुदाय र वन पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेका असर तथा प्रभावहरूलाई अध्ययन गरी दस्तावेजिकरण गर्ने ।
- प्राकृतिक पुनरुत्पादनको सन्दर्भमा आयोजनाको असल अभ्यास र सिकाइलाई प्रचार प्रसार गरि थप प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- हालसम्म ANR क्रियाकलापहरू संचालन भएका वन उपभोक्ता समूहहरूको सुची तयार गर्ने ।
 - अध्ययनका लागि अबधारणा र कार्य सुची सहितको बिस्तृत अध्ययन ढाँचा/ तयार गर्ने ।
 - अध्ययन कार्य आयोजनाका कर्मचारीहरू र FAO-TA का विज्ञहरू सम्मिलित एउटा अध्ययन टोली गठन गरि परिचालन गरिने छ । आवश्यक परेको अवस्थामा यो कार्य संचालन गर्न सेवा प्रदायक व्यक्ति, संस्थाको समेत सेवा लिन सकिनेछ ।
 - हालसम्म ANR संचालित वनहरू मध्येबाट प्रत्येक प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाईको कार्यक्षेत्र प्रतिनिधित्व हुने गरी नमुनाको रुपमा वन समूहहरू छनौट गरी तथ्याङ्क संकलन गरिनेछ ।
- स्वीकृत कार्य सुची र सम्झौता/ कायदेशि बमोजिम PPMU, डिभिजन वन कार्यालय तथा सम्बन्धित उपभोक्ता समूहहरूको समन्वय र सहकार्यमा तोकिएको समयभित्र अध्ययन सम्पन्न गरि सो को

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

draft प्रतिवेदन PMU मा प्रस्तुति गरि प्राप्त सुझावहरूलाई समावेश गरि अन्तिम प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।

अपेक्षित उपलब्धीहरू

- ANR क्रियाकलापहरूबाट सनुदाय र वन परिस्थितिकिय प्रणालीमा परेका असर तथा प्रभावहरू दस्तावेजिकरण भएको हुनेछ ।
- ANR क्रियाकलापहरूका अरुल अभ्यास र सिक्काइहरूको प्रचार प्रसार सामग्री तयार हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PMU, FAO-TA र सेवा प्रदायक संस्था वा व्यक्ति

अनुगमन योजना

- आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PMU), प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU)/ FAO-TA ले अध्ययन प्रक्रिया तथा गुणस्तरको अनुगमन गरिने ।

जिम्मेवार निकाय

- अध्ययन व्यवस्थापनको जिम्मेवारी PMU को हुने छ ।

३.१.४ वन तथा वातावरण मन्त्रालयको GEDSI रणनीति कार्यान्वयनमा सहयोग/तालिम/गोष्ठि

पृष्ठभूमि/परिचय

BRCRN आफ्ना सबै क्रियाकलापहरूमा Cross-cutting विषयको रूपमा रहेको साझा GESI मूलप्रवाहीकरण (Mainstreaming) गर्दै आइरहेको सन्दर्भमा आयोजनाले लैङ्गिक कार्ययोजना (Gender Action Plan—GAP), आदिवासी जनजाति योजना (Indigenous Peoples Plan—IPP), वातावरणीय तथा सामाजिक व्यवस्थापन योजना (Environmental and Social Management Plan—ESMP) र सामाजिक समावेशीकरण व्यवस्थापन योजना (Social Inclusion Management Plan—SIMP) कार्यान्वयन गर्नुका साथै कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय (MoAFE) का रणनीति कार्यान्वयनमा समेत योगदान पुऱ्याउँदै आएको छ । MoAFE ले २०८२ चैत ३० गते (१३ मार्च २०२६) लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण (GEDSI) रणनीति, २०८२—२०९१ को औपचारिक शुभारम्भ गर्दै विभिन्न विभागका प्रतिनिधिहरू, लैङ्गिक सम्पर्क व्यक्तिहरू (Gender Focal Persons) तथा प्रमुख सरोकारवालाहरूका लागि रणनीतिमुखी अभिमुखीकरण कार्यक्रम आयोजना गरी प्रभावकारी कार्यान्वयनको आफ्नो मा समायोजन गरेको छ योजना गरेको छ । यसै सिलसिलामा, BRCRN ले पनि मन्त्रालयको GEDSI रणनीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आफ्नो कार्ययोजनामा समायोजन गरी आयोजना अन्तर्गतका ईकाई तथा प्रदेश अन्तर्गतका GESI focal Point लगायत अन्य कर्मचारीहरूलाई अभिमुखीकरण गर्दै संचालन हुने तथा क्रियाकलापहरूमा लैङ्गिक

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

समानता र सामाजिक समावेशीतालाई मुलाप्रवाहिकरण गरी जलवायुजन्य बिपतबाट प्रभावित क्षेत्रका समुदायमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्नुका लागि यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- MoAFE को GEDSI रणनीतिको अभिमुखीकरण र चुरे क्षेत्रमा जलवायु उत्थानशीलताका लागि GEDSI सम्बन्धी मुद्दाहरूमा साझा बुझाइ विकास गर्न
- चुरे क्षेत्रमा जलवायु उत्थानशीलताका लागि GEDSI सम्बन्धी मुद्दाहरू पहिचान गरी त्यसको समाधानका लागि साझा दृष्टिकोण निर्माण गर्ने ।
- चुरे क्षेत्रमा जलवायु उत्थानशीलताका लागि पहिचान गरिएको GEDSI सम्बन्धी मुद्दाको समाधान गर्ने GEDSI रणनीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने
- संघ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारी निकाय, समुदाय, र सरोकारवाला संस्थाबीच GEDSI रणनीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन को संरचना निर्माण गर्ने

कार्यान्वयन कार्यविधि

- FMU द्वारा GEDSI रणनीतिको अभिमुखीकरण कार्यक्रमको कन्सेप्ट नोट, कार्ययोजना तयार गर्ने र आवश्यक स्रोत विनियोजन गर्ने ।
- संघीय मन्त्रालयहरू सँग समन्वय गरी सहभागिता, सहजीकरण, विषयवस्तु, आ—आफ्नो भूमिका र जिम्मेवारीबारे छलफल गर्ने ।
- सहभागी निकायहरू- संघीय तथा प्रदेश मन्त्रालयहरू, निर्देशनालय, डिभिजन वन कार्यालय, भू संरक्षण कार्यालय, FECOFUN, HIMAWANTI, DANAR, आदिवासी जनजाति संस्थाहरू- NEFIN, MIWF र सरोकारवालाहरू लगायत लैङ्गिक सम्पर्क व्यक्तिहरूलाई आमन्त्रण गर्ने ।
- GEDSI रणनीतिको अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरी प्राथमिकता, र कार्ययोजना तयार गरी आगामी दिशा तय तथा प्रतिबद्धता गर्ने ।
- आयोजनाको कार्यक्षेत्र अन्तर्गत वन समुहहरूमा वन तथा वातावरण मन्त्रालयको GEDSI रणनीति सम्बन्धी तालिमका लागि विषयसूची तयार गर्ने र तालिम सहभागिको पहिचान गर्ने ।
- यो क्रियाकलाप संचालन गरिने बिस्तृत ढाँचा/ अवधारणापत्र बमोजिम ल. इ. तयारी र स्वीकृत गर्ने
- स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार यो क्रियाकलापलाई प्याकेजकै रूपमा संचालन गरिने हुदा पाँच वटा सम्म अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

नदी प्रणाली अन्तर्गतका प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशालाका सहभागीहरू/ निजि वन समुहहरू र स्थानीय सरोकारवालाहरूलाई सहभागी गराई कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अपेक्षित उपलब्धी

- MoAFE को GEDSI रणनीतिको साझा बुझाइको विकास हुने ।
- GEDSI रणनीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन चुनौती र समाधानको उपाय छलफल भई कार्यान्वयनको खाका निर्माण र सामूहिक प्रतिबद्धताको भएको हुनेछ ।
- चुरे क्षेत्रमा जलवायु उत्थानशीलताका लागि GEDSI सम्बन्धी मुद्दाहरू पहिचान GEDSI रणनीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PMU, PPMU, तथा FAO-TA र आवश्यकता अनुसारको बाह्य श्रोत व्यक्ति

अनुगमन योजना

- तालिम अवधिभर दैनिक उपस्थिति र सहभागिता ट्र्याक गरिने ।
- PMU, PPMU, तथा FAO-TA ले अनुगमन गर्नेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- तालिम संचालन र व्यवस्थापनको जिम्मेवारी PMU को हुनेछ ।

३. १. ५. PMU/PPMU का कर्मचारीलाई SNRM सिकाई सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय अवलोकन/तालिम गोष्ठी

पृष्ठभूमी/परिचय

जलवायु उत्थानशील प्राकृतिक श्रोतको दिगो व्यवस्थापन (CR-SNRM) कार्यक्रम यस आयोजनाको एउटा महत्वपूर्ण कार्यक्रमको रूपमा कार्यान्वयन भै रहेको छ । यस आयोजनामा कार्यरत कर्मचारीहरूको ज्ञान र क्षमता अभिवृद्धिका साथ गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नमा थप उत्साह र उत्प्रेरणा बढाउने उद्देश्यले समान उद्देश्य भै कार्यक्रम संचालन गरिरहेका नेपाल बाहिरका देश अन्तर्गतका आयोजनाहरूमा स्थलगत अवलोकन एवं छलफल गरी ज्ञान, सीप र अनुभवको आदान प्रदान गर्नका लागि यो अन्तराष्ट्रिय अवलोकन भ्रमण कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- जलवायु उत्थानशील दिगो प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन (CR-SNRM) कार्यहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन अभ्यासहरूमा सिकाइ तथा अनुभव आदान प्रदान गर्ने ।
- आयोजनाहरूमा संचालन भै रहेको जलवायु उत्थानशील दिगो प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन (CR-SNRM) सम्बन्धि पद्धतिहरूका बारेमा आयोजनाका कर्मचारीहरूले जानकारी भै आफ्नो कार्यक्षेत्रमा कार्यान्वयन गर्ने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

कार्यान्वयन कार्यविधि

- आयोजनाको लक्ष्य बमोजिम CR-SNRM मा उल्लेखनीय कार्यहरू भैरहेका नेपाल बाहिरका अन्य आयोजनाहरूको पहिचान गर्ने ।
- उपयुक्त लागत अनुमान तयार गरि स्वीकृत गर्ने ।
- नेपाल सरकारबाट सहमति लिनका लागि प्रक्रिया अगाडी बढाउने ।
- स्वीकृत लागत अनुमान सहित सहभागी हुने कर्मचारीहरूको नामावली सहित अनुमोदन गर्ने तथा भ्रमण कार्यक्रम संचालनका आवश्यक प्रक्रिया अघि बढाउने ।
- यो कार्यक्रम संचालनका लागि आवश्यकताको आधारमा सेवा प्रदायक संस्थाबाट सेवा खरिद पनि गर्न सकिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- जलवायु उत्थानशील दिगो प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन (CR-SNRM) कार्यहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन अभ्यासहरूमा सिकाइ तथा अनुभव आदान प्रदान हुनेछ ।
- आयोजनामा कार्यरत कर्मचारीहरूले समान उद्देश्य रहेका आयोजनाहरूमा स्थलगत अवलोकनद्वारा ज्ञान र सीप अभिवृद्धि भई उत्प्रेरणा बृद्धी भएको हुने ।
- जनशक्ति व्यवस्थापन
- PMU, PPMUs र विज्ञहरू

अनुगमन

- आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PMU, प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई) PPMU)/ FAO-TA ले कार्यक्रमको अनुगमन गर्ने छन् ।

जिम्मेवार निकाय

- PMU

३.१.६. कर्मचारीहरूको लागि दक्षता अभिवृद्धि तालिम

पृष्ठभूमि/परिचय

चुरे उत्थानशील आयोजनाको समग्र कार्यक्रम व्यवस्थापनको लागि केन्द्रीय स्तरमा आयोजना व्यवस्थापन इकाई रहेको छ । सो इकाईमा नेपाल सरकारका प्रथम श्रेणीका अधिकारी सहसचिवको नेतृत्वमा विभिन्न तहका प्रविधिक तथा प्रशासनिक कर्मचारीहरू, कार्यालय सञ्चालनका लागि आवश्यक करारका सहायक एवं सहयोगी स्तरका कर्मचारीहरू र परामर्शदाताबाट खाटेएका विज्ञहरू कार्यरत रहेका छन् । यसप्रकार आयोजनामा कार्यरत सरकारी कर्मचारीहरूको ज्ञान र सीप अभिवृद्धिका साथै गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नमा थप उत्साह बढाउने र उत्प्रेरणा जगाउने उद्देश्यले कार्य क्षेत्रमा आ आफ्नो जिम्मेवारी कुशलतापूर्वक निर्वाह

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

गर्नका लागि आवश्यक ज्ञान र सीप र जीवनोपयोगी कौशलहरू प्रदान गर्न चरणबद्ध तालिम संचालन गरिने प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- आयोजना ब्यविधापन इकाईना कार्यरत कर्मचारीहरूको विद्यमान ज्ञान सीप तथा अनुभव अभिवृद्धि गर्न Driving skill लगायतका सिपमुलक तालिम संचालन गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- आवश्यकता लेखाजोखा अनुसार ज्ञान र सीपयुक्त तालिमको कार्यक्रम निर्धारण गर्ने र सो को लागत अनुमान तयार गरि स्वीकृत गर्ने ।
- स्वीकृत लागत अनुमान सहित सहभागी हुने कर्मचारीहरूको नामावली सहित अनुमोदन गर्ने तथा तालिम कार्यक्रम संचालनका आवश्यक प्रक्रिया अघि बढाउने ।
- यो कार्यक्रम संचालनका लागि आवश्यकताको आधारमा सेवा प्रदायक संस्थाबाट सेवा खरिद पनि गर्न सकिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- आयोजनाको लक्ष्य हाँसिल गर्न आवश्यक कार्यहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन अभ्यासहरूमा थप ज्ञान सीप र अनुभव प्राप्त हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PMU का कर्मचारीहरू

अनुगमन योजना

- आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PMU)

जिम्मेवार निकाय

- PMU

३.१.७. सरोकारवालाहरूसंगको संयुक्त अनुगमन र प्रतिवेदन

पृष्ठभूमी/परिचय

आयोजनाले संचालन र सम्पन्न गरेका क्रियाकलापहरूको अवस्था र प्रभावकारिता सम्बन्धमा स्थानीय लाभग्राही समुदायहरूसँग फिल्डमा अन्तरक्रिया गरि कार्यक्रमको लागत, समय, प्रक्रिया, उपलब्धी र प्रभावका बारेमा जानकारी प्राप्त गर्नका लागि आयोजनासंग सरोकार राख्ने सरोकारवाला(सरकारी तथा गैर सरकारी) निकायहरू का प्रतिनिधिहरू संलग्न गरि कार्यक्रमको बारेमा जानकारी दिने उद्देश्य राखी संयुक्त अनुगमनको कार्यक्रम संचालन गर्न यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको हो ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

उद्देश्य

- सरोकारवाला निकायहरू (सरकारी तथा गैर सरकारी) का प्रतिनिधिहरू संलग्न गरि संयुक्त अनुगमनको कार्यक्रम संचालन गर्ने

कार्यान्वयन कार्यविधि

- PMU ले सरोकारवाला निकायहरू पहिचान गरि प्रतिनिधि सहभागीको लागि पत्राचार गर्ने ।
- लागत अनुमान तयार र स्वीकृत गर्ने ।
- PPMUs र FAO-TA को समन्वयमा संयुक्त अनुगमन कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- Output indicator केन्द्रित अनुगमनको प्रतिवेदन तयार गर्ने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- संयुक्त अनुगमनले गर्दा आयोजनाको कार्यक्रमको बारेमा सरोकारवाला निकायहरूलाई राम्रर जानकारी हुने
- सहभागीहरूबाट पृष्ठपोषण प्राप्त भई आयोजनाको आगामी कार्यक्रम को सम्पादनस्तरमा सुधार गर्ने अवसर प्राप्त हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PMU, PPMUs, FAO-TA का कर्मचारीहरू

जिम्मेवार निकाय

- PMU

३.१.८. वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका प्रकाशन

पृष्ठभूमी/परिचय

आयोजनले गत आ.व. हरूमा प्रस्तावित र सम्पन्न गरेका क्रियाकलापहरू र तिनको अवस्था र खर्च भएको बजेट अथवा आर्थिक तथा प्राविधिक प्रभावकारिता सहित लाभान्वित जनसंख्याहरूका बारेमा जानकारी समावेश गरि एउटा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका/क्रियाकलाप पार्श्वचित्र तयारि तथा प्रकाशन गरि वितरण गर्न यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको हो ।

उद्देश्य

- वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका/क्रियाकलाप पार्श्वचित्र तयारि तथा प्रकाशन गरि वितरण गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- PMU ले PPMUs बाट गत आ.व.हरूका प्रगतिका विवरणहरू संकलन गर्ने ।
- लागत अनुमान तयार र स्वीकृत गर्ने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- PPMUs र FAO-TA को समन्वयमा संकलित विवरणहरूको अध्ययन गरि अन्तिम रूप दिने ।
- अन्तिम रूप दिएको दस्तावेजलाई प्रकाशन गर्ने । प्रकाशन गर्ने कार्यका लागि सेवा प्रदायक संस्थाबाट सेवा खरिद गर्न सकिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- वार्षिक प्रगति पुस्तिका/क्रियाकलाप पार्श्वचित्र तयारि तथा तयार भई प्रकाशन हुने र आयोजनाका क्रियाकलापहरू र बजेट अनि खर्चका बारेमा पारदर्शी रूपमा जानकारी उपलब्ध हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PMU, PPMUs, FAO-TA का कर्मचारीहरू

जिम्मेवार निकाय

- PMU

३.१.९. असल अभ्यास/सफलताका कथाहरू लगायत आयोजनाका उपलब्धीहरू समेटिएको दस्तावेज प्रकाशन

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजनाले शुरूका वर्ष देखिनै आयोजना लागु हुने क्षेत्रहरूमा पारिस्थितिकीय प्रणालीहरू साथै समुदायलाई जलवायु परिवर्तनसंग अनुकूल बनाउंदै तिनको उत्थानशिलता बढाउने खालका विभिन्न क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन गर्दै आइरहेको छ । ति कार्यक्रमहरूले स्थानीय समुदायको जलवायु परिवर्तनबाट हुने असरहरूसंग लड्ने क्षमता बढाउनमा धेरै मद्दत पुगेको देखिन्छ । त्यस्ता प्रभावकारी क्रियाकलापहरू र तिनले स्थानीय समुदाय र वातावरणमा पारेको सकारात्मक असरहरूका बारेमा अन्य समुदाय वा वन तथा वातावरण क्षेत्रमा काम गर्ने व्यक्ति र संस्थाहरूलाई पनि जानकारी उपलब्ध भएमा अझ बढी क्षेत्रमा त्यस क्रियाकलापको प्रभाव बढ्ने हुँदा त्यस्ता सफल, असल अनि प्रभावकारी क्रियाकलापहरूको बारेमा जानकारीहरू र स्थानिय अगुवा र विज्ञहरूको भनाइ समावेश गरि एउटा दस्तावेज प्रकाशन गर्न यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको हो ।

उद्देश्य

- आयोजनाले कार्यान्वयनमा लागेका असल अभ्यासहरू र तिनको प्रभावहरूका बारेमा जानकारी संकलन र दस्तावेजीकरण गरि प्रकाशन गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- यो कार्यको लागि PMU, PPMUs, FAO-TA का कर्मचारीहरू सम्मिलित एउटा टोली गठन गरिनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- आयोजनाले कार्यान्वयनमा लगेका असल अभ्यासहरू र तिनको प्रभावहरूका बारेमा जानकारी तथा लेख तयार गरि उपलब्ध गराउन PPMUs, प्रदेश वन मन्त्रालयहरू, DFOs तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरूलाई पत्राचार गर्ने ।
- समुदायहरूसँग अन्तरक्रिया गर्न र स्थानको अवलोकन गर्न कार्यक्रम कार्यान्वयन गरेको स्थानको भ्रमण गर्ने ।
- संकलित विवरणहरूलाई राम्ररी अध्ययन गरि अन्तिम रूप दिई प्रकाशन गरि वितरण गरिने छ ।
- प्रकाशनको लागि सेवा खरिद गर्न सकिने छ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- असल अभ्यास तथा सफलताका कथाहरू लगायत आयोजना उपलब्धिहरू समेत समावेश दस्तावेज तयार भै प्रकाशन भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PMU, PPMUs, FAO-TA का कर्मचारीहरू

जिम्मेवार निकाय

- PMU

३.१.१० जलवायु उत्थानशील ज्ञान/असल अभ्यास/स्थानीय सिकाई आदान प्रदानको लागि प्रदेशस्तरमा गोष्ठी

पृष्ठभूमि / परिचय

चुरे उत्थानशील आयोजनाले विगत देखि मध्य तथा पूर्वी नेपालको चुरे क्षेत्रका २६ वटा नदी प्रणालीहरूमा विभिन्न संरक्षणमूलक क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ । यसै क्रममा आयोजना व्यवस्थापन इकाई अन्तर्गत कार्यान्वयन हुने गरि आयोजना क्षेत्रमा सञ्चालित असल अभ्यास तथा सफलताका कथाहरूको अभिलेखिकरण (Best Practice Documentation) गर्ने कार्यक्रम रहेको छ । यसका माध्यमबाट आयोजना क्षेत्रमा कार्यान्वयन भएका कार्यक्रमहरूको नतिजामा सुधार ल्याउन प्रोत्साहित गर्ने, आयोजना क्षेत्रमा भएका असल र नतिजामूलक कार्यहरूको प्रचार गरी सिकाईको अवसर श्रृजना गर्ने एवं आगामी दिनमा बजेट कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयनमा पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने उद्देश्य रहेको छ ।

चुरे उत्थानशीलता सम्बन्धी असल अभ्यासहरूको संकलन र प्रमाणीकरणका लागि आयोजना अन्तर्गत प्रदेश स्तरमा सरोकारवालाहरूको गोष्ठी आयोजना गर्ने कार्यक्रम राखिएको छ । यसबाट समग्र उपलब्धीहरू उपर छलफल तथा अभिलेखिकरण भई ज्ञान विस्तारमा समेत महत्वपूर्ण योगदान पुर्याउने छ ।

प्रदेश स्तरमा गोष्ठी आयोजना गर्न प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई र डिभिजन वन कार्यालयहरूको सहभागिता रहनेछ । यसका लागि प्रत्येक प्रदेश स्तरमा २ दिने गोष्ठी आयोजना गरिनेछ । यस

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

कार्यक्रमले सरोकारवाला निकायहरूबीच समन्वय, अनुभव आदानप्रदान र क्षमता अभिवृद्धिमा सहयोग पुऱ्याउनेछ ।

उद्देश्यहरू

- आयोजनाका सरोकारवालाहरूलाई आयोजनाको सफलतामा यसका उपलब्धी तथा सिकाईहरूको ज्ञान, अनुभव र प्रविधिको आदानप्रदान गर्न सक्षम बनाउनु ।
- आयोजनाका सरोकारवालाहरूमा यस अन्तर्गत भएका असल अभ्यास र सफलताका कथाहरूको संगालो तयारी पार्ने सीप अभिवृद्धि गर्नु ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- प्रदेश स्थित सरोकारवालाहरूको समन्वयमा सहभागीहरूको पहिचान गर्ने ।
- गोष्ठीको लागि आवश्यक सामग्री तथा श्रोत व्यक्तिहरू PMU ,PPMUs र FAO-TA का विज्ञहरूबाट व्यवस्थापन गरिने छ ।
- अन्य श्रोत व्यक्तिहरू आवश्यक परेमा प्रचलित नियम बमोजिम सेवा खरिद गरिने छ ।
- तालिम संचालनको लागि स्थान छनौट प्रचलित नियम बमोजिम गरिने छ ।
- आवश्यकता हेरी PPMUs र अन्य सरोकारवालाहरूको सहयोग लिईने छ ।

अपेक्षित उपलब्धीहरू

- प्रदेश स्तरका सरोकारवालाहरूको असल अभ्यास अभिलेखिकरण क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।
- असल अभ्यास तथा सफलताका कथाहरूको संगालो तयारी र प्रकाशनका लागि आधार तयार भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- गोष्ठी संचालनको लागि आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन PMU ,PPMUs र FAO-TA का विज्ञहरूबाट सरोकारवाला संस्थाहरूसंगको समन्वयमा गरिने छ ।

अनुगमन

- आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PMU), र FAO-TA ले गोष्ठीको अनुगमन गर्ने छन् ।
- गोष्ठीको अवधिमा राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक तथा अन्य सिनियर अधिकारीहरूको टोलीले अनुगमन गर्न सक्नेछन् ।

जिम्मेवार निकाय

- PMU

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

३.१.११. जलवायु उत्थानशील/स्थानीय तथा आदिवासी ज्ञान तथा अभ्यासहरूको संगालो प्रकाशन

पृष्ठभूमि/परिचय

यस आयोजनाको कार्य क्षेत्रमा बसोबास गर्दै अझै रहेको समुदायहरूमा जलवायु उत्थानशील दीगो प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धि स्थानियस्तरमा पराम्परागत एवं रैथाने ज्ञान र सीप अभ्यासात्मक रूपमा मौज्जात रहेका छन् । यी स्थानिय पराम्परागत एवं रैथाने ज्ञान र सीपको अवलम्बन गरी प्राकृतिक स्रोतहरूको व्यवस्थापन कार्य भैरहेको छ । आयोजनाले अध्ययन गरी संकलन गरिएको स्थानिय पराम्परागत एवं रैथाने ज्ञान र सीपहरूको अभिलेखिकरण र प्रकाशन गरिनेछ ।

उद्देश्य

- स्थानिय पराम्परागत एवं रैथाने ज्ञान र सीपको अभिलेखिकरण र प्रकाशन गर्ने ।
- स्थानिय पराम्परागत एवं रैथाने ज्ञान र सीपको स्थानियस्तरमा प्रचार प्रसार गरी जलवायु उत्थानशील क्षमता अभिवृद्धि गरी जलवायु परिवर्तन जोखिम न्युनिकरण गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- गत आ.व. को अध्ययनबाट दस्तावेजोकरण गरिएको अभ्यासहरूको पुस्तिकालाई प्रकाशन गर्ने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- स्थानिय पराम्परागत एवं रैथाने ज्ञान र सीपको अभिलेखिकरण र प्रकाशन भई प्रचार प्रसार समेत भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PMU ,PPMUs र FAO-TA

अनुगमन

- NPD, NPM and PPMU

जिम्मेवार निकाय

- PMU

३.१.१२ चुरे सम्बाद गोष्ठी

पृष्ठभूमि/परिचय

चुरे क्षेत्रको संरक्षणमा हालसम्म भएका कार्यहरूको प्रचारप्रसार तथा प्रवर्द्धन गर्ने हेतु नेपाल सरकारले मनाउदै आएको चुरे संरक्षण दिवसको अवसरमा राष्ट्रिय स्तरमा विभिन्न सरोकारवालाहरूको सहभागितामा चुरे सम्बाद गोष्ठीको आयोजना गर्ने कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको रहेको छ । यसका लागि विभिन्न सरोकारवालाहरूसंगको

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

सहभागितामा नेपाल सरकार, दातृ निकाय र अनुसन्धानमूलक संस्थाहरूले नीतिगत एवं अनुसन्धानमुखी कार्यपत्रहरू पेश गर्ने र छलफल पश्चात प्रकाशन कार्य हुनेछ ।

उद्देश्य

- राष्ट्रिय स्तरमा नीति निर्माता, पेशागत विज्ञ, ग्राजिक अनुसन्धानकर्ताहरू र समुदायिक अभियन्ताहरू लगायतका सरोकारकोवालाहरूलाई चुरे क्षेत्रमा भइरहेका संरक्षणमूलक कार्यहरू र अनुसन्धानका निष्कर्षहरू आदान प्रदान गरि आगामी दिनका लागि नितिगत मार्गदर्शन तय गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- चुरे संरक्षणको क्षेत्रमा कार्यरत सरोकारवाला, निति निर्माता, विज्ञ तथा स्थानीय/ सामुदायिक अभियन्ताहरूको प्रतिनिधित्व पहिचान गर्ने ।
- FAO-TA का तर्फबाट सम्बन्धित विज्ञको सहयोगमा गोष्ठी संचालनका लागि आवश्यक लागत इष्टिमेट तयार गरि छलफलका विषयवस्तु सहित तयारी गरी सम्बाद तथा कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना गर्ने ।
- आवश्यकतानुसार विज्ञ वा सेवा प्रदायक संस्थाहरूबाट प्रचलित कानून बमोजिम विज्ञ लगात सेवा खरिद गरि गोष्ठीमा परिचालन गर्न सकिने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- आयोजना क्षेत्रमा रहेका संरक्षणका प्रयासहरू बारे प्रचारप्रसार गर्नुका साथै निति निर्माता, विज्ञ र समुदायमा आधारित समूह लगायतका संस्थाहरूले आगामी मार्गदर्शन तय भएको हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- आयोजनामा कार्यरत FAO-TA र विषयगत विज्ञहरू र स्थानीय श्रोतव्यक्तिहरूले कार्यक्रमको आवश्यक तयारी गर्नेछन् ।

अनुगमन

- यस कार्यविधिमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PMU) को समन्वयमा PMU ले प्रतिवेदन तयार गर्नेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- यस क्रियाकलापको हकमा सहजीकरण, आर्थिक परिचालन, कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने मुख्य निकाय आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PMU) नै हो, आवश्यक प्राविधिक तथा नीतिगत सहयोग, सहजीकरण र समन्वय का लागि FAO-TA तथा PMU का विज्ञहरू जिम्मेवार हुनेछन् ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

३.१.१३. लैंगिक फोकल पोइन्टहरू (जीएफपी (नियमित बैठक र अन्तरक्रिया)

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजना कार्यान्वयनमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण एउटा महत्वपूर्ण पक्ष भएकोले यसको मूलप्रहिकारण अत्यन्त जरुरि हुन्छ । कृषि, वन तथा वातावरण मन्त्रालयको लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता र सामाजिक समावेशीकरण रणनीति तथा आयोजनाको Gender Action Plan (GAP) लाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नका लागि संस्थागत तहमा आयोजना कार्यान्वयन इकाइहरूमा Gender Focal Points को व्यवस्था गरिएको छ । GAP अनुसार Gender Focal Points ले प्राविधिक सहयोग, प्रगतिको tracking, चुनौती र सिकाइहरूको समिक्षा, र महिलाहरू तथा सीमान्तकृत समूहहरूलाई लक्षित गरी परिवर्तन प्रक्रिया प्रभावकारी पार्ने राम्रो अभ्यासहरूको विस्तार गर्न र साझा रणनीति विकास गर्न महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने अपेक्षा गरिएको छ । आयोजना कार्यान्वयनको सघनता बढेसँगै Gender Focal Point हरूलाई सुसुचित गर्न, कार्यहरूको पुनरावलोकन गर्न तथा सोहि बानोजीम परिचालन गर्न नियमित बैठक तथा छलफलहरूको आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्न यो क्रियाकलाप संचालन गरिनेछ ।

उद्देश्य

- GESI mainstreaming का प्रयास तथा सिक्काइ र प्रगतिको नियमित समीक्षा गरि कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउने ।
- Gender Focal Point लाई आवश्यक पर्ने क्षेत्रमा प्राविधिक सहयोग (backstopping) प्रदान गर्ने

कार्यान्वयन कार्यविधि

- आयोजना व्यवस्थापन इकाइहरूमा Gender Focal Point को सुनिश्चितता गर्न सहजीकरण गर्ने ।
- MoFE लैङ्गिक इकाईसँगको सहकार्यमा Gender Focal Point बैठक आयोजना गर्ने ।
- कार्यक्रमको प्रकृति र सहभागीहरूको संख्या एकिन गरी लागत अनुमान तयार र स्वीकृत गरि अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- GESI mainstreaming का प्रयास तथा सिक्काइ र प्रगतिको नियमित समीक्षा भै कार्यक्रममा थप प्रभावकारीता आएको हुनेछ ।
- संचालित क्रियाकलापहरू GESI mainstreaming को लागि नियमित समीक्षा बैठक भई पृष्ठपोषण प्राप्त हुने र आवश्यक सुधारको खाका तयार हुने ।
- Gender Focal Point लाई आवश्यक पर्ने क्षेत्रमा प्राविधिक सहयोग (backstopping) पुग्नेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PMU, PPMUs र FAO-TA का विज्ञहरु तथा आवश्यक बाह्य श्रोत व्यक्तिहरु

अनुगमन योजना

- PMU, PPMUs र FAO-TA ले अन्तरक्रिया र यसको प्रभावकारिता अनुगमन गर्ने छन्।

जिम्मेवार निकाय PMU

३.१.१४ योजना तर्जुमा, समिक्षा, सरोकारवालासंग समन्वय गोष्ठी (BN: १६८)

पृष्ठभूमी/परिचय

चुरे उत्थानशील आयोजनाका केन्द्रिय र प्रदेश स्तरका व्यवस्थापन इकाईहरुले आगामी आ.व. को लागि बार्षिक योजना तर्जुमा गर्न र चालु आ.व. का कार्यक्रमहरु संचालन गर्दै गर्दा नियमानुसार गर्नु पर्ने प्रगति समिक्षा गोष्ठीहरु र समय समयमा सरोकारवाला निकायहरूसँग विभिन्न विषयहरुमाथि जानकारी गराउन र आयोजनको काम र क्रियाकलापहरुमा पृष्ठपोषण प्राप्त गर्न छलफल तथा समन्वयका लागि बैठक र गोष्ठीहरु संचालन गरीने छ।

उद्देश्य

- चुरे उत्थानशील आयोजनाका केन्द्रिय र प्रदेश स्तरका व्यवस्थापन इकाईहरुले आगामी आ.व. को लागि बार्षिक योजना तर्जुमा गर्ने ।
- आवधिक रुपमा चालु आ.व. का कार्यक्रमहरुको प्रगति समिक्षा गर्ने । समिक्षा गर्दा output र outcome indicators अनुसार प्रगति समिक्षा गर्ने ।
- सरोकारवाला निकायहरूसँग विभिन्न विषयहरुमाथि जानकारी गराउन र पृष्ठपोषण प्राप्त गर्न छलफल तथा समन्वयका लागि बैठक र गोष्ठीहरु गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- कार्यक्रमको प्रकृति र सहभागीहरुको संख्या एकिन गरी लागत अनुमान तयार र स्वीकृत गरि कार्यक्रम संचालन गर्न सकिने छ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- संचालित क्रियाकलापहरुको समिक्षा समयमै भई पृष्ठपोषण प्राप्त हुने र आवश्यक सुधार गर्न सकिने ।
- नियमित समिक्षा हुँदा तथ्यांक व्यवस्थापन प्रभावकारी हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PMU, PPMUs र FAO-TA का विज्ञहरु

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

जिम्मेवार निकाय

- PMU

३.१.१५ प्रदेश मन्त्रालय लगायत सरोकारवालासंग समन्वय, सहकार्य गर्न व्यवस्थापन खर्च (BN:२२०-२२२)

पृष्ठभूमी/परिचय

यस आयोजनाका क्रियाकलापहरू संचालन हुने प्रदेशहरूमा आवश्यक समन्वय र सहकार्यको लागि वन तथा वातावरणसंग सम्बन्धित मन्त्रालयहरू, स्थानीय संघसंस्थाहरू, उपभोक्ता संजाल, संचारकर्मी लगाएत सरोकारवालाहरूसँग छलफल तथा कार्यक्रमहरूको बारेमा जानकारी गराउने उद्देश्यले समन्वय गोष्ठीहरू संचालन गरिने छ ।

उद्देश्य

- सरोकारवालाहरूसँग नियमित समन्वय र सहकार्यलाई प्रवर्धन गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- कार्यक्रमको प्रकृति र सहभागीहरूको संख्या एकिन गरी लागत अनुमान तयार र स्वीकृत गरि कार्यक्रम संचालन गर्न सकिने छ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- सरोकारवालाहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा सुधार भई कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सहजता र प्रभावकारीता बढ्ने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- FMU, PPMUs र FAO-TA

जिम्मेवार निकाय

- FMU

३.१.१६ CR-SNRM बारे जनचेतनाका लागि ज्ञान बिज्ञ सेवा (BN:२३९)

पृष्ठभूमी/परिचय

यस आयोजना र सेवा प्रदायक संस्थासंग भएको सम्झौता बमोजिम आयोजनाले आफ्नो कार्यक्षेत्रहरूमा Climate Resilient Sustainable Natural Resource Management (CR-SNRM) सम्बन्धि जनचेतना जगाउने खालका क्रियाकलापहरू संचालन गर्न र उपलब्ध भएका तथ्यांक चुस्तदुरुस्त राख्न, ज्ञान उत्पादन तयार गर्नका साथै र अन्य सूचनाका आधारमा अहिले संचालनमा रहेका र भविष्यमा संचालन गरिने संरक्षणका क्रियाकलापहरूको डिजाइन र कार्यान्वयनको खाका तयार गर्न एकजना ज्ञान बिज्ञ नियुक्त भई कामकाजमा खटिएको छ ।

निर्देशक

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

उद्देश्य

- Climate Resilient Sustainable Natural Resource Management (CR-SNRM) सम्बन्धि Data collection, processing and restoring लगायत knowledge management गर्न आयोजनालाई आवश्यक विज्ञ सेवा उपलब्ध गराउनु ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- निज विज्ञको स्वीकृत मासिक तालिका अनुसार कामकाजमा खट्ने र सोहि अनुसार प्राप्त सेवाको नियानुसार पारिश्रमिक भुक्तान गरिने छ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन तथा जलवायु अनुकुलनसंग सम्बन्धित project activities, outputs, outcomes लगातय परम्परागत ज्ञान र अभ्यासहरूको संकलन र दस्तावेजीकरण हुने ।
- विज्ञको उपस्थिति र सहयोगले गर्दा आयोजनाले संचालन गर्ने क्रियाकलापहरू परिवर्तित जलवायु हुने गरी कार्ययोजना तयार र कार्यान्वयन गर्नमा मद्दत पुग्ने ।

जिम्मेवार निकाय

- PMU

३.१.१७ क्षमता विकास विज्ञ (परामर्श सेवा) (BN: २६२)

पृष्ठभूमी/परिचय

आयोजनाले निर्दिष्ट गरेका लक्ष्य र उद्देश्यहरू प्राप्त गर्न आयोजनाले नियुक्ति गरेको LRPs को क्षमता विकास र परिचालन आफ्ना इकाईहरू र सम्बन्धित वन कार्यालयहरूना कार्यरत कर्मचारीहरूलाई के कस्ता विषयहरूमा क्षमता अभिवृद्धि गर्न जरुरी छ, सो कुराको अध्ययन गरि सुझाव दिने र आवश्यक कार्यक्रमहरू विकास गरि कार्यान्वयनमा सहयोग गर्न गत आ.व. देखि एउटा सेवा प्रदायक संस्थासंग सम्झौता गरि एक जना क्षमता विकास विज्ञ नियुक्त गरि कामकाजमा खटाईएको छ ।

उद्देश्य

- आयोजनाको कार्यक्रमहरू विकास र कार्यान्वयनमा भैरहेका कमीकमजोरीहरू पहिचान गर्नु ।
- देखिएका कमीकमजोरी न्यूनीकरणका उपाय प्त्ता लगाई सो बमोजिम कार्यक्रम विकास गरि कार्यान्वयनमा सहयोग गर्नु ।
- LRPहरूको क्षमता विकास गरी परिचालन गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- निज विज्ञको स्वीकृत मासिक तालिका अनुसार कामकाजमा खट्ने र सोहि अनुसार प्राप्त सेवाको नियानुसार पारिश्रमिक भुक्तानी गरिने छ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अपेक्षित उपलब्धी

- विज्ञको उपस्थिति र सहयोगले आयोजनमा विद्यमान कमीकमजोरी समयमै पहिचान भई त्यस्ता कमिहरू हटाउन आवश्यक कार्यक्रमहरू समयमै विकास गरि संचालन गर्न सकिने र आयोजनाले उपलब्ध गराउने सेवाको प्रभावकारिता बढ्ने ।
- LRP को क्षमता अभिवृद्धि भै आयोजनको उद्देश्य प्राप्ति गर्न सहयोग भएको हुनेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- PMU

३.१.१८ प्रचार प्रसार सामाग्री उत्पादन/खरिद/वितरण (BN: २३८)

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजनाले संचालन र सम्पन्न गरेका क्रियाकलापहरूको बारेमा विभिन्न माध्यमहरू (टेलिभिजन, रेडियो, एफ.एम., पत्रपत्रिकाहरू, किताब, ब्रोस्युअर आदि) बाट स्थानीय व्यक्ति र अन्य सरोकारवालाहरूलाई जानकारी गराउन प्रचारप्रसारका सामाग्रीहरू (स्टिकर, पोष्टर, फ्लायर्स, ब्रोसियर, बुकलेट, क्यालेण्डर, टिसर्ट, क्याप, झोला, डकुमेण्टरी आदि) उत्पादन गरि प्रसारण तथा वितरण गर्न सकिन्छ ।

उद्देश्य

- आम सरोकारवालाहरू विच आयोजनाको बारेमा जानकारी अभिवृद्धि गर्न आयोजनाले संचालन र सम्पन्न गरेका क्रियाकलापहरूको बारेमा प्रचारप्रसारका सामाग्रीहरू उत्पादन गरि प्रसारण तथा वितरण गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- सर्वप्रथम स्पेसिफिकेसन र लगत इष्टिमेट (ल.ई.) तयार गरी स्वीकृत गरिनेछ ।
- स्वीकृत स्पेसिफिकेसन र लगत इष्टिमेट (ल.ई.) बमोजिम कामको प्रकृति र स्वीकृत बजेटको परिमाण हेरी आवश्यकता अनुसार सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ बमोजिम आपूर्तिकर्ता, सेवाप्रदायक मार्फत वा अमानतबाट कार्य सञ्चालन गर्न सकिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- प्रचारप्रसारका सामाग्रीहरू उत्पादन र वितरणले बढी भन्दा बढी संख्यामा सरोकारवालाहरूमा आयोजनाको बारेमा जानकारी पुग्ने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- प्रचारप्रसारका सामाग्री तयारि र प्रकाशनमा PMU, PPMUs र FAO-TA का जनशक्ति परिचालन हुने र साथै आवश्यकताको आधारमा परामर्श सेवा खरिद पनि गर्न सकिने छ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

जिम्मेवार निकाय

- PMU

३.१.१९ कार्यक्रम सम्बन्धी बिभिन्न माध्यम मार्फत प्रचार प्रसार (BN: २४९-२५१, २४६-२४८)

पृष्ठभूमी/परिचय

आयोजनाको उद्देश्य अनुरूप आयोजनाबाट संचालित कार्यक्रम तथा त्यसको प्रभाव बारे जानकारी तथा प्रचारप्रसार गर्न गराउन स्थानीय पत्रपत्रिका, रेडियो, टेलिभिजन, व अन्य संचार माध्यम मार्फत (जिंगल, रेडियो/टेलिभिजन सम्बाद/छलफल/अन्तरबार्ता, सामाचार, सार्वजनिक सूचना, एस.एम.एस., डकुमेण्टरी आदि) प्रसारण गर्न सकिने छ ।

उद्देश्य

- आयोजनाको बारेमा र आयोजनाले संचालन र सम्पन्न गरेका क्रियाकलापहरूको बारेमा प्रचारप्रसार गरि जानकारी गराउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- सर्वप्रथम स्पेसिफिकेसन र लगत इष्टिमेट (ल.ई.) तयार गरी स्वीकृत गरिनेछ ।
- स्वीकृत स्पेसिफिकेसन र लगत इष्टिमेट (ल.ई.) बमोजिम कामको प्रकृति र स्वीकृत बजेटको परिमाण हेरी आवश्यकता अनुसार सार्वजनिक खरिद नियमवली, २०६४ बमोजिम सेवाप्रदायक मार्फत कार्य सञ्चालन गर्न सकिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- प्रचारप्रसारका सामग्रीहरू उत्पादन र वितरणले बढी भन्दा बढी संख्यामा सरोकारवालाहरूमा आयोजनाको बारेमा जानकारी पुग्ने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- प्रचारप्रसारका सामग्री तयारि र प्रकाशनना PMU र FAO-TA का जनशक्ति परिचालन हुने र साथै आवश्यकताको आधारमा परामर्श सेवा खरिद पनि गर्न सकिने छ ।

जिम्मेवार निकाय

- PMU

३.१.२० संरक्षण दिवस समारोह (BN: २३८)

पृष्ठभूमी/परिचय

संरक्षण सम्बन्धित कार्यहरूको प्रचारप्रसार तथा प्रवर्द्धन हेतु बिभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय दिवसहरू (राष्ट्रिय चुरे दिवस/वन दिवस/वातावरण दिवस/जैविकविविधता दिवस/भू-संरक्षण दिवस आदि) मनाउन सरोकारवालाहरूसंगको

समन्वय तथा सहकार्यमा वृक्षारोपण, छलफल, बहस, सम्बाद, सरसफाई, निबन्ध, हाजिरीजवाफ प्रतियोगिता आदि जस्ता कार्यक्रमहरु आयोजना गरि दिवस समारोहको कार्यक्रम संचालन गर्न सकिने छ ।

उद्देश्य

- वन, वातावरण, भू तथा जलाधारसंग सम्बन्धित दिवस समारोहहरुको अवसरमा संरक्षणसंग सम्बन्धित कार्यक्रमहरु संचालन गरि जनचेतना जगाउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- संचालन गरिने कार्यक्रमको प्रकृति हेरी लागत इष्टिमेट (ल.ई.) तयार गरी स्वीकृत गरिनेछ ।
- स्वीकृत लागत अनुमानको आधारमा कार्यक्रम संचालन गरि सम्पन्न गरिने छ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- वन, वातावरण, भू तथा जलाधार र जैविक विविधता संरक्षणको महत्वको बारेमा आम जनसमुदायमा जानकारी प्रसार हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- प्रचार प्रसारका सामग्री तयारि र प्रकाशनमा PMU, PPMUs र FAO-TA का जनशक्ति परिचालन हुने र साथै आवश्यकताको आधारमा परामर्श सेवा खरिद पनि गर्न सकिने छ ।

जिम्मेवार निकाय

- PMU

३.१.२१ Team Building Workshop (National) (BN: २२७, २२८)

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजनाको लक्ष्य हाशिल गर्न विभिन्न सरोकारवालाहरूसँग मिलेर काम गर्न अपरिहार्य हुन्छ । सोही यथार्थता बमोजिम आयोजनाको योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमनको लागि विशेषत नेपाल सरकारबाट खटाईएका, आवश्यकता बमोजिम नियुक्त गरिएका विज्ञहरु तथा FAO-TA का कर्मचारीहरु आपसमा मिलेर सहकार्य गर्दै काम गरिरहेको छन् । बहुसरोकारवाला निकायहरुको संलग्नताले उत्थानशिलता हाशिल गर्ने लक्ष्यमा सरलता ल्याउछ । तर एकै टिमको रूपमा साझा लक्ष्य प्राप्तिको लागि निकायगत विविधता, संस्थागत मुल्य, मान्यता, कार्य प्रणाली तथा सम्बन्धित व्यक्तिका बिध्यमान दृष्टिकोणले काममा प्रभाव पार्न सक्दछ । यस आयोजना अन्तर्गत कार्यरत कर्मचारीहरुको विचमा साझा अपनत्व बिकास गरि सहकार्यमा थप प्रभावकारिता थप्ने ध्येयका साथ Team Building Workshop को आयोजना गरिनेछ । यस कार्यक्रममा PMU, PPMUs, FAO-TA का जनशक्तिहरुको सहभागिता रहनेछ । Team Building कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउन आयोजनामा कार्यरत कर्मचारीहरुले प्रयोग गर्ने गरी क्याप, T-shirt, Boot, Jacket जस्ता एकरूपता दर्साउने सामग्री हरू समेत खरिद गरी प्रयोग गर्न सक्नेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

उद्देश्य

- यस आयोजना अन्तर्गत कार्यरत कर्मचारीहरूको विचमा साझा भावना बिकास गरि सहकार्यमा प्रभावकारिता बढाउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- Team को आवश्यकता र गोष्ठीमा सहजीकरण गर्ने विषयवस्तु निर्धारण PMU/FAO-TA टोलीले गर्नेछ ।
- निर्धारित विषयवस्तुको आधारमा गोष्ठी संचालन गरिनेछ ।
- गोष्ठीको अन्त्यमा साझा कार्ययोजना तथा सामुहिक प्रतिवद्धता संकलन गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- गोष्ठी पश्चात कर्मचारीहरूको विचमा यस आयोजना प्रति साझा अपनत्व बिकास भई सहकार्यमा थप प्रभावकारिता आउने र लक्ष्य प्राप्तिसमा सहजता हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PMU, PPMUs र FAO-TA का जनशक्ति परिचालन हुने
- Team Building Workshop संचालनमा सहजिकरणका लागि सम्बन्धित विषय विज्ञ, बाह्य स्रोत परिचालन गर्ने वा प्रचलित कानुन बमोजिम सेवा प्रदायक संस्थाहरूबाट विज्ञ सेवा खरिद गरिनेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- आयोजना व्यवस्थापन इकाई, काठमाडौं

३.१.२२ Safeguard and Gender Officer (प्रदेश)

पृष्ठभूमी/परिचय

यस आयोजनाले संचालन गर्ने क्रियाकलापहरू लैंगिक र सामाजिक समावेशीकरण तथा कामदारहरूको सुरक्षाको मामिलामा संवेदनशील हुनुपर्ने र यस आवश्यकतालाई पूर्ति गर्न र कार्यान्वयनमा लान सहजीकरण गर्ने उद्देश्यले यस आयोजना र सेवा प्रदायक संस्थासंग भएको सम्झौता बमोजिम यस आयोजनाको प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई कोशी र मधेशमा कार्यस्थान भई कामकाज गर्ने गरि दुईजना Gender and Safeguard Officer हरू नियुक्त भएर कामकाजमा खटिएका छन् ।

उद्देश्य

आयोजनाले संचालन गर्ने क्रियाकलापहरू लैंगिक र सामाजिक समावेशीकरण तथा कामदारहरूको सुरक्षाको सुनिश्चिता सहित कार्यान्वयन गराउन सहजीकरण गर्ने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

कार्यान्वयन कार्यविधि

- यस आयोजना र सेवा प्रदायक संस्थासंग भएको सम्झौता बमोजिम नियुक्त भएर कामकाजमा खटिएका Gender and Safeguard Officer हरूले दिने सेवा वापतको पारिश्रमिक सम्बन्धित PPMU ले प्रमाणित गरेको कार्य तालिका (Time sheet) को आधारमा सेवा प्रदायक संस्थालाई उपलब्ध गराउने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- कार्यान्वयनमा लगिने कार्यक्रमहरू लैंगिक र सामाजिक समावेशीकरण तथा कामदारहरूको सुरक्षाको मामिलामा संवेदनशील भएको हुने ।

जिम्मेवार निकाय

- PMU

३.१.२३ वन विज्ञ सेवा तथा परामर्श (BN: ८२, १३०, १०४, १५३)

पृष्ठभूमी/परिचय

आयोजन र सेवा प्रदायक संस्थासंग भएको सम्झौता बमोजिम यस आयोजनाबाट संचालन गरिने वन श्रोत व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू कार्यान्वयनमा लान र सम्बन्धित सरोकारवाला निकायहरूसंग सनन्वय र सहकार्य स्थापना गर्नमा आवश्यक सहयोग र सेवा उपलब्ध गराउन प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाईहरू, कोशी (इटहरी) र मधेश (बर्दिबास) कार्यस्थान भई प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई, वागमती (सिन्धुली) मा समेत सेवा पुर्याउने गरि दुईजना वन विज्ञहरू नियुक्त भई कामकाजमा खटिएका छन् ।

उद्देश्य

- वन श्रोत व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू कार्यान्वयनमा आवश्यक विज्ञ सेवा उपलब्ध गराउनु ।
- सम्बन्धित सरोकारवाला निकायहरूसंग सनन्वय र सहकार्य स्थापना गर्न सहयोग र सहजीकरण गर्नु ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- यस आयोजना र सेवा प्रदायक संस्थासंग भएको सम्झौता बमोजिम नियुक्त भएर कामकाजमा खटिएका वन विज्ञहरूले दिने सेवा वापतको पारिश्रमिक प्रमाणित गरेको कार्य तालिका (Time sheet) को आधारमा सेवा प्रदायक संस्थालाई प्राप्त सेवाको नियानुसार पारिश्रमिक भुक्तान गरिने छ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अपेक्षित उपलब्धी

- वन क्षेत्र र वन श्रोतको दिगो व्यवस्थापनमा यस आयोजनाले उपलब्ध गराउने सेवामा प्रभावकारिता बढ्ने।
- आयोजनाको लक्ष्य अनुसार वृक्षारोपण गर्न प्राविधिक सहयोग भएको हुनेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- PMU

३.१.२४ दिगो वन व्यवस्थापन (SFM) विज्ञ (BN: ५७)

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजनाको निर्दिष्ट गरेका क्रियाकलापहरू मध्ये दिगो वन व्यवस्थापन एउटा मुख्य क्रियाकलाप हो र यस कार्यलाई प्रभावकारी ढंगबाट कार्यान्वयनमा लानु जरूरी छ । यो कार्यसँग सम्बन्धित प्रदेश अन्तर्गतका डिभिजन वन कार्यालयहरू, वन उपभोक्ता समूहहरू, वन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित संघसस्थाहरू आदि सबैसँग समन्वय र सहकार्यगरी वन श्रोतको उचित र दिगो व्यवस्थापन गर्न आवश्यक कार्यविधि तयार गर्न, कर्मचारीहरूको दिगो वन व्यवस्थापन कार्यमा क्षमता विकास गर्न के कस्ता तालिम र कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्नेछ, सो पहिचान गरी कार्यक्रम विकास गर्न र कार्यान्वयनमा लान सहजीकरण गर्नका लागि न्त वर्ष एउटा सेवा प्रदायक संस्थासँग सम्झौता गरि एक जना दिगो वन व्यवस्थापन विज्ञ नियुक्त गरि कानकाजमा खटाईएको छ ।

उद्देश्य

- वन श्रोतको उचित र दिगो व्यवस्थापन गर्न आवश्यक कार्यविधि तयार गर्नु ।
- दिगो वन व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पर्ने क्षमता अभिवृद्धि सहितका कार्यक्रमहरू पहिचान गरि कार्यान्वयनमा लान सहजीकरण गर्नु ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- यस आयोजना र सेवा प्रदायक संस्थासँग भएको सम्झौता बमोजिम नियुक्त भएर कामकाजमा खटिएका दिगो वन व्यवस्थापन विज्ञले दिने सेवा बापतको पारिश्रमिक प्रमाणित गरेको कार्य तालिका (Time sheet) को आधारमा सेवा प्रदायक संस्थालाई प्राप्त सेवाको न्यानुसार पारिश्रमिक भुक्तान गरिने छ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- दिगो वन व्यवस्थापन कार्य संचालन गर्न एउटा कार्यविधि तयार हुने ।
- विज्ञको उपस्थिति र सहयोगले आयोजनाले दिगो वन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित क्षमता अभिवृद्धिका क्षेत्रहरू पहिचान गरि सो बमोजिम तत्काल र दीर्घकालमा संचालन गर्नुपर्ने कार्यक्रमहरू विकास गरि कार्यान्वयनमा लागेको हुने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

जिम्मेवार निकाय

- PMU

३.१.२५ प्राविधिक अधिकृत (वन तथा जलाधार) परामर्श सेवा (BN: ३)

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजनाले कार्यक्षेत्रमा कार्यान्वयनमा लागेने वन तथा जलाधार व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित क्रियाकलापहरूलाई डिजाईन गर्ने र कार्यान्वयनमा सहजीकरण गर्ने गरी यस आयोजना र सेवा प्रदायक संस्थासंग भएको सम्झौता बमोजिम यस आयोजनाको प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई कोशी (इटहरी), मधेश (बर्दिबास) र बागमती (सिन्धुली) मा कार्यस्थान बनाई कामकाज गर्न प्राविधिक अधिकृत (वन तथा जलाधार) हरू नियुक्त भई कामकाजमा खटिएका छन्।

उद्देश्य

- वन तथा जलाधार व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू योजना, डिजाईन र कार्यान्वयनमा सहजीकरण गर्नु ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- यस आयोजना र सेवा प्रदायक संस्थासंग भएको सम्झौता बमोजिम नियुक्त भएर कामकाजमा खटिएका प्राविधिक अधिकृत (वन तथा जलाधार) हरूले दिने सेवा वापतको पारिश्रमिक सम्बन्धित PMU ले प्रमाणित गरेको कार्य तालिका (Time sheet) को आधारमा सेवा प्रदायक संस्थालाई उपलब्ध गराउने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- वन तथा जलाधार व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित क्रियाकलापहरूको योजना, डिजाईन र कार्यान्वयन प्रकृया सहज र प्रभावकारी हुने ।

जिम्मेवार निकाय

- PMU

३.२. प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू

३.२.१ ANR कार्यक्रम संचालन/ कार्यान्वयन (BN:१०९-११४)

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजना क्षेत्रमा रहेका क्षतिग्रस्त वन क्षेत्रहरूलाई पुनरुत्थान गर्ने विविध तरिकाहरूमध्ये प्राकृतिक पुनरुत्पादन सहयोग (Assisted Natural Regeneration- ANR) एक प्रमुख कार्य हो । प्रदेश वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गतका डि.व.का.हरूले लोक्रिएको नदी प्रणालीमा संचालन हुने गरी यो कार्यक्रम

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

प्रस्ताव गरिएको छ । यो कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा सर्वप्रथम वनको अवलोकन गरि सो क्षेत्रको पुनरुत्पादन बढाउनका लागि के कस्ता क्रियाकलापहरू संचालन गर्न सकिन्छ? सो को सूची तयार गरि त्यस सूची अनुसार कुन कुन क्रियाकलापहरू संचालन गर्ने हे, सो को निक्कौल गरि प्रचलित ऐन कानूनको अधिनमा नर्मस बमोजिम लागत इष्टिमेट तयार र स्वीकृत गराई कार्यान्वयन गरिनेछ ।

उद्देश्य

- क्षतिग्रस्त वन क्षेत्रहरूलाई ANR कार्यक्रम मार्फत प्राकृतिक पुनरुत्पादन गरी वनको पारिस्थिकीय प्रणालीमा सुधार गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- यो क्रियाकलाप कार्यान्वयनका लागि आयोजनले तयार गरेको Critical Ecosystem Restoration Plan (CERP) ले पहिचान गरेका वन क्षेत्र, तथा कार्यान्वयन गर्ने वन उपभोक्ता समूह/समुदाय पहिचान गरी सो को सूची तयार गर्ने ।
- वन क्षेत्रको अवस्था बमोजिम सम्बन्धित प्राविधिकले कम्तिमा दुई वा दुई भन्दा बढी क्रियाकलापहरू एकीकृत रूपमा कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ। निम्न बमोजिमका एकीकृत कार्यक्रमहरू प्याकेजमै संचालन गर्ने गरि सर्वेक्षण, डिजाइन, तथा ल. इ. तयार र स्वीकृत गरि वन उपभोक्ता समूहसंग सम्झौता गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ ।
- वन समूहको वन व्यवस्थापन कार्ययोजनामा उल्लेखित कार्यक्रमहरू खासगरी वनको गुणस्तरमा सुधार ल्याउने प्राकृतिक पुनरुत्पादन सहयोग कार्यक्रमहरूलाई प्रथामिकता दिने ।
- अग्नि नियन्त्रणका लागि अग्नि रेखाहरू निर्माण/मर्मत सम्भार गर्ने
- वन क्षेत्रको वरिपरी आवश्यकता अनुसार नारबार गर्ने
- वन क्षेत्रका पुनर्स्थापना र वन स्वास्थ्यमा सहयोग पुग्ने कार्यहरू गर्ने
- मिचाहा प्रजाती तथा झाडी सरसफाई गर्ने
- क्षतिग्रस्त वन क्षेत्रमा वन प्रजातिका बिउ छरि वनको पुनर्स्थापना गर्ने (बिउ छर्नका लागि Drone को पनि प्रयोग गर्न सकिने छ)
- पुनरुत्पादन नआउनुको कारण माटोमा चिल्यानको कमि प्रमुख कारण भएमा त्यस्ता क्षेत्रहरूमा स-साना सतही पानी/भुमिगत जल पुनर्भरणमा योगदान पुर्याउने खालका संरचनाहरू (ट्रेन्च, पिट होल, कुवा आदि) निर्माण तथा संरक्षणका काम गर्ने
- खाली ठाउँहरूमा आवश्यकतानुसार enrichment plantation गर्ने
- वन संरक्षण/सुरक्षाको लागि आवश्यक प्रबन्ध गर्ने
- कम लागतका भू-संरक्षणका क्रियाकलाप (Brush wood check dam etc) तथा उपायहरू अवलम्बन गरि स-साना संरचनाहरूको निर्माण मार्फत वनको पुनर्स्थापना गर्ने

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

साथै ANR कार्य सन्चालन गर्न/गराउन लाग्ने सबै किसिमका ज्यामी/निस्त्री, निर्माण सामग्री लगायतका कार्यमा खर्च गर्न सकिनेछ। तर ज्यामी/निस्त्रीले गर्ने कार्यको सट्टा ट्र्याक्टर आदि जस्ता मेशिनको प्रयोग गरि soil work गर्नु पर्ने भएमा सो को भाडा/खर्च समेत लागत इष्टिमेटमा उल्लेख भए बमोजिम यस शिर्षक अन्तर्गत खर्च गर्न सकिनेछ।

अपेक्षित उपलब्धी

- क्षतिग्रस्त वन क्षेत्रको प्राकृतिक पुनरुत्पादन मार्फत वनको पारिस्थिकीय प्रणालीमा सुधार भएको हुनेछ।
- क्षतिग्रस्त वन क्षेत्रहरूमा प्राकृतिक पुनरुत्पादन पुनर्स्थापना भै पर्यावरणीय सेवामा वृद्धि तथा समुदायमा आधारित वन उपभोक्ता समूहहरूको वन व्यवस्थापनमा सक्रियता बढेको हुनेछ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PMU, PPMU, FAO-TA का विज्ञहरू।
- संलग्न डि.व.का अन्तर्गतका वन कर्मचारीहरू।

अनुगमन

- PMU, PPMU, FAO-TA, ले आवश्यकानुसार कार्यप्रगति र प्रभावकारिताको अनुगमन गर्ने छ।
- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी वन उपभोक्ता समितिलाई समेत जिम्मेवार बनाउँदै संस्थागत अनुगमन योजनाको आधारमा अनुगमन कार्यक्रम संचालन गर्नेछ। डि.व.का. ले प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत PMU मा अनुसूची: ३ वार्षिक/त्रैमासिक लाभग्राही सम्बन्धी प्रतिवेदन बमोजिम फारम भरी प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMU, वन उपभोक्ता समूह

३.२.२. निजी वन प्रवर्धन कार्यक्रम (बिरुवा खरिद, ढुवानी तथा अन्य सहयोग) (BN: १२७-१२९)

पृष्ठभूमी/परिचय

चुरेको वन क्षेत्रमा परिरहेको काठ दाउराको चापलाइ कम गर्ने र वन कम भएका विशेष गरि नदी प्रणालीको तल्लो तटीय क्षेत्रका समुदायहरूलाई काठ दाउराको आपूर्ति सगै आय आर्जनमा समेत टेवा पुर्याउँदै चुरेको क्षेत्र र यसमा बसोबास गर्ने समुदायहरूलाई जलवायु उत्थानशील बनाउने आयोजनाको लक्ष्य बमोजिम निजी वन प्रवर्धन कार्यक्रम राखिएको छ।

उद्देश्य

चुरे क्षेत्रमा रहेका वनमा परिरहेको काठ दाउराको चापलाइ कम गर्नका लागि स्थानीय कृषकहरूको काठ दाउराको आपूर्ति सुनिश्चितता गरि आय आर्जनमा समेत सघाउ पुर्याउने।

(Signature)

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

कार्यान्वयन कार्यविधि

- PIM मा उल्लेखित प्रकृया तथा स्थानीय जनता/कृषक/समूहको मांग बमोजिम आवश्यक वनजन्य तथा फलफुल विरुवाहरु (स्थानीय कृषकहरुको काठ दाउराको आपूर्ति सुनिश्चितता गरि आय आर्जनमा समेत सघाउ पुग्ने गरी वन क्षेत्रमा चाप घटाउने सक्ने प्रजातिहरु) को सूची एवं संख्या निर्धारण गरी नर्सरीमा उत्पादन गरिएको विरुवाको हकमा नजिकको नर्सरीबाट साथै बजारबाट खरिद गर्नु पर्ने प्रजातिको हकमा नजिकको निजि/सामुदायिक/सरकारी नर्सरीबाट बहुवर्षीय गुणस्तरिय विरुवाहरु खरिद गरी वृक्षारोपण गरी हुर्काउने व्यक्ति, समूह, कृषक, तथा संघ संस्थाहरुलाई निशुल्क वितरण गरिनेछ।
- वृक्षारोपणको परिमाण मापन गर्दा लगाएको विरुवाहरुको क्षेत्रफल (हे.) वा रुखसंख्या र विरुवा बीचको दुरीलाई आधार मानी क्षेत्रफलमा परिणत गर्न समेत सकिनेछ।
- आयोजनाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्रका नदी त्रणालीहरुमा पहिचान गरेका तथा प्रबर्धन गरेका निजि वन समुह/संजाललाई परिचालनमा विशेष प्राथमिकता दिई निजिवनको माग गर्ने जग्गाधनी तथा गरिने वृक्षारोपणको क्षेत्रफल एकित गर्न तथा लगाइएको विरुवाहरुको हेरचाह गर्ने जिम्मेवारी दिन सक्नेछ।

अपेक्षित उपलब्धी

- स्थानीय कृषकहरुको काठ दाउराको आपूर्ति सुनिश्चितता गरि आय आर्जनमा सहयोग पुगेको तथा चुरे क्षेत्रमा रहेका वनमा परिरहेको काठ दाउराको चापमा कमि हुन गइ रुख विरुवा प्रबर्धन तथा वन संरक्षण मार्फत कार्बन उत्सर्जन न्यूनीकरणमा समेत टेवा पुगेको हुनेछ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- आयोजनाद्वारा नियुक्त PPMU का वन तथा जलधार अधिकृतहरु, वन बिज्ञहरु, तथा FAO-TA का वन बिज्ञहरु, सामुदायिक वन तथा निजि वन संजालहरु र स्थानीय उपभोक्ता समूहहरुको परिचालन गरिनेछ।

अनुगमन

- माथि सेक्सन २.३ मा लेखिए बमोजिम स्थानीय सरकार तथा वडा कार्यालयहरु उपभोक्ता समितिलाई समेत जिम्मेवार बनाउदै संस्थागत अनुगमन बनाइ आफुले सञ्चालन गरे/गराएका कार्यक्रमहरुको अनुगमन गरी प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU) ले PMU मा र डिभिजन वन कार्यालयले प्रदेश वन मन्त्रालय मार्फत PMU मा अनुसूची: ३ बमोजिम फारम भरी त्रैमासिक रुपमा प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ।
- यसका लागि सम्बन्धित प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत संयोजन गरि संयुक्त अनुगमनको व्यवस्था समेत मिलाइनेछ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

जिम्मेवार निकाय

- यी क्रियाकलापहरूको सहजीकरण, आर्थिक परिचालन, कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने मुख्य निकाय प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU) नै हो भने आवश्यक प्राविधिक तथा नीतिगत सहजीकरणका लागि FAO-TA तथा PML जिम्मेवार हुनेछन् ।

३.२.३. नर्सरी स्थापना/मर्मत/स्तरोन्नति/विस्तार (५० हजार बिरुवा उत्पादन क्षमता (६६, ६७, ७३, ७४, ७५, ७९, ८१)

पृष्ठभूमी/परिचय

आयोजना कार्य क्षेत्रमा स्थानीय समुदायको माग बमोजिमका गुणस्तरीय रुख प्रजातिका बिरुवाहरू उत्पादन गरि वितरण तथा वृक्षारोपण मार्फत प्राकृतिक वन क्षेत्रलाई घना बनाउने र चुरे क्षेत्रको पुनर्स्थापना गर्ने लक्ष्य बमोजिम आयोजना का २६ वटा नदी प्रणालीमा नर्सरी स्थापना गर्ने कार्यक्रम राखिएको छ । यस कार्यका लागि डिभिजन वन कार्यालय र स्थानीय वन उपभोक्ता समूहहरूको सहकार्य र समन्वयमा नर्सरी स्थापना गर्ने तथा स्थापित नर्सरीहरूको स्तरोन्नति र मर्मत गर्दै यस वर्ष ५० हजार बिरुवा सम्म उत्पादन गर्न सक्ने नर्सरी तयार गर्ने कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- स्थानीय समुदायको माग बमोजिमका गुणस्तरीय रुख प्रजातिका बिरुवाहरू उत्पादन गर्नका लागि बढीमा ५० हजार बिरुवा उत्पादन क्षमताका नर्सरी स्थापना गरि वितरण तथा वृक्षारोपण मार्फत प्राकृतिक वन क्षेत्रलाई घना बनाउने र चुरे क्षेत्रको पुनर्स्थापना गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- प्रत्येक नदी प्रणालीमा आवश्यकता अनुसार ५"×८" साइजको पोलिव्यागमा उत्पादन हुने क्षेत्रलाई आधारमानेर ५०००० क्षमताका नर्सरीहरू स्थापना गरिनेछ ।
- नर्सरी स्थापना गरिने क्षेत्रको पहिचान र सिफारिस सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालय, सब-डिभिजन वन कार्यालय, स्थानीय वडा कार्यालय र सामुदायिक संस्थाहरूको समन्वयमा Technical Support Officer (Forestry)/ वन बिज्ञले गर्नेछ ।
- क्षेत्र पहिचान भै सिफारिस भएका नर्सरीहरूको अन्तिम स्वीकृति PPMU/DFO ले PIM मा उल्लेखित मापदण्डको आधारमा गर्नेछ ।
- यसरी स्वीकृति प्राप्त नर्सरीहरूको डिजाईन लेआउट, स्थापना प्रकृया, सञ्चालनमा संलग्न हुने संस्थासँगको सम्झौता र आवश्यक पर्ने सन्पूर्ण सामग्रीहरूको विस्तृत लगत इष्टिमेट (ल.ई.) समेतको प्रतिवेदन आयोजना/डिभिजन वन कार्यालयको सम्बन्धित बिषय हेर्ने कर्मचारी/ बिज्ञले तयार गर्नेछ ।
- स्वीकृत लगत इष्टिमेट (ल.ई.) र प्रतिवेदनको आधारमा नर्सरीका लागि आवश्यक सामग्रीहरू खरिद समेतका लागि माथि उल्लेखित शीर्षकको रकम नियमानुसार प्रयोग गरिनेछ ।

(Signature)

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- नर्सरी स्थापना तथा संचालन गर्दा नर्सरी रजिष्टर व्यवस्थापन गर्नु पर्ने छ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- आयोजनाका २६ वटा नदी प्रणालीमा ५० हजार बृहत् वर्षीय वन विरुवा उत्पादन क्षमताका नर्सरी स्थापना भएका हुनेछन् ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- आयोजनाद्वारा नियुक्त PPMU का वन तथा जलाधार अधिकृतहरू, वन बिज्ञहरू, सम्बन्धित डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालयका वन अधिकृतहरू तथा FAO-TA वन बिज्ञहरू, सामुदायिक वन र स्थानीय उपभोक्ता समूहहरूको परिचालन गरिनेछ ।

अनुगमन

- माथि सेक्सन २.३ मा लेखिए बमोजिम प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU) को सहजिकरणमा सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालयले संस्थागत अनुगमन बनाइ आफुले सञ्चालन गरे/गराएका कार्यक्रमहरूको अनुगमन गरी PPMU ले PMU ना र डिभिजन वन कार्यालयले प्रदेश वन मन्त्रालय मार्फत PMU मा अनुसूची: ३ बमोजिम फारम भरी त्रैमासिक रूपमा प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- यस क्रियाकलापको हकमा सहजीकरण, आर्थिक परिचालन, कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने मुख्य निकाय डिभिजन वन कार्यालय र प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU) नै हो, आवश्यक प्राविधिक तथा नीतिगत सहयोगका लागि FAO-TA तथा PMU जिम्मेवार हुनेछन् ।

३.२.४. ३ फिट भन्दा अग्लो विरुवा खरीद (६४-६९,७०-८१)

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजनाको कार्यक्षेत्र अन्तर्गत चुरे क्षेत्रको वन क्षेत्र आसपास र नदी उकास सामुदायिक तथा सार्वजनिक जग्गाहरूमा वन क्षेत्रको विकास र विस्तारका लागि वृक्षारोपण कार्यक्रमलाई विशेष जोड दिईएको छ । वृक्षारोपण कार्यक्रमलाई सफतापूर्वक प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनका लागि विरुवाको कम्तिमा ३ फिट उचाई भएको रैथाने प्रजातिहरूको गुणस्तरीय बहुवर्षे विरुवा खरिद गरी वृक्षारोपण गर्नका लागि यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

आयोजनाको कार्यक्षेत्र अन्तर्गत चुरे क्षेत्रको वन क्षेत्र आसपास र नदी उकास सामुदायिक तथा सार्वजनिक जग्गाहरूमा वन क्षेत्रको विकास र विस्तारका लागि वृक्षारोपणका लागि रैथाने प्रजातिहरूको गुणस्तरीय बहुवर्षे विरुवा खरिद गर्ने

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

कार्यान्वयन कार्यविधि

- आयोजनाको कार्यक्षेत्र अन्तर्गत चुरे क्षेत्रको वन क्षेत्र आसपास र नदी उकास सामुदायिक तथा सार्वजनिक जग्गाहरूमा वन क्षेत्रको विकास र विस्तारका लागि बृक्षारोपणका लागि रैथाने प्रजातिहरूको पहिचान गर्ने
- बृक्षारोपणका लागि विरुवाको कम्तिमा ३ फिट उचाई भएको गुणस्तरीय बहुवर्षे विरुवा हुनु पर्दछ ।
- चुरे क्षेत्र अन्तर्गत बृक्षारोपण गर्दा स्थानिय रैथान, बहुमुल्य तथा लोपोन्मुख काठ प्रजातिका गुणस्तरीय (बहुवर्षीय) विरुवाहरूलाई प्रथामिकता दिनु पर्नेछ भने बाहिरी प्रजाति पुर्णरूपमा निरुत्साहित गर्नु पर्दछ ।
- बृक्षारोपणमा बिशेष गरी, सतिसाल, खयर, मिसौ, सिरिस, असना, कर्मा, खम्हारी, जामुन, टिक, कटहर लगायतका मिश्रित प्रजातिहरूलाई प्राथमिकता दिई रोपण गर्नु पर्ने छ ।
- बृक्षारोपण गर्न छनौट गरिने विरुवा स्वस्थ बहुवर्षित (सामान्यतया: ३ फिट उचाई भएका) विरुवा हुनु पर्ने र रैथान, काठ/दाउरा प्रजाति रोपण गर्न हुन र बाह्या प्रजातिमा टीक बाहेकका अन्य प्रजातिका विरुवाहरू रोपणलाई निषेध गर्नु पर्नेछ ।
- कम्तिमा ३ फिट उचाई भएको गुणस्तरीय बहुवर्षे विरुवा नेपाल सरकारको प्रचलित ऐन कानूनको पालन गरी खरिद गर्नु पर्ने छ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- आयोजनाको कार्यक्षेत्र अन्तर्गत चुरे क्षेत्रको वन क्षेत्र आसपास र नदी उकास सामुदायिक तथा सार्वजनिक जग्गाहरूमा वन क्षेत्रको विकास र विस्तारका लागि बृक्षारोपणका लागि सकेसम्म रैथाने प्रजातिहरूको खरिद गरी बृक्षारोपण भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- आयोजनाद्वारा नियुक्त PPMU का वन तथा जलाधार अधिकृतहरू, वन बिज्ञहरू, तथा FAO-TA का वन बिज्ञहरू, सामुदायिक वन, साझेदारी वन तथा निजी वन संजालहरू र स्थानीय उपभोक्ता समूहहरूको परिचालन गरिनेछ ।

अनुगमन

- माथि सेक्सन २.३ मा लेखिए बमोजिम स्थानीय सरकार तथा वडा कार्यालयहरू उपभोक्ता समितिलाई समेत जिम्मेवार बनाउदै संस्थागत अनुगमन बनाइ आफुले सञ्चालन गरे/गराएका कार्यक्रमहरूको अनुगमन गरी प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU) ले PMU मा र डिभिजन वन कार्यालयले प्रदेश वन मन्त्रालय मार्फत PMU मा अनुसूची: ३ बमोजिम फारम भरी त्रैमासिक रूपमा प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ ।

(Signature)

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- यसका लागि सम्बन्धित प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत संयोजन गरि संयुक्त अनुगमनको व्यवस्था समेत मिलाइनेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- यी क्रियाकलापहरूको सहजीकरण, आर्थिक परिचालन, कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने मुख्य निकाय प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU) नै हो भने आवश्यक प्राविधिक तथा नीतिगत सहजीकरणका लागि FAO-TA तथा PMU जिम्मेवार हुनेछन ।

३.२.५. वृक्षारोपण क्षेत्र पहिचान सर्भेक्षण नाप नक्सा स्थान छनोट समूहसँग छलफल क्षमता विकास र सम्झौता

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजनाको कार्य क्षेत्र अन्तर्गत वृक्षारोपण कार्यक्रम एक प्रमुख कार्यक्रमको रूपमा रहेको छ । वृक्षारोपण कार्य अगावै संचालन गरिने वृक्षारोपण क्षेत्र पहिचान सर्भेक्षण, नापनक्सा, स्थान छनोट, समूहसँग छलफल क्षमता विकास र सम्झौता आदी कार्यक्रमहरूको चरणबद्ध रूपमा कार्यान्वयन गर्नका लागि कार्ययोजना तयार गरी वृक्षारोपण कार्यक्रमलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनका यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- वृक्षारोपण कार्यक्रमलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनका गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

यसको लागि तपसिलमा उल्लेख भए बमोजिम गरिने छः

- आयोजना अन्तर्गत वृक्षारोपण कार्यक्रमहरू प्रथम चौमासिक देखि नै वृक्षारोपण क्षेत्रको स्थानिय समुदायको सहभागितामा पहिचान गर्ने ।
- वृक्षारोपण क्षेत्रको सामाजिक र वातावरण पक्षमा स्थानिय वन समुहहरूमा विस्तृत रूपमा विभिन्न चरणहरूमा छलफल गरी सहमति लिनु पर्दछ ।
- उक्त वृक्षारोपण क्षेत्रमा आदीवासी जनजाती समुदायहरूको बसोबास रहेको छ भनि उक्त स्रोत माथि स्थानिय आदीवासी जनजाती समुदायहरूको अधिकारलाई सुनिश्चित हुने गरी पुर्व सहमित (FPIC) लिई कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्दछ ।
- साथै उक्त क्षेत्रमा दलित एवं सामाजिक रूपमा पछाडि पारिएको समुदायहरूको बसोबास रहेको छ र उक्त समुदाय स्रोत माथि आश्रित रहेको छ भने उक्त समुदायको पनि अनिवार्य सहमित लिनु पर्दछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- बृक्षारोपण क्षेत्रमा सामाजिक र वातावरणीय पक्षहरूको सहमित पश्चायत वन प्राविधिकको सहयोगमा स्थानिय समुदायको सहभागितामा स्थान छनोट, सर्भेक्षण गरी नापनक्सा तयार गर्नु पर्दछ ।
- स्थानिय वन समूहहरूसँग सामाजिक र वातावरणीय पक्षहरूको सहमित पश्चायत बृक्षारोपण क्षेत्र स्थान छनोट, नापनक्सा तयार गरी सो सम्बन्धमा स्थानिय समुदायहरूसँग छलफल गरी वन समितिमा पेश गरी निर्णय गर्ने ।
- स्थानिय वन समूहहरूसँग सामाजिक र वातावरणीय पक्षहरूको सहमित, बृक्षारोपण क्षेत्र स्थान छनोट, नापनक्सा तयार गरी सो सम्बन्धमा स्थानिय समुदायहरूलाई जानकारी र सहमित पश्चायत सम्झौता गरी बृक्षारोपण कार्यक्रम सम्पन्न गर्नु पर्दछ ।
- उल्लेखित सबै शिर्षकका लागि प्रचलित नर्मश र सार्वजनिक खरिद ऐन नियमावलीको प्रकृया बमोजिम लागत अनुमान गरी कार्यालय र उपभोक्ता समिति बीच कार्यक्रमहरू विभाजन गरी वेनियोजित रकमबाट खर्च गर्न सकिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- बृक्षारोपण कार्यक्रमलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- बृक्षारोपण क्षेत्र पहिचान सर्भेक्षण, नापनक्सा, स्थान छनोट, समूहसँग छलफल क्षमता विकास र सम्झौता आदी कार्यक्रमहरूको कार्य तालिका तयार गरी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने जनशक्ति डि.व.का., PPMU र स्थानिय वन समुह र स्थानीय वन उपभोक्तासमूहहरूले व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ ।

अनुगमन/ प्रतिवेदन योजना

- प्रदेश वन तथा वातावरण मन्त्रालय, प्रदेश वन निर्देशनालय, डि.व.का.का साथै PMU/PPMU, FAO-TA, का विज्ञहरूले अनुगमन बनाइ सरोकरवालाहरूको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छ ।
- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी वन उपभोक्ता समितिलाइ समेत जिम्मेवार अनुगमन योजनाक साथ आफुले सञ्चालन गरे/गराएका कार्यक्रमहरूको अनुगमन गरी डिभिजन वन कार्यालयले प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत PMU मा अनुसूची: ३ बार्षिक/त्रैमासिक लाभग्राही सम्बन्धी प्रतिवेदन बमोजिम फारम भरी प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ ।

जिम्मेवार निकाय

PPMU, उपभोक्ता समूहहरू, र निजि जग्गा धनीहरू, निजि वन सन्जाल ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

३.२.६. नमुना वृक्षारोपण (तारबार सहित) (BN:१०१-१०३)

पृष्ठभूमि/परिचय

नमुना वृक्षारोपणको माध्यमबाट चुरे क्षेत्रको संरक्षण सम्बर्धन गर्ने र स्थानीय समुदायका मागलाई समेत सम्बोधन गर्ने हेतुले बहुमुल्य तथा लोप हुन लागेका काठ प्रजातिका गुणस्तरीय (बहुवर्षीय) विरुवाहरु- टिक, सतिसाल, खयर, सिसौ, सिरिस, असना, कर्मा, खम्हारी, जामुन, कटहर लगायतका मिश्रित वन प्रजातिहरुलाई प्राथमिकता दिई रोपण गरिनेछ र रोपण तथा व्यवस्थापन प्रक्रियालाई नमुना को रूपमा अगाडी बढाइने छ । व्यक्तिको निजी जग्गाको हकमा कम्तिमा ०.५ हे पांच हेक्टरको क्लष्टर (एकै जनाको वा धेरै जनाको) भएको क्षेत्रलाई मात्र यस्तो नमुना वृक्षारोपण क्षेत्रको रूपमा स्थापना गराई बिकास गरिनेछ ।

उद्देश्य

- वृक्षारोपण गरिएको क्षेत्रलाई एउटा नमुना वृक्षारोपणको स्थापना गर्ने ।
- वृक्षारोपण र सोको व्यवस्थापन सम्बन्धि क्षमता तथा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

यसको लागि तपसिलमा उल्लेख भए बमोजिम गरिने छः

- डिभिजन वन/स्थानीय सरकार/वडा/CBOs/निजी वन संजाल संगको समन्वय सहकार्यमा संरक्षणको प्रत्याभूति सुनिश्चित गरी रोपण गर्नका लागि नेपाल सरकारको स्वामित्व वा निजी स्वामित्व भए कम्तिमा ०.५ हेक्टर भित्रको विना विवादको जमिन (स्थान) पहिचान गरिनेछ ।
- स्थान पहिचान गर्दा नदी प्रणालीको हकमा कम्तिमा ०.५ देखि बढीमा १०० हे. क्षेत्रफल सम्मको क्षेत्र पहिचान र नक्सांकन गरिनेछ । यदी यस्तो क्षेत्र उपलब्ध नभएको खण्डमा DFO ले PMU संगको छलफलबाट ५ हे. भन्दा कम क्षेत्रफलको वैकल्पिक क्षेत्र प्रस्ताव गर्न सकिनेछ ।
- नमुना वृक्षारोपणका लागि स्थान छनोट भैसकेपछि उक्त स्थानको तयारिका लागि सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालय, स्थानीय सरकार, समुदाय तथा निजी जग्गाधनिहरूसंग बसेर कार्ययोजना बनाइनेछ ।
- पहिचान भएको क्षेत्र र सो को वृक्षारोपण कार्ययोजना सम्बन्धित कार्यालय प्रमुखलाई कायदेशि प्राप्त प्राविधिकले बुझाउनुपर्नेछ । सम्बन्धित क्षेत्रका वन प्राविधिकहरुलाई सहजीकरण, तालिम, प्रदर्शन लगायत स्थान सरसफाई, खाडल खन्ने तथा मलजलको व्यवस्थापन लगायतका कार्यक्रमहरुबारे स्पष्ट रूपमा तालिका बनाई समयमै कार्यान्वयन गरिसक्नुपर्ने कुरा उल्लेख गरिनेछ ।
- वृक्षारोपणका लागि विरुवाको कम्तिमा ३ फिट उचाई भएको गुणस्तरीय बहुवर्षे विरुवा हुनु पर्दछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- वृक्षारोपणमा प्रारम्भ गर्नु अघि वृक्षारोपण सुरक्षा लागि आवश्यक पर्ने तारवार बारबन्देज लगाई सक्ने प्रबन्ध मिलाउनु हुनेछ । साथै वृक्षारोपण हेरचाह गर्न आवश्यक पर्ने हेरालु/चौकीदार समुहसंगको समन्वयमा छनौट गरी कामकाज लगाउनु हुन ।
- वृक्षारोपण कार्य संचालन गर्दा site quality, succession र उपभोक्ताका चाहानका रुख प्रजातिहरु छनौट गर्नुहुन
- वृक्षारोपणमा विनियोजित रकम खर्च गर्ने आशयले वृक्षारोपण क्षेत्रमा आवश्यक संरचना (हेरालु/पालेघर, पोखरी, पर्याटकीय पुर्वाधार आदी) निर्माण गर्नुका सट्टा वृक्षारोपण गर्दा नै मल, जल, पानी आदीको प्रबन्ध गर्नुपर्ने भए सो गरी वृक्षारोपण सफल बनाउने कार्य गर्नु हुनेछ ।
- निजि जग्गा धनीहरुको हकमा नमुना वृक्षारोपण क्षेत्र स्थापना र विकास गर्नका सहमत रहेको स्वीकारोक्ति सहितको विवरण सहित सम्झौता पत्र तयार गरि सम्झौता गरिनेछ ।
- डि.व.का.हरुको समन्वय र सहकार्यमा सम्बन्धित स्थानीय सरकार र समुदायसँग समन्वय गरि वृक्षारोपणको कार्य अगाडी बढाउनु पर्नेछ ।
- प्रजाति अनुसारको निर्धारित दुरी तथा ब्याङलको साइज कायम गरी रोपण गरिनेछ ।
- निजि जग्गा धनीहरुले आवश्यकता अनुसार कृषि वन प्रणाली अवलम्बन गर्न सक्ने छन ।
- रोपण पश्चात वृक्षारोपण क्षेत्रको संरक्षण हेरचाहको निम्ति श्रोतको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै सरकारी जमिनको हकमा डि.व.का. ले कार्ययोजना बनाई लागत अनुमानमा समेत समावेश गरी व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ भने निजि जमिनको हकमा जग्गाधनी आफैले संरक्षण हेरचाहको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- वृक्षारोपण गरिएको क्षेत्रलाई एउटा नमुना वृक्षारोपणको स्थापना भएको हुनेछ ।
- वृक्षारोपण र सोको व्यवस्थापन सम्बन्धि क्षमता तथा जनचेतना अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- नमुना वृक्षारोपण र वृक्षारोपण पश्चात सो स्थानको र रोपण गरिएका विरुवाहरुको व्यवस्थापनको लागि आवश्यक पर्ने जनशक्ति डि.व.का., सामुदायिक वन र स्थानीय उपभोक्तासमूहहरु तथा निजी जग्गा धनीहरु परिचालन गरिनेछ ।
- अनुगमन/ प्रतिवेदन योजना

अनुगमन/ प्रतिवेदन योजना

- प्रदेश वन तथा वातावरण मन्त्रालय, प्रदेश वन निर्देशनालय, डि.व.का. ले अनुगमन बनाई सरोकारवालाहरुको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छ ।
- PMU, FAO/TA ले आवश्यकतानुसार कार्यप्रगति र प्रभावकारिताको अनुगमन गर्नेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

जिम्मेवार निकाय

- PPMU, वन उपभोक्ता समूहहरू, र निजि जग्गा धनीहरू, निजि वन सन्जाल ।

३.२.७ खोल्सी तथा तटीय वृक्षारोपण (वास अग्निसो वृक्षारोपण)

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजनाको लक्ष्य बमोजिम चुरे क्षेत्र पुनर्स्थापना मार्फत सन्तुल्यहरूको जलवयु उत्थानशीलता वृद्धि गर्न खोल्सी तथा तटीय क्षेत्रमा उपलब्ध भएका खाली भू-भागहरूमा वृक्षारोपण गर्ने कार्यक्रम अनुसार स्थानीय जातको बाँस तथा अग्निसो प्रजाति वृक्षारोपण गर्ने क्रियाकलाप प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- चुरे क्षेत्रको पुनर्स्थापना गर्नका लागि नदी उकास क्षेत्र, क्षतिग्रस्त खोल्सीहरूमा वृक्षारोपण मार्फत वनको पुनर्स्थापनका साथै उपभोक्ताहरूलाई आय आर्जन वृद्धिमा टेवा पुर्याउने ।
- खालि जग्गाहरूमा वनजन्य बिरुवा प्रवर्धन मार्फत कार्वन उत्सर्जन न्यूनीकरणमा योगदान पुर्याउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

यसको लागि तपसिलमा उल्लेख भए बमोजिम गर्न सकिनेछः

१. खोलाको किनार/बफर स्ट्रिप/ग्रीन बेल्ट/सेल्टरबेल्टमा रूपान्तरण गर्न सकिने स्थलको पहिचान तथा नक्सांकन गरी क्षेत्रफल एकिन गर्ने यो कार्यका लागि वन तथा भू संरक्षण प्राविधिकहरूले वन उपभोक्ता समूह तथा अन्य समूह, स्थानीय सरकार (मुख्यतः वडा कार्यालय), सम्बन्धित भू तथा जलाधार कार्यालयको सहकार्यमा वन कार्य योजना तथा CERP लाई आधार मान्दै सम्भावित स्थान पहिचान गर्नेछन् । यस क्रममा प्राविधिकहरूले वृक्षारोपण पश्चातको हेरविचार र बिरुवा हुर्काउने कार्यलाई कसरि प्रभावकारी बनाउन सकिन्छ भन्ने विषयमा पनि सरोकारवाला समुदायहरूसँग छलफल गरि उनीहरूको भूमिका र सम्बेदनशिलतालाई सुनिश्चित गर्नु पर्नेछ । यस्तो स्थान एकिन गर्दा एउटा किनाराको मात्र क्षेत्रलाई लिनुभन्दा सकेसम्म खोला तथा खोल्सीको वारिपारी दुवै किनारामा त्यस्तो क्षेत्र छ भन्ने समेट्ने गरि छनोट गर्नु पर्दछ । यस कार्यक्रम अन्तर्गत वृक्षारोपण खोल्सा तथा खोल्सीको दुवै तर्फ निजि जग्गामा पनि गर्न सकिन्छ ।
२. Block plantation को लागि उपयुक्त स्थान नभेटिएको खण्डमा उपयुक्त फरकफरक क्षेत्रमा रोपण गरी बिरुवा संख्या/दुरीको आधारमा क्षेत्रफल एकिन गर्न सकिनेछ ।
३. बाँस रोपणको लागि दुई वर्षे बाँसको कटिंग/बाँसको राइजोम (२ वर्षे)/बिउबाट उमारिएको बाँसको हकमा कम्तिमा ३ वर्षको बिरुवा रोपण गरिनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

४. दुई बर्षे बाँसको कटिग/बाँसको राइजोमबाट उमरिएको बाँसको विरुवा उपलब्ध हुन नसकेमा बाँसको Rhizome खरीद संकलन तथा रोपण गर्न सक्नेछ ।
५. खोला किनार/चुरे क्षेत्रमा बाँस रोपण गर्दा ७५ से.मि.* ७५ से.मि.* ७५ से.मि. साइजको खाडल खनेर मलको व्यवस्था सहित रोपण गर्नु पर्नेछ ।
६. बाँस रोपण तथा वृक्षारोपणका लागि स्थान छनोट भैसकेपछि उक्त स्थानको तयारिका लागि स्थानीय सरकार तथा समुदायसंग बसेर कार्य योजना बनाइनेछ जसमा स्थान, सरसफाई, खाडल खन्ने तथा मल जलको व्यवस्था चैत्र महिना सम्ममा स्पष्ट रूपमा गरिसक्नुपर्ने कुरा उल्लेख गरिनेछ । पहिचान भएको क्षेत्र र सो को वृक्षारोपण कार्ययोजना सम्बन्धित कार्यालय प्रमुखलाई पेश गर्नुपर्नेछ ।
७. अग्निसोको राइजोम (३ बट टुसा सहितको सेट) को व्यवस्था (यथाशक्य स्थानीय स्तरबाट नै) गरी प्वाकल २० से.मि.* २० से.मि.* २० से.मि साइजको खनेर ८० से.मि.* ८० से.मि. को दुरीमा समोच्च रेखा (contour line) रोपण गरिनेछ ।
८. रोपण पश्चात संरक्षण र रेखदेखको निम्ति श्रोतको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै आवश्यक घेरावेरा, हेरालु लगायत व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।
९. गत आ. ब. हरूमा सम्पन्न गरिएका वृक्षारोपण कार्यको दिगोपनाका लागि पुनरोपण, हेरचाह, रेखदेख लगायत आवश्यक अन्य कार्यहरु पनि यस बजेट शिर्षक अन्तर्गत खर्च गर्न सकिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- आयोजना क्षेत्रका खोल्सा खोल्सीहरुको पुनर्स्थापना एवं संरक्षण भै स्थानीय उपभोक्ताहरुको आयआर्जनमा थप वृद्धि भएको हुनेछ
- कार्वन उत्सर्जन न्युनिकरणमा योगदान पुगेको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PMU, FAO-TA, सामुदायिक वन र स्थानीय उपभोक्ता समूहहरु परिचालन गरिनेछ ।

अनुगमन

- PMU, FAO-TA ले आवश्यकतानुसार कार्यप्रगति र प्रभावकारिताको अनुगमन गर्ने छ ।
- प्रदेश वन निर्देशनालय अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरुको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छ ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMU, वन उपभोक्ता समूहहरु, र निजि जग्गा धनीहरु, निजि वन सन्जाल ।

३.२.८. सामुदायिक तथा सार्वजनिक क्षेत्रमा वृक्षारोपण (BN:८३-९७)

पृष्ठभूमी/परिचय

(Signature)

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

आयोजनाको लक्ष्य बमोजिम चुरे क्षेत्रको पुनर्स्थापना नार्फत समुदायहरूको जलवायु उत्थानशीलता वृद्धि गर्न समुदायस्तरमा उपलब्ध भएका र वनको रूपमा स्थापना गर्न सकिने खाली भू भागहरूमा वृक्षारोपण गर्न आयोजनाले सहयोग गर्दछ । आयोजना अबधिभर २६ वटा नदी प्रणालीभित्र ५,००० हेक्टर वृक्षारोपण तथा सो को संरक्षण गर्ने कार्यक्रम रहे बमोजिम संकटासन्न परिवारहरूको सहभागितामा अन्य सरोकारवालाहरूको संलग्नतामा वृक्षारोपण कार्यक्रम सन्चालन गरि कार्बन उत्सर्जन न्यूनीकरणमा योगदान दिन यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- चुरे क्षेत्रको पुनर्स्थापनाका लागि सामुदायिक वनक्षेत्रमा उपयुक्त प्रजातिका विरुवाहरू रोपण मार्फत वनको रूपमा विकास र विस्तार गरि कार्बन उत्सर्जन न्यूनीकरणमा योगदान पुर्याउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

चुरे क्षेत्रमा पाइने स्थानीय/रैथाने प्रजातिहरूलाई पुनर्स्थापित नगरी चुरे क्षेत्रको संरक्षण गर्न स्थानीय समुदायका मागलाई सम्बोधन गर्ने गरी बहुउद्देशीय मिश्रित प्रजातिहरूका बहुवर्षीय विरुवाहरू रोपण गरिनेछ । यो कार्य सम्बन्धित वन समूह मार्फत तपसिलमा उल्लेख भए बमोजिम गरिनेछ :

- स्थानीय तह/वडा/स्थानीय CBOs संगको समन्वय र सहकार्यमा संरक्षणको प्रत्याभूति सुनिश्चित हुने गरी CERP लाई आधार मानी रोपण स्थलको पहिचान गर्नु पर्नेछ । वृक्षारोपण पश्चात हेरविचार र विरुवा हुर्काउने कार्यलाई कसरी प्रभावकारी बनाउन सकिन्छ सो पनि समुदायहरूसँग छलफल गरि उनीहरूको भूमिका सुनिश्चित गर्नु पर्नेछ ।
- कार्यान्वयनमा सहजता ल्याउनका लागि यस्तै स्थानहरू कम्तिमा पनि ०.५ हे. भएको हुनुपर्नेछ ।
- कार्यदिश प्राप्त वन प्राविधिकले पहिचान गरीएको क्षेत्रको नक्सांकन गरी क्षेत्रफल एकिन गर्नु पर्नेछ ।
- वृक्षारोपणका लागि स्थान छनोट भैसके पछि उक्त स्थानको तयारिका लागि समुदायसंग बसेर कार्य योजना बनाइनेछ जसमा स्थान, सरसफाई, खाडल खन्ने तथा मल जलको व्यवस्था स्पष्ट रूपमा कार्य तालिका बनाइ कार्यान्वयन गरिसक्नुपर्ने कुरा उल्लेख गरिनेछ ।
- वृक्षारोपणका लागि हावापानी सुहाउदो र माग भएको प्रजातिको विरुवाहरूको उपलब्धता कुन नर्सरीमा कति परिमाणमा उपलब्ध हुन् सक्छन् सो को एकिन गर्नु पर्नेछ ।
- वृक्षारोपणका लागि विरुवाको कम्तिमा ३ फिट उचाई भएको गुणस्तरीय बहुवर्षीय विरुवा हुनु पर्दछ । वृक्षारोपणमा प्रारम्भ गर्नु अघि वृक्षारोपण सुरक्षा लागि आवश्यक पर्ने तारवार बारबन्देज लगाई सक्ने प्रवन्ध मिलाउनु हुनेछ । साथै वृक्षारोपण हेरचाह गर्न आवश्यक पर्ने हेरालु/चौकीदार समूहसंगको समन्वयमा छनौट गरी कामकाज लगाउनु हुन ।
- वृक्षारोपण कार्य संचालन गर्दा site quality, succession र उपभोक्ताका चाहानका रुख प्रजातिहरू छनौट गर्नुहुन ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- वृक्षारोपणमा विनियोजित रकम खर्च गर्ने आशयले वृक्षारोपण क्षेत्रमा आवश्यक संरचना (हेरालु/पालेघर, पोखरी, पर्याटकीय पुर्वाधार आदी) निर्माण गर्नुका सट्टा वृक्षारोपण गर्दा नै मल, जल, पानी आदीको प्रबन्ध गर्नुपर्ने भए सो गरी वृक्षारोपण सफल बनाउने कार्य गर्नु हुनेछ ।
- वृक्षारोपण पश्चात संरक्षण र रेखदेखको निम्ति श्रोतको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै उचित घेरावेरा, हेरालु लगायतको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- खालि रहेका भू-भागहरूमा वृक्षारोपण भई हरियालीमा वृद्धि तथा पारिस्थितिकीय प्रणाली पुनर्स्थापनाका साथसाथै वन पैदावारको उन्त्योग र बिक्री बेतरणवाट समुदायको जीविकोपार्जनमा योगदान पुगेको हुनेछ
- कार्वन उत्सर्जन न्युनिकरणमा योगदान पुगेको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- डि.व.का मा उपलब्ध कर्मचारीहरू तथा सामुदायिक तथा साझेदारी वन संजाल र स्थानीय उपभोक्ता समूहहरू परिचालन गरिनेछ ।

अनुगमन

- PMU, FAO-TA ले आवश्यकतानुसार कार्यप्रगति र प्रभावकारिताको अनुगमन गर्ने छ ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMU, सम्बन्धित उपभोक्ता समूहहरू

३.२.९. विउ खरिद तथा छरेर पुनरुत्पादन गर्ने (बाँस, सिसौ, खयर र सिमल)

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजनाको चुरे क्षेत्रको वन पुनर्स्थापना मार्फत समुदायहरूको जलवायु उत्थानशीलता वृद्धि गर्न लक्ष्य रहेको छ । चुरे क्षेत्र अन्तर्गत स्थानियस्तरका वन क्षेत्रमा रहेको खाली भू भागहरूमा वृक्षारोपण गर्न उपयुक्त नभएका २६ वटा नदी प्रणालीभित्र क्षेत्रहरू समुहमा आधारित वन, नदी उकास क्षेत्र वा चुरे क्षेत्रमा रहेको खाली क्षेत्रहरूमा वनको विकास र विस्तारका लागि वृक्षारोपणका लागि विउ खरिद तथा छरेर पुनरुत्थान गर्ने (बाँस, सिसौ, खयर र सिमल आदी प्रजातिहरू) कार्यक्रमहरू प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

चुरे क्षेत्रको पुनर्स्थापनाका लागि समुहमा आधारित वनक्षेत्रमा वृक्षारोपणका लागि विउ खरिद तथा छरेर वनको विकास र विस्तारका गरी पुनरुत्थान गर्ने ।

(Signature)

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

कार्यान्वयन कार्यविधि

चुरे क्षेत्रमा पाइने स्थानीय/रैथाने प्रजातिहरूलाई पुनर्स्थापित गरी चुरे क्षेत्रको संरक्षण गर्न स्थानीय समुदायका मागलाई सम्बोधन गर्ने गरी बहुउद्देशीय मिश्रित प्रजातिहरूका बहुवर्षीय विरुवाहरूको विउ खरिद तथा छरेर वनको पुनर्स्थापना गरिनेछ । यो कार्य सम्बन्धित वन समुह नार्फत तपसिलमा उल्लेख भए बमोजिम गरिनेछ :

- स्थानीय तह/वडा/स्थानीय CBOs संगको समन्वय र सहकार्यमा संरक्षणको प्रत्याभूति सुनिश्चित हुने गरी CERP लाई आधार मानी विउ खरिद तथा छरेर वनको पुनर्स्थापना गर्ने स्थलको पहिचान गर्नु पर्नेछ ।
- विउ खरिद तथा छरेर वनको पुनर्स्थापनाका लागि स्थान छनोट भैसके पछि उक्त स्थानको तयारी लागि स्थानीय वन समुदायसंग बसेर कार्य तालिका तयार गरी स्थान सरसफाई, आवश्यकता अनुसार खनजोत गरी जमिनको तयारी गरिनेछ ।
- विउ खरिद तथा छरेर वनको पुनर्स्थापना कार्यक्रमको लागि हावापानी सुहाउदो र माग भएको प्रजातिको विउ कति परिमाण आवश्यक हो सो को एकिन गर्नु पर्नेछ ।
- वृक्षारोपण कार्य संचालन गर्दा site quality, succession र उपभोक्तका चाहानका रुख प्रजातिहरूका बीउ छनोट गर्नुहुन ।
- स्थानीय वन समूहहरूसंग सामाजिक र बातावरणीय पक्षहरूको सहमित, विउ खरिद तथा छरेर वनको पुनर्स्थापना कार्यक्रमको क्षेत्र स्थान छनोट, नापनक्सा तयार गरी सो सम्बन्धमा स्थानीय समुदायहरूलाई जानकारी र सहमित पश्चात् सम्झौता गरी बीउ छर्ने कार्यक्रम सम्पन्न गर्नु पर्दछ ।
- विउ खरिद तथा छरेर वनको पुनर्स्थापना कार्यक्रम पश्चात् हेरविचार र विरुवा हुर्काउने कार्यलाई कसरी प्रभावकारी बनाउन सकिन्छ सो पनि समुदायहरूसंग छलफल गरि उनीहरूको भूमिका सुनिश्चित गर्नु पर्नेछ
- विउ खरिद तथा छरेर वनको पुनर्स्थापना कार्यक्रम पश्चात् संरक्षण र रेखदेखको निम्ति श्रोतको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै उचित घेरावेरा, हेगलु लगायतको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- चुरे क्षेत्र अन्तर्गत खालि रहेका भू-भागहरूमा आवश्यकता अनुसार बीउ छरी वनको पुनर्स्थापना भई हरियालीमा वृद्धि तथा पारिस्थितिकीय प्रणाली पुनर्स्थापनाका साथसाथै वन पैदावारको उपयोग र बिक्री वितरणबाट समुदायको जीविकोपार्जनमा योगदान पुगेको हुनेछ
- कार्वन उत्सर्जन न्युनिकरणमा योगदान पुगेको हुनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

जनशक्ति व्यवस्थापन

- बीउ छरी वनको पुर्नस्थापनाका लागि क्षेत्र पहिचान सर्भेक्षण, नापनक्सा, स्थान छनोट, समूहसँग छलफल क्षमता विकास र सन्झौता आदी कार्यक्रमहरुको कार्य तालिका तयार गरी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने जनशक्ति PPMU र स्थानिय वन समुह र स्थानीय वन उपभोक्ता समूहहरुले व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ ।

अनुगमन/ प्रतिवेदन

- PMU/PPMU, FAO-TA, का विज्ञहरुले अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरुको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छ ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMU, वन उपभोक्ता समूहहरु, र निजि जग्गा धनीहरु, निजि वन सन्जाल ।

३.२.१०. विरुवा उत्पादन/खरिद वितरण (BN: ६६, ६७, ७३, ७५, ७९, ८१)

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजना कार्य क्षेत्रमा स्थानीय समुदायको माग बमोजिमका गुणस्तरीय रुख प्रजातिका विरुवाहरु उत्पादन गरि वितरण तथा वृक्षारोपण मार्फत प्राकृतिक वन क्षेत्रलाई घना बनाउने र चुरे क्षेत्रको पुनर्स्थापना गर्ने लक्ष्य बमोजिम आयोजनाका २६ वटा नदी प्रणाली अन्तर्गतका कार्य क्षेत्रमा स्थापना भएका नर्सरीहरुबाट गुणस्तरीय बहुवर्षीय विरुवाहरु उत्पादन गर्ने कार्यक्रम राखिएको छ । यस कार्यका लागि डिभिजन वन कार्यालय र स्थानीय वन उपभोक्ता समूहहरुको सहकार्य र समन्वयमा गुणस्तरीय विरुवाहरु उत्पादन गर्ने तथा समुदायको माग बमोजिम उत्पादनले अपुग भएमा खरिद गरि बितरण गर्ने कार्यक्रम समेत रहेको छ ।

उद्देश्य

- स्थानीय समुदायको माग बमोजिमका गुणस्तरीय रुख प्रजातिका विरुवाहरु उत्पादन तथा खरिद गरि वितरण तथा वृक्षारोपण मार्फत प्राकृतिक वन क्षेत्रलाई घना बनाउने र चुरे क्षेत्रको पुनर्स्थापना गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- PPMU, डि.व.का. र वन उपभोक्ता समूहहरुसंगको समन्वयमा भैरहेका नर्सरीहरुको अवस्था तथा उत्पादन क्षमताको बारेमा एकिन पहिचान गरी अभिलेखिकरण गर्ने ।
- स्थानीय समुदायबाट विरुवाको माग (प्रजाति सहित) संकलन गर्ने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- तत्पश्चात स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार कुन कुन क्षेत्रमा वृक्षारोपण गर्ने हो, कुन कुन बिरुवाको माग भै आएको छ भन्ने कुराहरुलाई विचार गर्दै, कुन नर्सरी मा कति बिरुवा उत्पादन गरिने हो सो निकर्गौल गर्ने
- यदि थप नर्सरी स्थापना गरि बिरुवा उत्पादन गर्नु पर्ने भए कति बोटा र कहाँ गर्ने हो सो समेत निकर्गौल गर्ने ।
- नयाँ नर्सरी स्थापना गर्नु पर्ने भएमा डि.व.का. र सन्तुहसंग छलफल गरी उपयुक्त स्थान छनौट गरि नर्सरी निर्माण कार्य गर्ने ।
- समुदायको माग तथा आयोजनाको उद्देश्य अनुरूप तपशिलमा उल्लेखित प्रजातिका बिरुवा उत्पादन गर्न लागत अनुमान तयार र स्वीकृत गरि कार्यान्वयनमा लाने ।
- माथि उल्लेखित ३.३.८ नर्सरीहरुमा आवश्यकत पहिचान गरिएका गुणस्तरीय बिरुवाहरु कम्तिमा ४" * ७" (बहुवर्षीय बिरुवाको हकमा ५" * ८" साइजमा प्राथमिकता दिनेगरी) को पोलीव्यागमा गरी CERP ले निर्देशित गरेका स्थानहरुमा वृक्षारोपण, पुनःरोपण तथा वितरण कार्य गरिनेछ ।
- माथि उल्लेखित नर्सरी स्थापना/मर्मत/स्तरोन्नतीको कार्य नभएमा/ हुन नसकेमा निजि नर्सरी संचालकहरुसंग खरिद सम्झौता गरि (आवश्यक प्रजाति, संख्या, गुणस्तर आदि खुलाई) यस शिर्षकमा विनियोजन भएको बजेटबाट नियमानुसार खरिद आपूर्ति गरि तोकिएको स्थानमा वृक्षारोपण, पुनःरोपण तथा वितरण कार्यमा प्रयोग गरिनेछ ।

तपसिल:

१. १. एक बर्षे बिरुवा (३" * ७" साइजको पोलीव्यागमा उत्पादन गरिने): मसला, सिरिस, बकाइनो, कदम, खयर, खन्यु, खमारी, टाँकि, कोइरालो आदि जस्ता छिटो बढ्ने प्रजातिहरु. बहु बर्षे बिरुवा (५" * ८" साइजको पोलीव्यागमा उत्पादन गरिने): टिकको कटिंग, जामुन, चुरी, साल, अनार, अम्बा, तेजपात, अशोक, निम, हरो, बरो, अमला, चाँप, श्रीखण्ड, कर्मा, असना, बिउ बाँस, कपुर, कल्की फुल, रुद्राक्ष, रक्तचन्दन, सतिसाल, निमारो, राजवृक्ष आदि

अपेक्षित उपलब्धी

- आयोजना क्षेत्रमा रोपण गर्नको लागि गुणस्तरीय बिरुवाहरु उत्पादन तथा खरिद गरि वितरण र रोपण हुने
- कार्वन उत्सर्जन न्यूनीकरणमा योगदान पुग्ने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMUs, PMU, FAO-TA, डि.व.का., वन उपभोक्ता समुहहरु ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुगमन

- प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU) र डि.व.का. ले अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरूको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छन् ।
- यसका लागि सम्बन्धित प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत संयोजन गरि संयुक्त अनुगमनको व्यवस्था सनेत मिलाइनेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMU, वन उपभोक्ता समूहहरू ।

३.२.११. वन कार्ययोजना कार्यान्वयन (सम्बन्धित समूह मार्फत (BN: ५०-५२))

पृष्ठभूमि/परिचय

चुरे उत्थानशील आयोजनाको उद्देश्य अनुरूप समुदायमा आधारित वन समूहहरूको कार्ययोजनामा उल्लेखित समूह व्यवस्थापन, वन व्यवस्थापन, वन व्यवस्थापन कार्ययोजना अनुरूपका वन पैदावार सदुपयोग र वन उद्यम (पर्याप्यटन बाहेक) सम्बन्धित तपशिल बमोजिमका विभिन्न क्रियाकलापहरू संचालन/कार्यान्वयन गर्नको लागि सहयोग उपलब्ध गराउन यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ

उद्देश्य

- वन समूहहरूको कार्ययोजनामा उल्लेखित समूह व्यवस्थापन, वन व्यवस्थापन, जिविकोपार्जनमा टेवा पुर्याउने क्रियाकलापहरू संचालन/कार्यान्वयन गर्न वन उपभोक्ता समूहहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराउनु ।

संचालन गरिने क्रियाकलापहरू:

समुदायमा आधारित वन उपभोक्ता समूहहरूको कार्ययोजनामा उल्लेखित कार्यक्रमहरूका साथै जलवायु उत्थानशील कार्यक्रमहरूलाई मध्येनजर गरी देशका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिनेछ ।

- वन उपभोक्ता समिति मार्फत समूह परिचालन तथा सशक्तिकरणका कार्यहरू गर्ने
- जलवायु उत्थानशील दिगो वन व्यवस्थापन कार्यक्रमलाई समेत समावेश गरि कार्यान्वयन गर्ने ।
- आगलागी नियन्त्रणका लागि आवश्यक कार्यहरू गर्ने जस्तै: अग्नि रेखा निर्माण
- वन उपभोक्ता समिति मार्फत समूह परिचालन तथा सशक्तिकरणका कार्यहरू गर्ने
- चरेचरण व्यवस्थापन
- वन क्षेत्र मार्फत समुदायको आम्दानि अभिवृद्धि तथा जीविकोपार्जनमा सहयोग पुग्ने क्रियाकलापहरू
- वन सम्बर्धन (सिल्विकल्चरल ओपरेसन) का कार्यहरू
- वन संरक्षण व्यवस्थाहरू गर्ने (चुरेको संबेदनशील क्षेत्रहरू वरिपरी आवश्यकता अनुसार तारपालेको व्यवस्था सहित तारवार गर्ने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- क्षतिग्रस्त वन क्षेत्रमा वन प्रजातिहरूका बिउ छर्ने वनको पुनर्स्थापना गर्ने (Drone प्रयोग गर्न सकिनेछ)
- वन पुनरुत्पादनका लागि Cultural and Tending operation गर्ने ।
- भू-संरक्षणका विभिन्न उपायहरू तथा स-साना संरचनाहरूको निर्माण गरि वनको पुनर्स्थापना गर्ने
- लगायत अन्य यस्तै वन क्षेत्रका पुनर्स्थापना र वनको हैसियत अभिवृद्धि गर्ने कार्यहरू

सहयोग नगरिने क्रियाकलापहरू:

- कार्ययोजनामा उल्लेख भए पनि वन क्षेत्रभित्र पर्यपर्यटनका नाममा कंक्रीट संरचना निर्माण गर्न
- रुख कटान, मुछान तथा घाटगद्दी लाइ गरिने नगद सहयोग
- वनको पारिस्थितिकिय प्रणालीलाइ सुधार गर्ने भन्दा त्यसलाई नकारात्मक असर गर्न सक्ने कुनै पनि क्रियाकलापहरू
- पर्यपर्यटनसंग सम्बन्धित कार्यक्रमहरू संचालन

कार्यान्वयन कार्यविधि

- डि.व.का. संगको समन्वयमा यस आयोजनाको कार्यक्षेत्र भित्र रहेका स्वीकृत कार्ययोजनाको अवधि समाप्त बहाल रहेका वन उपभोक्ता समूहहरूको सूची तयार गर्ने । यो कार्य स्थानीय श्रोत व्यक्ति, वन प्राविधिक, वन उपभोक्ताका स्थानीय महासंघ नेतृत्व तथा सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको सहकार्यमा पहिलो त्रैमासिक महिना भित्र तयार गर्नु पर्नेछ ।
- डि.व.का. र समूहसंग छलफल गरी वनको प्रकृति, आयोजनाको लक्ष्य तथा उद्देश्य र समूहको चाहना बमोजिम कुन क्रियाकलाप संचालन गर्नु उपयुक्त हुन्छ सहजकर्ता तथा वन बिज्ञ/अधिकृतहरूले छलफल तथा सहजीकरण गर्ने , र त्यो क्रियाकलाप निश्चित गर्ने ।
- यसरी गरिएको तयारीमा कुन सा ब को कुन ब्लकमा के के कार्यहरू गर्ने हो सो को विवरण, आयोजनाबाट गरिनुपर्ने समुदायसंगको अन्तरक्रिया, आवश्यक FPIC को कागजातहरू तथा गरिने कार्यको दिगोपनको लागि समुदायको प्रतिबद्धता (चैठक निर्णय) समेत राख्नु पर्दछ ।
- यस पश्चात कार्यदिश प्राप्त वन प्राविधिकले लागत अनुमान तयार र स्वीकृत गरि उपभोक्ता समूहहरू मार्फत कार्यान्वयनमा लैजानु पर्ने छ ।
- निश्चित गरिएका कार्यहरू संचालन गर्न गराउन लाग्ने सबै किसिमका ज्यामी/ मिस्त्री, निर्माण सामग्री लगायतका खर्च गर्न सकिनेछ । तर ज्यामी/मिस्त्रीले गर्ने कार्यको सट्टा ट्रयाक्टर जस्ता मेशिनको प्रयोग गर्ने पर्ने भएमा सो को भाडा/खर्च समेत लागत इष्टिमेटमा उल्लेख भए बमोजिम यस शिर्षक अन्तर्गत खर्च गर्न सकिनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अपेक्षित उपलब्धी

- स्वीकृत कार्ययोजनामा समावेश भए बमोजिमका क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन भई वन तथा वन क्षेत्रको पारिस्थितिकिय प्रणाली को राम्रो व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMUs, FOA-TA वन उपभोक्ता समुहहरू ।

अनुगमन

- प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU) र डि.व.का. ले अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरूको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छ ।
- यसका लागि सम्बन्धित प्रदेश वन निर्देशनलय मार्फत संयोजन गरि संयुक्त अनुगमनको व्यवस्था समेत मिलाइनेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMU, वन उपभोक्ता समुहहरू ।

३.२.१२. कृषि वन नर्सरीमा विरुवा उत्पादन/ वितरण) BN:२३) (प्रति नर्सरी १० हजार बिरुवा))

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजनाको उद्देश्य अनुसार दिगो प्रकृतिक स्रोत व्यवस्थापन गर्न कृषक स्तरमा १२० वटा साना कृषिवन नर्सरी स्थापना गर्ने र उत्पादित डालेघाँसका बिरुवाहरू कृषकको खेतबारी परिसरमा नै खेति गर्न लगाई डालेघाँस उत्पादन गरी पशु आहारमा आत्मनिर्भर बन्दै वन क्षेत्रमा पर्ने दबाव कम गर्न कृषि वन नर्सरी स्थापना गरि विरुवा उत्पादन गर्ने र उत्पादन गर्न नसकेको तर उपभोक्ताको माग बढी भएका विरुवाहरू खरिद गरी उपलब्ध गराउन यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको हो ।

कृषिवन नर्सरीमा उत्पादन गरिएका डालेघाँसका विरुवाहरू उत्पादन स्थल देखि ढुवानी गरि टाढा लैजानु परेमा प्रदेश आयोजन व्यवस्थापन इकाईबाट स्थानिय दरभाउ अनुसार संबन्धित स्थान सम्म ढुवानीको व्यवस्था गरि दिनुपर्नेछ

उद्देश्य

- कृषि वन साना नर्सरी मार्फत प्रत्येक नदी प्रणाली अन्तर्गत स्थानीय कृषकहरूको माग अनुसार कृषक स्तरमा लोकप्रीय विभिन्न डालेघाँसका बिरुवा उत्पादन गरी निशुल्क बितरण गर्ने र कृषकहरूलाई आवश्यक पर्ने डालेघाँस कृषकले आफ्नै जमीनमा उत्पादन गरी चुरेमा पर्ने दबावलाई न्यूनिकरण गर्ने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

सि

कार्यान्वयन कार्यविधि

- साना कृषि वन नर्सरी स्थापना तथा संचालनका लागि आवश्यक पर्ने उत्पादन सामाग्री प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन ईकाइबाट नर्सरीको लागत अनुमान तयार गरी सो अनुसार नर्सरी संचालन तथा व्यवस्थापन गर्न कृषि वन नर्सरी तालिम प्राप्त कृषक तथा नर्सरी व्यवसायीक कृषकहरूसँग अनुसूची २ अनुसार निवेदन माग गर्ने ।
- कृषि वन नर्सरी संचालन गर्ने आशय साथ निवेदन दिएका कृषकहरूलाई दिगोरूपमा साना कृषिवन नर्सरी संचालन गर्न अनुसूची ४ को आधार मा सम्झौता गर्ने ।
- सम्झौतामा उल्लेखित परिमाण अनुसार डालेघाँसका बिरुवा उत्पादन गर्न सम्झौता अनुसार उत्पादन सामाग्री उपलब्ध गराउने ।
- नर्सरी संचालकलाई कार्य संचालनका लागि नियमानुसार पेशकी उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- कृषिवन नर्सरीमा उत्पादन गरीएका डालेघाँसका बिरुवाहरूको निरिक्षण कृषक पाठशालाका सहजकर्ता, प्राविधिक सहायक, आयोजना व्यवस्थापन इकाइ र FAO-TA बाट गर्नु पर्नेछ ।
- सहजकर्ताबाट महिनाको २ पटक, प्राविधिक सहायकबाट आवश्यकता अनुसार, आयोजना व्यवस्थापन ईकाइ बाट महिना १ पटक र FAO-TA बाट महिनाको एकपटक अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।
- नर्सरीमा उत्पादित डालेघाँसका बिरुवाहरू कृषकहरूलाई बितरण गरी सो को अभिलेख नर्सरी संचालकले आयोजना व्यवस्थापन इकाईमा पेश गर्नु पर्नेछ । बितरणका लागि तयार बिरुवाको डाँठको साईज शिसाकलमको मोटाई अनुसार र उचाई कन्तीमा १ ५ फिटको हुनु पर्नेछ ।
- नर्सरी स्थापनाको लागि आयोजनाबाट उपलब्ध गराउने सामाग्रीहरू तथा भुक्तानी हुने ज्याला लगायत लागत अनुमानमा उल्लेखित अन्य पारिश्रमिकको विवरण अनुसूची ३ बमोजिम हुनेछ ।
- यस प्रकृयाबाट कृषि वन नर्सरी स्थापना कार्यक्रम मार्फत कृषकहरूलाई एक पटकको लागि मात्र अनुदान प्रदान गरीने छ र त्यसपछि कृषक न्वयनले कृषि वन नर्सरी संचालन गरी निरन्तरता दिनु पर्नेछ ।
- नर्सरी संचालनका लागि आवश्यक सामाग्री आयोजनाको तर्फबाट उपलब्ध गराउने वा नर्सरी संचालक स्वयंले खरिद गरी भुक्तानीका लागि पेश गर्ने भन्ने विषय सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।
- साना कृषिवनको नर्सरीमा उत्पादित बिरुवाहरूको बितरणका लागि आवश्यकता अनुसार ढुवानीको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- डालेघाँस उत्पादन संगै अन्य उपयोगक कृषि वन लगाउन चाहाने कृषकलाई तेजपात मरिच सुपारी लगायतका २० प्रतिशत सन्म बिरुवा मिश्रण गरी उत्पादन गर्न र कृषि वन लगाउन प्रोत्साहान गरिनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अपेक्षित उपलब्धी

- कृषिवन बिकसका लागी विभिन्न प्रजातीका डालेघाँसका विरुवाहरु उत्पादन गरि कृषकहरुलाई बितरण गर्ने, कृषकको फार्म परिसरमा वा सन्तुदयिक जग्गामा घाँसरोपण रोपण गर्न लगाई घाँस उत्पादनमा बृद्धि हुने र पशु स्वस्थ भई उत्पादन लागतमा कमि आउने ।
- कृषकको फार्म परिसरमा डालेघाँस उत्पादन भै घाँस संकलनका लागि चुरेक्षेत्रमा पर्ने दवाबलाई न्यनिकरण हुने
- चुरेक्षेत्रको प्राकृतिक स्रोत संरक्षण भई कार्वन सिक्विस्ट्रेसनमा बृद्धि हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- आयोजनाद्वारा नियुक्त PPMU का वन तथा जलाधार अधिकृतहरु, वन बिज्ञहरु, FAO-TA कृषि वन बिज्ञ, निजि नर्सरी गर्ने किसान, सामुदायिक वन र स्थानीय उपभोक्ता समूहहरुको परिचालन गरिनेछ

अनुगमन

- माथि सेक्सन २.३ मा लेखिए बमोजिम प्रदेश आयोजन व्यवस्थापन इकाई (PPMU) ले FAO-TA कृषि वन बिज्ञ तथा अनुगमन बिज्ञको सहजीकरणमा सञ्चालन गरे/गराएका कार्यक्रमहरुको अनुगमन गरी PPMU ले PMU मा अनुसूची: ३ बमोजिम फारम भरी त्रैमासिक रुपमा प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ ।
- यसका लागि सम्बन्धित प्रदेश वन निर्देशनलय मार्फत संयोजन गरि संयुक्त अनुगमनको व्यवस्था समेत मिलाइनेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMU, नर्सरी संचालक

३.२.१३. निजी वन प्रवर्धन हेतु गत आ.व. मा उत्पादित विरुवाको ढुवानी तथा सहयोग (BN: ६६, ६७, ६९, ७३, ७४, ७५, ७९, ८०, ८१)

पृष्ठभूमी/परिचय

निजी वन प्रवर्धनको लागि उत्पादित तथा खरिद गरिएका विरुवाहरु नदी प्रणालीहरुमा रहेका विभिन्न समुदायहरुमा पुर्याउनु पर्ने हुँदा सो प्रयोजनको लागि यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको हो ।

उद्देश्य

- उत्पादित तथा खरिद गरिएका विरुवाहरु निजी वन प्रवर्धनको लागि इच्छुक समुदायसम्म पुर्याउने

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

कार्यान्वयन कार्यविधि

- निजी व्यक्तिबाट रोपण गर्न चाहेका प्रजातिहरूको माग संकलन गर्ने ।
- निवेदन बमोजिम उपलब्ध श्रोत अनुसार विरुवाहरूको उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने ।
- निवेदन बमोजिम ढुवानी गर्नु पर्ने स्थानहरूको क्लस्टरिंग गरि ढुवानीको व्यवस्था गर्ने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- व्यक्तिहरूले आफ्नो गाउँस्तरमै गुणस्तरीय विरुवा प्राप्त गरि रोपण गरेका हुनेछन् ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMUs, FAO-TA, वन उपभोक्ता समूहहरू र स्थानीय सरकार ।

अनुगमन

- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU) र सम्बन्धित प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत संयोजन गरि संयुक्त अनुगमनको व्यवस्था समेत मिलाइनेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMU, वन उपभोक्ता समूहहरू ।

गत आ.व. मा निजी वन प्रवर्धनको लागि उत्पादन गरी नर्सरीमा रहेका विरुवाहरू स्थानीय जनताको माग बमोजिम रोपण गरिने स्थान सम्म पुर्याउन लाग्ने ढुवानी तथा अन्य आवश्यक सहयोगका लागि यस शिर्षकमा विनियोजित रकम खर्च गर्न सकिनेछ ।

३.२.१४ गत आ.व. मा उत्पादित बहुवर्षीय बाँसको कलमी विरुवा प्याकेजिङ्ग, ढुवानी तथा वितरण सहयोग (हजारमा)

पृष्ठभूमी/परिचय

चुरे क्षेत्रको मुख्य प्रजातिहरू मध्ये बाँस पनि एक हो । बाँसको माग पनि बढी रहेकोले प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाईले नर्सरी स्थापन गरी बाँसको कलमी ब्रेन्ड पनि उत्पादन गर्दै आएको छ । अहिले ति विरुवाहरू वितरण योग्य भएको र त्यसकोलागी सुरक्षित साथ ढुवानी गर्न जुटको बोरा लगायत अन्य उपयुक्त सामग्री परयोग गरि प्याकेजिंग गरि रोपन गर्ने क्षेत्र तिर लैजान लाग्ने खर्चकोलागि यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- बहु वर्षीय बाँस विरुवाहरू रोपन गर्ने स्थानमा लैजान प्याकेजिंग गरि सुरक्षितसाथ ढुवानी गर्ने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

कार्यान्वयन कार्यविधि

- बाँस रोपन गर्ने स्थान र आवश्यक बाँसको संख्या यकिन गर्ने ।
- नर्सरीमा उपलब्धताको यकिन गर्ने
- आवश्यक प्याकेजिंगको सामग्रीको व्यवस्थापन गर्ने
- सुरक्षित साथ बेर्ना निकालेर प्याकेजिंग गर्ने
- ढुवानीको लागि आवश्यक साधनको व्यवस्था गर्ने । यसकोलागी आवश्यक प्रक्रिया पुर्याएर ढुवानी सेवा खरिद गर्ने ।
- विरुवाहरुको सुरक्षित साथ रोपण गर्ने स्थानसम्म पुर्याउने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- नर्सरीबाट रोपन गर्ने स्थान सम्म बेर्नाहरु सुरक्षित साथ ढुवानी भएको हुने छ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMU र वन उपभोक्ता समूहहरु परिचालन गरिनेछ ।

अनुगमन

- पारेच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरुलाई अवलम्बन गरी प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU) कार्यालयले अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरुको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छ । यसका लागि सम्बन्धित प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत संयोजन गरि संयुक्त अनुगमनको व्यवस्था समेत मिलाइनेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMU, वन उपभोक्ता समूहहरु ।

३.२.१५ बाँसको कलमी विरुवा उत्पादन तथा वितरण (BN: ६४, ७०, ७६)

पृष्ठभूमी/परिचय

चुरे क्षेत्रको सम्बेदनशिलतालाई ध्यानमा राखी त्यहाँको पारिस्थितिक प्रणाली र समुदायको आयआर्जनमा सुधार ल्याउनका लागि आयोजनाले बाँसको प्रवर्धनलाई प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाउन खोजेको छ । यसका लागी गुणस्तरीय बाँसका कलमी विरुवा उत्पादन तथा खरिद गरि नदी प्रणालीका उपयुक्त क्षेत्रहरुमा वृक्षारोपण गर्नकालागी यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको हो ।

उद्देश्य

- गुणस्तरीय बाँसका कलमी विरुवा उत्पादन तथा खरिद गरि नदी प्रणालीका उपयुक्त क्षेत्रहरुमा वृक्षारोपण गर्ने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- खालि रहेका भूमिमा बास प्रबर्धन मार्फत वायुमण्डलिय कार्बन अवशोषणमा सहयोग गर्ने र नदी तटीय क्षेत्रको अनुकुलन क्षमता वृद्धि गर्ने

कार्यान्वयन कार्यविधि

- प्रदेशगत रुपमा बाँस रोपनको लागि राखिएको समग्र लक्ष्य (आगामी आब मा समेत) तथा यस आ. व. मा कलमी बिरुवा उत्पादन गर्न राखिएको लक्ष्य र गत आ. व. मा उत्पादन गरिएको भए सो को अवस्था/ उपलब्धता आदि बारे व्यवस्थापन इकाईस्तरमा छलफल गर्ने र सम्भाव्य क्षेत्र तथा माग र श्रोतको उपलब्धतालाई बिचार गरि उत्पादन गर्न आवश्यक संख्या एकिन गर्ने ।
- सोहि बमोजिम प्राबिधिक टोलिले बाँस रोपणका लागि उपयुक्त स्थानको सम्भाव्यता अध्ययन गरि प्रतिबेदन पेश गर्ने र कार्यालय प्रमुखले कार्यदिश दिएको वन प्राबिधिकले स्थान छनोट र आवश्यक तयारि गर्ने ।
- बाँसको कलमी बिरुवा उत्पादन गर्न पायक पर्ने स्थानमा सार्वजनिक/ निजि जग्गा बार्षिक रुपमा भाडामा लिई कम खर्चिलो तरिकाले घेरा बेरा गरी हेरालुको प्रबन्ध समेत मिलाई उत्पदन गर्न सकिनेछ ।
- कटिंग तयारीको एउटा बाँसको घनाबाट कम्तिमा १० बटा कटिंग तयार हुने गरी १ बर्ष पुरानो बाँसको छनौट गर्नु पर्नेछ ।
- कटिंग बिरुवालाई कम्तिमा २ बर्ष नर्सरीमा राखी मात्र रोपण गरिनेछ यसरी थप अर्को बर्ष नर्सरीमा उक्त कटिंग बिरुवाको हेरचाह तथा संरक्षणको निम्ति आवश्यक खर्च (ल.ई./जिल्ला दररेट अनुसार) को व्यवस्था समेत गरिनेछ ।
- बाँसको कलमी बिरुवा उत्पादन कार्य सम्भव नदेखिएमा नजिकको अनुभवी निजि नर्सरी धनीसंग समेत सम्झौता गरी अग्रिम पेशकी रकम (अधिकतम ६०%) उपलब्ध गराई २ बर्षे कटिंग बिरुवा उत्पादन गर्न सकिनेछ ।
- सो पनि सम्भव नदेखिएमा निजि वन नर्सरी संग २ बर्षे बाँसको कटिंग बिरुवा खरिद गरी वितरण गरिनेछ २ बर्षे कटिंग बिरुवा खरिद गर्दा जिल्ला दररेट को आधारमा खरिद गरिनेछ यसरी २ बर्षे कटिंग बिरुवा खरिद गर्दा स्वीकृत कार्यक्रमना तोकिएको संख्या भन्दा कम भएपनि फरक पर्ने छैन ।

अपेक्षित उपलब्धी

- गुणस्तरीय कलमी बाँसका बिरुवा उत्पादन तथा खरिद भई नदी प्रणालीका उपयुक्त क्षेत्रहरुमा वृक्षारोपण भएको हुने ।
- खालि रहेका भूमिमा बाँस प्रबर्धन मार्फत नदी तटीय क्षेत्रको अनुकुलन क्षमता वृद्धि भएको हुने र वायुमण्डलिय कार्बन अवशोषणमा सहयोग पुगेको हुने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMUs, PMU, FAO-TA, वन उपभोक्ता समुहहरू ।

अनुगमन

- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU) ले अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरूको संलग्नतामा सङ्भागितात्मक अनुगमन गर्ने छन ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMU, वन उपभोक्ता समुहहरू ।

३.२.१६. बहुवर्षीय बाँसको नर्सरी स्थापना

पृष्ठभूमी/परिचय

चुरे क्षेत्रको सम्बेदनशिलतालाई ध्यानमा राखी त्यहाँको पारिस्थितिकीय प्रणाली र समुदायको आयआर्जनमा सुधार ल्याउनका लागि आयोजनाले बाँसको प्रवर्धनलाई प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाउन खोजेको छ । यसका लागी गुणस्तरीय बाँसका विरुवा उत्पादन तथा खरिद गरि नदी प्रणालीका उपयुक्त क्षेत्रहरूमा वृक्षारोपण गर्नकालागी यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको हो ।

उद्देश्य

- गुणस्तरीय बाँसका विरुवा उत्पादन तथा खरिद गरि नदी प्रणालीका उपयुक्त क्षेत्रहरूमा वृक्षारोपण गर्ने ।
- खालि रहेका भूमिमा बास प्रवर्धन माफेट वायुमण्डलिय कार्बन अवशोषणमा सहयोग गर्ने र नदी तटीय क्षेत्रको अनुकुलन क्षमता वृद्धि गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- प्रदेशगत रूपमा बाँस रोपणको लागि राखिएको सन्म्र लक्ष्य (आगामी आब मा समेत) तथा यस आब मा कलमी विरुवा उत्पादन गर्न राखिएको लक्ष्य र गत आ ब मा उत्पादन गरिएको भए सो को अवस्था/ उपलब्धता आदि बारे व्यवस्थापन इकाईस्तर मा छलफल गर्ने र सम्भाव्य क्षेत्र तथा मग र श्रोतको उपलब्धतालाई बिचार गरि उत्पादन गर्न आवश्यक संख्या एकिन गर्ने ।
- सेहि बमोजिम प्राविधिक टोलिले बाँस रोपणका लागि उपयुक्त स्थानको सम्भाव्यता अध्ययन गरि प्रतिबेदन पेश गर्ने र कार्यालय प्रमुखले कार्यादेश दिएको वन प्राविधिकले स्थान छनोट र आवश्यक तयारि गर्ने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- बाँसको कलमी बिरुवा उत्पादन गर्न पायक पर्ने स्थानमा सार्वजनिक/ निजी जग्गा बार्षिक रुपमा भाडामा लिई कम खर्चिलो तरिकाले घेरा बेरा गरी हेरालुको प्रबन्ध समेत मिलाई उत्पादन गर्न सकिनेछ ।
- कटिंग तयारीको एउटा बाँसको घनाबाट कम्तिमा १० बट कटिंग तयार हुने गरी १ बर्ष पुरानो बाँसको छनौट गर्नु पर्नेछ ।
- कटिंग बिरुवालाई कम्तिमा २ बर्ष नर्सरीमा राखी मात्र रोपण गरिनेछ यसरी थप अर्को बर्ष नर्सरीमा उक्त कटिंग बिरुवाको हेरचाह तथा संरक्षणको निम्ति आवश्यक खर्च (ल.ई./जिल्ला दररेट अनुसार) को व्यवस्था समेत गरिनेछ
- बाँसको कलमी बिरुवा उत्पादन कार्य सम्भव नदेखिएमा नजिकको अनुभवी निजी नर्सरी धनीसंग समेत समेत सम्झौता गरी अग्रिम पेशकी रकम (अधिकतम ६०%) उपलब्ध गराई २ बर्षे कटिंग बिरुवा उत्पादन समेत गर्न सकिनेछ । यसका लागि मंसिर मसान्त अगावै आफ्नो क्षेत्रलाई आवश्यक जम्मा बिरुवा संख्या तथा गुणस्तर एकिन गरि सो को उत्पादनका लागि सम्बन्धित धनी/उत्पादकसंग आवश्यक सम्झौता गरिसक्नु पर्नेछ ।
- सो पनि सम्भव नदेखिएमा निजी वन नर्सरी संग २ बर्षे बाँसको कटिंग बिरुवा खरिद गरी वितरण गरिनेछ २ बर्षे कटिंग बिरुवा खरिद गर्दा जिल्ला दररेट को आधारमा खरिद गरिनेछ यसरी २ बर्षे कटिंग बिरुवा खरिद गर्दा स्वीकृत कार्यक्रममा तोकिएको संख्या भन्दा कम भएपनि फरक पर्ने छैन ।

अपेक्षित उपलब्धी

- गुणस्तरीय बाँसका बिरुवा उत्पादन तथा खरिद भई नदी प्रणालीका उपयुक्त क्षेत्रहरूमा वृक्षारोपण भएको हुने
- खालि रहेका भूमिमा बास प्रबर्धन मार्फत नदी तटीय क्षेत्रको अनुकूलन क्षमता वृद्धि भएको हुने र वायुमण्डलिय कार्बन अवशोषणमा सहयोग पुगेको हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMUs, PMU, FAO-TA, वन उपभोक्ता समुहहरू ।

अनुगमन

- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU) ले अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरूको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छन ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMU, वन उपभोक्ता समुहहरू ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

३.२.१७ विगत वर्षमा सम्पन्न कार्यको मर्मत सुधार (नर्सरी समेत) (BN: ४१, ४२, ४४, ४६)

पृष्ठभूमी/परिचय

विगत वर्षमा सम्पन्न भएका पूर्वाधारका कार्यहरू कारणबश क्षतिग्रस्त भई सो संरचनाले प्रभावकारी काम गर्न नसक्ने अवस्था भएमा, (वा सम्भावित क्षतिलाई रोकथाम गर्न) उक्त संरचनाको दिगोपनलाई मध्यनजर गरी तिनको मर्मतसम्भार, रेखदेख, हेरचाह सम्बन्धित समुहको एकल प्रयासबाट मात्र सम्भव नदेखिएमा त्यस्ता संरचनाको संरक्षण/मर्मतसम्भारको निम्ति आवश्यक कार्यहरू गर्न यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको हो ।

उद्देश्य

- विगतका वर्षहरूमा सम्पन्न भएका पूर्वाधारहरूको आवश्यकता अनुसार मर्मत सम्भार गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- यस आयोजनले विगतका वर्षहरूमा निर्माण गरेका पूर्वाधारहरूको अनुगमन गरि अवस्था एकिन गर्ने ।
- स्थानीय उपभोक्तासंगको समन्वयमा पूर्वाधारको मर्मतको लागि गर्नुपर्ने कार्य एकिन गर्ने ।
- लागत अनुमान तयार र स्वीकृत गरि कार्यान्वयनमा लाने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- मर्मतसम्भारले निर्मित पूर्वाधारहरूको दिगोपन बढ्ने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMUs, PMU, FAO-TA, वन उपभोक्ता समुहहरू ।

अनुगमन

- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU) ले अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरूको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छन ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMUs र उपभोक्ता समुहहरू ।

३.२.१८ Field staffs का लागि समिक्षा गोष्ठी

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

पृष्ठभूमि/परिचय

चुरे उत्थानशील आयोजनाका प्रदेश स्तरका व्यवस्थापन इकाईहरूमा कार्यरत फिल्डस्तरीय कर्मचारीहरू(LRPs, NRMFS Facilitator) को सहभागितामा संचालित वार्षिक कार्यक्रमको अबस्था, प्रगति र समस्या, समाधानका उपाय, भावी योजना सम्बन्धी विषयवस्तुमा र नियमानुसार गर्नु पर्ने प्रगति सन्निक्षा गोष्ठीहरू र समय समयमा सरोकारवाला निकायहरूसँग विभिन्न विषयहरूमाथि जानकारी गराउन र आयोजनको काम र क्रियाकलापहरूमा पृष्ठपोषण प्राप्त गर्न छलफल तथा समन्वयका लागि गोष्ठीहरू संचालन गरीने छ।

उद्देश्य

- चुरे उत्थानशील आयोजनाका प्रदेश स्तरका व्यवस्थापन इकाईहरूले चालु आ.व. का कार्यक्रमहरूको प्रगति समिक्षा गर्ने ।
- सरोकारवाला निकायहरूसँग विभिन्न विषयहरूमाथि जानकारी गराउन र पृष्ठपोषण प्राप्त गर्न छलफल तथा समन्वयका लागि बैठक र गोष्ठीहरू गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- कार्यक्रमको प्रकृति र सहभागीहरूको संख्या एकिन गरी लागत अनुमान तयार र स्वीकृत गरि कार्यक्रम संचालन गर्न सकिने छ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- संचालित क्रियाकलापहरूको समिक्षा समयमै भई पृष्ठपोषण प्राप्त हुने र आवश्यक सुधार गर्न सकिने ।
- नियमित समिक्षा हुँदा तथ्यांक व्यवस्थापन प्रभावकारी हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMUs र FAO-TA का विज्ञहरू

जिम्मेवार निकाय

- PPMU

३.२.१९ बायोग्यास वा विद्युतीय चुल्होको लागि सहयोग (BN: २९-३१)

पृष्ठभूमि/परिचय

PIM अनुसार कृषि, वन तथा पशुपालन व्यवस्थापन अभ्यासहरू अनुसरण गराउने क्रममा Biogas स्थापना सम्बन्धी कार्यमा आवश्यक सहयोग एवं सहजिकरणका लागि तालिम सञ्चालन तथा स्थलगत प्रचारप्रसार एवं अनुगमन कार्यमा खटिने सम्बन्धित कर्मचारीहरूको दैनिक भ्रमण भत्ता प्रचलित ऐन नियम अनुसार यस शीर्षक अन्तर्गत भुक्तानी गरिनेछ । कुनै स्थान विशेषमा Biogas स्थापनाको सम्भावना देखिएमा वन क्षेत्र

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

माथिको चप कम गराउन प्रचलित ऐन नियमको अधिनमा रही लागत अनुमान तयार गरी स्वीकृत गरी बायोग्यास स्थापनाका लागि सहजिकरण सहयोग कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- आयोजना क्षेत्रमा रहेका समुदायहरूको वन श्रोत माथि रहेको चापलाइ कम गर्ने तथा उनीहरूको दैनिक उर्जाको मागलाई सम्बोधन गर्न बायोग्यास स्थापना तथा विद्युतीय चुल्हो खरिद गरि वितरण गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- बायोग्यास स्थापना तथा विद्युतीय चुल्हो राख्न ईच्छुक घरधुरीको पहिचान गरि सूची तयार गर्ने ।
- लागत अनुमान तयार गरि स्वीकृत गर्ने र बायोग्यास स्थापना गर्न चाहनेको हकमा वैकल्पिक उर्जा प्रवर्धन केन्द्र (AEPC) सँग समन्वय गरि आवश्यक सहजीकरण गर्ने ।
- बायोग्यास स्थापना गर्न चाहने घरधुरीको हकमा कार्यालयले सो सेवा उपलब्ध गराउन नसकेको खण्डमा र ति घरधुरीले विद्युतीय चुल्हो राख्न चाहेमा नियमानुसार उपलब्ध गराउन सकिने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- बायोग्यास स्थापना तथा विद्युतीय चुल्हो सञ्चालन भई आयोजना क्षेत्रमा रहेका समुदायहरूको वन श्रोत माथि रहेको चाप कम भएको हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMUs, PMU, FAO-TA, AEPC, LRP

अनुगमन

- Biogas स्थापना क्रममा PMU, FAO-TA, AEPC का प्रतिनिधिहरू सम्मिलित टोलीले समय-समयमा अनुगमन गर्न सकिने छ ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMUs, FAO-TA, AEPC

३.२.२० LRP मार्फत CFUGs हरूलाई CRLU Plan तयारी (BN: २०८, २०९, २१०, २१४, २१५, २१६, २२६)

पृष्ठभूमी/परिचय

आयोजनाक क्रियाकलापहरूलाई प्रभावकारी ढंगबाट कार्यान्वयन गर्न सामुदायिक संस्था परिचालनको महत्वपूर्ण भूमिका हुने हुँदा आयोजनाले नदी प्रणाली स्तरमा स्थानीय श्रोत व्यक्ति (LRP) परिचालन गर्ने

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

रणनीति लिएको छ । LRP ले समुदायहरूलाई सहजीकरण गर्ने क्रममा संचालन गर्ने विभिन्न तालिम तथा गोष्ठी मध्ये Climate Resilient Land Use Plan (CRLUP) तयारी कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- आयोजना क्षेत्रमा रहेका सनुदायीक वन उपभोक्ता समूह लगायतका संस्थाहरूको जलवायु उत्थान्शिल भू उपायोग योजना निर्माणमा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- LRP हरू परिचालन गरि आ-आफ्नो क्षेत्रक CBO हरूका प्रतिनिधिहरू सहभागीका रूपमा पहिचान गर्ने ।
- गोष्ठी संचालनका लागि आवश्यक लागत इष्टिमेट तयार गरि छलफलका बिषयवस्तु सहित तयारी गर्ने ।
- CRLU Planning कार्यशाला गोष्ठी संचालन गर्ने ।
- गोष्ठीको दौरान सम्बन्धित CBO हरूमा Climate Resilient Land Use Plan तयार गर्ने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- आयोजना क्षेत्रमा रहेका समुदायीक वन उपभोक्ता समूह लगायतका संस्थाहरूको जलवायु उत्थान्शिल भू उपायोग योजना निर्माणमा क्षमता अभिवृद्धि भएको ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- आयोजनाद्वारा नियुक्त स्थानीय श्रोत व्यक्तिहरू, PPMU का वन तथा जलाधार अधिकृतहरू, वन बिज्ञहरू, सामुदायिक वन र स्थानीय उपभोक्ता समूहहरू ।

अनुगमन प्रतिवेदन

- प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU) को ले संचालन गरे/गराएका कार्यक्रमहरूको अनुगमन गरी PPMU ले PMU मा त्रैमासिक रूपमा प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- मुख्य निकाय प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU)

३.२.२१ योजना तर्जुमा, समिक्षा, सरोकारवालासंग समन्वय गोष्ठी (BN: १४६, १४९, १५०, १६८)

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

पृष्ठभूमि/परिचय

चुरे उत्थानशील आयोजनाका प्रदेश स्तरका व्यवस्थापन इकाईहरूले आगामी आ.व. को लागि बार्षिक योजना तर्जुमा गर्न र यस चालु आ.व. का कार्यक्रमहरू संचालन गर्दै गर्दा नियमानुसार गर्नु पर्ने प्रगति समिक्षा गोष्ठीहरू र समय समयमा सरोकारवाला निकायहरूसँग विभिन्न विषयहरूमाथि जानकारी गराउन र आयोजनाको काम र क्रियाकलापहरूमा पृष्ठपोषण प्राप्त गर्न छलफल तथा समन्वयका लागि बैठक र गोष्ठीहरू संचालन गरिनेछ ।

उद्देश्य

- चुरे उत्थानशील आयोजनाका प्रदेश स्तरका व्यवस्थापन इकाईहरूले आगामी आ.व. को लागि बार्षिक योजना तर्जुमा गर्ने ।
- आवश्यकताको आधारमा चालु आ.व. का कार्यक्रमहरूको प्रगति समिक्षा गर्ने ।
- सरोकारवाला निकायहरूसँग विभिन्न विषयहरूमाथि जानकारी गराउन र पृष्ठपोषण प्राप्त गर्न छलफल तथा समन्वयका लागि बैठक र गोष्ठीहरू गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- कार्यक्रमको प्रकृति र सहभागीहरूको संख्या एकिन गरी लागत अनुमान तयार र स्वीकृत गर्ने ।
- प्रचलित कानून बमोजिम वस्तु तथा सेवा खरिद गरि कार्यक्रम संचालन गर्न सकिने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- संचालित क्रियाकलापहरूको समिक्षा सम्पन्न भई पृष्ठपोषण प्राप्त हुने र आवश्यक सुधार गर्न सकिने ।
- नियमित समिक्षा हुँदा तथ्यांक व्यवस्थापन प्रभावकारी हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMUs र FAO-TA का विज्ञहरू

जिम्मेवार निकाय

- PPMU

३.२.२२ प्रदेश मन्त्रालय लगायत सरोकारवालासँग समन्वय, सहकार्य गर्न व्यवस्थापन खर्च (BN:२२०-२२२)

पृष्ठभूमि/परिचय

यस आयोजनाका क्रियाकलापहरू संचालन हुने प्रदेशहरूमा आवश्यक समन्वय र सहकार्यको लागि वन तथा वातावरणसँग सम्बन्धित मन्त्रालयहरू, स्थानीय संघसंस्थाहरू, उपभोक्ता संजाल, संचारकर्मी लगायत

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

सरोकारवालाहरूसँग छलफल तथा कार्यक्रमहरूको बारेमा जानकारी गराउने उद्देश्यले समन्वय गोष्ठीहरू संचालन गरिने छ ।

उद्देश्य

- सरोकारवालाहरूसँग नियमित समन्वय र सहकार्यलाई प्रवर्धन गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- कार्यक्रमको प्रकृति र सहभागीहरूको सख्या एकिन गरी लागत अनुमान तयार र स्वीकृत गरि कार्यक्रम संचालन गर्न सकिने छ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- सरोकारवालाहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा सुधार भई कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सहजता र प्रभावकारीता बढ्ने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMUs र FAO-TA

जिम्मेवार निकाय

- PPMU

३.२.२३. ANR कार्यान्वयनमा सहयोगको लागि LRP हरूलाई ANR अभिमुखीकरण /अभ्यासात्मक तालिम

पृष्ठभूमि/परिचय

यस आयोजनाको कार्य क्षेत्रमा गर्दै आइएका ANR सम्बन्धि क्रियाकलापहरू समग्र बन क्षेत्रको पारिस्थितिकिय प्रणाली सुधार गर्न र समुदायको बन संरक्षण प्रतिको लगनलाई थप सक्रिय पार्न उपयोगी सिद्ध भएको र यसलाई थप प्रभावकारी बनाउन स्थानीय श्रोत व्यक्तिहरूको भूमिका थप शक्ति बनाउनु पर्ने देखिएकोले ANR कार्यान्वयन सहयोगको लागि LRP हरूलाई ANR अभिमुखीकरण /अभ्यासात्मक तालिम प्रस्ताव गरिएको छ । यसका लागि आयोजना अन्तर्गत कार्यरत सम्पूर्ण स्थानीय श्रोत व्यक्तिहरू (LRP) लाई प्राकृतिक पुनारुत्पादन सहयोग अवधारणा, कार्यान्वयन प्रक्रिया तथा कार्यक्षेत्र अनुरूप कार्यान्वयन गर्ने सीप प्रदान गर्न यो तालिम संचालन गरिनेछ । यसले स्थानीय श्रोत व्यक्तिहरूलाई समग्र रूपमा जलवायु उत्थानशील भू-उपयोग योजना निर्माण र सहजीकरणमा समेत सहयोग पुग्ने आशा गरिएको छ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

उद्देश्य

- नियुक्त भएका स्थानीय श्रोत व्यक्ति (LRP) हरूलाई आयोजनाको आवश्यकता अनुसार ANR सम्बन्धि क्रियाकलापहरु कार्यान्वयन गराउने क्षमता अभिवृद्धि गर्ने
- स्थानीय स्रोत व्यक्तिहरुलाई जलवायु उत्थानशील भू-उपयोग योजना तयारीका साथै वन व्यवस्थापन कार्ययोजना कार्यान्वयनमा ANR सम्बन्धि क्रियाकलापहरु कसरि एकीकृत गर्ने भन्ने ज्ञान र सीप प्रदान गर्ने।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- नियुक्त भएका स्थानीय श्रोत व्यक्ति) LRP (हरु समावेश गरि आयोजनाको कार्यक्षेत्र समेटिने गरि तोकेएको संख्यामा यो तालिम संचालन गरिने छ ।
- तालिमको लागि आवश्यक श्रोत व्यक्तिहरु PMU ,PPMUs र FAO-TA का विज्ञहरुबाट व्यवस्थापन गरिने छ
- अन्य श्रोत व्यक्तिहरु आवश्यक परेमा प्रचलित नियम बमोजिम सेवा खरिद गरिने छ ।
- तालिमका लागि आयोजनाले सहजकर्ताको लागि तयार गरेका तालिम पुस्तिका लगायतका श्रोत समग्रीहरु प्रयोग गरिनेछ ।
- तालिम संचालनको लागि स्थान छनौट प्रचलित नियम बमोजिम गरिने छ ।
- आवश्यकता हेरी PPMUs र अन्य सरोकारवालाहरुको सहयोग लिईने छ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- नियुक्त भएका स्थानीय श्रोत व्यक्ति (LRP) हरूमा आयोजनाको आवश्यकता अनुसार ANR सम्बन्धि क्रियाकलापहरु कार्यान्वयन गराउने क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।
- स्थानीय स्रोत व्यक्तिहरुमा जलवायु उत्थानशील भू-उपयोग योजना तयारीका साथै वन व्यवस्थापन कार्ययोजना कार्यान्वयनमा ANR सम्बन्धि क्रियाकलापहरु कसरि एकीकृत गर्ने भन्ने ज्ञान र सीप अभिवृद्धि भै कार्यक्रम कार्यान्वयनमा प्रभावकारी सहयोग पुग्नेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- तालिम संचालनको लागि आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन PMU ,PPMUs र FAO-TA का विज्ञहरुबाट सरोकारवाला संस्थाहरुसंगको समन्वयमा गरिने छ ।

अनुगमन योजना

- तालिमको अवधिमा राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक तथा राष्ट्रिय आयोजना व्यवस्थापकहरुको टोलीले अनुगमन गर्न सक्नेछ । तालिम पश्चात LRP हरूले सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमहरुको अनुगमन।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PMU), प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU)/ FAO-TA ले अनुगमन योजना बनाएर अनुगमन गर्ने छन्।
- नियमित फलो-अप, प्राविधिक सहयोग, र फिडब्याक संकलन।

जिम्मेवार निकाय

- PPMUs

३.२.२४ LRP लगायत अन्य समेतको भ्रमण खर्च

पृष्ठभूमि/परिचय

जलवायु उत्थानशील प्राकृतिक श्रोतको दिगो व्यवस्थापन (CR-SNRM) कार्यक्रम यस आयोजनाको एउटा महत्वपूर्ण कार्यक्रमको रूपमा रहेको छ । यस आयोजनामा कार्यरत स्थानिय स्रोतव्यक्ति लगायत अन्य कर्मचारीहरूको ज्ञान र क्षमता अभिवृद्धिका साथ गुणन्तरीय सेवा प्रदान गर्नमा थप उत्साह बढाउने उद्देश्यले समान उद्देश्यका कार्यक्रम संचालन गरिरहेका नेपालभित्रका अन्य आयोजनाहरूमा स्थलगत अवलोकन एवं छलफल गरी ज्ञान, सीप र अनुभवको आदानप्रदान गर्नका लागि यो आन्तरिक अवलोकन भ्रमण कार्यक्रम आयोजना गरिने छ ।

उद्देश्य

- जलवायु उत्थानशील दिगो प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन (CR-SNRM) मा योगदान गर्ने ।
- कार्यहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन अभ्यासहरूमा सिकाइ तथा अनुभव आदान प्रदान गर्ने ।
- आयोजनाहरूमा संचालन भै रहेको जलवायु उत्थानशील दिगो प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन (CR-SNRM) सम्बन्धि पद्धतिका बारेमा स्थानिय स्रोत व्यक्तिहरूले जानकारी प्राप्त गरी आफ्नो कार्यक्षेत्रमा कार्यान्वयन गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- आयोजनाको लक्ष्य बमोजिम CR-SNRM मा उल्लेखनीय कार्यहरू भैरहेका नेपालभित्रका अन्य आयोजनाहरूको पहिचान गर्ने ।
- उपयुक्त लागत अनुमान तयार गरि स्वीकृत गर्ने ।
- स्वीकृत लागत अनुमान सहित सहभागी हुने स्थानिय स्रोत व्यक्तिहरूको नामावली सहित अनुमोदन गर्ने तथा भ्रमण कार्यक्रम संचालनका आवश्यक प्रक्रिया अघि बढाउने ।

अपेक्षित उपलब्धि

- जलवायु उत्थानशील दिगो प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन (CR-SNRM) कार्यहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन अभ्यासहरूमा सिकाइ तथा अनुभव आदान प्रदान हुनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- आयोजनामा कार्यरत स्थानिय स्रोत व्यक्तिहरुले समान उद्देश्य रहेका आयोजनाहरुमा स्थलगत अवलोकनद्वारा ज्ञान र सीप अभिवृद्धि भएको हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMUs र FAO-TA का विज्ञहरु

अनुगमन योजना

- आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PMU), र FAO-TA ले कार्यक्रमको अनुगमन गर्ने छन्।

जिम्मेवार निकाय

- PPMU

३.२.२५. सिप/क्षमता विकास तालिम

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजना क्षेत्रका वासिन्दाहरु स्थानियस्तरमा रहेको परम्परागत रूपमा प्राकृतिक स्रोतमा आधारित उद्दमहरु संचालन गरी जिविकोपार्जन गर्दै आइरहेका छन । आयोजनाको कार्यक्षेत्रमा प्राकृतिक स्रोतमा आधारित उद्दमशिलताको विकास र विस्तार गरी स्थानिय समुदायको जिविकोपार्जनमा सुधार ल्याउन सक्ने महत्वपूर्ण अवसर रहेको छ । स्थानिय समुदायहरुलाई उद्दमशिलता सम्बन्धि दीगो विकास र विस्तारका लागि आवश्यक ज्ञान र सीप हस्तान्तरण गर्न यो तालिम संचालन गरिनेछ ।

उद्देश्य

- स्थानिय समुदायहरुलाई उद्दमशिलता सम्बन्धि दीगो विकास र विस्तारका लागि आवश्यक ज्ञान र सीप हस्तान्तरण गर्ने ।
- स्थानिय समुदायहरुमा स्थानिय प्राकृतिक स्रोतमा आधारित उद्दम स्थापना मार्फत समुदायको जिविकोपार्जनमा सुधार ल्याउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- आयोजना कार्यक्षेत्र प्राकृतिक स्रोत खासगरी वन र कृषि स्रोतमा आधारित उद्दमहरुको लागि आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थको उपलब्धताको बिश्लेषण गर्ने ।
- उपलब्ध कच्चा पदार्थको आधारमा स्थानीय समुदायहरूसंग छलफल गरी सम्भाव्य उद्दमहरुको पहिचान गर्ने
- सम्भाव्य उद्दमहरुको आधारमा आवश्यक पर्ने ज्ञान र सीपको पहिचान गर्ने ।
- समुदायहरूसंग छलफल गरी सीप/क्षमता विकासका लागि ईच्छुक सहभागीहरुको छनौट गर्ने ।
- उद्दमहरुको आधारमा आवश्यक पर्ने ज्ञान र सीपको हस्तान्तरणका लागि उपयुक्त प्रशिक्षक छनौट गर्ने ।
- उपयुक्त लागत अनुमान तयार गरि स्वीकृत गर्ने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- स्वीकृत लागत अनुमान सहित सहभागी हुने कर्मचारीहरूको नामावली सहित अनुमोदन गर्ने गरी तालिमको कार्यक्रम संचालनका आवश्यक प्रक्रिया अघि बढाउने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- स्थानिय समुदायहरूलाई उद्दमशिलता सम्बन्धि दीगो विकास र विस्तारका लागि आवश्यक ज्ञान र सीप हस्तान्तरण भएको हुनेछ ।
- स्थानिय समुदायहरूमा स्थानिय प्राकृतिक स्रोतमा आधारित उद्दम स्थापना भै समुदायको जिविकोपार्जनमा सुधार भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMUs र FAO-TA का विज्ञहरू

अनुगमन योजना

- प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU)/ FAO-TA ले कार्यक्रमको अनुगमन गर्ने छन् ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMUs

३.२.२६. उत्थानशीलता सम्बन्धि अवलोकन भ्रमण

पृष्ठभूमि/परिचय

जलवायु उत्थानशील प्राकृतिक स्रोतको दिगो व्यवस्थापन (CR-SNRM) कार्यक्रम यस आयोजनाको महत्वपूर्ण कार्यक्रमको रूपमा रहेको छ । यस आयोजनामा कार्यरत कर्मचारीहरूको ज्ञान र क्षमता अभिवृद्धिका साथ गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नमा थप उत्साह बढाउने उद्देश्यले समान उद्देश्य भै कार्यक्रम संचालन गरिरहेका नेपालभित्रका अन्य आयोजनाहरूमा स्थलगत अवलोकन एवं छलफल गरी ज्ञान, सीप र अनुभवको आदान प्रदान गर्नका लागि यो आन्तरिक अवलोकन भ्रमण कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

उद्देश्य

- जलवायु उत्थानशील दिगो प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन (CR-SNRM) कार्यहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन अभ्यासहरूमा सिक्काइ तथा अनुभव आदान प्रदान गर्ने ।
- आयोजनाहरूमा संचालन भैरहेको जलवायु उत्थानशील दिगो प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन (CR-SNRM) सम्बन्धि पद्धतिहरूका बारेमा आयोजनाक कर्मचारीहरूले जानकारी भै आफ्नो कार्यक्षेत्रमा कार्यान्वयन गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- आयोजनाको लक्ष्य बमोजिम CR-SNRM सम्बन्धी कार्यहरू भैरहेका नेपालभित्रका अन्य आयोजनाहरूको पहिचान गर्ने ।
- उपयुक्त लागत अनुमान तयार गरि स्वीकृत गर्ने ।

संस्थापक आयोजना निर्देशक

- स्वीकृत लागत अनुमान सहित सहभागी हुने कर्मचारीहरूको नामावली सहित अनुमोदन गर्ने तथा भ्रमण कार्यक्रम संचालनका आवश्यक प्रक्रिया अघि बढाउने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- जलवायु उत्थानशील दिगो प्रकृतिक श्रोत व्यवस्थापन (CR-SNRM) कार्यहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन अभ्यासहरूमा सिकाइ तथा अनुभव आदान प्रदान हुनेछ ।
- आयोजनामा कार्यरत कर्मचारीहरूले समान उद्देश्य रहेका आयोजनाहरूमा स्थलगत अवलोकनद्वारा ज्ञान र सीप अभिवृद्धि भएको हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PMU, PPMUs र FAO-TA का विज्ञहरू

अनुगमन योजना

- आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PMU), प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU)/ FAO-TA ले कार्यक्रमको अनुगमन गर्ने छन्।

जिम्मेवार निकाय

- PPMUs

३.२.२७ कार्यक्रम सम्बन्धी विभिन्न माध्यमबाट प्रचार प्रसार (BN: २४६ -२५१)

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजनाको उद्देश्य अनुरूप आयोजनाबाट संचालित कार्यक्रम तथा त्यसको प्रभाव बारे जानकारी तथा प्रचारप्रसार गर्न गराउन स्थानीय पत्रपत्रिका, रेडियो, टेलिभिजन, वा अन्य संचार माध्यम मार्फत (जिंगल, रेडियो/टेलिभिजन सम्बाद/छलफल/अन्तरवार्ता, सामाचार, सार्वजनिक सूचना, एस.एम एस., डकुमेण्टरी आदि) प्रसारण गर्न सकिने छ

उद्देश्य

- आयोजनाको बारेमा र आयोजनाले संचालन र सम्पन्न गरेका क्रियाकलापहरूको बारेमा प्रचारप्रसार गरि जानकारी गराउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- सर्वप्रथम स्पेसिफिकेसन र लगत इष्टिमेन्ट (ल.ई.) तयार गरी स्वीकृत गरिनेछ ।
- स्वीकृत स्पेसिफिकेसन र लगत इष्टिमेन्ट (ल.ई.) बमोजिम कामको प्रकृति र स्वीकृत बजेटको परिमाण हेरी आवश्यकताको अनुसार सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ बमोजिम सेवाप्रदायक मार्फत कार्य सञ्चालन गर्न सकिनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

(Signature)

अपेक्षित उपलब्धी

- प्रचारप्रसारका सामाग्रीहरू उत्पादन र वितरणले बढी भन्दा बढी संख्यामा सरोकारवालाहरूना आयोजनको बारेमा जानकारी पुग्ने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- प्रचारप्रसारका सामाग्री तयारि र प्रकाशनमा PMU, PPMUs र FAO-TA का जनशक्ति परिचालन हुने र साथै आवश्यकताको आधारमा परामर्श सेवा खरिद पनि गर्न सकिने छ ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMUs

३.२.२८ संरक्षण दिवस समारोह (BN: २३८, २३९)

पृष्ठभूमि/परिचय

संरक्षण सम्बन्धित कार्यहरूको प्रचारप्रसार तथा प्रवर्द्धन हेतु विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय दिवसहरू (राष्ट्रिय चुरे दिवस/वन दिवस/वातावरण दिवस/जैविक विविधता दिवस/भू-संरक्षण दिवस आदि) मनाउन सरोकारवालाहरूसंगको समन्वय तथा सहकार्यमा वृक्षारोपण, छलफल, बहस, सम्बाद, सरसफाई, निबन्ध, हाजिरीजवाफ प्रतियोगिता आदि जस्ता कार्यक्रमहरू आयोजना गरि दिवस समारोहको कार्यक्रम संचालन गर्न सकिने छ ।

उद्देश्य

- वन, वातावरण, भू तथा जलाधारसंग सम्बन्धित दिवस समारोहहरूको अवसरमा संरक्षणसंग सम्बन्धित कार्यक्रमहरू संचालन गरि जनचेतना जगाउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- संचालन गरिने कार्यक्रमको प्रकृति हेरी लागत इष्टिमेट (ल.ई.) तयार गरी स्वीकृत गरिनेछ ।
- स्वीकृत लागत अनुमानको आधारमा कार्यक्रम संचालन गरि सम्पन्न गरिने छ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- जनता माझ वन, वातावरण, भू तथा जलाधार र जैविक विविधता संरक्षणको महत्वको बारेमा जानकारी प्रसार हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- प्रचारप्रसारका सामाग्री तयारि र प्रकाशनमा PMU, PPMUs र FAO-TA का जनशक्ति परिचालन हुने र साथै आवश्यकताको आधारमा परामर्श सेवा खरिद पनि गर्न सकिने छ ।

जिम्मेवार निकाय

- PMU

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

३.२.२९ LRP लाई तालिम तथा परिचालन (P१-२६, P२-२४, P३-१५ (BN: २६३-२६५))

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजनाका क्रियाकलापहरूलाई प्रभावकारी ढंगबाट संचालन तथा कार्यान्वयन गर्न प्रक्रियागत सहजीकरणको आवश्यकता पर्ने हुँदा आयोजनाले समुदाय परिचालकका रूपमा काम गर्ने स्थानीय श्रोत व्यक्तिको छनोट तथा परिचालन गर्ने कार्यक्रम राखेको छ । यसका लागि नदी प्रणाली स्तरमा नै बसोबास गर्ने र स्थानीय स्तरमा आयोजनाको कार्यक्रमहरू संचालनमा सहयोग गर्ने गरि नदी प्रणालीको कार्यक्षेत्रको आधारमा आवश्यक संख्यामा स्थानीय श्रोत व्यक्ति (LRP) हरू चिन्ने गरि परिचालन गरिनेछ ।

उद्देश्य

- आयोजनाको कार्यक्रमहरूमा प्रभावकारिता ल्याउनका लागि स्थानीय श्रोत व्यक्ति (LRP) हरू विकास गरि परिचालन गर्नु ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- नदी प्रणालीको कार्यक्षेत्रको आधारमा आवश्यक संख्यामा स्थानीय श्रोत व्यक्ति (LRP) हरू PPMU ले उपयुक्तताको आधारमा छनोट गरि अभिमुखीकरण/तालिम पश्चात परिचालन गर्न सकिनेछ ।
- स्थानीय श्रोत व्यक्ति (LRP) को क्षमता अभिवृद्धि गर्न का लागि समय सापेक्ष तालिम तथा पुनरताजगी तालिमहरू संचालन गरिनेछ ।
- स्थानीय श्रोत व्यक्ति (LRP) हरूको न्युनतम योग्यता SEE वा सो सरह हुनुपर्नेछ । जुन योग्यता नेपाल सरकारको रा. प. अनंकित द्वितीय श्रेणी पदको आवश्यक न्युनतम योग्यता भएकोले यस आयोजनामा (LRP को रूपमा छनोट नै परिचालित भएका जनशक्तिलाई सुपरभाइजर (नेपाल सरकारको रा. प. अनंकित द्वितीय श्रेणी) पद ले पाउने न्युनतम सुबिधा बराबर मासिक २५ कार्यदिन नबढ्ने गरि समय तालिका (time sheet) को आधारमा उपलब्ध गराइनेछ । साथै कार्यालय तथा उपभोक्ताहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य/ सहजीकरण गर्न नियमित रूपमा सम्पर्कमा रहन यातायात तथा संचार सुबिधा बापत मासिक एकमुष्ट रु १५०० (अक्षरेपी रु एक हजार पांच सय) उपलब्ध गराइनेछ ।
- गत आ. व. मा छनोट/परिचालित भएका स्थानीय श्रोत व्यक्तिहरूलाई आर्थिक वर्षको शुरुवात संगसंगै निरन्तरता दिइ परिचालन गरिनेछ ।
- LRP मार्फत संचालन गरिने क्रियाकलापहरूको हकमा LRP लाई पेशकी उपलब्ध गराएर संचालन गर्न सकिनेछ ।
- छनोट गर्दा लैंगिक र समावेशी सिद्धान्तलाई अवलम्बन गरी प्रत्येक नदी प्रणालीमा उक्त नदी प्रणालीको क्षेत्रफल, जनसंख्या र समुदायमा आधारित वन समूहहरूको संख्यालाई आधारमानी १ देखि बढीमा २ (दुई) जना सम्म LRP छनोट गरि कार्यान्वयन गर्नु पर्ने छ ।

LRP हरूको कार्यविवरण (TCR) मा उल्लेख गरिएको छ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अपेक्षित उपलब्धी

- नदी प्रणालीको कार्यक्षेत्रको आधारमा आवश्यक सन्ख्यामा स्थानीय श्रोत व्यक्ति (LRP) हरूको छनोट, विकास तथा परिचालन भइ आयोजनाको कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता आएको हुनेछ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PMU का क्षमता विकास बिज्ञ लगायत कर्मचारीहरू र FAO-TA का बिज्ञ तथा PPMUs का कर्मचारी ।

अनुगमन

- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी PPMUs ले स्थानीय श्रोत व्यक्ति (LRP) हरूको छनोट, विकास तथा परिचालनको निरन्तर रूपमा अनुगमन गर्ने छ ।
- PMU र FAO-TA ले स्थानीय श्रोत व्यक्ति (LRP) हरूको छनोट प्रक्रिया, विकास तथा परिचालनको प्रभावकारिता को नियमित अनुगमन गर्ने छ ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMUs

३.२.३० प्रदेश स्तरीय आयोजना समन्वय समिति बैठक (B.N. ३०५)

पृष्ठभूमी/परिचय

आयोजनाको संरचना अनुसार प्रदेश वन तथा बातावरण हेर्ने मन्त्रालयको सचिव ज्यु को अध्यक्षतामा प्रदेश स्तरीय आयोजना समन्वय समिति रहेको छ । उक्त समितिले आयोजनाबाट संचालित क्रियाकलापहरू कार्यान्वयनमा सहजीकरण गर्नुको साथै अनुमन तथा पृष्ठपोषण समेत गर्दछ । यहि समितिको नियमित बैठक संचालन गर्न यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ । प्रदेश स्तरीय आयोजना समन्वय समितिको बैठक सञ्चालन गर्न लाग्ने सम्पूर्ण खर्चहरू प्रचलित नर्मस र दरेट अनुसार लागत इष्टिमेट (ल.ई.) तयार गरी यस अन्तर्गत खर्च गर्न सकिनेछ ।

उद्देश्य

- प्रदेश स्तरीय आयोजना समन्वय समितिको बैठक नियमित सञ्चालन गरि कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सहजता ल्याउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- समिति अध्यक्षको समन्वयमा प्रदेश स्तरीय आयोजना समन्वय समितिको बैठक मिति निर्धारण गर्ने र कार्यक्रमको प्रकृति र सहभागीहरूको संख्या रुकन गरी लागत अनुमान तयार र स्वीकृत गरि कार्यक्रम संचालन गर्न सकिने छ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अपेक्षित उपलब्धी

- प्रदेश स्तरीय आयोजना समन्वय समितिको बैठक नियमित सञ्चालन भइ कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सहजता आएको हुनेछ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMUs, PMU, र FAO-TA

जिम्मेवार निकाय

- PPMUs, प्रदेश वन तथा बातावरण मन्त्रालय

३.२.३१. इन्जिनियर (सिभिल) र सब-इन्जिनियर (सिभिल, मध्यम स्तरीय प्राविधिक) करार

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजनाले संरक्षणका लागि प्रस्ताव गारेका पूर्वाधारहरू (भौतिक तथा जैविक) निर्माण गर्ने क्रममा प्राविधिक इन्जिनियर (सिभिल) र सब-इन्जिनियरको सेवा चाहिने हुँदा सो विषयमा योग्यता भएको प्राविधिक नियुक्त गरि सेवा लिनु पर्ने छ ।

उद्देश्य

- इन्जिनियर (सिभिल) र सब-इन्जिनियर सेवा खरिद गरि आयोजनालाई चाहिने प्राविधिक सेवा प्राप्त गर्नु ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- PPMUs ले आफ्नो कार्यालयको कार्य बोझ र उपलब्ध बजेटलाई मध्यनजर राखी पदको निकयौल (इन्जिनियर वा सब-इन्जिनियर) गरी पद बमोजिमको TOR सहित प्रचलित आर्थिक ऐन नियम, दररेट तथा नर्मसलाई आधार मानी लगत अनुमान तयार तथा स्वीकृत गरी सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावलीमा भएको व्यवस्था बमोजिम प्रक्रिया पुरा गरी आवश्यक सेवा खरिद गर्न सकिनेछ ।
- विगत आ व देखि नै यस आयोजनामा कार्यरत रहेका इन्जिनियर (सिभिल) र सब-इन्जिनियर जनशक्तिको निरन्तरताको हकमा आर्थिक वर्षको शुरुवात देखि नै नीजसंग भएको सम्झौतालाई कार्य सम्पादन मुल्यांकनको आधारमा सन्झौता गर्ने निकायले नविकरण गरि परिचालन गर्न सकिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- इन्जिनियर (सिभिल) र सब-इन्जिनियर सेवा खरिद गरि आयोजनालाई चाहिने प्राविधिक सेवा प्राप्त हुँदा आयोजनाको कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनमा सहजता र प्रभावकारिता बढेको हुने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMUs र PMU का कर्मचारी तथा FAO-TA का प्रोक्योरमेन्ट बिज्जको समन्वयमा यो कार्य गरिने छ ।

अनुगमन

- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी आवश्यकताको आधारमा PMU तथा FAO-TA का प्रोक्योरमेन्ट बिज्ज संलग्न टोलीले यो नियुक्त प्रक्रियाको अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्न सकिने छ ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMUs, PMU र FAO-TA ।

३.२.३२. वन/भू-संरक्षण अधिकृत (प्राविधिक कर्मचारी), मध्यम स्तरीय प्राविधिक करार (रेन्जर र कृषि/पशु)

पृष्ठभूमी/परिचय

आयोजनाले वन तथा भू-संरक्षण र प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन गर्ने क्रममा वन, भू-संरक्षण, र कृषिसंग सम्बन्धित प्राविधिकहरूको सेवा चाहिने हुँदा सो विषयमा योग्यता भएको प्राविधिक नियुक्त गरि सेवा लिनु पर्ने छ ।

उद्देश्य

- वन/भू-संरक्षण अधिकृत (प्राविधिक कर्मचारी), मध्यम स्तरीय प्राविधिक करार (रेन्जर र कृषि) सेवा खरिद गरि आयोजनालाई चाहिने प्राविधिक सेवा प्राप्त गर्नु ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- PPMUs ले आफ्नो कार्यालयको कार्य बोझ र उपलब्ध बजेटलाई मध्यनजर राखी पदको निक्कौल गरी पद बमोजिमको TOR सहित प्रचलित आर्थिक ऐन नियम, दररेट तथा नर्मसलाई आधार मनी लागत अनुमान तयार तथा स्वीकृत गरी सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावलीमा भएको व्यवस्था बमोजिम प्रक्रिया पुरा गरी आवश्यक सेवा खरिद गर्न सकिनेछ ।
- आयोजनामा नियुक्त भै कार्यरत रहेका वन/भू-संरक्षण अधिकृत (प्राविधिक कर्मचारी), मध्यम स्तरीय प्राविधिक करार (रेन्जर र कृषि) जनशक्तिको निरन्तरताको हकमा आर्थिक वर्षको शुरुवात देखि नै निजसंग भएको सम्झौतालाई कार्य सम्पादन मुल्यांकनको आधारमा सम्झौता गर्ने निकायले नबिकरण गरि परिचालन गर्न सकिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

वन/भू-संरक्षण अधिकृत (प्राविधिक कर्मचारी) र मध्यम स्तरीय प्राविधिक (रेन्जर र कृषि) सेवा खरिद गरि आयोजनालाई चाहिने प्राविधिक सेवा प्राप्त हुँदा आयोजनाको कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनमा सहजता र प्रभावकारिता बढेको हुने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMUs र PMU का कर्मचारी तथा FAO-TA का प्रोक्योरमेन्ट बिज्ञको समन्वयमा यो कार्य गरिने छ ।

अनुगमन

- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी आवश्यकताको आधारमा PMU तथा FAO-TA का प्रोक्योरमेन्ट बिज्ञ संलग्न टोलीले यो नियुक्त प्रक्रियाको अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्न सकिने छ ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMUs

३.२.३३. प्राकृतिक पुनरुत्पादन सहयोग (ANR) कार्यान्वयनमा सहयोगको लागि समुदायस्तरमा अन्तरक्रिया/समन्वय/ तालिम संचालन गर्न दै. अ., प्रशिक्षण शुल्क तथा इन्धन खर्च (BN: १२४,१२५,१२६)

पृष्ठभूमी/परिचय

समुदायमा आधारित वन उपभोक्ता समूहहरू मार्फत गरिने ANR क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित वन उपभोक्ता समूहहरूलाई ANR को अवधारणा, महत्व तथा आवश्यकता र उनीहरूको वन क्षेत्रमा यसको सम्भावना बारेमा जानकारी दिन समुदायस्तरमा अन्तरक्रिया गर्ने क्रियाकलाप राखिएको छ । ANR क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयन गर्ने प्रत्येक समूहहरूमा कम्तिमा एकदिनको यो अन्तरक्रिया अनिवार्य गराइनेछ । यो कार्य संचालन गर्न आवश्यक चिया खाज खर्च, यातायात खर्च, दैनिक भ्रमण भत्ता, प्रशिक्षण शुल्क तथा इन्धन खर्च लगायतको खर्च यो शिर्षक अन्तर्गत गरिनेछ ।

उद्देश्य

- सम्बन्धित वन उपभोक्ता समूहहरूलाई ANR को अवधारणा, महत्व तथा आवश्यकता र उनीहरूको वन क्षेत्रमा यसको सम्भावना बारेमा जानकारी गराई ANR कार्यान्वयन गर्नु ।
- ANR अन्तर्गत थुप्रै क्रियाकलापहरू पर्ने हुँदा वन भित्र के कस्ता क्रियाकलापहरू, कसरी र कहाँ गर्न सकिन्छ र के कस्ता कुरा ध्यान पुर्याउन जरुरि छ भन्ने विषयवस्तुहरूको जानकारी आदानप्रदान गरी ANR कार्यान्वयनमा वन उपभोक्ता समूहहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै कार्यक्रमको प्रभावकारिता बढाउनु ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- यो क्रियाकलाप कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित PPMU ले आफ्ना बिज्ञ तथा प्राविधिकहरू परिचालन गरि कार्यान्वयन गर्ने समुदाय तथा सब डिभिजन वन कार्यालयहरू पहिचान गर्नेछ र प्राविधिकहरूलाई कार्यदिश दिएर डिभिजन वन कार्यालयहरूको समन्वयमा FLR/ANR TOT प्राप्त वन अधिकृतहरूको सहजिकरणमा समुदाय स्तरीय आवश्यकता अनुरूप १ वा २ दिने अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन गर्नेछ । अन्तर्क्रियामा सहजकर्ताहरूले सहभागीलाई सम्बन्धित वनको

१३

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

क्षेत्र अबलोकन अनिवार्य गराउनु पर्नेछ । यस प्रकार गरिएको अन्तरक्रियामा उपस्थित सहभागीहरूको अनिवार्य उपस्थिति गराई लाभप्रतिहरूको तथ्य तथ्यांक अनिवार्य राख्नुपर्नेछ ।

- यस्तो अन्तरक्रिया/समन्वय गोष्ठी/तालिममा प्रशिक्षक, संयोजक, सहभागीहरू लगायत अन्य सहयोगीले नियमानुसार पाउने दै. भ्र./तालिम भन्ना, logistic support (हल भाडा, खाजा, स्टेशनरी लगायत अन्य खर्च) र श्रोतव्यक्तिको दै.भ्र. खर्च तथा गाडी भाडा, इन्धन लगायतका खर्च यस शीर्षकबाट गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- ANR कार्यन्वयन गर्ने वन उपभोक्ता समूहहरू आफ्नो वनको अबस्था पहिचान गर्न, वनमा पुनरुत्पादन राम्रो नआउनु का कारणहरू बारे अन्तरक्रिया गरि सो को समाधानका लागि ANR का उपाय पत्ता लगाउन सक्षम हुनेछन् ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- प्रशिक्षक प्रशिक्षण क्रियाकलापमा प्रशिक्षण पाएका वन कर्मचारीहरू तथा सम्बन्धित PPMU का बिज्ञ तथा कर्मचारीहरूले यस्ता event हरू सहजीकरण गर्नेछन् ।

अनुगमन

- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी उपभोक्ता समितिलाई समेत जिम्मेवार बनाउदै संस्थागत अनुगमन बनाई आफुले सञ्चालन गरे/गराएका कार्यक्रमहरूको अनुगमन गरी प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU) ले PMU मा र डिभिजन वन कार्यालयले प्रदेश वन मन्त्रालय मार्फत PMU मा अनुसूची: ३ बमोजिम फारम भरी त्रैमासिक रूपमा प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ । यसका लागि सम्बन्धित प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत संयोजन गरि संयुक्त अनुगमनको व्यवस्था समेत मिलाइनेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- यी क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने मुख्य निकाय प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU) नै हो भने आवश्यक प्राविधिक तथा नीतिगत सहयोगका लागि FAO-TA तथा PMU जिम्मेवार हुनेछन् ।

३.२.३४. कृषिवन नर्सरीको लागि सरोकारवालाहरू सँग समन्वय गोष्ठी तथा कृषक तालिम:

पृष्ठभूमि/परिचय

साना कृषिवन नर्सरीमा उत्पादन गरिने विभिन्न प्रजातीका डालेघाँसका विरुवाहरूको स्थानिय माग तथा आपूर्ति व्यवस्थापन सहजीकरणका लागि पशु सेवा सँग सम्बन्धित सरोकारवाला सरकारी तथा गैह्रसरकारी निकायहरू बिच सहकार्य तथा समन्वयका लागि आयोजना व्यवस्थापन इकाईहरूले पालीका पशु सेवा शाखाका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरू, पशुसेवा विज्ञ केन्द्रका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरू, पशु सेवामा आबद्ध स्थानिय संघ संस्था तथा समुह सहकारी बिच छलफल गरि डालेघाँसको विरुवा माग संकलन, बितरण, रोपण तथा व्यवस्थापन कार्यलाई प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि कृषिवन समन्वय गोष्ठी तथा कृषक तालिम प्रस्ताव गरिएको छ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

उद्देश्य

- प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन फिल्ड स्कूलले सिफारिस र छनौट भएका किसानहरु सहभागी गराई तालिम संचालन गर्नु ।
- कृषिवन नर्सरीको लागि सरोकारवालाहरु सँग समन्वय गोष्ठी गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- कृषिवन नर्सरीको लागि सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गोष्ठी तथा कृषक तालिमका लागि सरोकारवालाहरुको पहिचान गर्न ।
- यो कार्यक्रम प्रत्येक त्रैमासिकमा १ पटक सरोकारवाला बिच १ दिने अन्तरक्रिया गोष्ठी सन्चालन गरिनेछ । गोष्ठी सन्चालनका लागि प्रदेश अयोजना व्यवस्थापन इकाईसँग समन्वय गरि कृषिवन तथा पशुपालन विज्ञले सहजीकरण गर्नुपर्नेछ । समन्वय गोष्ठीबाट साना कृषिवन नर्सरीमा उत्पादित विरुवा उत्पादन,वितरण तथा व्यवस्थापनमा सहजीकरण हुनेछ ।
- सहभागीहरु प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन फिल्ड स्कूलले सिफारिस गरेको हुनुपर्ने
- विषय वस्तु तयार गरि तालिम संचालन गर्ने

अपेक्षित उपलब्धी

- सहभागीहरुले तालिम प्राप्त गरि नर्सरी स्थापन तथा संचालन गर्न सक्षम हुनेछ ।
- कृषिवन नर्सरीको लागि सरोकारवालाहरु सँग समन्वय गोष्ठी पश्चायत कृषिवन कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMU, DFO, कृषि तथा पशुपालन विज्ञ (FAO-TA), कृषि ज्ञान केन्द्र आदि

३.२.३५ प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन पाठशाला सहजकर्ताहरूसँग अन्तरक्रिया तथा समिक्षा गोष्ठी (२ दिने BN १५-२१)

पृष्ठभूमि/परिचय

प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन पाठशालाका संचालन प्रगतिको अवस्थाको समिक्षा गर्न तथा पाठशाला संचालनमा संलग्न सहजकर्ता र संयोजकहरु सँग अन्तरक्रिया गरि आगामी कार्यदिशा तय गर्न यो गोष्ठी गरिने छ

उद्देश्य :

- प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन पाठशालाको प्रगति समिक्षा गर्न र सहजकर्ताहरुलाई प्राविधिक पृष्ठपोषण गर्नु

कार्यान्वयन कार्यविधि

- कार्यक्रमको लागत अनुमान तयार र स्वीकृत गराई सहभागीहरुलाई पत्राचार गर्ने ।
- २०-२५ जना पाठशालासँग सम्बन्धित सरोकारवालाहरु सहभागी गराई गोष्ठी संचालन गर्ने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अपेक्षित उपलब्धी

- प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशालाहरूको वर्तमान अवस्थाको आंकलन तथा कार्यान्वयन योजना तयारी

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PMU, PPMUs र FAO-TA का विज्ञ तथा फिन्ड सहजकर्ताहरू, र पाठशालाका सहभागीहरू परिचालन हुने

अनुगमन

- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी PPMUs, PMU र FAO-TA ले गोष्ठी संचालनको प्रक्रिया तथा प्रभावकारिताको अनुगमन गर्ने छ।

जिम्मेवार निकाय:

- सम्बन्धित प्रदेशको आयोजना व्यवस्थापन इकाई

३.२.३६ प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशालाहरूको संचालन (निरन्तरता) (BN १५-२१)

आ.वा. २०८२/८३ देखि स्थापना भई संचालनमा रहेका पाठशालाहरूलाई निरन्तरता दिन यो क्रियाकलाप संचालन गरिनेछ। प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशाला स्थापना र संचालनको लागि (बुंदा न.३.३.३६) मा उल्लेखित विवरण अनुसार र कार्यान्वयन कार्यविधि अवलम्बन गरि पाठशालाहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ। यस क्रियाकलापमा विनियोजित भएको बजेट अनुसूची ४ अनुसार खर्च गरिनेछ।

३.२.३७. ESMP, SIMP, IPP, GAP & FPIC Implementation Support

पृष्ठभूमी/परिचय

पूर्वाधारका कार्यक्रमहरू संचालन गर्दा आयोजनाको दस्तावेज अनुसार ESMP, SIMP, IPP, GAP & FPIC implementation बाध्यकारी रहेको हुदा उक्त कार्यहरू कार्यान्वयन गर्दा अवलम्बन गर्नु पर्ने सझा प्रक्रिया तथा मार्गदर्शनमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ। सो कार्यहरू गर्न स्वीकृत कार्यक्रम संख्या अनुरूप खर्च गरिनेछ, यसरी खर्च गरी रकम बाँकी भएमा आयोजना दस्तावेज अनुसार ESMP, SIMP, IPP, GAP & FPIC implementation बाध्यकारी हुने अन्य कार्यक्रम सन्ततमा खर्च गर्न सकिनेछ।

उद्देश्य

- यस कार्यक्रम बाट संचालन हुने क्रियाकलाप हरू कार्यान्वयन गर्दा वातावरणीय तथा सामाजिक सुरक्षणलाई मुलप्रवाहीकरण गर्ने

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

कार्यान्वयन कार्यविधि:

- कार्यक्रम बाट संचालन हुने क्रियाकलाप हरू कार्यान्वयन गर्दा वातावरणीय तथा सामाजिक जोखिमको मुल्यांकन, न्युनिकरणका उपाय तथा लागत अनुमानको अनुसूची २.२ र २.३ अनुसार दस्तावेजिकरण गर्ने
- ति क्रियाकलापहरुको को डिजाइन तथा लागत अनुमानमा वातावरणीय तथा सामाजिक जोखिमको न्युनिकरणका उपाय तथा लागत अनुमान समावेश गर्ने
- वातावरणीय तथा सामाजिक जोखिम न्युनिकरणका उपाय हरूको कार्यान्वयन यस कार्यविधिको साझा प्रक्रिया मा उल्लेख भए बमोजिम हुने

अपेक्षित उपलब्धी:

- यस कार्यक्रम बाट संचालन हुने क्रियाकलापहरु कार्यान्वयन गर्दा वातावरणीय तथा सामाजिक सुरक्षणलाइ समाहीकरण गरेको हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- अयोजनाद्वारा नियुक्त लैंगिक तथा सामाजिक सुरक्षण अधिकृत (GASO), PMU लगायत FAO-TA का बिज्ञ तथा PPMUs का कर्मचारी र सामुदायिक वन तथा उपभोक्ता समूहहरु ।

अनुगमन

- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरुलाई अवलम्बन गरी PPMUs, PMU र FAO-TA ले समाहीकरणको प्रक्रिया तथा प्रभावकारिता को नियमित अनुगमन गर्ने छ ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMUs ।

३.२.३८. टिम बिल्डिङ वर्कसप (प्रदेश)

पृष्ठभूमी/परिचय

चुरे उत्थानशील आयोजना अन्तर्गत प्रदेश स्तरमा योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमनको लागि प्रदेश तहमा कार्य सम्पादन गर्नका लागि नेपाल सरकार मातहत कै कार्यालयको रूपमा प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाईहरु ३ स्थानमा स्थापना भएका छन् । उपरोक्त प्रदेश स्तरीय कार्यालयहरु (PPMU) मा नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तरगतका कर्मचारीहरु, आयोजनाको लक्षित प्रतिफल हाँसिल गर्नका लागि परामर्शदाता मार्फत खटिएका विज्ञ कर्मचारी हरू एवं सोही कार्यालयबाट करारमा भर्ना गरिएका मध्यमस्तरीय प्राविधिक जनशक्ति र कार्यालय सहयोगीहरु कार्यरत रहेका हुन्छन् । यस आयोजना अन्तर्गत कार्यरत कर्मचारीहरुको विचमा साझा अपनत्व बिकस गरि सहकार्यमा थप प्रभावकारिता थप्ने ध्ययका साथ Team

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

Building Workshop को आयोजना गरिनेछ । यस कार्यक्रममा PPMUs मा कार्यरत सम्पूर्ण कर्मचारी तथा विज्ञहरूका साथै PMU तथा FAO-TA का जनशक्तिहरूको सहभागिता रहने छ ।

उद्देश्य

- प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई अन्तर्गत कार्यरत कर्मचारीहरूको विचमा साझा भावना विकास गरि सहकार्यमा प्रभावकारिता बढाउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- Team को आवश्यकता र गोष्ठीमा सहजीकरण गर्ने विषयवस्तु निर्धारण PPMU र त्यहाँ कार्यरत विज्ञ टोलीले गर्नेछ ।
- निर्धारित विषयवस्तुको आधारमा गोष्ठी संचालन गरिनेछ । गोष्ठीको विचमा विभिन्न सहभागितात्मक खेलहरू खेलाइनेछ ।
- गोष्ठीको अन्त्यमा साझा कार्ययोजना तथा सानुहिक प्रतिवद्धत संकलन गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- गोष्ठी पश्चात कर्मचारीहरूको विचमा यस आयोजना प्रति साझा अपनत्व विकास भई सहकार्यमा थप प्रभावकारिता आउने र लक्ष्य प्राप्तिसमा सहजता हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMUs र FAO-TA का जनशक्ति परिचालन हुने
- Team Building Workshop संचालनमा सहजीकरणका लागि प्रचलित कानुन बमोजिम सेवा प्रदायक संस्थाहरूबाट सेवा खरिद गरिनेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाईहरू

३.२.३९ कम्पोनेन्ट १ अन्तरगतका कार्यक्रमहरूको अनुगमन मूल्याङ्कन खर्च (BN: २६, २७, २८, ५४, ५५, ५६)

पृष्ठभूमी/परिचय

PPMU ले आफ्नो कार्यक्षेत्रमा स्वीकृत वार्षिक योजनाको कम्पोनेन्ट १ अन्तर्गत संचालन गरिने क्रियाकलापहरूको अनुगमन र मुल्यांकन गर्नका लागि PPMU बाट खटिने जनशक्ति र सरोकारवालाहरूको प्रतिनिधिहरूको यातायात तथा दै.भ्र.भ. उपलब्ध गराउन यो शिर्षक अन्तर्गतको बजेट खर्च गरिने छ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

उद्देश्य

- अनुगमन तथा मुल्यांकनलाई नियमित बनाउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- अनुगमन तयार र स्वीकृत गरि सो अनुसार भ्रमण आदेश स्वीकृत गरि अनुगमनमा जानु पर्ने छ ।
- भ्रमण टोलि/व्यक्तिले अनुगमन पश्चात फिल्ड प्रतिवेदन तयार परि बुझाउनु पर्ने छ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- नियमित अनुगमनले कामको विद्यमान अवस्थाको जानकारी प्राप्त हुने र फिल्डका कर्मचारीहरुले पनि समयमै कामको बारेमा पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने ।
- कामको गुणस्तर सुधारमा योगदान पुग्ने ।

३.२.४० प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशालाहरुको अनुगमन खर्च (दै.भ. र इन्धन समेत)

पृष्ठभूमी/परिचय

प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशाला सहजकर्ताहरुसँग अन्तरकृया तथा समिक्षा गोष्ठी र (बुंदा न.३.३.३६) र प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशालाहरुको संचालन (निरन्तरता) (बुंदा न.३.३.३७) क्रियाकलापहरुलाई मापदण्ड अनुसार कार्यन्वयन गर्दा आवश्यक प्राविधिक पृष्ठपोषण र व्यवस्थापकीय सवालहरु सम्बोधन गर्नका लागि नियमित रूपमा अनुगमन गर्न यो क्रियाकलाप संचालन गरिन्छ ।

उद्देश्य

- प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशाला स्थापना गरि संचालन गर्दा आवश्यक प्राविधिक पृष्ठपोषण प्रदान गर्नु र पाठशालाको गुणस्तर सुनिश्चित गर्नु ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- प्रत्येक प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशालालाई प्रति चरण कम्तिमा दुइपटक अनुगमन गरिनेछ ।
- अनुगमनकर्ताले अनुगमन गर्दा देखेका राम्रो र सुधार गर्नुपर्ने कुराहरु पाठशालाको अभिलेख पुस्तिकामा लेखि दिनुपर्छ ।
- अनुगमनकर्ताले पाठशाला अनुगमन चेकलिष्ट फारम भरी एक प्रति सम्बन्धित प्रदेशको आयोजना व्यवस्थापन इकाईलाई बुझाउनु पर्ने हुन्छ ।

अपेक्षित उपलब्धी

प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशाला प्रभावकारी ढंगले संचालन भएको हुने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

जनशक्ति व्यवस्थापन

- सम्बन्धित प्रदेशको आयोजना व्यवस्थापन इकाईको कार्यालय प्रमुख, पाठशाला कार्यक्रम हेर्न तोकेको कर्मचारी लगायत कार्यालय प्रमुख र यस कार्यको लागि खटाएका कर्मचारीहरु
- सेवा प्रदायकले नियुक्त गरेका पाठशाला संयोजक
- आयोजना व्यवस्थापन इकाई तथा आयोजनाका विज्ञहरु

जिम्मेवार निकाय

- सम्बन्धित प्रदेशको आयोजना व्यवस्थापन इकाई

३.२.४१ कार्यक्रम सम्बन्धि विभिन्न माध्यमबाट प्रचार प्रसार (BN: २३८)

पृष्ठभूमी/परिचय

आयोजनाको उद्देश्य अनुरूप आयोजनाबाट संचालित कार्यक्रम तथा त्यसको प्रभाव बारे जानकारी तथा प्रचारप्रसार गर्न गराउन स्थानीय पत्रपत्रिका, रेडियो, टेलिभिजन, वा अन्य संचार माध्यम मार्फत (जिंंगल, रेडियो/टेलिभिजन सम्बाद/छलफल/अन्तरबार्ता, सामाचार, सार्वजनिक सूचना, एस.एम एस., डकुमेण्टरी आदि) प्रसारण गर्न सकिने छ

उद्देश्य

- आयोजनाको बारेमा र आयोजनाले संचालन र सन्न्त गरेका क्रियाकलापहरुको बारेमा प्रचारप्रसार गरि जानकारी गराउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- सर्वप्रथम स्पेसिफिकेसन र लगत इष्टिमेट (ल.ई. तयार गरी स्वीकृत गरिनेछ ।
- स्वीकृत स्पेसिफिकेसन र लगत इष्टिमेट (ल.ई.) बमोजिम कामको प्रकृति र स्वीकृत बजेटको परिमाण हेरी आवश्यकता अनुसार सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ बमोजिम सेवाप्रदायक मार्फत कार्य सञ्चालन गर्न सकिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- प्रचारप्रसारका सामग्रीहरु उत्पादन र वितरणले बढी भन्दा बढी संख्यामा सरोकारवालाहरुमा आयोजनाको बारेमा जानकारी पुग्ने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- प्रचारप्रसारका सामग्री तयारि र प्रकाशनमा PMU, २PMUs र FAO-TA का जनशक्ति परिचालन हुने र साथै आवश्यकताको आधारमा परामर्श सेवा खरिद पनि गर्न सकिने छ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

जिम्मेवार निकाय

- PPMUs

३.२.४२ GIS/Remote Sensing Training (BN ६१, ६२, ६३)

पृष्ठभूमि/परिचय

PIM अनुसार CBOs र अन्य जग्गाधनीहरूलाई प्रदान गरिने तालिमका प्रशिक्षक तयार गर्न PPMU, प्रदेश वन मन्त्रालय तथा आयोजना अन्तर्गतका अन्य वन कर्मचारीहरूलाई Sustainable Management of Forest Ecosystem सम्बन्धी प्रशिक्षक तालिम तथा GIS/Remote Sensing सम्बन्धि अभिमुखीकरण तालिम PMU बाट नियुक्त SFM तालिम बिज्ञ लगायत अन्य विज्ञहरूबाट प्रदान गर्न यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ । प्रचलित नर्स र दररेट अनुसार लगत इष्टिमेट (ल.ई.) मा आवश्यक सम्पूर्ण खर्च समावेश गरी सो कार्यक्रम संचालनमा हुने सम्पूर्ण खर्च यस शिर्षकबाट गरिनेछ ।

उद्देश्य

- G S/Remote Sensing सम्बन्धि तालिम संचालनका लागि श्रोत व्यक्तिहरू तयार गर्नु ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- PPMU, प्रदेश वन मन्त्रालय तथा आयोजना अन्तर्गतका अन्य वन कर्मचारीहरूमध्येबाट तालिममा सहभागी हुने प्रशिक्षार्थीहरू एकेन गर्ने ।
- PMU, PPMUs र FAC-TA का विज्ञ तथा कर्मचारीहरूबाट आवश्यकता र विज्ञताको आधारमा श्रोत व्यक्तिका रूपमा परिचालन हुने ।
- आवश्यकताको आधारमा सेवा प्रदायक संस्थाहरूबाट परामर्श सेवा खरिद गरि यो कार्यक्रम संचालन गर्न सकिने छ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- G S/Remote Sensing सम्बन्धि तालिम पश्चात यी विषयहरूमा सहभागीहरूले ज्ञान प्राप्त भई कार्य सम्पादनमा सहजता हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PMU, PPMUs र FAC-TA का विज्ञ तथा कर्मचारीहरूबाट आवश्यकता र विज्ञताको आधारमा श्रोत व्यक्तिका रूपमा परिचालन हुने ।
- आवश्यकताको आधारमा सेवा प्रदायक संस्थाहरू/व्यक्तिहरूबाट परामर्श सेवा खरिद गरि यो कार्यक्रम संचालन गर्न सकिने छ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुगमन

- तालिमको अवधिमा NPD र NPM सम्मिलित टोली वा खटाइएको टोलीले तालिमको विषयवस्तु र गुणस्तरको सुनिश्चितताको लागि अनुगमन गर्ने छ ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMUs ।

३.२.४३ सामुदायिक वन समूहको संस्थागत सबलीकरण (वृक्षारोपणमा सहभागी गराइने गरि)

पृष्ठभूमी/परिचय

आयोजनाको कार्य क्षेत्र अन्तर्गत सामुदायिक वन समूहको संस्थागत सबलीकरण गरी वन क्षेत्रको दिगो व्यवस्थापन गर्ने एक प्रमुख कार्यक्रमको रूपमा रहेको छ । सामुदायिक वन समूहको संस्थागत सबलीकरण कार्य संचालन गर्दा समूहमा सामाजिक र वातावरण पक्षमा स्थानिय वन समूहहरूमा विस्तृत रूपमा विभिन्न चरणहरूमा छलफल गरी वन समूहलाई सबलीकरण गरी वृक्षारोपण कार्यमा समेत सक्षम बनाउनका लागि यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरीएको छ ।

उद्देश्य

- सामुदायिक वन समूहको संस्थागत सबलीकरण गरी वन क्षेत्रको दिगो व्यवस्थापन गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

यसको लागि तपसिलमा उल्लेख भए बमोजिम गरिने छः

- वन समूहको संस्थागत सबलीकरणका लागि सामाजिक र वातावरण पक्षमा स्थानिय वन समूहहरूमा विस्तृत रूपमा विभिन्न चरणहरूमा छलफल गरी सहनति लिनु पर्दछ ।
- उक्त संस्थागत सबलीकरणका कार्यमा आदीवासी जनजाती समुदायहरूको बसोबास रहेको छ भनि उक्त स्रोत माथि स्थानिय आदीवासी जनजाती समुदायहरूको सक्षम बनाई अधिकारलाई सुनिश्चित हुने गरी पुर्व सहमित (FPIC) लिई कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्दछ ।
- साथै उक्त क्षेत्रमा दलित एवं सामाजिक रूपमा पछाडि पारिएको समुदायहरूको जनचेतना अभिवृद्धि गराई उक्त समुदायलाई सक्षम बनाउने ।
- संस्थागत सबलीकरणका कार्यमा आवश्यकता अनुसार वन प्राविधिकको सहयोगमा स्थानिय समुदायको सहभागिता व्यापक रूपमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।
- स्थानिय वन समूहहरूसँग सामाजिक र वातावरणीय पक्षहरूको सहमित, वृक्षारोपण क्षेत्र स्थान छनोट, नापनक्सा तयार गरी सो सम्बन्धमा स्थानिय समुदायहरूलाई जानकारी र सहमित पश्चायत सम्झौता गरी वृक्षारोपण कार्यक्रम सम्पन्न गर्नु पर्दछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अपेक्षित उपलब्धी

- संस्थागत सवलीकरणका कार्यक्रमलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन भै वन समुहहरु आ आफ्ना वन समुहमा सक्षम भै कार्यक्रम संचालन भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- संस्थागत सवलीकरणका कार्यक्रमलाई कार्य तालिका तयार गरी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने जनशक्ति PPMU, डि.व.का. र स्थानिय वन समुह र स्थानीय वन उपभोक्तासमूहहरुले व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ ।

अनुगमन/ प्रतिवेदन योजना

- प्रदेश वन तथा वातावरण मन्त्रालय, प्रदेश वन निर्देशनालय, डि.व.का.का साथै PMU/PPMU, FAO-TA, का विज्ञहरुले अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरुको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छ ।
- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरुलाई अवलम्बन गरी वन उपभोक्ता समितिलाई समेत जिम्मेवार अनुगमन योजनाका साथ आफुले सञ्चालन गरे/गराएका कार्यक्रमहरुको अनुगमन गरी डिभिजन वन कार्यालयले प्रदेश वन निर्देशनालय माफत PMU मा अनुसूची: ३ बार्षिक/त्रैमासिक लाभग्राही सम्बन्धी प्रतिवेदन बमोजिम फारम भरी प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- PPMU ।

३.२.४४ प्रदेश कार्यालय प्रमुख तथा लैंगिक सम्पर्क ब्यक्तिहरुलाई GESI कार्यशाला गोष्ठी

पृष्ठभूमि/परिचय

जलवायुजन्य बिपतबाट महिला, आदिवासी जनजाति, दलित तथा पछाडि पारिएका वर्गमा फरक तर गम्भीर प्रभाव पर्ने हुदा जलवायुजन्य बिपतबाट पर्ने नकारात्मक प्रभाव कम गर्न स्थानिय समुहमा लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीता सम्बन्ध जनचेतना तथा क्षमता अविभूद्धे गर्नु आवश्यक देखिन्छ । यस आयोजनाबाट संचालन हुँदै आएका क्रियाकलापहरुमा लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीतालाई मुलाप्रवाहिकरण गर्ने प्रयास भएतापनि dedicated रूपमा जलवायुजन्य बिपतबाट प्रभावित क्षेत्रका समुदायमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्नुका लागि प्रदेशस्तरमा यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

उद्देश्य

- आयोजना अन्तर्गत प्रदेश प्रमुखहरु तथा लैंगिक सम्पर्क व्यक्तिहरुलाई वन तथा वातावरण मन्त्रालयको GEDSI रणनीति सम्बन्धी जानकारी गराउने ।
- लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीतालाई आयोजनाका क्रियाकलापहरुमा मुलाप्रवाहिकरण गरि सरोकारवाला निकायहरूसँग सहकार्य र समन्वय सुदृढ गर्ने आधार निर्माण गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- आयोजनाको प्रदेश कार्यक्षेत्र अन्तर्गत वन समुहहरुमा वन तथा वातावरण मन्त्रालयको GEDSI रणनीति सम्बन्धी तालिमका लागि विषयसूची तयार गर्ने र तालिम सहभागिको पहिचान गर्ने ।
- यो क्रियाकलाप संचालन गरिने बिस्तृत ढाँचा/ अबधारणापत्र बमोजिम ल. इ. तयारी र स्वीकृत गर्ने
- स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार यो क्रियाकलापलाई प्याकेजकै रूपमा संचालन गरिने हुदा पाँच वटा सम्म अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- आयोजना अन्तर्गत प्रदेश प्रमुखहरु तथा लैंगिक सम्पर्क व्यक्तिहरुलाई सहभागी गराई वन तथा वातावरण मन्त्रालयको GEDSI रणनीति सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- आयोजना अन्तर्गत प्रदेश प्रमुखहरु तथा लैंगिक सम्पर्क व्यक्तिहरुलाई सहभागी गराई वन तथा वातावरण मन्त्रालयको GEDSI रणनीति सम्बन्धी जानकारी भएको हुनेछ ।
- लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीतालाई आयोजनाका क्रियाकलापहरुमा मुलाप्रवाहिकरण गरि सरोकारवाला निकायहरूसँग सहकार्य र समन्वय सुदृढ भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMU, PMU, तथा FAO-TA र आवश्यकता अनुसारको बाह्य श्रोत व्यक्ति

अनुगमन योजना

- प्रदेश वन तथा वातावरण मन्त्रालय, प्रदेश वन निर्देशनालय, PMU, PPMU, तथा FAO-TA ले अनुगमन गर्नेछ

जिम्मेवार निकाय

- तालिम संचालन र व्यवस्थापनको जिम्मेवारी PPMU को हुनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

३.२.४५ वार्षिक क्रियाकलाप पार्श्वचित्र (Activity Profile) तयारी तथा प्रकाशन

पृष्ठभूमि/परिचय

प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन ईकाइहरूले गत आ.व. हरूमा प्रस्तावित र सम्पन्न गरेका क्रियाकलापहरू र तिनको अवस्था र खर्च भएको बजेट अनि लाभान्वित जनासंख्याहरूका बारेमा जानकारी समावेश गरि एउटा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका/क्रियाकलाप पार्श्वचित्र तयारि तथा प्रकाशन गरि वितरण गर्न यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको हो ।

उद्देश्य

- वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका/क्रियाकलाप पार्श्वचित्र तयारि तथा प्रकाशन गरि वितरण गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- PPMUs बाट गत आ.व.हरूका प्रगतिका विवरणहरू संकलन गर्ने ।
- लागत अनुमान तयार र स्वीकृत गर्ने ।
- PPMUs र FAO-TA को समन्वयमा संकलित विवरणहरूको अध्ययन गरि अन्तिम रुप दिने ।
- अन्तिम रुप दिएको दस्तावेजलाई प्रकाशन गर्ने । प्रकाशन गर्ने कार्यका लागि सेवा प्रदायक संस्थाबाट सेवा खरिद गरिने छ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- वार्षिक प्रगति पुस्तिका/क्रियाकलाप पार्श्वचित्र तयारि तथा तयार भई प्रकाशन हुने र आयोजनाका क्रियाकलापहरू र बजेट अनि खर्चका बारेमा पारदर्शी रुपमा जानकारी उपलब्ध हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMUs, PMU, FAO-TA का कर्मचारीहरू

जिम्मेवार निकाय

- PPMUs

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

३.३. सशर्त अनुदानमा प्रदेश वन सम्बन्धि मन्त्रालयले संचालन गर्ने कार्यक्रमहरूको कार्यविधि

३.३.१ आयोजनाको कार्यक्रम समन्वय, फिल्ड सहयोग र प्रतिवेदन तयारीका लागि वन प्राविधिक रेन्जर (मध्यम स्तरीय प्रविधिक) करार २ जना (BN: १०४,१०५,१५६)

पृष्ठभूमि/परिचय

यस आयोजनाको कार्यक्रमहरू प्रदेशस्थित वन तथा वातावरण मन्त्रालय तथा प्रदेश निर्देशनालयहरूको समन्वय र सहकार्यमा आयोजनाको कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन ईकाइहरू (PPMU), डिभिजन वन कार्यालयहरू, वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र र भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय मार्फत संचालन भै रहेका कार्यक्रमहरूको नियमित रूपमा फिल्डस्तर समन्वय, सहयोग र प्रतिवेदन तयारी कार्यमा सहजिकरणका लागि प्रदेश निर्देशनालयहरूमा वन प्राविधिक रेन्जर (मध्यम स्तरीय प्रविधिक) करार २ जना करारमा नियुक्ति गरि कार्यान्वयन गर्ने प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य: आयोजना अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमहरूको नियमित रूपमा फिल्डस्तरीय समन्वय, सहयोग र प्रतिवेदन तयारी कार्यमा प्रदेश वन निर्देशनालयहरूमा सहजिकरण गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- वन प्राविधिक रेन्जर (मध्यम स्तरीय प्रविधिक) को निम्नतम योग्यता कम्तिमा डिप्लोमा इन फरेस्टि उर्त्तिण भै २ वर्ष वन व्यवस्थापन सम्बन्धि अनुभव भएको हुनु पर्ने छ ।
- प्रदेश वन निर्देशनालयहरूले कार्यालयको कार्य बेझ र उपलब्ध बजेटलाई मध्यनजर राखी पदको निकायगत गरी पद बमोजिमको TOR सहित प्रचलित आर्थिक ऐन नियम, दररेट तथा नर्मसलाई आधार मानी लागत अनुमान तयार तथा स्वीकृत गरी सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावलीमा भएको व्यवस्था बमोजिम प्रक्रिया पुरा गरी आवश्यक सेवा खरिद गर्न सकिनेछ ।
- प्रदेश वन निर्देशनालयहरूले नियुक्त गरी कार्यरत रहेका रेन्जर (मध्यम स्तरीय प्रविधिक) जनशक्तिको निरन्तरताको हकमा आर्थिक वर्षको शुरुवात देखि नै निजसंग भएको सम्झौतालाई कार्य सम्पादन मुल्यांकनको आधारमा सम्झौता गर्ने निकायले नविकरण गरि परिचालन गर्न सकिनेछ ।
- नियुक्त गरिएका रेन्जरको कार्यस्थल प्रदेश वन निर्देशनालयहरूमा रहने छ र आवश्यकता अनुसार जिल्लाहरूमा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने छ ।
- कार्यरत रेन्जरले आफुले दैनिक रूपमा गरेको कामकाजहरूको मासिक रूपमा कार्यतालिका बनाई निर्देशनालयमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- वन प्राविधिक रेन्जर (मध्यम स्तरीय प्रविधिक) को सेवा खरिद गरि वन निर्देशनालयहरूलाई आवश्यक प्राविधिक सेवा उपलब्ध हुँदा आयोजनाको कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनमा सरलता, सहजता र प्रभावकारिता बढेको हुनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

जनशक्ति व्यवस्थापन

- जनशक्तिको व्यवस्थापन र परिचालन कार्य प्रदेश वन निर्देशनालयहरूमा निहित रहने छ ।

अनुगमन

- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी आवश्यकताको आधारमा वन निर्देशनालयहरूले नियमित संचालन कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्न सकिनेछ ।

जिम्मेवार निकाय

प्रदेश वन निर्देशनालयहरू ।

३.३.२ ANR सम्बन्धित वन प्राविधिकहरूको लागि तालिम (५ दिने) (BN १४५,१४६)

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजना अन्तर्गत रहेका क्षतिग्रस्त वन क्षेत्रहरूलाई पुनरुत्थान गर्ने विविध तरिकाहरूमध्ये प्राकृतिक पुनरुत्पादन सहयोग (Assisted Natural Regeneration- ANR) एक प्रमुख कार्यको रूपमा रहेको छ । समुदायमा आधारित वन उपभोक्ता समूहहरू मार्फत संचालन गरिने यस्ता क्रियाकलापहरूको सहजीकरण सम्बन्धित ज्ञान र सीप अभिवृद्धिका लागि डिभिजन वन कार्यालय, भु तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय एवं प्रदेश निर्देशनालयका वन प्राविधिकहरूका साथै आयोजनामा कार्यरत वन विज्ञ र वन तथा जलाधार अधिकृतहरूलाई आयोजना कार्यान्वयन मार्गदर्शन (GIM) अनुसार बहाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्न ANR तालिम प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- यस आयोजना कार्यान्वयन अन्तर्गत संलग्न सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालय, जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय तथा प्रदेश निर्देशनालयका वन प्राविधिकहरू तथा आयोजनामा कार्यरत वन विज्ञ र वन तथा जलाधार अधिकृतहरूको ज्ञान र सीप अभिवृद्धि गराई स्थानिय वन समूह र पाठशाला सहजकर्ता/LRP/हरूलाई प्राकृतिक पुनरुत्पादन सहयोगमा सहजीकरण गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- यस ANR सम्बन्धित तालिम संचालनका सम्बन्धित वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र अगुवाईमा सम्बन्धित वन निर्देशनालय मार्फत आयोजनाका कार्यक्षेत्रमा संलग्न सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालय, भु तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय र सम्बन्धित वन निर्देशनालयमा कार्यरत प्राविधिक कर्मचारीहरूलाई तालिममा सहभागिका लागि अनुरोध गरिनेछ ।

यस तालिमका लागि सहभागिको माग गर्दा हाल सम्म उक्त तालिम नलिएका, महिला तथा पछिल्लो अवधिमा नियुक्ति भएका प्राविधिकहरूलाई प्राथमिकता दिएर सहभागी छनौट गर्नु पर्ने छ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- प्रत्येक प्राकृतिक पुनरुत्पादन सहयोग तालिममा कम्तिमा २०-२५ जना सहभागी गराई ५ दिने अभ्यास सहित तालिम संचालन गरिनेछ ।
- यस तालिमको विषयसूची तयारीका साथै सहजीकरण तथा श्रोत व्यक्ति व्यवस्थापनका लागि आयोजनाका FAO-TA का वन विज्ञले र PPMU र PMU का वन विज्ञहरुले सहयोग गर्नेछन् ।
- यस वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रले प्रचलित ऐन कानूनको परिधिमा रहि ईष्टिमेट गरी तालिम संचालन गर्नेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- यस तालिमबाट प्राप्त ज्ञान र सीपको आधारमा सन्तुदायमा आधारित वन उपभोक्ता समुहहरु मार्फत संचालन गरिने प्राकृतिक पुनरुत्पादन सहयोग क्रियाकलापहरुले वनको अवस्थामा सुधार भै स्थानिय वन समुह प्रत्यक्ष लाभान्वित हुनेछन् ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- FAO-TA तथा PPMU का विज्ञहरुद्वारा वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रको सहकार्यमा तालिम विषयसूची तयार गरी तालिम संचालनमा सहयोग गरिने छ ।
- तालिम संचालनका लागि आवश्यकता अनुसार विज्ञ श्रोत व्यक्तिहरु FAO-TA तथा PPMU का विज्ञहरुद्वारा सहजिकरण गरिनेछ ।

अनुगमन

- माथि सेक्सन २.३ मा लेखिए बमोजिम अनुगमन बनाइ आफुले संचालन गरे/गराएका कार्यक्रमहरुको अनुगमन गरी प्रदेश आयेजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU) PMU सम्बन्धित वन निर्देशनालय, प्रदेश वन मन्त्रालय मार्फत गरिनेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- यस तालिम संचालन गर्ने मुख्य निकाय वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रहरु रहने छ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

नेपाल सरकार
कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय
उत्पन्नशील आयोजना
आयोजना व्यवस्थापन इकाई
बबरमहल, काठमाडौं

नेपाल सरकार
कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

३.३.३ ANR कार्यान्वयनमा सहयोगको लागि समुदायस्तरमा अन्तरक्रिया गोष्ठी (BN: १४५,१४६)

पृष्ठभूमि/परिचय

समुदायमा आधारित वन उपभोक्ता समूहहरू मार्फत गरिने प्राकृतिक पुनरुत्पादन सहयोग (Assisted Natural Regeneration (ANR) क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित वन उपभोक्ता समूहहरूलाई ANR सम्बन्धित अवधारणा, महत्व तथा आवश्यकता सम्बन्धमा जानकारी दिनका लागि १ दिन समुदायस्तरमा स्थलगत अन्तरक्रिया कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ । यो कार्य सन्चालन गर्न नियमानुसार खाजा खर्च, यातायात खर्च, दैनिक भ्रमण भत्ता, प्रशिक्षण शुल्क, अध्ययन सामग्री तथा इन्धन लगायतका खर्च यस शिर्षक अन्तर्गत प्रदान गरिने छ ।

उद्देश्य

- वन उपभोक्ता समूहहरूलाई दिगो वन व्यवस्थापनमा ANR प्रविधिको अवधारणा, प्रकृया र महत्वबारेमा जानकारी गराउने ।
- वन उपभोक्ता समूहहरूमा ANR कार्यक्रम कार्यान्वयनमा वन समूहको भूमिका र क्षमता अभिवृद्ध गराउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- डिभिजन वन कार्यालयले आफ्ना वार्षिक कार्यक्रम अन्तर्गत ANR कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिने वन समूहहरूको पहिचान गरी समुदायस्तरमा अन्तरक्रिया गोष्ठिको तालिका तयार गर्ने ।
- यस अन्तरक्रिया गोष्ठी संचालनका लागि सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालय (डि.व.का.) हरूले प्राविधिकहरूलाई कार्यदिश डिआर FLR/ANR TO प्राप्त वन अधिकृतहरूको सहजिकरणमा समुदाय स्तरीय आवश्यकता अनुरूप एक दिने अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन गर्नेछन् ।
- अन्तरक्रियामा सहजकर्ताहरूले निर्धारित सत्र योजना अनुसार सहभागीलाई सम्बन्धित वन क्षेत्रमा अवलोकन भ्रमण समेत गराउनु पर्नेछ । यस प्रकार गरिएको अन्तरक्रियामा उपस्थित सहभागीहरूको उपस्थिति गराई लाभग्राहीको तथ्य तथ्यांक अनिवार्य राख्नुपर्नेछ ।
- प्राकृतिक पुनरुत्पादन सहयोग (ANR) एक दिने तालिम/अन्तरक्रिया गोष्ठीमा देहाय बमोजिमका विषयवस्तु समावेश गरिनेछ ।
 - वन उपभोक्त समूहका सदस्यहरूलाई प्राकृतिक पुनरुत्पादन सहयोगको अवधारणा र महत्व बारे जानकारी गराउने ।
 - प्राकृतिक पुनरुत्पादन क्रियाकलापहरू प्रवर्धन सम्बन्धमा वन समूहका सहभागीहरूलाई सैद्धान्तिक र स्थलगत व्यवहारिक ज्ञान छलफलमा गर्ने ।
 - वन व्यवस्थापन कार्ययोजना अनुसार वनको अवस्थामा छलफल र विश्लेषण (बलक अनुसार पुनरुत्पादनको अवस्था र कारणहरूको विश्लेषण) गर्ने ।
 - चुरे उत्थानशिल आयोजना अन्तर्गत गरिने ANR को क्रियाकलापहरू र कार्यान्वयन प्रक्रियामा वन समूहको भूमिकाबारे प्रष्ट जानकारी गराउने ।
 - छलफलबाट प्राप्त सुझाव र कार्ययोजना अनुसार ANR क्रियाकलापहरू कार्यान्वयनका लागि कार्य तालिका तयार गर्ने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अपेक्षित उपलब्धी

- समुदायमा आधारित वन उपभोक्ता समूहहरूलाई ANR कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सहज भएको हुनेछ ।
- ANR कार्यान्वयन सम्बन्धि प्रविधि स्थानिय समुदायमा आधारित वन उपभोक्ता समूहहरूमा हस्तान्तरण भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- यस अन्तरकृया गोष्ठी संचालनका लागि आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन डिभिजन वन कार्यालयले सब-डिभिजन वन कार्यालयहरूको समन्वय र सहकार्यमा गर्नेछ । यस गोष्ठीको सहजिकरण आयोजनाबाट प्रदान गरिएको FLR/ANR TCT त्रिशिक्षक प्रशिक्षण पाएका वन प्राविधिकहरू, प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU) FAO-TA तथा PMJ हुनेछन ।

अनुगमन

- डि.व.का., प्रदेश वन निर्देशनालय, PMJ, FAO-TA ले आवश्यकतानुसार कार्यप्रगति र प्रभावकारिताको अनुगमन गर्नेछ ।
- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी वन उपभोक्ता समितिलाई समेत जिम्मेवार बनाउदै संस्थागत अनुगमन योजनाको आधारमा अनुगमन कार्यक्रम संचालन गर्नेछ । डि.व.का. ले प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत PMU मा अनुसूची: ३ बार्षिक/त्रैमासिक लाभग्राही सम्बन्धी प्रतिवेदन बमोजिम फारम भरी प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ ।

जिम्मेवार निकाय : सम्बन्धित डि.व.का., उपभोक्ता समूहहरू

३.३.४. CSO/Municipalities/stakeholders हरूका लागि CRLUP कार्यशाला गोष्ठी संचालन (२ दिने) १४५,१४६)

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजना अन्तर्गत संचालन गरिने क्रियाकलापहरू सहज ढंगले कार्यान्वयन गराउन स्थानीय सरकार तथा नागरिक समाजका संस्थाहरूसँगको सन्न्वय र सहकार्यलाई आयोजनाले प्रमुख रूपमा अवलम्बन गरेको छ । यस आयोजनाको लक्ष्य बमोजिम नागरिक समाज तथा पालिकाका कर्मचारी/पदाधिकारीहरूलाई जलवायु उत्थानशील भू-उपयोग योजना तर्जुमा गोष्ठी "Climate Change and Climate Resilient Land Use Planning and Practices (CRLUP) for Local Level" सम्बन्धि योजना/अभ्यास मार्फत ज्ञान अभिवृद्धि गर्न यो गोष्ठी प्रस्ताव गरिएको छ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

उद्देश्य

- स्थानीय सरकार तथा नागरिक संगठनहरू (Civil Society Organizations-CSOs) र नेटवर्कहरूलाई जलवायु उत्थानशील भू-उपयोग योजना तथा अभ्यास (CRLUP) सम्बन्धि क्षमता अभिवृद्धि गर्नु ।
- स्थानीय सरकार, नागरिक संगठनहरू र नेटवर्कहरूलाई संवेदनशील पारिस्थितिकीय प्रणाली पुनर्स्थापना योजना (Critical Ecosystem Restoration Plan CERP) र CRLUP कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि संस्थागत र वित्तीय स्रोतहरू परिचालनमा अभिप्रेरित गर्नु ।
- नदी प्रणालीसँग सम्बन्धित विभिन्न वृक्षारोपण, सार्वजनिक भूमि व्यवस्थापन, जलवायु उत्थानशील कृषि, विपद जोखिम न्यूनीकरण लगायत भू-उपयोग सम्बन्धी कार्यको लागि कार्य योजना तयार गर्नु ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- नदी प्रणाली अन्तर्गत कार्यक्षेत्रमा पर्ने पालिकाहरूको छनोट गर्ने ।
- सम्बन्धित पालिकाको मेयर, उप मेयर, कार्यकारी प्रमुख, योजना शाखा, विपद, वन तथा वातावरण, कृषि पशु, सामाजिक विकास, चुरे उत्थानशील आयोजना को कार्य क्षेत्र अन्तर्गत पर्ने वडा को वडा अध्यक्ष, सचिव, सदस्य, नागरिक समाज संगठन, रेड क्रस, FECOFUN नगर को प्रतिनिधिहरू सहित सहभागी छनोट गर्ने
- प्रचलित स्थानीय नर्मश अनुसार लागू इस्टीमेट (ल.ई) तयार तथा स्वीकृत गरि कार्यक्रम संचालन गर्ने
- सम्बन्धित पालिकाको विपद, वन, वातावरण शाखा तथा योजना शाखा र प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई संग समन्वय गरेर गोष्ठी संचालन गर्ने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- सहभागीहरूलाई जलवायु उत्थानशील भू-उपयोग योजना सम्बन्धी जानकारी भई आफ्नो कार्यक्षेत्रमा कार्यान्वयन गर्नेछन् ।
- आयोजना अन्तर्गत जलवायु उत्थानशील भू-उपयोग योजना कार्यान्वयनका लागि स्रोत परिचालनमा सहकार्य र सहयोगको अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- यस ता गोष्ठी संचालन गर्ने मुख्य निकाय वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रहरू रहने छ र सो को सहजिकरणका लागि प्रदेश आयोजन व्यवस्थापन इकाई (PPMU) FAO-TA तथा PMU जिम्मेवार हुनेछन् ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुगमन योजना

- प्रदेश वन निर्देशनालय, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PMU), प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU)/ FAC-TA ले अनुगमन बनाएर अनुगमन गर्नेछन्।

जिम्मेवार निकाय

- वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रहरु

३.३.५ ESMP, SIMP, IPP, GAP & FPIC implementation Support (B.N ६,७,८/ १५-१७/२०५-२१०, २२९-२२९)

पृष्ठभूमी/परिचय

यस आयोजना अन्तर्गत संचालन गरिने वन विकासका साथै पूर्वाधारका कार्यक्रमहरु संचालन गर्दा आयोजनाको दस्तावेज अनुसार ESMP, SIMP, IPP, GAP & FPIC implementation जस्ता कार्यक्रमहरु अनिवार्य रूपमा कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ । यी कार्यक्रमहरु संचालन गर्दा अबलम्बन गर्नु पर्ने साझा प्रक्रिया तथा मार्गदर्शनमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ । उक्त कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनमा सहयोग गर्दा स्वीकृत कार्यक्रम संख्या अनुरूप खर्च गरिनेछ, यसरी खर्च गरि रकम बाँकी भएमा आयोजना दस्तावेज अनुसार ESMP, SIMP, IPP, GAP & FPIC implementation बाध्यकारी हुने अन्य कार्यक्रम समेतमा खर्च गर्न यो सहयोग कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- यस कार्यक्रम बाट संचालन हुने क्रियाकलाप हरू कार्यान्वयन गर्दा वातावरणीय तथा सामाजिक सुरक्षणलाइ मुलप्रवाहीकरण गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि:

- कार्यान्वयन निकायहरुले कार्यक्रम संचालन गर्दा वातावरणीय तथा सामाजिक जोखिमको मुल्यांकन, न्युनिकरणका उपाय तथा लागत अनुमानको अनुसूची २.२ र २.३ अनुसार दस्तावेजिकरण गर्ने ।
- उक्त कार्यक्रमहरुको डिजाइन तथा लागत अनुमानमा वातावरणीय तथा सामाजिक जोखिमको न्युनिकरणका उपाय तथा लागत अनुमान समावेश गर्ने ।
- वातावरणीय तथा सामाजिक जोखिम न्युनिकरणका उपाय हरूको कार्यान्वयन यस कार्यविधिको साझा प्रक्रिया मा उल्लेख भए बमोजिम हुने ।
- प्रचलित स्थानीय नर्मश अनुसार लागत इस्टीमेट (ल.ई) तयार तथा स्वीकृत गरि कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अपेक्षित उपलब्धी:

- यस कार्यक्रम बाट संचालन हुने क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन गर्दा वातावरणीय तथा सामाजिक सुरक्षणलाई समाहीकरण गरेको हुनेछ

जनशक्ति व्यवस्थापन

- ESMP, SIMP, IPP, GAP & FPIC implementation सहयोग कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन निकायहरूले व्यवस्थापन गर्नु पर्ने छ । उक्त सहयोग कार्यक्रमका लागि आवश्यक प्राविधिक सहयोग आयोजनाका सामाजिक सुरक्षण अधिकृत (GASO), PMU लगायत FAO-TA का बिज्ञ तथा PPMUs का कर्मचारी रहनेछ ।

अनुगमन

- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी प्रदेश वन निर्देशनालय, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, PPMUs, PMU र FAO-TA ले समाहीकरणको प्रक्रिया तथा प्रभावकारिता को नियमित अनुगमन गर्ने छ ।

जिम्मेवार निकाय

- वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रहरू

३.३.६. वन डढेलो व्यवस्थापन तालिम तथा अभ्यास (३ दिन) वन व्यवस्थापन समुह प्रतिनिधिहरूलाई (B.N. २६६, २६७, २६९) वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र, तरहरा

पृष्ठभूमी/परिचय

आयोजनको कार्यक्रम कार्यान्वयन क्षेत्रमा वन डढेलो एक प्रमुख सवालमा रहेकोले सोको न्युनिकरण वा दिगो व्यवस्थापनका लागि समुदायहरूमा जनचेतना अभिवृद्धिका लागि स्थानिय वन डढेलो जोखिम क्षेत्रका समुहमा आधारित वन उपभोक्ता समुहहरूलाई स्थलगत रुपमा शैद्धान्तिक र अभ्यास सहितको ज्ञान र सिप प्रदान गर्ने यो तालिम प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- समुदायमा आधारित वन उपभोक्ता समुहहरूलाई वन डढेलो व्यवस्थापन सम्बन्धि आवश्यक ज्ञान र सीपको अभ्यासात्मक सहित क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- सर्वप्रथम तालिमका लागि वन डढेलो जोखिम क्षेत्रमा पर्ने वन समुहहरूको पहिचान गरी सहभागिका लागि पत्रचार गर्ने

वन उपभोक्ता समुहहरूको समन्वयमा २०-२५ जना सहभागी गराई तालिम संचालन गरिने छ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- तालिम विषयसूची तयार गरी सोको लागि आवश्यक श्रोत व्यक्तिहरुको व्यवस्थापन वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रले गर्ने छ र आवश्यकता अनुसार PMU, PPMUs र FAO-TA का विज्ञहरुबाट सहजिकरण गर्नेछ ।
- अन्य श्रोत व्यक्तिहरु आवश्यक परेमा प्रचलित नियम बमोजिम सेवा खरिद गरिने छ ।
- तालिम संचालनको लागि स्थान छनौट स्थानिय वन डढेलो जोखिम क्षेत्रका आधारना समुहमा आधारित वन उपभोक्ता समुहहरुको समन्वयना प्रचलित नियम बमोजिम गरिने छ ।
- प्रचलित स्थानीय नोर्म अनुसार लागत इस्टीमेट (ल.ई) तयार तथा स्वीकृत गरि कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- यस आयोजना अन्तर्गतका वन उपभोक्ता समुहहरुको वन डढेलो व्यवस्थापन सम्बन्धि आवश्यक ज्ञान र सीपको अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।
- तालिम प्राप्त गरे पश्चात स्थानिय समुहमा आधारित वन उपभोक्ता समुहहरु वन डढेलो व्यवस्थापन र सो का लागि आफ्नो काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीका बारेमा ज्ञान र बुझाइ वृद्धि भै कार्य सम्पादन गर्न सक्षम हुनेछन्।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- यस तालिम संचालनका लागि आवश्यक जनशक्ति वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रहरु गर्ने छ । आवश्यकता अनुसार डि.व.का., PMU, PPMUs र FAO-TA का विज्ञहरुबाट सहजिकरणमा सहयोग गर्नेछ ।

अनुगमन योजना

- तालिमको अवधिमा प्रदेश वन निर्देशनालय, राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक तथा PMU, PPMUs र FAO-TA का विज्ञहरुबाट अनुगमन गर्ने छ ।

जिम्मेवार निकाय

वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रहरु

३.३.७ आयोजना कार्यान्वयन सरोकारवालाहरु बीच FPIC/Gender सम्बन्धि अन्तरकृया गोष्ठी पृष्ठभूमी/परिचय

यस आयोजना अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमहरु संचालन पुर्व सन्पन्न गरिने कृयाकलापहरुको मध्ये FPIC/Gender सम्बन्धि अन्तरकृया कार्यक्रम प्रमुखताका साथ अवलम्बन गरिएको छ । दिगो प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन (SNRM) गर्नका लागि समुदायका महिलाहरुको भूमिका महत्वपूर्ण हुने हुँदा उनीहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता, नेतृत्व बिकास र श्रोतहरुमा पहुच अत्यन्त आवश्यक रहन्छ । यस अन्तरकृया गोष्ठिना मुख्यरूपमा (GEDSI strategy लाई आधारमानी छलफल गरिनेछ। जलवायु उत्थानशील दिगो प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापनको लागि कार्यक्रमहरु संचालन पुर्व

(Signature)

FPIC/Gender लगायतका कार्यक्रमहरू अनिवार्य रूपमा अवलम्बन गरिने आयोजनाको बाध्यतात्मक अवस्थालाई मध्येनजर गरी यी कार्यक्रमहरू संचालन पूर्व गरिने FPIC र समुदायका महिलाहरूको भूमिकालाई सुनिश्चित गर्नका लागि सरोकारवालाहरू बीच FPIC/Gender सम्बन्धि अन्तरकृया गोष्ठी प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- आयोजना अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमहरूमा संलग्न सरोकारवालाहरू बीच दिगो प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन कार्यक्रम संचालनमा गरिने FPIC/Gender सम्बन्धि आवश्यक ज्ञान र सीपको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- आयोजना अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमहरूमा संलग्न सरोकारवालाहरू PMU, PPMUs र FAO-TA का बिज्ञहरू समन्वय र सहकार्यमा वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रहरूले सहभागिको पहिचान गर्ने ।
- यस अन्तरकृया गोष्ठीको विषयसूची वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रहरूको पहलमा आयोजनाका FAO-TA का साथै PPMU र PMU बिज्ञहरूले आवश्यक सहयोग गर्नु पर्ने छ ।
- प्रत्येक प्राकृतिक पुनरुत्पादन सहयोग तालिममा कम्तिमा २०-२५ जना सहभागी गराई १ दिने गोष्ठी संचालन संचालन गरिनेछ ।
- यस गोष्ठीको सहजीकरण तथा श्रोत व्यक्तिको व्यवस्थापन कार्य वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रहरूको अगुवाईमा FAO-TA का वन बिज्ञले PPMU र PMU संगको समन्वयमा संयोजन गर्नेछन् ।
- अन्य श्रोत व्यक्तिहरू आवश्यक परेमा प्रचलित नियम बमोजिम सेवा खरिद गरिने छ ।
- आवश्यकता हेरी PPMUs र अन्य सरोकारवालाहरूको सहयोग लिईने छ ।
- प्रचलित स्थानीय नर्मश अनुसार लागत इस्टिमेट (ल.ई) तयार तथा स्वीकृत गरि कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- आयोजना अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमहरूमा संलग्न सरोकारवालाहरूलाई FPIC/Gender सम्बन्धि आवश्यक जानकारी भएको हुनेछ ।
- गोष्ठी पश्चायत आयोजना अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमहरूमा संलग्न सरोकारवालाहरूको आफ्नो काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीका बारेमा ज्ञान र बुझाइ वृद्धि भै कार्य सम्पादन गर्न सक्षम हुनेछन् ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- यस गोष्ठी संचालनका लागि आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रहरू रहने छ र सो को सहजीकरण आयोजनाद्वारा नियुक्त लैंगिक तथा सामाजिक सुरक्षण अधिकृत (GASO), PMU लगायत FAO-TA का बिज्ञ तथा PPMUs का कर्मचारी रहनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुगमन योजना

- यस गोष्ठिको अवधिमा प्रदेश वन निर्देशनालय, आयोजनाका राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक, FAO-TA का साथै PPMU र PMU बिज्ञहरुले गर्नु पर्ने छ ।

जिम्मेवार निकाय

वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रहरु

३.३.८. जलवायु परिवर्तन चरम विपदका घटनासँग सम्बन्धित कार्यशाला गोष्ठी (२दिने) (BN १७७,१७८)

पृष्ठभूमिपरिचय/

नेपालमा जलवायु परिवर्तनका कारण चरम मौसम घटनाहरूको आवृत्ति र गम्भीरता क्रमशः बढदै गई रहेको छ। विगत वर्षहरूमा बाढी, पहिरो, खडेरी, अन्तर्गत वर्षा जस्ता घटनाहरूले जनधनमा ठूलो क्षति पुऱ्याएका छन्। अतः वर्तमान अवस्थामा यस प्रकारका घटनाहरूले नेपालमा जलवायु जोखिम र चरम विपदका घटना (Extreme Events) को व्यवस्थापन र पूर्वतयारीको आवश्यकता झनै बढदै गई महशुस गरिएको छ। यस सन्दर्भमा चुरे उत्थानशील आयोजना अन्तर्गत २६ वटा नदी प्रणालीहरूमा पनि यस प्रकारका घटनाहरु सामना गरि रहेकोले सम्बन्धित सरोकारवालाहरु उक्त घटनाहरु अवस्था र सोको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका बारेमा आवश्यक जानकारी गराउनका लागि २ दिने सचेतना अभिवृद्धि कार्यशाला गोष्ठी प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- प्रादेशिक तथा स्थानीय आ-आफ्नो क्षेत्रको नदी प्रणालीसँग सम्बन्धित जोखिम विपद् पूर्वतयारी तथा , प्रतिकार्य का बारेमा जानकारी गराउने ।
- संवेदनशील परिस्थिकिय प्रणाली पुनर्स्थापना योजन Critical Ecosystem Restoration Plan (CERP) बारेमा जानकारी प्रदान गर्ने ।
- प्रादेशिक तथा स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूका जलवायु मौसम विज्ञानका , जलविज्ञान , तथ्यांकहरूको विश्लेषण, योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनको क्षमता अभिवृद्धि गराउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- यस आयोजनाका नदी प्रणाली अन्तर्गत चुरे क्षेत्रमा पर्ने सबै पालिकाहरुको आयोजना अन्तर्गत FAO-TA का बिज्ञ तथा PPMUs का सहभागितामा वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रहरुले पहिचान र छनौट गर्ने ।
- चुरे उत्थानशील आयोजनाका कर्मचारीहरू (PMU, PPMU ,FAC-TA) कार्यशाला गोष्ठीको विषय सुची तयारी गरी वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रमा पेश गरी सहयोग गर्ने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- सम्बन्धित पालिकाको विपद, वन, वातावरण शाखा तथा योजना शाखासंग समन्वय गरेर कार्यशाला गोष्ठीका सहभागी छनोट गर्ने ।
- प्रत्येक नदी प्रणाली अन्तर्गतका सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्था तथा समुदायमा आधारित संस्थाहरु/ समुह प्रतिनिधि २५-३० जना सहभागीका लागि वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रहरुले पत्रचार गर्ने ।
- लागत इस्टीमेट तयार तथा स्वीकृत गरि कार्यक्रम संचालन गर्ने । (ई.ल)

अपेक्षित उपलब्धी

- सहभागीहरुलाई जलवायु परिवर्तनविपद्, जोखिम न्यूनीकरण, चरम विपद का घटनापूर्वतयारी, सम्बन्धि जानकारी हुनेछ र उनीहरुले यस सम्बन्धी अवधारणालाई आफ्नो क्षेत्रमा अवलम्बन गर्नेछन् ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- यस गोष्ठी संचालनका लागि आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रहरु रहने छ र सो को सहजिकरण आयोजना अन्तर्गत FAO-TA का सम्बन्धित बिज्ञले गर्ने छ ।

अनुगमन योजना

- यस गोष्ठीको अवधिमा प्रदेश वन निर्देशनालय, आयोजनाका राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक, FAO-TA का साथै PPMU र PMU बिज्ञहरुले गर्नु पर्ने छ ।

जिम्मेवार निकाय

वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रहरु

३.३.९. ANR कार्यक्रम संचालन/ कार्यान्वयन (BN: १०९-१११ & ११२-११४)

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजना क्षेत्रमा रहेका क्षतिग्रस्त वन क्षेत्रहरुलाई पुनरुत्थान गर्ने विविध तरिकाहरुमध्ये प्राकृतिक पुनरुत्पादन सहयोग (Assisted Natural Regeneration- ANR) एक प्रमुख कार्य हो । प्रदेश वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गतका डि.व.का.हरुले तोकिएको नदी प्रणालीमा संचालन हुने गरी यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ । यो कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा सर्वप्रथम क्षतिग्रस्त वन क्षेत्रको अवलोकन गरि सो क्षेत्रको पुनरुत्पादन बढाउनका लागि के कस्ता क्रियाकलापहरु संचालन गर्न सकिन्छ? सो को सूची तयार गरि त्यस सूची अनुसार कुन कुन क्रियाकलापहरु संचालन गर्ने हो, सो को निर्यात गरि प्रचलित

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

ऐन कानूनको अधिनमा नर्मस बमोजिम लागत इष्टिमेट तयार र स्वीकृत गराई कार्यान्वयन गर्न यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- क्षतिग्रस्त वन क्षेत्रहरूलाई ANR कार्यक्रम मार्फत प्राकृतिक पुनरुत्पादन गरी वनको पारिस्थिकीय प्रणालीमा सुधार गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- डिभिजन वन कार्यालयहरूले आयोजनाले तयार गरेको Critical Ecosystem Restoration Plan (CERP) ले पहिचान गरेका वन क्षेत्र, तथा कार्यान्वयन गर्ने वन उपभोक्ता समूह/समुदाय पहिचान गरी सो को कार्यान्वयनका लागि सुची तयार गर्ने
- तयार गरिएको सुची बमोजिम प्राथमिकता निर्धारण गरि डिभिजन वन कार्यालयहरूले Forest Landscape Restoration/Assisted Natural Regeneration (FLR/ANR) TOT प्राप्त वन अधिकृतहरू प्राविधिक सहयोगमा ANR कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- वन समूहहरूमा संचालन गरिएको अन्तरक्रिय कार्यक्रमबाट प्राप्त सुझाव तथा वन क्षेत्रको अवस्था बमोजिम सम्बन्धित प्राविधिकले आवश्यकता अनुसार कम्तिमा दुई वा दुई भन्दा बढी क्रियाकलापहरू एकीकृत रूपमा कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ ।
- निम्न बमोजिमका एकीकृत कार्यक्रमहरू प्याकेजमै संचालन गर्ने गरि सर्वेक्षण, डिजाइन, तथा ल. इ. गरि उपभोक्ता समूहसंग सम्झौता गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ ।
- अग्नि नियन्त्रणका लागि अग्नि रेखाहरू निर्माण/मर्मत सम्भार गर्ने ।
- वन क्षेत्रको वरिपरी आवश्यकता अनुसार तारबार गर्ने
- वन क्षेत्रका पुनर्स्थापना र वन स्वास्थ्यमा सहयोग पुग्ने कार्यहरू गर्ने ।
- मिचाहा प्रजाती तथा झाडी सरसफाई गर्ने ।
- क्षतिग्रस्त वन क्षेत्रमा वन प्रजातिका बिउ छर्कि वनको पुनर्स्थापना गर्ने (बिउ छर्नका लागि Drone को पनि प्रयोग गर्न सकिने छ ।
- पुनरुत्पादन नआउनुको कारण माटोमा चिस्यानको कनि प्रमुख कारण भएमा त्यस्ता क्षेत्रहरूमा स-साना सतही पानी/भुमिगत जल पुनर्भरणमा योगदान पुर्याउने खालका संरचनाहरू (ट्रेन्च, पिट होल, कुवा आदि) निर्माण तथा संरक्षणका काम गर्ने ।
- खाली ठाउँहरूमा आवश्यकतानुसार enrichment plantation गर्ने ।
- वन संरक्षण/सुरक्षाको लागि आवश्यक प्रबन्ध गर्ने ।
- कम लागतका भू-संरक्षणका क्रियाकलाप (Brush wood check dam etc) तथा उपायहरू अवलम्बन गरि स-साना संरचनाहरूको निर्माण मार्फत वनको पुनर्स्थापना गर्ने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

साथै ANR कार्य सन्चालन गर्न/गराउन लाग्ने सबै किसिमका ज्यामी/मिस्त्री, निर्माण सामग्री लगायतका कार्यमा खर्च गर्न सकिनेछ। तर ज्यामी/मिस्त्रीले गर्ने कार्यको सट्टा ट्र्याक्टर आदि जस्ता मेशिनको प्रयोग गरि soil work गर्नु पर्ने भएमा सो को भाडा/खर्च समेत लागत इष्टिमेटमा उल्लेख भए बमोजिम यस शिर्षक अन्तर्गत खर्च गर्न सकिनेछ।

अपेक्षित उपलब्धी

- क्षतिग्रस्त वन क्षेत्रको प्राकृतिक पुनरुत्पादन मार्फत वनको पारिस्थिकीय प्रणालीमा सुधार भएको हुनेछ।
- क्षतिग्रस्त वन क्षेत्रहरूमा प्राकृतिक पुनरुत्पादन पुनर्स्थापना भै पर्यावरणीय सेवामा बृद्धि तथा समुदायमा आधारित वन उपभोक्ता समूहहरूको वन व्यवस्थापनमा सक्रियता बढेको हुनेछ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- प्रशिक्षक प्रशिक्षण क्रियाकलापमा संलग्न डि.व.का अन्तर्गतका वन कर्मचारीहरू।
- PMU, FAO-TA का विज्ञहरू।

अनुगमन

- प्रदेश वन निर्देशनालय, PMU, PPMUs र FAO-TA का विज्ञहरूबाट आवश्यकतानुसार कार्यप्रगति र प्रभावकारिताको अनुगमन गर्ने छ।
- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी वन उपभोक्ता समितिलाइ समेत जिम्मेवार बनाउँदै संस्थागत अनुगमन योजनाको आधारमा अनुगमन कार्यक्रम संचालन गर्नेछ। डि.व.का. ले प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत PMU मा अनुसूची: ३ वार्षिक/त्रैमासिक लाभग्राही सम्बन्धी प्रतिवेदन बमोजिम फारम भरी प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ।

जिम्मेवार निकाय

- डि.व.का., वन उपभोक्ता सन्तुह

३.३.१०. गत आ.ब.मा उत्पादित बहुवर्षीय विरुवाको हेरचाह लागि नर्सरी नाईके (BN: ६६,७३, ७९)

पृष्ठभूमी/परिचय

आयोजनाको क्रियाकलाप बमोजिम नर्सरी स्थापना गरेर वनजन्य बहुवर्षीय विरुवाहरू उत्पादन भइरहेको र उक्त विरुवाहरू एक वर्ष भन्दा बढी समय नर्सरीमा राखि हेरचाह गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेकोले सोको लागि यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ।

उद्देश्य

- गुणस्तरीय र बहुवर्षीय परिपक्व विरुवाहरू उत्पादन गर्ने।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

कार्यान्वयन कार्यविधि

- आयोजनाको सहयोगमा गत आर्थिक वर्षमा उत्पादन शुरू गरेर नर्सरीमा रहेका बहुवर्षीय विरुवाहरूको संख्या नर्सरी रजिस्टरबाट अभिलेखिकरण गरी प्रमाणित गर्ने ।
- निश्चित गरिएको संख्याको आधारमा नर्सरीमा रहेका आयोजनाको सहयोगमा गत आर्थिक वर्षमा उत्पादित बहुवर्षीय विरुवाहरूको रेखदेख तथा व्यवस्थापन गर्ने कामहरू (हेरालु राख्ने, ट्रेडिंग गर्ने, नर्सरी सामग्री, औषधी खरीद गर्ने आदि) का लागि जिल्ला दररेटमा व्यवस्था भए बमोजिम ल.ई. तयार गरी यस शिर्षकमा विनियोजित बजेट खर्च गर्ने ।

अपेक्षित उपलब्धी

- गुणस्तरीय बहुवर्षीय विरुवाहरू उत्पादन भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- डि.व.का. र वन उपभोक्ता समूहहरू

अनुगमन

- प्रदेश वन तथा वातावरण मन्त्रालय, प्रदेश वन निर्देशनालय, डि.व.का. ले अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरूको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छ ।
- PMU, FAO-TA, ले आवश्यकतानुसार कार्यप्रगति र प्रभावकारिताको अनुगमन गर्ने छ ।
- परिच्छेद २.३ मा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी वन उपभोक्ता समितिलाइ समेत जिम्मेवार बनाउदै संस्थागत अनुगमन योजनाको आधारमा अनुगमन कार्यक्रम संचालन गर्नेछ । डिभिजन वन कार्यालयले प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत PMU मा अनुसूची: ३ वार्षिक/त्रैमासिक लाभग्राही सम्बन्धी प्रतिवेदन बमोजिम फारम भरी प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- डि.व.का, स.डि.व.का, उपभोक्ता समूहहरू

३.३.११ विरुवा उत्पादन/वितरण (प्रति हजारमा) BN: ६४-६९ & ७०-८१)

पृष्ठभूमि/परिचय

स्थानीय समुदायको माग बमोजिमका गुणस्तरीय रूख प्रजातिका विरुवाहरू उत्पादन, वितरण तथा वृक्षारोपण गरी वन क्षेत्र बृद्धि मार्फत चुरे क्षेत्रको पुनर्स्थापना गर्ने लक्ष्य बमोजिम आयोजनाको २६ वटा नदी प्रणालीहरूमा नर्सरी स्थापना गर्ने कार्यक्रम राखिएको छ । यस कार्यका लागि डिभिजन वन कार्यालय र स्थानीय वन उपभोक्ता समूहहरूको सहकार्य र समन्वयमा नयाँ नर्सरी स्थापना गर्ने तथा स्थापित नर्सरीहरूको स्तरोन्नति र मर्मत गर्दै स्थानीयको माग र आयोजनाले निर्दिष्ट गरेका प्रजातिका गुणस्तरीय विरुवाहरू उत्पादन गरि हरियाली प्रवर्धनमा टेवा पुर्‍याउन यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

उद्देश्य

- नर्सरीहरूमा स्थानीय समुदायको माग बमोजिमका पहिचान गरिएका गुणस्तरीय बहुवर्षीय विरुवाहरू उत्पादन गरि वितरण गर्ने।

कार्यान्वयन कार्यविधि

स्थापना भई संचालनमा रहेका नर्सरीहरूमा आवश्यकता पहिचान गरिएका गुणस्तरीय बहुवर्षीय विरुवाहरू कम्तिमा ४" * ७" (बहुवर्षीय विरुवाको हकमा ५" * ८" साइजमा प्राथमिकता दिनेगरी) तपसिलमा उल्लेख भए अनुरूप उत्पादन गरी CERP ले निर्देशित गरेका स्थानहरूमा वृक्षारोपण, पुनःरोपण तथा वितरण कार्य गरिनेछ।

तपसिल:

- एक बर्षे विरुवा (४" * ७" साइजको पोलीव्यागमा उत्पादन गरिने): मसला, सिरिस, बकाइनो, इपिल-इपिल, कदम, खयर, खन्यु, खनारी, टाँकि, कोइरालो आदि जस्ता छिटो बढ्ने प्रजातिहरू।
- बहु बर्षे विरुवा (५" * ८" साइजको पोलीव्यागमा उत्पादन गरिने): टिकको कटिंग, जामुन, च्युरी, साल, अनार, अम्बा, तेजपात, अशोक, नेम, हरो, बरो, अमला, चाँप, श्रीखण्ड, कर्मा, असना, बिउबाँस, कपुर, कल्की फुल, रुद्राक्ष, रक्तचन्दन, सातिसाल, निमारो, राजवृक्ष आदि।
- सो भन्दा ठुलो साइजमा विरुवा उत्पादन गर्नुपर्ने भए स्वीकृत नर्स अनुसार लागत बमोजिम गर्ने

अपेक्षित उपलब्धी

- नर्सरीहरूमा गुणस्तरीय विरुवाहरू उत्पादन भई स्थानीय उपभोक्ताहरूलाई वितरण भएको हुनेछ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- डि.व.का., स. डि.व.का.

अनुगमन

- प्रदेश वन निर्देशनालय, डि.व.का. ले अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरूको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छ।
- PMU, FAO-TA, ले आवश्यकतानुसार कार्यप्रगति र प्रभावकारिताको अनुगमन गर्ने छ।
- परेच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी वन उपभोक्ता समितिलाई समेत जिम्मेवार बनाउँदै सस्थागत अनुगमन योजनाको आधारमा अनुगमन आफुले सञ्चालन गरे/गराएका कार्यक्रमहरूको अनुगमन गरी डिभिजन वन कार्यालयले प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत PMU मा अनुसूची: ३ बार्षिक/त्रैमासिक लाभग्राही सम्बन्धी प्रतिवेदन बमोजिम फारम भरी प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

जिम्मेवार निकाय

- सम्बन्धित डि.व.का., उपभोक्ता समूहहरू

३.३.१२. विगत वर्षमा सम्पन्न नर्सरीको मर्मत सुधार (BN-४१-४६/ ६४-६९ & ७०-८१

पृष्ठभूमि/परिचय

स्थानीय समुदायको माग बमोजिमका गुणस्तरीय रुख प्रजातिका बिरुवाहरू उत्पादन, वितरण तथा वृक्षारोपण गरी वन क्षेत्र बृद्धि मार्फत चुरे क्षेत्रको पुनर्स्थापना गर्ने लक्ष्य अनुसार आयोजनाको २६ वटा नदी प्रणालीमा नर्सरी स्थापना/मर्मत/स्तरोन्नति गर्ने कार्यक्रम राखिएको छ । यस कार्यका लागि डिभिजन वन कार्यालय, भू-तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय र स्थानीय वन उपभोक्ता समूह तथा संघ संस्थाहरूको सहकार्य र समन्वयमा नर्सरी स्थापना गरि संचालन भएका स्थापित नर्सरीहरूको स्तरोन्नति र मर्मत गरि बिरुवा उत्पादन गर्नका लागि यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- नर्सरी स्थापना तथा मर्मत/स्तरोन्नति गरी स्थानीय समुदायको माग बमोजिमका गुणस्तरीय रुख प्रजातिका बिरुवाहरू उत्पादन गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- स्थापना गरि संचालन भएका स्थापित नर्सरीहरूमा निरन्तर रूपमा बिरुवा उत्पादन गर्नका लागि केही रूपमा नर्सरीको स्तरोन्नति र मर्मत गरि बिरुवा उत्पादन गर्ने नर्सरीको अभिलेखिकरण गर्ने ।
- प्रत्येक नदी प्रणालीमा आवश्यकता अनुसार ५*८" साइजको पोलिव्यागमा उत्पादन हुने क्षेत्रलाई आधारमानी न्युनतम २५,००० वा सो भन्दा माथि क्षमताका नर्सरीहरू स्थापना गरिनेछ । साथै संचालनमा रहेका नर्सरीहरू मौज्जात छन् भने मर्मत/स्तरोन्नति गरी बिरुवा उत्पादन गरिनेछ ।
- नर्सरी स्थापना गरिने क्षेत्रको पहिचान र सिफारिस सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालय, भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय, स्थानीय वडा कार्यालय र सामुदायिक वन/संस्थाहरूको समन्वयमा यस आयोजनाको कार्यक्षेत्र भित्र पर्ने गरि क्षेत्र छनौट गर्नु पर्नेछ ।
- क्षेत्र पहिचान भै सिफारिस भएका नर्सरीहरूको अन्तिम स्वीकृति डिभिजन वन कार्यालय, भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयका प्रमुखले PIM मा उल्लेखित मापदण्डको आधारमा गर्नेछ ।
- यसरी स्वीकृति प्राप्त नर्सरीहरूको डिजाईन लेआउट, स्थापन प्रकृया, संचालनमा संलग्न हुने संस्थासँगको सम्झौता र आवश्यक पर्ने सन्पूर्ण सान्ग्रीहरूको विस्तृत लगत इष्टिमेट (ला.ई.) समेतको प्रतिवेदन भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयको सम्बन्धित विषय हेर्ने प्राविधिकले तयार गर्नेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- स्वीकृत लगत इष्टिमेट (ल.ई.) र प्रतिवेदनको आधारमा नर्सरीका लागि आवश्यक सामग्रीहरू खरिद समेतका लागि माथि उल्लेखित शिर्षकको रकम नियमानुसार प्रयोग गरिनेछ।
- यस्ता नर्सरीहरू आयोजना अवधी सन्धि पश्चात समेत निरन्तर रूपमा सम्बन्धित समुह/संस्थाबाट सञ्चालन हुने छन्।
- नर्सरी स्थापना तथा संचालन गर्दा नर्सरी रजिष्टर अनिवार्य रूपमा प्रयोगमा ल्याउनु पर्नेछ।

अपेक्षित उपलब्धी

- बहुवर्षीय गुणस्तरीय वन विरूवा उत्पादन क्षमताका नर्सरी स्थापना/मर्मत/स्तरोन्नति भएका हुनेछन्।

जनशक्ति व्यवस्थापन

सम्बन्धित डि.व.का., उपभोक्ता समुहहरू

अनुगमन

- प्रदेश वन निर्देशनालय र भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयका साथै आयोजनाका PMU, FAO-TA का विज्ञहरूबाट ले अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरूको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्नेछ।
- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी वन उपभोक्ता समितिलाई समेत जिम्मेवार बनाउदै संस्थागत अनुगमन योजनाको आधारमा अनुगमन आफुले सञ्चालन गरे/गराएका कार्यक्रमहरूको अनुगमन गरी डिभिजन वन कार्यालयले प्रदेश वन निर्देशनालय माफत PMU मा अनुसूची ३ बार्षिक/त्रैमासिक लाभग्राही सम्बन्धी प्रतिवेदन बमोजिम फारम भरी प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ।

जिम्मेवार निकाय

- डिभिजन वन कार्यालय, भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय, वन उपभोक्ता समुहहरू।

३.३.१३ नमुना वृक्षारोपण तारवार सहित (विभिन्न प्रजाति) (BN: ९८-१०३)

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजना अन्तर्गत वन क्षेत्रको विकास र विस्तारका लागि सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालयले नेपाल सरकारको स्वामित्व वा निजी स्वामित्व रहेको वन क्षेत्रमा वृक्षारोपण र व्यवस्थापनका आधारभुत सिद्धान्त र अभ्यासलाई आधार मानी नमुना वृक्षारोपण क्षेत्र स्थापना गरिनेछ। यसरी स्थापना गरिएको वृक्षारोपण क्षेत्र वन कर्मचारी, वन उपभोक्ता समुह लगायत अन्य अध्ययन अनुसन्धानकर्ताहरूका लागि सिकाई स्थलको रूपमा स्थापना भएको हुनेछ। नमुना वृक्षारोपणको माध्यमबाट चुरे क्षेत्रको संरक्षण सम्बर्धन गर्ने र स्थानीय समुदायका मागलाई समेत सम्बोधन गर्ने हेतुले बहुमुख्य तथा लोप हुन लागेका काठ प्रजातिका गुणस्तरीय (बहुवर्षीय) विरूवाहरू- टिक, सतिसाल, खयर, सिसौ, सिरिस, असना, कर्मा, खम्हारी, जामुन, केदार लगायतका मिश्रित प्रजातिहरूलाई प्राथमिकता दिई रोपण गरिनेछ र रोपण तथा व्यवस्थापन

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

प्रक्रियालाई नमुना को रूपमा अगाडी बढाइने छ । व्यक्तिको निजि जग्गाको हकमा कम्तिमा ०.५ हेक्टर क्लस्टर (एक जना वा धेरै जनाको) भएको क्षेत्रलाई मात्र यस्तो नमुना वृक्षारोपण क्षेत्रको रूपमा स्थापना गराई बिकास गरिनेछ ।

उद्देश्य

- वृक्षारोपण गरिएको क्षेत्रलाई एउटा नमुना वृक्षारोपणको रूपमा स्थापना गर्ने ।
- वृक्षारोपण र सोको व्यवस्थापन सम्बन्धि क्षमता तथा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- डिभिजन वन/स्थानीय सरकार/वडा/BOs/निजि वन संजाल संगको समन्वय सहकार्यमा संरक्षणको प्रत्याभूति सुनिश्चित गरी रोपण गर्नका लागि नेपाल सरकारको स्वामित्व वा निजि स्वामित्वमा रहेका कम्तिमा ०.५ हेक्टर भित्रको विना विवादको जमिन (स्थान) पहिचान गरिनेछ ।
- स्थान पहिचान गर्दा कम्तिमा ०.५ देखि बढीना १०० हे. क्षेत्रफल सम्मको क्षेत्र पहिचान र नक्सांकन गरिनेछ ।
- नमुना वृक्षारोपणका लागि स्थान छनोट भैसकेपछि उक्त स्थानको तयारिका लागि सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालय, स्थानीय सरकार, समुदाय तथा निजि जग्गाधनिहरूसंग बसेर कार्ययोजना बनाइनेछ ।
- पहिचान भएको क्षेत्र र सो को वृक्षारोपण कार्ययोजना सम्बन्धित कार्यालय प्रमुखलाई कार्यदिश प्राप्त प्राविधिकले बुझाउनुपर्नेछ । सम्बन्धित क्षेत्रका वन प्राविधिकहरूलाई सहजीकरण, तालिम, प्रक्रिया प्रदर्शन लगायत स्थान सरसफाई, खाडल खन्ने तथा मलजलको व्यवस्थापन साथै वृक्षारोपण पश्चात गरिने संरक्षण लगायतका कार्यक्रमहरूबारे स्पष्ट रूपमा तालिका बनाई समयमै कार्यान्वयन गरिसक्नुपर्ने कुरा उल्लेख गरिनेछ ।
- निजि जग्गा धनिहरूको हकमा नमुना वृक्षारोपण क्षेत्र स्थापना र विकास गर्न सहमत रहेको स्वीकारोक्ति सहितको विवरण सहित सम्झौता पत्र तयार गरि सम्झौता गरिनेछ ।
- डि.व.का.हरूले सम्बन्धित स्थानीय सरकार र समुदायसँग समन्वय गरि वृक्षारोपणको कार्य अगाडी बढाउनु पर्नेछ ।
- प्रजाति अनुसारको निर्धारित दुरी तथा खाडलको साइज कायम गरी रोपण गरिनेछ ।
- निजि जग्गा धनिहरूले आवश्यकता अनुसार कृषि वन प्रणाली अवलम्बन गर्न सक्नेछन ।
- रोपण पश्चात वृक्षारोपण क्षेत्रको संरक्षण तथा हेरचाहको निम्ति श्रोतको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै सरकारी जमिनको हकमा डि.व.का. ले कार्ययोजना बनाई लागत अनुमानमा समेत समावेश गरी व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ भने निजि जमिनको हकमा जग्गाधनी आफैले संरक्षण हेरचाहको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अपेक्षित उपलब्धी

- वृक्षारोपण गरिएको क्षेत्रलाई एउटा नमुना वृक्षारोपणको स्थापना भएको हुनेछ ।
- वृक्षारोपण र सोको व्यवस्थापन सम्बन्धि क्षमता तथा जनचेतना अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- नमुना वृक्षारोपण र वृक्षारोपण पश्चात सो स्थानको र रोपण गरिएका विरुवाहरुको व्यवस्थापनको लागि आवश्यक पर्ने जनशक्ति डि.व.का., सामुदायिक वन र स्थानीय उपभोक्तासमूहहरु तथा निजी जग्गा धनीहरु परिचालन गरिनेछ ।
- अनुगमन/ प्रतिवेदन योजना

अनुगमन/ प्रतिवेदन योजना

- प्रदेश वन तथा वातावरण मन्त्रालय, प्रदेश वन निर्देशनालय, डि.व.का. ले अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरुको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छ ।
- PMU, FAO-TA, ले आवश्यकतानुसार कार्यप्रगति र प्रभावकारिताको अनुगमन गर्नेछ ।
- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरुलाई अवलम्बन गरी वन उपभोक्ता समितिलाई समेत जिम्मेवार अनुगमन योजनाका साथ आफुले सञ्चालन गरे/गराएका कार्यक्रमहरुको अनुगमन गरी डिभिजन वन कार्यालयले प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत PMU मा अनुसूची: ३ बार्षिक/त्रैमासिक लाभग्राही सन्बन्धी प्रतिवेदन बमोजिम फारम भरी प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ ।

जिम्मेवार निकाय

सम्बन्धित डि.व.का., उपभोक्ता समूहहरु

३.३.१४. सामुदायिक वृक्षारोपण/(सार्वजनिक वृक्षारोपण, तारवार सहित (BN:८३-८८)

पृष्ठभूमी/परिचय

आयोजनाको लक्ष्य बमोजिम चुरे क्षेत्रको पुनर्स्थापना मार्फत समुदायहरुको जलवायु उत्थानशीलता वृद्धि गर्न समुदायस्तरमा उपलब्ध भएका र वनको रूपमा स्थापना गर्न सकिने खाली भू भागहरुमा वृक्षारोपण गर्न आयोजनाले सहयोग गर्दछ । आयोजना अर्धभर २६ वटा नदी प्रणालीभित्र ५,००० हेक्टर वृक्षारोपण तथा सो को संरक्षण गर्ने कार्यक्रम रहे बमोजिम संकटासन्न परिवारहरुको सहभागितामा अन्य सरोकारवालाहरुको संलग्नतामा वृक्षारोपण कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ । वृक्षारोपण कार्यक्रम मार्फत कार्बन उत्सर्जन न्यूनीकरणमा योगदान दिने लक्ष्य आयोजनाले राखेको छ ।

३३

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

उद्देश्य

- चुरे क्षेत्रको पुनर्स्थापनाका लागि सामुदायिक वा सार्वजनिक जग्गाहरूमा उपयुक्त प्रजातिका विरुवाहरू रोपण मार्फत वनको रूपमा विकार र विस्तार गरि कार्वन उत्सर्जन न्यूनीकरणमा योगदान पुर्याउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- चुरे क्षेत्रमा पाइने स्थानीय/रैथाने प्रजातिहरूलाई पुनर्स्थापित गरी चुरे क्षेत्रको संरक्षण गर्न स्थानीय समुदायका मागलाई सम्बोधन गर्ने गरी बहुउद्देशीय मिश्रित प्रजातिहरूका बहुवर्षीय विरुवाहरू रोपण गरिनेछ । यो कार्य सम्बन्धित वन सन्तुह मार्फत तयसिलमा उल्लेख भए बमोजिम गरिनेछ ।
- स्थानीय तह/वडा/स्थानीय CBOs संगको सन्न्ध्य र सहकार्यमा संरक्षणको प्रत्याभूति सुनिश्चित हुने गरी CERP लाई आधार मानी रोपण स्थलको पहिचान गर्नु पर्नेछ ।
- वृक्षारोपण पश्चात हेरविचार र विरुवा हुर्काउने कार्यलाई कसरी प्रभावकारी बनाउन सकिन्छ सो पनि समुदायहरूसंग छलफल गरि उनीहरूको भूमिका सुनिश्चित गर्नु पर्नेछ ।
- कार्यान्वयनमा सहजता ल्याउनका लागि यस्तै स्थानहरू कम्तिमा पनि ०.५ हे. भएको हुनुपर्नेछ ।
- कायदेशि प्राप्त वन प्राविधिकले पहिचान गरीएको क्षेत्रको नक्सांकन गरी क्षेत्रफल एकिन गर्नेछन ।
- वृक्षारोपणका लागि स्थान छनोट भैस्के पछि उक्त स्थानको तयारिका लागि समुदायसंग बसेर कार्य योजना बनाइनेछ जसमा स्थान, सरसफाई, खाडल खन्ने तथा मल जलको व्यवस्था स्पष्ट रूपमा कार्य तालिका बनाइ कार्यान्वयन गरिसक्नुपर्ने कुरा उल्लेख गरिनेछ ।
- वृक्षारोपणका लागि हावापानी सुहाउदो र माग भएको प्रजातिको विरुवाहरूको उपलब्धता कुन नर्सरीमा कति परिमाणमा उपलब्ध हुन् स्वच्छन् सो को एकिन गर्नु पर्नेछ ।
- वृक्षारोपण पश्चात संरक्षण र रेखदेखको निम्ति श्रोतको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै उचित घेरावेरा, हेरालु लगायतको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- खालि रहेका भू-भागहरूमा वृक्षारोपण भई हरियालीमा वृद्धि तथा पारिस्थितिकीय प्रणाली पुनर्स्थापनाका साथसाथै वन पैदावारको उपयोग र बिक्री वितरणबाट समुदायको जीविकोपार्जनमा योगदान पुगेको हुनेछ ।
- कार्वन उत्सर्जन न्युनिकरणमा योगदान पुगेको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- डि.व.का मा उपलब्ध कर्मचारीहरू तथा सामुदायिक तथा साझेदारी वन संजाल र स्थानीय उपभोक्ता समूहहरू परिचालन गरिनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुगमन

- प्रदेश वन निर्देशनालय र डि.व.का./भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय र आयोजना अन्तर्गत PMU, FAO-TA विज्ञहरु बाट अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरुको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छ ।
- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरुलाई अवलम्बन गरी डि.व.का, भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयले प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत PMU मा अनुसूची: ३ वार्षिक/त्रैमासिक लाभग्राही सम्बन्धी प्रतिवेदन बमोजिम फारम भरी प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ ।

जिम्मेवार निकाय

सम्बन्धित डि.व.का., उपभोक्ता समूहहरु

३.३.१५. खोल्सी तथा तटीय वृक्षारोपण (बाँस,अम्रिसो आदि) बिभिन्न स्थानमा (BN:९८-१००

पृष्ठभूमी/परिचय

आयोजनाको लक्ष्य बमोजिम चुरे क्षेत्र पुनर्स्थापना मार्फत समुदायहरुको जलवायु उत्थानशीलता वृद्धि गर्न खोल्सी तथा तटीय क्षेत्रमा उपलब्ध भएका उकास तथा खाली भू-भागहरुमा वृक्षारोपण गर्ने कार्यक्रम अनुसार स्थानीय जातको बाँस तथा अम्रिसो आदी प्रजाति वृक्षारोपण गर्ने क्रियाकलाप प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- चुरे क्षेत्रको पुनर्स्थापना गर्नका लागि नदी उकास क्षेत्र, क्षतिग्रस्त खोल्सीहरुमा वृक्षारोपण मार्फत वनको पुनर्स्थापनका साथै उपभोक्ताहरुलाई आय आर्जन वृद्धिमा टेवा पुर्याउने ।
- खालि जग्गाहरुमा वनजन्य बिरुवा प्रबर्धन मार्फत कार्वन उत्सर्जन न्यूनीकरणमा योगदान पुर्याउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

यसको लागि तपसिलमा उल्लेख भए बमोजिम गर्न सकिनेछ:

- खोलाको किनार/बफर स्ट्रिप/ग्रीन बेल्ट/सेल्टरबेल्टमा रुपान्तरण गर्न सकिने स्थलको पहिचान तथा नक्सांकन गरी क्षेत्रफल एकिन गर्ने । यो कार्यका लागि भू संरक्षण प्राविधिकहरुले वन उपभोक्ता समूह तथा अन्य समूह, स्थानीय सरकार (मुख्यतः वडा कार्यालय), सम्बन्धित भू तथा जलाधार कार्यालयको सहकार्यमा वन कार्य योजना तथा CERP लाइ आधार मान्दै सम्भावित स्थान पहिचान गर्नेछन् ।
- यस क्रममा प्राविधिकहरुले वृक्षारोपण पश्चातको हेरविचार र बिरुवा हुर्काउने कार्यलाई कसरि प्रभावकारी बनाउन सकिन्छ भन्ने विषयमा पनि सरोकारवाला समुदायहरूसँग छलफल गरि सुनीहरुको भूमिका र सम्बन्धित शिलतालाई सुनिश्चित गर्नु पर्नेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- यस्तो स्थान एकिन गर्दा एउटा किनाराको मात्र क्षेत्रलाई लिनुभन्दा सकेसम्म खोल्सीको बारिपारी दुवै किनारामा त्यस्तो क्षेत्र छ भने समेट्ने गरि छनोट गर्नु पर्दछ
- Block plantation को लागि उपयुक्त स्थान नभेटिएको खण्डमा उपयुक्त फरकफरक क्षेत्रमा रोपण गरी बिरुवा संख्या/दुरीको आधारमा क्षेत्रफल एकिन गर्न सकिनेछ ।
- बाँस रोपणको लागि दुई वर्षे बाँसको कटिग/बाँसको राइजोन (२ वर्षे)/विउबाट उमारिएको बाँसको हकमा कम्तिमा ३ वर्षको बिरुवा रोपण गरिनेछ ।
- खोला किनार/चुरे क्षेत्रमा बाँस रोपण गर्दा ७५ से.मि.* ७५ से.मि.* ७५ से.मि. साइजको खाडल खनेर मलको व्यवस्था सहित रोपण गर्नु पर्नेछ ।
- बाँस रोपण तथा वृक्षारोपणका लागि स्थान छनोट भैसकेपछि उक्त स्थानको तयारिका लागि स्थानीय सरकार तथा समुदायसंग बसेर कार्य योजना बनाइनेछ जसमा स्थान, सरसफाई, खाडल खन्ने तथा मल जलको व्यवस्था चैत्र महिना सम्ममा स्पष्ट रूपमा गरिसक्नुपर्ने कुरा उल्लेख गरिनेछ । पहिचान भएको क्षेत्र र सो को वृक्षारोपण कार्ययोजना सम्बन्धित कार्यालय प्रमुखलाई पेश गर्नुपर्नेछ ।
- अग्निसोको राइजोम (३ बटा टुसा सहितको सेट) को व्यवस्था (यथाशक्य स्थानीय स्तरबाट नै) गरी प्वाकल २० से.मि.* २० से.मि.* २० से.मि. साइजको खनेर ८० से.मि.* ८० से.मि. को दुरीमा समोच्च रेखा (contour line) रोपण गरिनेछ ।
- रोपण पश्चात संरक्षण र रेखदेखको निम्ति श्रोतको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै आवश्यक घेरावेरा, हेरालु लगायत व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।
- गत आ. व. हरूमा सम्पन्न गरिएका वृक्षारोपण कार्यको दिगोपनाका लागि पुनरोपण, हेरचाह, रेखदेख लगायत आवश्यक अन्य कार्यहरू पनि यस बजेट शिर्षक अन्तर्गत खर्च गर्न सकिनेछ ।
- अपेक्षित उपलब्धी
- आयोजना क्षेत्रका खोल्सा खोल्सीहरूको पुनर्स्थापना एवं संरक्षण भै स्थानीय उपभोक्ताहरूको आयआर्जनमा थप वृद्धि भएको हुनेछ ।
- कार्वन उत्सर्जन न्युनिकरणमा योगदान पुगेको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PMU, FAO-TA, सामुदायिक वन र स्थानीय उम्भोक्ता समूहहरू परिचालन गरिनेछ ।

अनुगमन

- प्रदेश वन निर्देशनालय र डि.व.का.का साथै आयोजनाअन्तर्गत PMU, FAO-TA विज्ञहरूले आवश्यकतानुसार अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरूको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छ ।
- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयले प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत PMU मा अनुसूची: ३ वार्षिक/त्रैमासिक लाभग्राही सम्बन्धी प्रतिवेदन बमोजिम फारम भर्ने प्रतिवेदन पठाउनु ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

जिम्मेवार निकाय

- भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय, उपभोक्ता समूहहरू

३.३.१६. बाँसको कलमी बिरुवा उत्पादन/वितरण (BN: ६४-६९ & ७०-८१) हजारमा

पृष्ठभूमि/परिचय

चुरे क्षेत्रको सम्बेदनशिलतालाई ध्यानमा राखी त्यहाँको वन पारिस्थितिक प्रणाली र समुदायको आयआर्जनमा सुधार ल्याउनका लागि आयोजनाले बाँसको प्रवर्धनलाई प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाउन खोजेको छ । यसका लागी गुणस्तरीय बाँसका कलमी बिरुवा उत्पादन तथा खरिद गरि नदि प्रणालीका उपयुक्त क्षेत्रहरूमा वृक्षारोपण गर्नकालागी यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको हो ।

उद्देश्य

- गुणस्तरीय बाँसका कलमी बिरुवा उत्पादन तथा खरिद गरि नदि प्रणालीका उपयुक्त क्षेत्रहरूमा वृक्षारोपण गर्ने
- खालि रहेका भूमिमा बास प्रवर्धन मार्फत वायुमण्डलिय कार्बन अवशोषणमा सहयोग गर्ने र नदि तटीय क्षेत्रको अनुकूलन क्षमता वृद्धि गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- प्रदेशगत रुपमा बाँस रोपनको लागि राखिएको समग्र लक्ष्य (आगामी आब मा समेत) तथा यस आ. व. मा कलमी बिरुवा उत्पादन गर्न राखिएको लक्ष्य र गत आ. व. मा उत्पादन गरिएको भए सो को अवस्था/ उपलब्धता आदिबारे व्यवस्थापन इकाईस्तरमा छलफल गर्ने र सम्भाव्य क्षेत्र तथा माग र श्रोतको उपलब्धतालाई बिचार गरि उत्पादन गर्न आवश्यक संख्या एकिन गर्ने ।
- सोहि बमोजिम प्राबिधिक टोलिले बाँस रोपनका लागि उपयुक्त स्थानको सम्भाव्यता अध्ययन गरि प्रतिबेदन पेश गर्ने र कार्यालय प्रमुखले कार्यदेशि दिएको वन प्राबिधिकले स्थान छनोट र आवश्यक तयारि गर्ने ।
- बाँसको कलमी बिरुवा उत्पादन गर्न फायक पर्ने स्थानमा सार्वजनिक/निजि जग्गा बार्षिक रुपमा भडामा लिई कम खर्चेको तरिकाले घेर बेरा गरी हेरालुको प्रबन्ध समेत मिलाई उत्पादन गर्न सकिनेछ ।
- कटिंग तयारीको एउटा बाँसको घनाबट कम्तिमा १० बटा कटिंग तयार हुने गरी १ बर्ष पुरानो बाँसको छनोट गर्नु पर्नेछ ।
- कटिंग बिरुवालाई कम्तिमा २ बर्ष नर्सरीमा राखी मात्र रोपण गरिनेछ यसरी थप अर्को बर्ष नर्सरीमा उक्त कटिंग बिरुवाको हेरचाह तथा संरक्षणको निम्ति आवश्यक खर्च (ल.ई./जिल्ला दररेट अनुसार) को व्यवस्था समेत गरिनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- बाँसको कलमी बिरुवा उत्पादन कार्य सम्भव नदेखिएमा नजिकको अनुभवी निजि नर्सरी धनीसंग समेत सम्झौता गरी अग्रिम पेशकी रकम (अधिकतम ६०%) उपलब्ध गराई २ बर्षे कटिग बिरुवा उत्पादन गर्न सकिनेछ ।
- सो पनि सम्भव नदेखिएमा निजि वन नर्सरी संग २ बर्षे बाँसको कटिग बिरुवा खरिद गरी वितरण गरिनेछ २ बर्षे कटिग बिरुवा खरिद गर्दा जिल्ला दररेट को आधारमा खरिद गरिनेछ यसरी २ बर्षे कटिग बिरुवा खरिद गर्दा स्वीकृत कार्यक्रममा तोकिएको संख्या भन्दा कम भएपनि फरक पर्ने छैन ।
- बाँसको कलमी बिरुवा उत्पादन भएका बहुबर्षिया बिरुवा आयोजना अन्तर्गत नदी प्रणाली (मेची, बिरिग, कन्काई, रतुवा, बक्राहा, लोहन्द्रा र बुढीमा रोपण गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- गुणस्तरीय कलमी बाँसका बिरुवा उत्पादन तथा खरिद भई नदी प्रणालीका उपयुक्त क्षेत्रहरूमा वृक्षारोपण भएको हुने ।
- खालि रहेका भूमिमा बाँस प्रवर्धन मार्फत नदी नदीय क्षेत्रको अनुकूलन क्षमता वृद्धि भएको हुने र वायुमण्डलिय कार्बन अवशोषणमा सहयोग पुगेको हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम कार्यान्वयन ईकाई, विराटनगर र PPMUs, PMU, FAO-TA, डि.व.का., भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय, वन उपभोक्ता समुहहरू ।

अनुगमन

- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन ईकाई (PPMU) ले अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरूको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छन ।

जिम्मेवार निकाय

- सम्बन्धित जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम कार्यान्वयन ईकाई, विराटनगर, भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय, डि.व.का., उपभोक्ता समुहहरू

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

३.३.१७. वृक्षारोपण क्षेत्रमा पुनरोपण, हेरालु, गोडमेल/संरक्षण (निरन्तरता) (BN:८३-९७ /९८-१०३)

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजनाको कार्यक्षेत्र अन्तर्गत चुरे क्षेत्रमा रहेको वनको आसपास रहेको खाली जमिन, नदी उकास क्षेत्र र सावर्जनिक जग्गाहरूमा स्थानिय समुदायहरूको प्रत्यक्ष सहभागिमा वृक्षारोपण मार्फत चुरे क्षेत्रमा वनको पुनर्स्थापना गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । उक्त वृक्षारोपण क्षेत्र कार्यक्रमहरूमा वृक्षारोपण गरिएका विरुवाहरू छिटो छरितो रूपमा बृद्धि गराउनका लागि नियमित रूपमा विरुवा मरेका स्थानमा पुन रोपण गर्ने, गोडमेल गर्नुका साथै वृक्षारोपण क्षेत्रको संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागि वन हेरालुको व्यवस्थापन गरि वृक्षारोपण क्षेत्रको संरक्षण गर्ने प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- सामुदायिक वा सार्वजनिक जग्गाहरूमा वृक्षारोपण गरिएका विरुवाहरू समयमा नै पुनरोपण, गोडमेलका साथै वन हेरालुको व्यवस्थापन गरी छिटो छरितो रूपमा विरुवा हुर्काई चुरे क्षेत्रमा वन क्षेत्रको पुनर्स्थापना गराई कार्वन उत्सर्जन न्यूनीकरणमा योगदान पुर्याउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- गत आ.व.मा वृक्षारोपण गरिएका स्थानिय वन समुह र सो क्षेत्रमा मरेका विरुवाहरूको सर्भेक्षण गरि एकिन गरी अभिलेख तयार गर्ने ।
- पुनरोपण गर्दा स्थानियस्तरमा पाइने स्थानीय/रैथाने प्रजातिहरूलाई प्रथामिकता दिनु पर्ने छ ।
- वृक्षारोपण गरिएको क्षेत्रमा नियमित रूपमा स्थानिय वन समुहको पहलमा गोडमेल कार्य आवश्यकता अनुसार संचालन गर्ने ।
- वृक्षारोपण क्षेत्रको नियमित रूपमा रेखदेखका साथ संरक्षण र सन्बर्द्धनमा समेत सहयोग गर्नका लागि स्थानिय वन समुहले स्थानिय वन उपभोक्ता समुहका सदस्यहरू मध्येबाट वन संरक्षणमा सामान्य ज्ञानका साथै शारिरीक रूपमा स्वास्थ्य रहेको वनहेरालु छनौट गर्नु पर्ने छ ।
- वृक्षारोपण पश्चात संरक्षण र रेखदेखको निम्ति श्रोतको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै उचित घेरावेरा, हेरालुको नियमित रूपमा अनुगमन लगायतको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- वृक्षारोपण गरिएका विरुवाहरूको छिटो छरितो रूपमा बृद्धिका लागि समयमा नै पुनरोपण, गोडमेलका साथै वन हेरालुको व्यवस्थापन गरी चुरे क्षेत्रमा वन क्षेत्रको पुनर्स्थापना गराई कार्वन उत्सर्जन न्युनिकरणमा योगदान पुगेको हुनेछ ।

नेपाल सरकार
कोष, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय
पुरै उत्थानशील आयोजना
आयोजना व्यवस्थापन ईकाई
बबरगढ, काठमाडौं

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

जनशक्ति व्यवस्थापन

- स्थानीय वन उपभोक्ता समूहहरू, सोको सञ्जालका साथै डि.व.का को सहयोगमा आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्नेछ ।

अनुगमन

- प्रदेश वन निर्देशनालय र डि.व.का./भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयका साथै आयोजना अन्तर्गत PMU, FAO-TA विज्ञहरूले अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरूको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छ ।
- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी डि.व.का, भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयले प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत PMU मा अनुसूची: ३ वार्षिक/त्रैमासिक लाभग्राही सम्बन्धी प्रतिवेदन बमोजिम फारम भरी प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ ।

जिम्मेवार निकाय

सम्बन्धित डि.व.का., उपभोक्ता समूहहरू ।

३.३.१८ कृषि वन नर्सरीमा बिरुवा उत्पादन (१० हजार बिरुवा प्रति नर्सरी लागि फलफुल, डालेघास आदी) (BN:२३)

पृष्ठभूमी/परिचय

आयोजनाको उद्देश्य अनुसार दीगो प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन गर्न कृषक स्तरमा १२० वटा साना कृषि वन नर्सरी स्थापना गर्ने र उत्पादित डालेघाँसका बिरुवाहरू कृषकको खेतबारी परिसरमा नै खेति गर्न लगाई डालेघाँस उत्पादन गरी पशु आहारमा आत्मनिर्भर बन्दै वन क्षेत्रमा पर्ने दवाव कम गर्न कृषिवन नर्सरी स्थापना गरी स्थानीय वातावरण सुहाउँदो कृषिवन का लागि उपयुक्त बिरुवाका प्रजातिहरू पहिचान गरि उत्पादन गर्नका लागि यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- कृषि वन नर्सरीहरूको स्थापना मार्फत प्रत्येक नदी प्रणाली अन्तर्गत स्थानीय कृषकहरूको माग अनुसार विभिन्न डालेघाँसक बिरुवा उत्पादन गरी निशुल्क बितरण गर्ने ।
- कृषकहरूलाई आवश्यक पर्ने डालेघाँस कृषकले आफ्नै जमीनमा उत्पादन गरी चुरे क्षेत्रमा पर्ने दवावलाई न्यूनिकरण गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- नदी प्रणाली अन्तर्गत संचालित प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन पाठशाला (NRMFS) मार्फत साना कृषिवन नर्सरी संचालन गर्नु पर्नेछ ।
- नर्सरी संचालन गराउनु पुर्ब प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन पाठशालाका सहभागीहरूलाई साना कृषि वन नर्सरी संचालन तथा व्यवस्थापन बारेमा अभिमुखिकरण प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन पाठशालाबाट छनौट भएका कृषकहरूलाई आयोजनाले तयार पारेको पाठ्यक्रम अनुसार ५ दिने साना कृषिवन नर्सरी व्यवस्थापन तालिम सन्चालन गरिसकेपछि मात्र कृषिवन नर्सरी व्यवस्थापन तालिम लिएका कृषकलाई संज्ञौता गरि कृषि वन नर्सरी सन्चालन तथा व्यवस्थापनको जिम्मा दिनु पर्नेछ ।
- नर्सरी सन्चालकलाई उत्पादन हुने विरुवाको विवरण तथा बितरणको कार्य योजना तयार पारी कार्यलयमा पेस गर्न लगाउनु पर्दछ ।
- नर्सरी सन्चालकले स्थानिय कृषकहरूको माग अनुसार स्थानिय हावापानीमा उपयुक्त हुनेखालका पोषिला र बढी उत्पादन दिने खालका विभिन्न प्रजातीका १०,००० डालेघासका विरुवा उत्पादन गर्नु पर्नेछ ।
- साना कृषिवन नर्सरी सन्चालनका लागि नियमानुसार पेशकी रकम उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- साना कृषिवन नर्सरीमा उत्पादित विरुवाहरू स्थानिय कृषकहरूको माग अनुसार निशुल्क वितरण गर्नु पर्नेछ र सो को विवरण सम्बन्धित प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाईमा पठाउनु पर्नेछ ।
- भू तथा जलाधार कार्यालयहरूले आयोजनाको कार्यक्षेत्र रहेको नदी प्रणालीहरूमा स्थानीय कृषकहरूको मागलाई ध्यानमा राखी कृषि वनका लागि उपयुक्त हुने खालका डालेघाँस प्रजातिका विरुवाहरू उत्पादनका लागि नर्सरी स्थापना तथा संचालन गर्न लागत अनुमान तयार गरी स्वीकृत गराउने ।
- कृषिवन नर्सरीमा उत्पादन गरिएका डालेघाँसका विरुवाहरू उत्पादन स्थल देखि ढुवानी गरि टाढा लैजानु परेमा प्रदेश आयोजन व्यवस्थापन इकाईबाट स्थानिय दरभाउ अनुसार संबन्धित स्थान सम्म ढुवानीको व्यवस्था गरि दिनुपर्नेछ

अपेक्षित उपलब्धी

- कृषिवन बिकासका लागी विभिन्न प्रजातीका डालेघाँसका विरुवाहरू उत्पादन भई स्थानीय कृषकहरूलाई उपलब्ध हुनेछ ।
- घाँस उपलब्धता भै पशुस्वास्थ्यमा गुणस्तरीय सुधार तथा उत्पादकत्वमा बृद्धि भएको हुनेछ ।
- डालेघाँस उत्पादन भै भुईँ घाँस संकलनका लागि चुरे क्षेत्रमा पर्ने दवावको न्युनिकरण हुनेछ ।
- चुरे क्षेत्रको प्राकृतिक स्रोत संरक्षण भई जार्बन संचिति क्षमतामा मा बृद्धि हुने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयका प्राविधिक, उपभोक्ता समुहहरू

(Signature)

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुगमन

- प्रदेश वन निर्देशनालय र भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय र आयोजना अन्तर्गत PMU, FAO-TA, विज्ञहरुले अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरुको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छ।
- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरुलाई अवलम्बन गरी भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयले प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत PMU मा अनुसूची: ३ बार्षिक/त्रैमासिक लाभग्राही सम्बन्धी प्रतिवेदन बमोजिम फारम भरी प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ ।

जिम्मेवार निकायदीगो

भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय, सम्बन्धित डि.व.का., उपभोक्ता समुहहरु

३.३.१९. सामुदायिक वन कार्ययोजना कार्यान्वयन (१ नमुना वन कार्य योजना सहित) (सम्बन्धित वन समुहमार्फत) (BN:५०-५२)

पृष्ठभूमि/परिचय

चुरे उत्थानशील आयोजनाको उद्देश्य अनुरूप समुदायमा आधारित वन समुहहरुको कार्ययोजनामा उल्लेखित कार्यक्रमहरु खासगरी समूह व्यवस्थापन, दिगो वन व्यवस्थापन, जैविक विविधता संरक्षण, वन व्यवस्थापन कार्ययोजना अनुरूपका वन पैदावार सदुपयोग र वन उच्चम (पर्यापर्यटन बाहेक) सम्बन्धित तपशिल बमोजिमका विभिन्न क्रियाकलापहरु संचालन/कार्यान्वयन गर्नको लागि सहयोग उपलब्ध गराउन यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ

उद्देश्य

- वन समुहहरुको कार्ययोजनामा उल्लेखित समूह व्यवस्थापन, वन व्यवस्थापन, जिविकोपार्जनमा टेवा पुर्याउने क्रियाकलापहरु संचालन/कार्यान्वयन गर्न वन उपभोक्ता समूहहरुलाई सहयोग उपलब्ध गराउनु ।

संचालन गरिने क्रियाकलापहरु:

सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरुको कार्ययोजनामा उल्लेखित कार्यक्रमहरुका साथै जलवायु उत्थानशील कार्यक्रमहरुलाई मध्येनजर गरी देहायका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गरिनेछ ।

- वन उपभोक्ता समिति मार्फत समुह परिचालन तथा सशक्तिकरणका कार्यहरु गर्ने
 - जलवायु उत्थानशील दिगो वन व्यवस्थापन कार्यक्रमलाई सनेत सन्देश गरि कार्यान्वयन गर्ने ।
- आगलागी नियन्त्रणका लागि आवश्यक कार्यहरु गर्ने जस्तै: अग्नि रेखा निर्माण
चरित्रण व्यावस्थापन

वन क्षेत्र मार्फत समुदायको आम्दानि अभिवृद्धि तथा जिविकोपार्जनमा सहयोग पुर्याउने क्रियाकलापहरु
राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- बन सम्बर्धन (सिल्विकल्चरल ओपरेसन) का कार्यक्रमहरू
- वन संरक्षण व्यवस्थाहरू गर्ने (चुरेको संबेदनशील क्षेत्रहरू वरिपरी आवश्यकता अनुसार तारवार गर्ने (तारपाले सहित)
- क्षतिग्रस्त बन क्षेत्रमा वन प्रजातिहरूका बिउ छरि वनको पुनर्स्थापना गर्ने (Drone प्रयोग गर्न सकिनेछ)
- वन पुनरुत्पादनका लागि Cultural and Terding operation गर्ने
- भू-संरक्षणका बिभिन्न उपायहरू तथा स-साना संरचनाहरूको निर्माण गरि वनको पुनर्स्थापना गर्ने
- लगायत अन्य यस्तै वन क्षेत्रका पुनर्स्थापना र वनको हैसियत अभिवृद्धि गर्ने कार्यहरू

सहयोग नगरिने क्रियाकलापहरू:

- कार्ययोजनामा उल्लेख भए पनि वन क्षेत्रभित्र पर्यापर्यटनका नाममा कंक्रीट संरचना निर्माण गर्न
- रुख कटान, मुछान तथा घाटगद्दी लाइ गरिने नगद सहयोग
- वनको पारिस्थितिकिय प्रणालीलाई सुधार् गर्ने भन्दा त्यसलाई नकारात्मक असर गर्न सक्ने कुनै पनि क्रियाकलापहरू
- पर्यापर्यतान्संग सम्बन्धित कार्यक्रमहरू संचालन

कार्यान्वयन कार्यविधि

- डि.व.का. संगको समन्वयमा यस आयोजनाको कार्यक्षेत्र भित्र रहेका स्वीकृत कार्ययोजनाको अवधि समाप्त वा बहाल रहेका वन उपभोक्ता समूहहरूको सूची तयार गर्ने ।
- कार्ययोजना कार्यान्वयन सामुदायिक वनहरूको स्थानीय श्रोत व्यक्ति, वन प्राविधिक, वन उपभोक्ताका स्थानीय महासंघ नेतृत्व तथा सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको सहकार्यमा पहिलो त्रैमासिक महिना भित्र तयार पार्नु पर्नेछ ।
- डि.व.का. र समूहसंग छलफल गरी वनको प्रकृति, आयोजनाको लक्ष्य तथा उद्देश्य र समूहको चाहना बमोजिम कुन क्रियाकलाप संचालन गर्नु उपयुक्त हुन्छ सहजकर्ता तथा वन बिज्ञ/अधिकृतहरूले छलफल तथा सङ्गीकरण गरी क्रियाकलापहरूको निश्चित गर्ने ।
- यसरी गरिएको तयारीमा कुन सा व को कुन ब्लकमा के के कार्यहरू गर्ने हो सो को विवरण, आयोजनाबाट गरिनुपर्ने समुदायसंगको अन्तरक्रिया, आवश्यक ESS /FPIC को कागजातहरू तयार गरी समुदायको दिगोपनको लागि समुदायको प्रतिबद्धता (बैठक निर्णय) समेत कायम गरी कार्यान्वयनका लागि तयार राख्नु पर्दछ ।
- यस पश्चात कार्यदिश प्राप्त वन प्राविधिकले लागत अनुमान तयार र स्वीकृत गरि उपभोक्ता समूहहरू मर्फत कार्यान्वयनमा लैजानु पर्ने छ
- निश्चित गरिएका कार्यहरू संचालन गर्न गराउन लाग्ने सबै किसिमका ज्यामी/ मिस्त्री, निर्माण सामग्री लगायतका खर्च गर्न सकिनेछ । अरु ज्यामी/मिस्त्रीले गर्ने कार्यको सट्टा ट्रयाक्टर जस्ता मेशिनको

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

प्रयोग गर्ने पर्ने भएमा सो को भाडा/खर्च समेत लागत इष्टिमेटमा उल्लेख भए बमोजिम यस शिर्षक अन्तर्गत खर्च गर्न सकिनेछ

अपेक्षित उपलब्धी

- स्वीकृत कार्ययोजनामा समावेश भए बमोजिमका क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन भई वन तथा वन क्षेत्रको पारिस्थितिकिय प्रणाली को राम्रो व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- PPMUs, डि.व.का., वन उपभोक्ता समूहहरू ।

अनुगमन

- यसका लागि सम्बन्धित प्रदेश वन निर्देशनालय, डि.व.का. र आयोजनाका प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU)/PMU र FAO-TA मार्फत संयोजन गरि संयुक्त अनुगमनको व्यवस्था समेत मिलाइनेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- सम्बन्धित डि.व.का., उपभोक्ता समूह ।

३.३.२०. साझेदारी वन व्यवस्थापन कार्ययोजना कार्यान्वयन (बायोमास बृद्धि केन्द्रित) (सम्बन्धित वन समूहसँग) (BN:५०-५२)

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजनाको कार्यक्षेत्र भित्रमा वन विनाश र वन क्षयीकरणलाई कमि गर्दै वन क्षेत्रमा बायोमास बृद्धिलाई केन्द्रित भई जलवायु उत्थानशील दिगो वन व्यवस्थापन गर्नका लागि आयोजना क्षेत्रका साझेदारी वन उपभोक्ता समूहका कार्य योजनाहरू तयारी तथा परिमार्जन गर्नका लागि यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ । नेपाल सरकार, कृषि, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, वन तथा भू-संरक्षण विभाग र सम्बन्धित प्रदेश स्थित वन तथा वातावरण सम्बन्धी मन्त्रालय, प्रदेश वन निर्देशनालयको नीति/निर्देशन, प्रचलित ऐन कानूनको अधिनमा रही सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालयहरूले Project Implementation Manual (PIM) को प्रावधान अनुसार वन कार्ययोजना तयारी/परिमार्जन गर्दा वनको क्षेत्रफल र घनत्वमा आधारित भै यस शिर्षकमा विनियोजित बजेटबाट खर्च गरिने छ ।

उद्देश्य

- साझेदारी वन उपभोक्ता समूहका कार्ययोजनाहरूमा उल्लेखित कार्यक्रमहरू खासगरी बायोमास बृद्धिलाई केन्द्रित गरी जलवायु उत्थानशील दिगो वन व्यवस्थापन गर्ने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

कार्यान्वयन कार्यविधि

- डि.व.का. संगको समन्वयमा यस आयोजनाको कार्यक्षेत्र भित्र रहेका स्वीकृत कार्ययोजनाहरूको सूची तयार गर्ने ।
- साझेदारी वन उपभोक्ता समूहका कार्ययोजनाहरूमा उल्लेखित कार्यक्रमहरू खासगरी बायोमास बृद्धिलाई केन्द्रित रहि जलवायु उत्थानशील दिगो वन व्यवस्थापन कार्यक्रममा विशेष जोड दिने ।
- साझेदारी वन उपभोक्ता समूहमा कार्ययोजनाहरूमा उल्लेखित कार्यक्रमहरू छलफल गरी कार्यक्रमहरूको पहिचान र प्रामाणिकरण गरी कार्ययोजना तयार गर्ने ।
- यो कार्य संचालन गर्दा शुरुवात देखिनै सम्बन्धित वन उपभोक्ता समूहको प्रत्यक्ष सहभागितामा बायोमास बृद्धिलाई केन्द्रमा रहि वन व्यवस्थापन गरिने छ ।
- यस कार्यको लागी लागत अनुमान तयार गर्दा साझेदारी वनको क्षेत्रफल, वनको घनत्व र उपभोक्ताहरूको घरघुरोलाई मुख्य आधार मानेर स्वीकृत जिल्ला दररेट र प्रदेश नर्सको आधारमा तयार गर्नु पर्ने छ र डिभिजन वन अधिकृतबाट स्वीकृत भए पश्चात कार्यान्वयनमा लगिनेछ ।
- कार्ययोजना तयारीको क्रममा जलवायु उत्थानशील उपायहरू समावेश गरि आयोजनामा कार्यरत वनविज्ञ/FAO-TA सँग आवश्यकतानुसार सन्न्वय गरी प्राप्त राय तथा पृष्ठपोषणलाई समेटी कार्ययोजनालाई अन्तिम प्रारूप दिनुपर्नेछ ।
- प्रचलित एन कानुन अनुसार स्वीकृती गराई कार्यान्वयन गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

- साझेदारी वन उपभोक्ता समूहका कार्य योजनाहरू तयार तथा परिमार्जन भई कार्यान्वयन भएको हुनेछ
- सम्बन्धित समूहको वनको दीगो संरक्षण, व्यवस्थापन र सदुपयोगमा चेतना र जागरण बृद्धि भएको हुनेछ

जनशक्ति व्यवस्थापन

- डि.व.का. PMU, FAC-TA को समन्वयमा सेवा प्रदायकहरू तथा साझेदारी वन उपभोक्ता समूहहरू

अनुगमन

- यसका लागि सम्बन्धित प्रदेश वन निर्देशनालय, डि.व.का. र आयोजनाका प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU)/PMU र FAO-TA मार्फत संयोजन गरि संयुक्त अनुगमनको व्यवस्था समेत मिलाइनेछ ।
- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी डिभिजन वन कार्यालयले प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत PMU मा अनुसूची: ३ बार्षिक/त्रैमासिक लाभग्राही सम्बन्धी प्रतिवेदन बमोजिम फारम भरी प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ ।

जिम्मेवार निकाय

सम्बन्धित डि.व.का., उपभोक्ता समूहहरू

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

३.३.२१. सामुदायिक वन व्यवस्थापन योजना तयारी/परिमार्जन (५४,५५,५६)

पृष्ठभूमि/परिचय

आयोजनाको कार्यक्षेत्रको वनलाई दिगो रूपमा व्यवस्थापन गर्दै वन बिनाश र वन क्षयीकरणलाई कमि गर्नका लागि सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहका कार्य योजनाहरू तयारि तथा परिमार्जन गर्नका लागि यो कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ । नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, वन तथा भू-संरक्षण विभाग र विशेषतः प्रदेश स्थित वन तथा वातावरण सम्बन्धी मन्त्रालय, प्रदेश वन निर्देशनालयको नीति/निर्देशन, प्रचलित ऐन कानूनको अधिनमा रही सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालयहरूले Project Implementation Manual (PIM) को प्रावधान जलवायु उत्थानशील वन व्यवस्थापन वन कार्ययोजना तयारी/परिमार्जन गरी वनको दिगो व्यवस्थापनमा आधारित भै वन व्यवस्थापन कार्ययोजना परिमार्जनको प्रस्ताव गरिएको छ ।

उद्देश्य

- सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहका कार्य योजनाहरू तयारी, परिमार्जन र स्वीकृत गरि दिगो वन व्यवस्थापन गर्ने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- वन कार्ययोजना तयारी/संशोधन/नविकरण गर्नु पर्ने वन उपभोक्ता समूहहरूको कार्ययोजनाको सूची तयार गरिनेछ ।
- तयार भएको सूचीको आधारमा प्रचलित कानून बमोजिम सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालयमा कार्यरत वन प्राविधिक कर्मचारीहरू मार्फत वा परामर्श सेवा खरीद गरी वन कार्ययोजनाहरू तयारी/परिमार्जन गर्ने काम गर्न सकिने छ ।
- यो कार्य संचालन गर्दा शुरुवात देखिनै सम्बन्धित वन उपभोक्ता समूहको प्रत्यक्ष संलग्नतामा वन व्यवस्थापनका उद्देश्य तथा कृयाकलापहरू तय गर्नु पर्ने छ ।
- कार्ययोजना तयारीको क्रममा जलवायु उत्थानशील उपायहरू समावेश गरि आयोजनामा वन विज्ञ/FAO-TA सँग आवश्यक समन्वय गरी त्रार राखि तथा पृष्ठपोषणलाई समेत समेटी कार्ययोजनालाई अन्तिम प्रारूप दिनुपर्नेछ र सम्बन्धित डिभिजन वन अधिकृतबाट स्वीकृत गरिनेछ ।
- यस कार्यको लागी लागत अनुमान तयार गर्दा सामुदायिक वनको क्षेत्रफल, वनको घनत्व र उपभोक्ताहरूको घरधुरीलाई मुख्य आधारमानि स्वीकृत जिल्ला दररेट र नर्सको आधारमा तयार गर्नु पर्ने छ र डिभिजन वन अधिकृतबाट स्वीकृत भए पश्चात कार्यान्वयनमा लगिनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अपेक्षित उपलब्धी

- सम्बन्धित समूहको वनको दीगो संरक्षण, व्यवस्थापन र सदुपयोग सम्बन्धी चेतना र जागरण वृद्धि भएको हुनेछ ।
- सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहका कार्य योजनाहरू तयार, परिमार्जन र स्वीकृत भै कार्यान्वयन शुरु भएको हुनेछ ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- डि.व.का मा उपलब्ध कर्मचारीहरू तथा सामुदायिक तथा साझेदारी वन संजाल र स्थानीय उपभोक्ता समूहहरू परिचालन गरिनेछ ।

अनुगमन

- प्रदेश वन निर्देशनालय, डि.व.का.र आयोजनाका प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई (PPMU)/PMU र FAO-TA मार्फत संयोजन गरि संयुक्त अनुगमनको व्यवस्था समेत मिलाइनेछ ।
- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी डि.व.का. ले प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत PMU मा अनुसूची: ३ बार्षिक/त्रैमासिक लाभग्राही सम्बन्धी प्रतिवेदन बमोजिम फारम भरी प्रतिवेदन पठाउनु ।

जिम्मेवार निकाय

- सम्बन्धित डि.व.का., उपभोक्ता समूहहरू

३.३.२२. कार्यक्रमहरूको अनुगमन मुल्यांकन तथा इन्धन खर्च (BN: २६, २७, ५४, ५५, ५६)

पृष्ठभूमि/परिचय

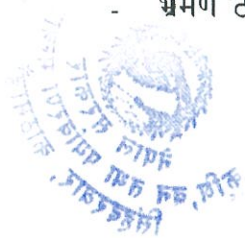
डि.व.का. हरू मार्फत संचालन भएका यस कार्यविधिको ३.४.१ देखि ३.४.८ भित्र पर्ने यस आयोजनाको कम्पोनेन्ट १ अन्तर्गतका क्रियाकलापहरूको अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्न खटिने जनशक्ति र सरोकारवालाहरूको प्रतिनिधिहरूको यातायात तथा दै.भ्र.भ. उपलब्ध गराउन यो शिर्षक अन्तर्गतको वजेट खर्च गरिने छ ।

उद्देश्य

- अनुगमन तथा मुल्यांकनलाई नियमित बनाइ कार्यक्रमको प्रभावकारिता बढाउने ।

कार्यान्वयन कार्यविधि

- अनुगमन तयार र स्वीकृत गरि सो अनुसार भ्रमण आदेश स्वीकृत गरि अनुगमनमा जानु पर्ने छ
- भ्रमण टोलि/व्यक्तिले अनुगमन पश्चात फिल्ड प्रतिवेदन तयार परि बुझाउनु पर्ने छ

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अपेक्षित उपलब्धी

- नियमित अनुगमनले कामको विद्यमान अवस्थाको जानकारी प्राप्त हुने र फिल्डका कर्मचारीहरूले पनि समयमै कामको बारेमा पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने ।
- कामको गुणस्तर सुधारमा योगदान पुग्ने ।

जनशक्ति व्यवस्थापन

- डि.व.का. ले प्रदेश वन निर्देशनालय, PMU, FAO-TA को समन्वयमा सेवा प्रदायकहरू तथा वन उपभोक्ता समूहहरू परिचालन गर्नेछ ।

अनुगमन

- PMU, FAO-TA, प्रदेश वन तथा वातावरण/पर्यटन मन्त्रालय, प्रदेश वन निर्देशनालय डि.व.का. भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय

ले आवश्यकतानुसार कार्यप्रगति र प्रभावकारिताको अनुगमन गर्ने छ ।

- प्रदेश वन तथा वातावरण/पर्यटन मन्त्रालय, प्रदेश वन निर्देशनालय, डि.व.का/ भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय ले अनुगमन बनाइ सरोकारवालाहरूको संलग्नतामा सहभागितात्मक अनुगमन गर्ने छ ।
- परिच्छेद २.३ कार्यक्रम अनुगमनमा उल्लेखित अनुगमन प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरी डिभिजन वन कार्यालय, भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयले प्रदेश वन निर्देशनालय मार्फत PMU मा अनुसूची: ३ वार्षिक/त्रैमासिक लाभग्राही सम्बन्धी प्रतिवेदन बमोजिम फारम भरी प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ ।

जिम्मेवार निकाय

- प्रदेश वन तथा वातावरण/पर्यटन मन्त्रालय, प्रदेश वन निर्देशनालय डि.व.का. भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुसूचीहरू

अनुसूची-१ : उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मुख्य बुँदाहरू:

उपभोक्ता समितिको गठन र सञ्चालन

उपभोक्ता समिति गठन सम्बन्धी व्यवस्था: उपभोक्ता समिति गठन देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

(क) योजनाबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित उपभोक्ताहरूको आमभेलाबाट अधिकतम सहभागितामा सम्बन्धित योजना स्थलमा नै कम्तिमा सात सदस्यीय उपभोक्ता समिति गठन गर्नुपर्नेछ ।

(ख) समिति गठनको लागि आमभेला हुने समय, मिति, स्थान र भेलाको विषय त्यस्तो भेला हुने मितिले कम्तिमा सात दिन (७ दिन) अगावै सार्वजनिक रूपमा जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

(ग) उपभोक्ता समितिको गठन गर्दा स्थानीय पालिकाले तोकेको सदस्य वा सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष वा वडा सदस्यको रोहवरमा गर्नु पर्नेछ ।

(घ) उपभोक्ता समिति गठनको लागि बोलाईएको भेलामा योजनाको संक्षिप्त विवरण र समितिको संरचना सहितको जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

(ङ) उपभोक्ता समिति गठन गर्दा समावेशी सिद्धान्तको अवलम्बन गर्नु पर्नेछ । समितिमा कम्तिमा तेत्तीस प्रतिशत (३३%) महिला सदस्य हुनुपर्नेछ । समितिको अध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्ष मध्ये कम्तिमा एकजना महिला पदाधिकारी हुनुपर्नेछ ।

(च) एक व्यक्ति एक भन्दा बढी उपभोक्ता समितिको सदस्य हुन पाउने छैन । साथै सगोलका परिवारबाट एक जना भन्दा बढी व्यक्ति एउटै उपभोक्ता समितिको सदस्य हुन पाइने छैन ।

(छ) उपभोक्ता समितिको गठन सकेसम्म सर्वसम्मत तरिकाले गर्नुपर्नेछ । सर्वसम्मत हुन नसकेमा उपभोक्ताहरूको बहुमतबाट उपभोक्ता समितिको गठन गरिनेछ ।

(ज) उपभोक्ताहरूको लागत सहभागितामा सञ्चालन हुने योजनाहरू उपभोक्ता समितिबाट कार्यान्वयन गर्न प्राथमिकता दिइनेछ ।

(झ) उपभोक्ता समितिले सम्झौता बमोजिम गर्नु पर्ने काम समिति आफैले गर्नु गराउनु पर्नेछ । अन्य कुनै निर्माण व्यवसायी वा अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई ठेकामा दिई गर्न गराउन पाइने छैन ।

(ट) उपभोक्ताले जुटाउनु पर्ने कम्तिमा नियमानुसारको जनश्रमदान सम्बन्धी निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

(ठ) योजना सम्पन्न भए पश्चात उक्त आयोजनाको संरक्षण, रेखदेख र मर्मत सम्भार समितिले गर्ने निर्णय गर्नुपर्नेछ । हेभीइक्विपमेन्ट (Excavator, Dozer etc.) प्रयोग गर्नुपर्ने भए सोको कारण र कार्यालय (PPMU) बाट अनुमति लिने वारेको समितिको निर्णय प्रतिलिपी पेश गर्नुपर्ने छ ।

अन्य संस्थाबाट कार्य गराउन सकिने:

CERP ले निर्देशित गरेका वन/वातावरण संरक्षण सम्बन्धी कार्यहरू जस्तै: वृक्षारोपण, अग्नी रेखा निर्माण, तारबार गर्ने, आदि जस्ता कार्यक्रमहरू सामुदायिक/साझेदारी/कञ्चुलियनी वनक्षेत्र भित्र कार्यान्वयन गर्नु पर्ने भएमा सम्बन्धित वन उपभोक्ता समूह मार्फत वा सो अन्तर्गतको निर्माण समितिबाट सञ्चालन गर्न प्राथमिकता दिइनेछ । सम्बन्धित वन उपभोक्ता समितिले नसक्ने/कार्ययोजना नविकरण भइनसकेको लगायतका कारणहरू भएमा मात्र नयाँ उपभोक्ता समिति गठन गरी वा सेवा प्रदायक/निर्माण व्यवसायी मार्फत सम्बन्धित वन उपभोक्ता समूहको समन्वयमा काम सञ्चालन/सम्पन्न गर्न सकिनेछ ।

१२

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

यस कार्यविधि बमोजिम उपभोक्ता समितिबाट गरिने कार्य लाभग्राही समूह, सामुदायिक संस्था जस्तै:- सामुदायिक स्तरका सहकारी संस्थाहरू, टोल विकास संस्था, आमा समूह, कृषि सन्तुह, कानून बमोजिम गठन भएका अन्य सामुदायिक संगठन जस्ता संस्थाहरूबाट स्थानीय उपभोक्ताहरूको आमभेलाबाट निर्णय भई आएमा त्यस्ता संस्थाहरूबाट यस कार्यविधि बमोजिम कार्य सञ्चालन गर्न/गराउन सकिनेछ ।

यस कार्यालयबाट संचालित पूर्व योजनाहरूको निरन्तरताको लागि पुरानो उपभोक्ता समितिलाई नै प्राथमिकतामा राखी उपभोक्ताहरूको आमभेलाबाट निर्णय भई आएमा सो समितिलाई नै कायम राख्ने गरी सम्बन्धित वडाबाट त्रमाणित गरी पठाउन सकिनेछ ।

उपभोक्ता समितिका सदस्यको योग्यता:

उपभोक्ता समितिका सदस्यको योग्यता देहाय बमोजिम हुनुपर्ने छ ।

(क) सम्बन्धित योजना क्षेत्रको स्थायी वासिन्दा,

(ख) १८ वर्ष उमेर पुरा भएको,

(ग) फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट कसुरदार नठहरिएको,

(घ) सरकारी बाँकी बक्यौता वा पेशकी फछ्यौट गर्न बाँकी नरहेको,

(ङ) अन्य उपभोक्ता समितिमा सदस्य नरहेको,

दफा १ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि जनप्रतिनिधि, राजनीतिक दलका पदाधिकारी, बहालवाला सरकारी कर्मचारी र शिक्षक उपभोक्ता समितिमा बस्न पाइने छैन ।

भेलाबाट मूल उपभोक्ता समितिको १ जना पदाधिकारीको संयोजकत्वमा समूहका सदस्यहरूबाट २ जना सहित कम्तिमा एक जना महिला सहित ३ सदस्यीय (मूल उपभोक्ता समितिको मातहतमा) देहाय बमोजिम ३ उपसमितिहरू (अनुगमन तथा मूल्यांकन उपसमिति, खरिद उपसमिति तथा जन्शक्ति परिचालन उपसमिति) गठन गर्न सकिनेछ ।

अनुगमन तथा मूल्यांकन उपसमितिको व्यवस्था:

तोकिएको गुणस्तर, परिमाण बमोजिम समयमा योजना सम्पन्न गर्न गराउन उपभोक्ता समितिले सम्पादन गर्ने कार्यको अनुगमन गरी योजनाको गुणस्तर, परिमाण सुनिश्चित गर्न भेलाबाट मूल उपभोक्ता समितिको १ जना पदाधिकारीको संयोजकत्वमा समूहका सदस्यहरूबाट २ जना सहित कम्तिमा एक जना महिला सहित ३ सदस्यीय एक अनुगमन उपसमिति गठन गर्न सकिनेछ ।

अनुगमन तथा मूल्यांकन उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

उपभोक्ता समितिको कार्य योजना अनुसार र संस्थाले दिएको डिजाइन इष्टिमेट अनुसारको कार्य सञ्चालन भइरहेको छ वा छैन त्यसको निरन्तर अनुगमन गरी उपभोक्ता समिति र सहयोगी संस्थालाई रचनात्मक सुझावहरू दिनु पर्ने । निर्माण सम्बन्धी कामको अनुगमन गर्दा नियमित रूपमा निर्माणस्थलमा गई काम भए नभएको अनुगमन गर्नु पर्ने । निर्माण सामग्रीहरूको प्रयोग र कामदारहरूको परिचालन सही तरिकाबाट भएको छ वा छैन र भए गरेको काम सही छ वा छैन भन्ने कुरा निर्माण स्थलमा गई जाँचबुझ गर्नु पर्ने ।

जुन उद्देश्य राखेर कार्य सञ्चालन गरेको हो सो अनुरूप काम भइरहेको छ वा छैन भन्ने विषयमा प्रत्यक्ष अनुगमन गरी सल्लाह सुझाव दिनु पर्ने ।

खरिद उपसमिति उपसमितिको व्यवस्था:

खरिद उपसमिति निम्न अनुसारको ३ सदस्यीय हुनेछ ।

संयोजक:- १ (मूल समितिको जिम्मेवार पदाधिकारी मध्येबाट छनोट गर्ने)

सदस्य:- २ जना (१ जना महिला) सहित

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

खरिद उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

खरिद उपसमितिले मूल समितिले तोकेका कार्य गर्नु गराउनु पर्दछ ।

स्थानीय निर्माण सामग्रीहरू जस्तै:- ढुङ्गा, बालुवा, गिट्टी, काठ, ईट, बाँस, डोरी जस्ता सामग्रीहरू तथा समुदायको भागमा परेको (अनुमानित लागत विवरणमा समुदायको सहयोग रहेको) अन्य गैर स्थानीय सामग्री खरिद प्रक्रिया अनुसार खरेद गर्ने कार्य गर्नु पर्नेछ ।

सामग्री खरेद गर्नु पूर्व के के सामग्री खरिद गर्ने हो त्यसको मूल समितिबाट स्वीकृति लिई खरिद उपसमितिको बैठक बसाई कोटेसन आव्हान गर्नु पर्नेछ वा स्थानीयस्तरमा मूल्य बुझी सबै भन्दा कम मूल्यमा खरिद गर्ने प्रयोजनका लागि मूल समितिमा सम्पूर्ण कागजातहरू पेश गर्नु पर्नेछ ।

जनशक्ति परिचालन उपसमिति उपसमितिको व्यवस्था

जनपरिचालन उपसमिति निम्न अनुसारको ३ सदस्यीय हुनेछ ।

संयोजक:- १ जना

सदस्य:- २ जना (१ जना महिला) सहित

जनशक्ति परिचालन उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

योजना कार्यान्वयनको लागि निर्माण भएको उपभोक्ता समितिले तोकेको कार्यहरू जस्तै:- कामका लागि छनौट भएका व्यवसायी, दक्ष, अर्धदक्ष र अदक्ष कामदारलाई संस्थाले दिएको सुझाव र सहकार्य पत्रमा भएका बुँदा अनुसार परिचालन गर्ने गराउने कार्य गर्नु पर्नेछ ।

कामदारको सुरक्षाको लागि हेलमेट, पन्जा, बेल्ट जस्ता कुराहरू काम गर्दा अनिवार्य लगाउन लगाउने र प्राथमिक उपचार बाक्स अनिवार्य रूपमा निर्माण स्थलमा रहेको कुराको सुनिश्चितता गर्नु पर्नेछ ।

दैनिक कति कामदारले काम गरे, दैनिक के के काम भयो उक्त कुराको अभिलेख (रिकर्ड) तोकिएको ढाँचामा राख्नु पर्नेछ ।

काम गर्ने शिलशिलामा छुट्टाछुट्टै समूह बनाई कामको बाँडफाँड गरी सञ्चालन गर्नु गराउनु पर्नेछ । काम भएको दिनको कामदार परिचालन अभिलेख मूल समितिलाई बुझाउनु पर्नेछ ।

योजना सम्झौताको लागि आवश्यक कागजातहरू:

उपभोक्ता समितिले कार्यालयसँग सम्झौता गर्दा सम्झौता गरी पाऊ भनि समितिको निवेदनसहित तपशिलमा उल्लेखित कागजातहरू पेश गर्नुपर्नेछ ।

(क) उपभोक्ता समिति गठन गर्ने आम भेलाको निर्णयको प्रतिलिपि,

(ख) उपभोक्ता समितिका सदस्यहरूको नागरिकता प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपि,

(ग) योजनाको लागत अनुमान (लगत इष्टिमेट) विवरण,

(घ) उपभोक्ता समितिबाट सम्झौताको लागि जिम्मेवार प्रदायिकारी तोकिएको उपभोक्ता समितिको निर्णय,

(ङ) योजना कार्यान्वयनको कार्य तालिका,

(च) बैंक खाता नम्बर सहितको आवश्यक कागजातहरू,

(छ) उपभोक्ता समिति दर्ताको प्रमाण पत्र तथा समितिको नाममा जारी भएको भए PAN नम्बर उल्लेख भएको कागजातहरू ।

खाता सञ्चालन:

(१) उपभोक्ता समितिको खाता समूहले तोकेको बैंकमा सञ्चालन हुनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- (२) समितिको खाता समूहले तोके बमोजिम अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिव गरी तीन वा दुई जनाको संयुक्त दस्तखत
(२ मध्ये १ महिला अनिवार्य हुनुपर्ने) बाट सञ्चालन हुनेछ

अनुसूची-२

२.१ कार्यक्रम सम्झौता फारम

कार्यक्रम सम्झौता पत्र

नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, चुरे उत्थानशील आयोजना, प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाईको चालू आ.व. को स्विकृत वार्षिक कार्यक्रमको बजेट शिर्षक नं. (कार्यक्रमको नाम —————) (खर्च शिर्षक नं.) अन्तर्गत नदी प्रणाली अन्तर्गतको उपभोक्ता समूह,मा कार्यक्रम गर्न तथा स्याहार सम्भार समेत गर्न/गराउनका लागि चुरे उत्थानशील आयोजना, प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय (पहिलो पक्ष) र कार्य गर्ने उपभोक्ता समूह, (उपभोक्ता समिति- दोस्रो पक्ष) बीच नेपालको प्रचलित ऐन नियमको परिधि भित्र रही तपशीलका शर्त एवं वन्देजहरुको परिपालना गर्ने गरी कार्य सम्पन्न गर्न/गराउनका साथै निर्माण सन्पन्न पश्चात निर्मित संरचना/कार्यको हेरचह तथा मर्मत संभार समेतको लागि दुवै पक्षको परस्परमा मन्जुरी भएकोले देहायका साक्षीहरुको रोहवरमा आज मिति गतेवारका दिन यो सम्झौता गरी एक/एक प्रति लियौं दियौं ।

१. कार्यक्रमको नाम :

२. कार्यक्रम संचालन गर्ने उपभोक्ता समूह :

३. कार्यक्रम लागु हुने क्षेत्र/स्थान :

४. कार्यक्रमबाट लाभान्वित क्षेत्र (Coverage area) :

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

५. काम सुरु गर्ने मिति :

काम सम्पन्न गर्नु पर्ने मिति :

.....

६. कार्यक्रमको लागि अनुमानित खर्च

१. आयोजना कार्यालयको तर्फबाट व्यहोर्ने रु. (ओभरहेड र कन्टीन्जेन्सी बाहेक)
२. जनसहभागिताबाट व्यहोर्ने:
३. अन्य श्रोतबाट: रु.
४. कुल जम्मा: रु.

तपशील :

१. गर्नुपर्ने कार्यको संक्षिप्त विवरण

- I. स्थित उपभोक्ता समुहको क्षेत्र भित्र रहेको क्षेत्रमा निर्माण तथा कार्य गर्नको लागि स्वीकृत जिल्ला दररेटको आधारमा तयार हुन आएको लागत अनुमान तथा तोकिएको नक्सा/ड्रइङ, डिजाइन र गुणस्तर कायम हुने गरी कार्य गर्नुपर्नेछ ।

२. सम्झौता अवधि:

- I. यस सम्झौताको अवधि सम्मको रहनेछ ।
- II. सम्झौता बमोजिम द्वितीय पक्षले स्वीकृत नक्सा/ड्रइङ, डिजाइन तथा लागत अनुमानमा आधारित भई कार्य गर्नु पर्नेछ । कामको परिमाण, आवश्यक सामग्री, ज्यामीको विवरण र खर्च व्यहोर्ने स्रोत लागत इस्टिमेटमा उल्लेख गरेअनुसार हुनेछ ।
- III. कार्य सम्पादनको प्राविधिक मूल्याङ्कन तथा नापी कितावका आधारमा थप कार्य गर्न रनिङ बिलको आधारमा दोश्रो पक्षलाई भुक्तानी दिने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- IV. द्वितीय पक्षले बीस हजार रुपैयाँ भन्दा बढी रकमको मालसामान (स्थानीय सामान बाहेक) खरिद गर्नु परेमा मूल्य अभिवृद्धि कर दर्ता भएका व्यक्ति, फर्म वा कम्पनीबाट खरिद गर्नुपर्ने छ । साथै उक्त बिलमा उल्लेखित मु.अ. कर बाहेक १.५ प्रतिशत अग्रिम आयकर बापत करकट्टि गरी बाँकी रकम मात्र सम्बन्धित सेवा प्रदायकलाई भुक्तानी हुनेछ । बीस हजार रुपैयाँ भन्दा कम मूल्यको सामग्री खरिदमा स्थायी लेखा नम्बर लिएका व्यक्ति, संस्था वा फर्मबाट खरिद गर्नुपर्ने छ । अन्यथा द्वितीय पक्ष स्वयं जिम्मेवार हुनेछ ।
- V. सम्झौता बमोजिम कार्यक्रम सम्पन्न भएपछि अन्तिम भुक्तानीको लागि कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन, नापी किताब, प्रमाणित बिल भर्पाइ, योजनाको फोटो, सम्बन्धित उपभोक्ता समितिले आयोजना सञ्चालन गर्दा भएको आय व्यय (प्रथम पक्षबाट प्राप्त रकम र जनसहभागिताबाट व्यहोरिएको श्रम, नगद वा जिर्न्सी समेत कुल खर्च) को विवरण अनुमोदन सहितको निर्णय,

उपभोक्ता भेलाबाट भएको सार्वजनिक लेखा परीक्षणको निर्णयको प्रतिलिपि तथा सम्बन्धित वडा कार्यालयको सिफारिस सहित अन्तिम भुक्तानीका लागि निवेदन पेश गर्नुपर्ने छ ।

३. सम्झौता रकम तथा भुक्तानी प्रकृया

- I. कामको गुणस्तर र डिजाइन संलग्न लागत इस्टिमेट, नक्सा र स्पेसिफिकेशनमा उल्लेख गरे बमोजिम हुनुपर्ने छ । सम्झौता बमोजिमको कार्यको प्राविधिक सल्लाह दिने, नापजाँच गर्ने, जाँचपास गर्ने र अन्य आवश्यक प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने, सुपरीवेक्षण गर्ने र गुणस्तर नियन्त्रण गर्ने काम प्रथम पक्षले गर्नु पर्नेछ ।
- II. द्वितीय पक्षले निर्माण स्थलमा अनुमानित लागत, लागत खर्चको स्रोत, गरिने कार्यको संक्षिप्त विवरण समेत उल्लेख गरी सार्वजनिक स्थानमा तोकिए बमोजिमको ढाँचामा सुचना बोर्ड राख्नुपर्नेछ । सुचना बोर्डको साइज कम्तिमा ५ फिट " ४ फिटको हुनुपर्नेछ ।
- III. वन क्षेत्र भित्र कार्य हुने भएकोले द्वितीय पक्षले वन तथा वन्यजन्तुलाई हानी नोक्सानी नहुने गरी तथा वन सम्बन्धी नियम कानूनले प्रतिबन्धित गरेको कार्य गर्नु गराउने छैनन् । यदि कुनै कारणबाट त्यस्तो किसिमको हानी नोक्सानी हुने कार्यहरु भएगरेमा त्यसको पूर्ण जिम्मेवारी द्वितीय पक्षको नै हुनेछ ।
- IV. निर्माण कार्यको लागि स्थानीय साधन जुटाउने, व्यवस्थित ढंगले काम सम्पन्न गर्ने, आवश्यक पर्ने निर्माण औजार र ज्यावलहरु उपभोक्ता समिति स्वयंले स्थानीय रुपमा व्यवस्था गरी काम सम्पन्न गर्नु पर्नेछ ।
- V. कार्यक्रमको लागि खरिद गरिएको निर्माण सामग्री कुनै पनि अवस्थामा अन्यत्र प्रयोग गर्नु हुंदैन । कथंकदाचित त्यस्तो भएको पाइएमा त्यसरी प्रयोग भएको सामग्रीको मूल्य बराबरको रकम उपभोक्ता समितिले भुक्तानी पाउनु पर्ने रकमबाट प्रथम पक्षले कटौत गर्न सक्नेछ । दुरुपयोग भएको निर्माण सामग्रीको मूल्य उपभोक्ता समूहले पाउनु पर्ने रकम भन्दा बढी भई असुल हुन नसक्ने स्थितिमा आयोजना/कार्यालयले प्रचलित ऐन कानून बमोजिम असुल गर्नेछ ।
- VI. सम्बन्धित प्राविधिकको सहमति विना उपभोक्ता समितिले डिजाइन फेरु हुंदैन । कथंकदाचित समूहले आफु खुसी डिजाइन फेरी काम गरेमा त्यसको भुक्तानी गर्न प्रथम पक्ष बाध्य हुने छैन ।
- VII. सम्झौता बमोजिमको कार्य कुनै निर्माण व्यवसायी वा सबकन्ट्र्याक्टरबाट गराउन सकिने छैन, गराएमा सम्झौता रद्द गरी बाँकी काम प्रचलित ऐन र नियमावली बमोजिम गराईनेछ । तर समूहभित्र सम्बन्धित काम गर्न सक्ने श्रमिक (दक्ष र अदक्ष) प्राप्त हुन नसकेमा कामदारको समूह वा व्यक्ति विशेषलाई काममा लगाउन सकिनेछ ।
- VIII. काम शुरु गर्नुपर्ने मितिबाट १५ दिन वितिसक्दा पनि काम शुरु नगरेमा वा कुनै कारणवश द्वितीय पक्षले समयमा सो काम सम्पन्न गर्न नसक्ने भएमा सो कुराको सूचना प्रथम पक्षलाई दिई पेशकी लिई सकेको भए सो रकम फिर्ता गर्नु पर्नेछ । त्यसरी लिएको पेशकी फिर्ता नगरेमा सरकारी बाँकी

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

सरह असूल उपर गरिनेछ । त्यसरी सूचना प्राप्त भए पछि प्रथम पक्षले सो सम्बन्धमा आवश्यक जाँच गरी द्वितीय पक्षसँग भएको सम्झौता रद्द गर्न सक्नेछ ।

- IX. द्वितीय पक्षको काबू बाहिरको परिस्थिति सृजना भई कुनै कारणवश सम्झौता अवधिभित्र कार्य सम्पन्न हुन नसक्ने पर्याप्त कारण वा अवस्था देखिएमा द्वितीय पक्षको पुष्ट्याई सहितको निवेदनको आधारमा अधिकतम चालु आर्थिक वर्षभित्र काम सम्पन्न गर्ने गरी प्रथम पक्षले म्याद थप गर्न सक्नेछ । यदि म्याद थप भएको अवधिभित्र पनि कार्य सम्पन्न हुन नसकेमा सम्झौता बमोजिमको कार्य जे जस्तो अवस्थामा छ, सोही अवस्थामा फरफारक गरिनेछ ।
- X. सम्झौता बमोजिमको कार्य सम्पन्न भएपछि निर्माणकार्यको स्वामित्व द्वितीय पक्षलाई स्वतः हस्तान्तरण भएको मानिनेछ । यसरी सम्पन्न भएको निर्माण कार्यको रेखदेख, सञ्चालन वा मर्मत सम्भार समेत गरी प्राप्त लाभ विवाद रहित ढंगले बाँडफाड गर्ने दायित्व द्वितीय पक्षको हुनेछ ।
- XI. सम्झौता बमोजिमको कार्यको अम्दानी खर्चको अभिलेख स्वीकृत पद्धति अनुसार राख्नुपर्नेछ र त्यस्ता कागजातहरु आयोजना कार्यालयले मागेको बखत उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- XII. यस कार्यको बजेट, उपभोक्ता समितिको काम कर्तव्य र अधिकार, खरिद, लेखाङ्कन, प्रतिवेदन विषयमा दोश्रो पक्षलाई अनुशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- XIII. कार्य सम्पन्न भएपछि द्वितीय पक्ष आयोजना/कार्यालयबाट जाँचपास गरी फरफारक गर्नुपर्नेछ ।
- XIV. प्रथम पक्षले दोश्रो पक्षलाई बैङ्क खाता मार्फत भुक्तानी दिनुपर्नेछ ।
- XV. दोश्रो पक्षसँग भएको सम्झौता बमोजिमको काम वा कामदारको बीमा गराउनु पर्ने भएमा द्वितीय पक्षले नियमानुसार बीमा गराउनु पर्नेछ । सम्झौता बमोजिमको काममा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४, (बाझौं संशोधन, २०७९) को नियम ११२. को उपनियम (३क) मा व्यवस्था गरे बमोजिम सम्झौता अनुसार हुने निर्माण कार्य तथा संरचनाको बीमा गराउनु नपर्ने भएमा द्वितीय पक्षले कामदारहरुको मात्र कम्तिमा ५ लाख सम्मको समुहगत दुर्घटना बीमा गराउनु पर्नेछ । कामको शिलसिलामा कामदारहरुको दुर्घटना भएमा सोको जिम्मेवार द्वितीय पक्ष हुनेछ ।
- XVI. कामको आधारभूत प्रकृति र क्षेत्र परिवर्तन नहुने गरी दुवै पक्षको लिखित सहमतिबाट साबिकको दोश्रो पक्षको लागत साझेदारी अंश नघट्ने गरी सम्झौतामा सामान्य संशोधन गर्न सकिनेछ ।
- XVII. कार्य गर्दा तथा गराउँदा कामदारको स्वास्थ्य सुरक्षा सम्बन्धी उपायहरु दोश्रो पक्षले अनिवार्य रुपमा पालना गर्नु पर्नेछ । निर्माण कार्यस्थलमा प्राथमिक उपचार किटको उपलब्धता तथा संलग्न कामदारहरुले अनिवार्य रुपमा पेशाजन्य स्वास्थ्य तथा सुरक्षाका लागि व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्री लगाउनु पर्नेछ ।
- XVIII. सम्झौता बमोजिमको कार्य गर्दा स्थानीय श्रमिकको रुपमा दलित, आदिवासि, महिला तथा सीमान्तकृत समुदायका सदस्यहरुलाई प्राथमिकता दिनुपर्नेछ ।
- XIX. यस सम्झौतामा उल्लेख गरिएका कुराहरुको अलावा अन्य कुराहरुको सम्बन्धमा दुवै पक्षको आपसी सहमतिमा आवश्यकता अनुसार शर्तहरु थपघट गर्न सकिनेछ ।

राष्ट्रिय योजना निर्देशक

XX. अन्य आवश्यक विषयहरू प्रचलित कानून अनुसार हुनेछन ।

माथि उल्लिखित बमोजिमका व्यहोराहरू पालन गर्न हानि दुवै पक्ष सहमत छौ ।

उपभोक्ता समितिको तर्फबाट	आयोजनाको तर्फबाट
अध्यक्ष : श्री	आयोजना संयोजक श्री :
हस्ताक्षर :	हस्ताक्षर :
सम्पर्क नं :	सम्पर्क नं :
मिति :	मिति :
सचिव/कोषाध्यक्ष : श्री	आयोजनाको अधिकृत श्री :
हस्ताक्षर :	हस्ताक्षर :
मिति : सम्पर्क नं :	मिति : सम्पर्क नं :
अन्य :	साइट इन्चार्ज /आयोजनाको अन्य कर्मचारी श्री : हस्ताक्षर : मिति : सम्पर्क नं :

रोहवर/साक्षी :

१. जि., गा.पा./न.पा. वडा नं. बस्ने श्री (ना.प्र.न.:
.....)

२. जि., गा.पा./न.पा. वडा नं. बस्ने श्री (ना.प्र.न.:
.....)

३. जि., गा.पा./न.पा. वडा नं. बस्ने श्री (ना.प्र.न.:
.....)

द्रष्टव्य: उपरोक्त अनुसार सारभूतरूपमा फरक नपने गरी स्थानीय आवश्यकताअनुसार यस फर्मेटमा समान्य हेरफेर गर्न सकिनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

२.२ जानकारी सहितको, स्वतन्त्र, अग्रिम सहमति (Free Prior Informed Consent, FPIC)

समुहगत प्रयोजनको लागि FPIC Format:

आज मिति २०८०/..../.... गते तपशिल बमोजिमको उपस्थितिमा हामीहरु चुरे उत्थानशील आयोजना मार्फत निम्नानुसार उल्लेख भए बमोजिमको क्रियाकलाप संचालन गर्ने सम्बन्धमा उपरोक्त विषय पढी, व्यापक छलफल गरि, बुझी, बुझाई यो स्वेच्छिक-सहमति प्रदान गरेका छौं ।

प्रस्तावित क्रियाकलापको विवरण :

..... जिल्ला, नगरपालिका वार्ड नम्बर..... स्थित
..... क्षेत्र भित्र निर्माण/कार्यक्रम गरिने
। जसमा गरी
निर्माण/कार्यक्रम गरिने ।

माथि उल्लिखित बमोजिम तथा उपलब्ध सुचनाका आधारमा प्रस्तावित क्रियाकलाप संचालन गर्न हाम्रो

१. ☐ पूर्ण सहमति रहेको छ ।

२. ☐ सहमति छैन ।

३. ☐ शर्त सहित सहमति छ । अन्य केहि (थप सल्लाह एवं शर्तहरु भए)

तपशिल

क्र.सं.	नाम ठेगाना (संस्था) (फोन नम्बर)	हस्ताक्षर
१.		
२.		
३.		
४.		
५.		
६.		
७.		
८.		

राष्ट्रिय आयोजन निर्देशक

ब्यक्तिगत प्रयोजनको लागि FPIC Format:

म.....
..... तर्फ बाट प्रतिनिधित्व गर्दै चुरे उत्थानशील आयोजना मार्फत निम्नानुसार उल्लेख भए बमोजिमको क्रियाकलाप गर्ने सम्बन्धमा मिति २०...../...../..... मा छलफल गरी, विषय पढी, बुझी, बुझाई यो स्वेच्छिक-सहमति प्रदान गरेको छु ।

प्रस्तावित क्रियाकलापको विवरण :

..... जिल्ला, नगरपालिका वार्ड नम्बर-..... स्थित
..... क्षेत्र भित्र निर्माण/कार्यक्रम
गरिने। जसमा गरी
..... निर्माण/कार्यक्रम गरिने।

माथि उल्लिखित तथा उपलब्ध सुचनाका आधारमा प्रस्तावित क्रियाकलाप संचालन गर्न मेरो/हाम्रो

१. ☐ पूर्ण सहमति रहेको छ।

२. ☐ सहमति छैन।

३. ☐ शर्त सहित सहमति छ । अन्य केहि (थप सल्लाह एवं शर्तहरू भए)

नाम तथा हस्ताक्षर :

संस्थाको नाम / ठेगाना :

पद :

सम्पर्क नम्बर :

मिति :

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

२.३ क्षेत्रगत वातावरणीय र सामाजिक (E&S; जोखिम मूल्याङ्कन, FPIC चेकलिस्ट र सिफारिस पत्रको ढाँचा

पूर्व-कार्यान्वयन चरण

१ . प्रस्तावित कार्य को आधारभूत तथ्यांक

१	कार्यक्रमको नाम :									
२	नदी प्रणाली	CERP IPAC No:								
३	ठेगाना									
४	स्थान को अक्षांश र देशान्तर									
५	सस्थको नाम									
६	लाभग्राहीहरु को विवरण (घरधुरी/जनसंख्या)	कुल घरधुरी	दलित	आ. ज.		पिछडिएको		अन्य		
		कुल जनसंख्या	पु	म	पू	म	पू	म	पु	F:
७	समुदाय तह मा अन्तरक्रिया /छलफल	कार्यक्रम संख्या								
		कुल सहभागी :	पु	म	पू	म	पू	म	पु	F:
८	FPIC (खण्ड ३ अनुसार)	कार्यक्रम संख्या								
		कुल सहभागी :	पु	म	पू	म	पू	म	पु	F:
९	कार्यक्रम को अनुमानित खर्च :	ने रु - (शब्द मा)								
१०	वातावरण र सामाजिक व्यवस्थापन खर्च	ने रु	कुल बजेट को प्रतिशत					-%		

२ . वातावरणीय तथा सामाजिक मूल्याङ्कन तथा सिफारिस पत्र

क) कृपया प्राविधिक टोलीद्वारा पहिचान गरिएका कार्य/उप-कार्यहरु अन्तर्गत CERP मा रहेका क्रियाकलाप हरुलाई आधार मानि सिफारिस पत्र तयार गर्नुहोस ।

ख) ESMP, IPP र SIMP मा हाइलाइट गरिएको E&S जोखिम र सम्बन्धित प्रभावहरुको लागि उल्लेख गरिएका उपायहरु अबलम्बन गर्ने गरे सिफारिस पत्र तयार गर्नुहोस ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

ग) कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने स्थानमा आधारित भै स्थानीय समुदायसँग को अन्तरक्रियाबाट आएका नतिजा हरूलाई संलग्न गरि तलको तालिकामा प्रस्तुत गरे जस्तै जोखिम र तिर्नीहरुको ब्यबस्थापन प्रस्तुत गर्नुहोस।

क्र स	क्रियाकलाप तथा सम्भावित बातावरणीय जोखिमहरु	ब्यबस्थापनका उपायहरु
१.		
२.		
३.		
४.		
५.		
६.		
७.		
८.		
९.		
१०.		

३ . FPIC चेकलिस्टहरु

क) अोजनाक्षेत्र मा क्रियाकलापहरु सुरु गर्नु अघि FPIC का ६ चरणहरु पालना गरेको /नगरेको

ख) सहभागीहरु : CBO का सदस्यहरु र आोजना को प्रभाव क्षेत्रमा बस्ने मानिसहरु, सहभागी भए नभएको

ग) FPIC राम्रोसँग प्राप्त र उपलब्ध भए नभएको ।

क्रस	विवरण	हो	होइन	थाहा छैन	उपलब्ध छैन
१	के परियोजनाका कर्मचारीहरूसँग आदिवासीहरूसँग सांस्कृतिक रूपमा उपयुक्त तरिकाले काम गर्ने ज्ञान र क्षमता छ? के परियोजनाका				

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

नेपाल सरकार
पर्यावरण, वन र जल विभाग
राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक
काठमाडौं

नेपाल सरकार
पर्यावरण, वन र जल विभाग
काठमाडौं

	कर्मचारीहरूलाई आदिवासीहरूसँग कसरी अन्तरक्रिया गर्ने भन्ने बारेमा तालिम दिइएको छ?				
२	के आदिवासी जनजातिहरूको आफ्नै संयन्त्र, भाषा र स्थानलाई ध्यानमा राखेर जानकारी प्रसारको लागि विस्तृत सञ्चार रणनीति तयार गरिएको छ?				
३	के संलग्न आदिवासी समुदायका अगुवा / नेता / नाइके हरूको रूपमा पहिचान गरिएका व्यक्तिहरूलाई भेटेर परामर्श गरिएको छ?				
४	के सम्बन्धित समुदायहरूलाई परियोजनाको बारेमा PPMU (GASO) बाट प्रयास जानकारी प्राप्त गरेका छन् ? के उनीहरूलाई परियोजनामा विशेषज्ञ सल्लाह प्राप्त गर्न पर्याप्त स्रोतहरू उपलब्ध गराइएको छ?				
५	के FPIC प्रक्रियामा प्रभावकारी सहभागिताको लागि पूर्व-कार्यान्वयन बैठक/परामर्श र गतिविधिको सम्भाव्यता अध्ययनको क्रममा समुदायलाई जानकारी गरिएको मिति समय र स्थान सम्बन्धी पूर्व जानकारी स्थापित गरिएको छ?				
६	के सान्दर्भिक जानकारी सहितको सहभागितामूलक नक्साङ्कन विश्लेषण गरिएको छ?				
७	के संलग्न आदिवासी समुदायहरूलाई परियोजनाको स्कोपिङ, डिजाइन, कार्यान्वयन, अनुगमन र न्यूनीकरण, र परियोजनाको थप समीक्षा र व्यवस्थापनको आवश्यकता निर्धारणमा पूर्ण र प्रभावकारी रूपमा सहभागी हुन सक्षम बनाइएको छ?				
८	के परियोजना जानकारी (वातावरणीय र सामाजिक मूल्याङ्कन कागजात; वातावरणीय सामाजिक व्यवस्थापन योजना; र मूल्याङ्कन सहित) प्रारम्भिक र उपयुक्त माध्यमबाट प्रसारित गरिएको छ?				
९	के संलग्न आदिवासी समुदायहरूलाई प्रदान गरिएको जानकारीको उचित बुझाइ प्रमाणित गरिएको छ?				
१०	के परामर्श प्रक्रिया दस्तावेजीकृत छ?				
११	के परामर्श प्रक्रियाको कागजातहरू समयमै र उपयुक्त भाषा, ढाँचा र स्थानहरू प्रयोग गरेर खुलासा गरिएको छ?				
१२	के सहमति स्पष्ट रूपमा प्रदान गरिएको छ र समुदायले रुचाएको ढाँचामा रेकर्ड गरिएको र पुष्टि गरिएको छ?				
१३	के परियोजनाको सहभागितामूलक अनुगमन र मूल्याङ्कनमा आदिवासी जनजातिहरूले सान्दर्भिक ठानेका सूचकहरू समावेश छन्?				

१४	के समुदायले भूमि र स्रोत सम्झौता, शासन व्यवस्था, कानुनी र वित्तीय व्यवस्था, रोजगारी र ठेक्का अवसरहरू, सांस्कृतिक रूपमा उपयुक्त लाभ बाँडफाँड, अनुगमनका लागि प्रक्रिया र सयन्त्र, गुनासो र विवाद समाधान, लगायत अन्य विषयमा पर्याप्त वार्ता प्रक्रियामा संलग्न भएको छ?				
----	---	--	--	--	--

क . निर्णय र सुझावहरू

मुख्य बुदा हरू सँगै FPIC मा उल्लेख शर्त हरू

१.

२.

३.

हाम्रा क्रियाकलाप हरूले वातावरण र स्थानीय समुदायमा कुनै पनि उल्लेखनीय प्रतिकूल जोखिम र प्रभाव पार्ने छैन। यद्यपि, प्रस्तावित गतिविधिको कार्यान्वयनको क्रममा माथि उल्लेखित न्यूनीकरण उपायहरू अपनाउनु आवश्यक छ।

ख . मूल्याङ्कन र सिफारिसहरूमा संलग्न PPMU कर्मचारीहरूको सूची।

क्र स	नाम	पद	हस्ताक्षर

A. अनुसूचिहरू (to be submitted)

- ✓ समुदाय सँग गरिएको छलफल को माइन्डट
- ✓ FPIC फर्म (Nepali- attached in Annex २.२)
- ✓ फोटोहरू

२.४ बातावरण तथा सामाजिक सुरक्षण (ESMP, IPP & SIMP implementation)

अनुगमन Checklist

क्रियाकलाप को नाम	_____...
कार्यक्रम गर्ने CBO/समूह /समिति को नाम र ठेगाना :	_____
क्रियाकलाप गर्ने क्षेत्र र ठेगाना	_____
प्रगति —%	E& S प्रगति : —...%

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

SN	विवरण	कार्यन्वयन अवस्था	यदि नगरेको भए किन ?
१.	पूर्व-निर्माण E and S मूल्याङ्कन प्रतिवेदनद्वारा सिफारिस गरिएका E and S उपायहरू क्रियाकलाप हरूको डिजाइन र BOC मा एकीकृत छन्।		
२.	समुदायको वन/जीविका स्रोतहरूमा पहुँच प्रतिबन्धको जोखिम र भूमि स्वामित्वसँग सम्बन्धित अन्य जोखिमबाट बच्न उपायहरू।		
३.	माटोको क्षय/स्तोप फेलिएर , Muck व्यवस्थापन अदिलाई कम गर्न उपायहरू अपनाइन्छ।		
४.	माटो, पानी, हावा र ध्वनि प्रदूषण न्यूनीकरणका उपायहरू यदि कुनै छन् भने पालना गरिन्छ।		
५.	कार्यस्थलमा निर्माण फोहोरको उचित व्यवस्थापन गरिन्छ।		
६.	रूख र वनस्पतिको अस्थायी/स्थायी क्षति बिना गतिविधि लागू गरिन्छ।		
७.	सिफारिस गरिए अनुसार कुनै पनि शिकार र वन्यजन्तुमैत्री कार्य प्रक्रियाहरू कडाईका साथ पालना गरिएको छ।		
८.	निर्माण सामग्रीको लागि कुनै पनि स्थानीय उत्खनन गरिएको छैन		
९.	कार्यक्रमको कार्यान्वयनले कुनै पनि नेजी सम्पत्ति/जमिनमा कुनै प्रतिकूल जोखिम निम्त्याएको छैन		
१०.	प्राकृतिक स्रोतहरूको प्रयोगमा पहुँचमा प्रतिबन्ध लगाएको छैन		
११.	FPIC प्रक्रिया सगसगै को प्रक्रियाको रूपमा गरिन्छ		
१२.	स्थानीय श्रमिक- महिला, दलित र IP र सीमान्तकृत समुदाय (यदि उपलब्ध छ भने) संलग्न गरिन्छ		
१३.	CBC हरू बाल श्रमको प्रयोग नगर्ने बारे सचेत छन्		
१४.	कामदारहरूको दुर्घटना जोखिमलाई कम गर्न समूह बीमा डोम गरिएको छ।		
१५.	कार्यस्थलमा PPE र प्राथमिक उपचार बक्स प्रयोगमा छन्		
१६.	परियोजनाको GRM लाई सूचित गरिएको छ र समुदाय GRM प्रक्रियासँग परिचित छ र काम गरिरहेको छ (प्राप्त र सम्बोधन गरिएको गुनासोहरूको संख्या)		
१७.	ESMP, SIMP र IPP मा उल्लेख गरिएका र तल उल्लेख गरिएको अन्य सबै उपायहरू कार्यान्वयन भइरहेका छन्। १-सूचना बोर्ड र जानकारी खुलासा २....		

टिप्पणीहरू: ESMP, IPP र SIMP सहितको अनुपालन कार्यसम्पादन E&S मापनहरू सन्तोषजनक/मध्यम सन्तोषजनक/असन्तोषजनक छन्।

अगाडिको बाटो:

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुगमन गरिएको/तयार गरिएको; मिति: -----

नाम: -----

पद: -----

प्रमाणित: मिति: -----

नाम: -----

पद: PPMU- संयोजक

आज मिति २०८८ / / गते चुरे उत्थानशील आयोजना अन्तर्गत, ———.नदी प्रणाली
—————.. मा कार्यान्वयन भईरहेको
..... कार्यको कार्यान्वयनको चरणमा वातावरणीय
एवं सामाजिक जोखिम व्यवस्थापन, स्थानीयको चासो तथा गुनासो लगायत विषयमा निम्नानुसार स्थानीय
उपभोक्ता, निर्माणमा संलग्न मजदुर, उपभोक्ता समितिका प्रतिनिधी, स्थानीय समाजसेवी, भद्र-भलाङ्गी,
आयोजना प्राविधिक कर्मचारी समेत भई फिल्ड अनुगमन तथा निरीक्षण सम्पन्न गरियो ।

अनुगमन तथा निरीक्षणका मुख्य विषयबस्तुहरू

भईरहेको कार्यको प्राविधिक चेकजाँच, लैंगिक सहभागिता तथा वातावरणीय/सामाजिक जोखिम व्यवस्थापनका
उपायहरू को अवलम्बन तथा आदिवासी जनजातीका सबाल र **FPIC** को क्रमागत चरण अन्तर्गतको
सहभागितामूलक अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण कार्य सम्पन्न गरि र निम्नानुसारको चेकलिस्ट मा उल्लेखित
तथ्यहरू प्रमाणित गर्ने निर्णय गरिन्छ

उपस्थिति

१.....

२.....

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

२.५ E&S Risk न्यूनीकरणका उपायहरूको (ESMP, IPP and SIMP) कार्यान्वयन कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन

कार्यान्वयन गरिएका क्रियाकलाहरू

१	कार्यक्रम को नाम															
२	नदी प्रणाली								CERP IPAC No:							
३	टेगाना															
४	स्थान को अक्षांश र देशान्तर															
५	सम्बन्धित CBOs/Groups/Committee को नाम															
६	Aसम्झौता मिति						कार्य सम्पन्न मिति									
८	FPIC को विवरण		कार्यक्रम को टेगाना र नाम													
			कुल सहभागी		दलित		आ ज		मधेसी		मुस्लिम				ब्राह्मण क्षेत्री	
			पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म			पु	म
९	समुदाय मा गरिने छलफल को विस्तृत विवरण		कार्यक्रम कुल कुल को संख्या र स्थान													
			कुल सहभागी		पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म		
			पु	म												
१०	खटाइएका व्यक्ति को विवरण	स्थानीय व्यक्ति संख्या	गैर स्थानीय व्यक्ति संख्या		पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म		
		संख्या														
		व्यक्ति दिन														
११	क्रियाकलाप को कुल लागत		ने रु													
१२	E&S उपायहरु को लागत :		नेरु		प्रतिशत						१.५%					

E&S ब्यबस्थापन कार्यान्वयन

क्र स	E&S Ris and Impacts पर्ने क्रियाकलाप	प्रस्ताविन तथा कार्यान्वयन गरिएका उपायहरू	कार्यान्वयन अवस्था	नगरेको भए कारण

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

राम्रो गरेको कथा / सफलता को कथा

चुनौती :

प्रतिवेदन :

तयार गर्ने		त्रमाणित गर्ने	
हस्ताक्षर		हस्ताक्षर	
नाम		नाम	
पद		पद	

संलग्न गर्नुपर्ने अनुसूची हरु

- ✓ छलफल को माइन्चुट
- ✓ FPIC संकलित
- ✓ सफलताको कथा
- ✓ फोटोहरु

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

२.६ बिबिध कार्यहरुमा न्युनतम उपलब्ध गराउनु पर्ने सुरक्षा सामग्रीहरु

क्र स	क्रियाकलाप	न्युनतम सुरक्षा सामग्री	कैफियत
१	भिरालो जमिन मा FFS/CRA/तथा कृषि	पन्जा , गम्बुट , मास्क	पहिलो पटक उपलब्ध गराएर तत् पश्चात समय समय मा सुसुचित गरिरहनुपर्नेछ
२	नदीउकाश क्षेत्र मा कृषिवन	पन्जा, गम्बुट , मास्क	
३	संरक्षण पोखरी निर्माण	पन्जा , गम्बुट , मास्क रिफ्लेक्टिभ ज्याकेट , हेल्मेट	PPMU अथवा ब्यबसायी द्वारा इस्टिमेट अनुसार को मूल्य मा किन्नुपर्ने
४	चेक ड्याम तथा पोखरी निर्माण	पन्जा , गम्बुट , मास्क रिफ्लेक्टिभ ज्याकेट , हेल्मेट	
५	डिप बोरिंग	रिफ्लेक्टिभ ज्याकेट , हेल्मेट	
६	गली संरक्षण	पन्जा , गम्बुट , मास्क	
७	सिंचाई नहर सुधार	पन्जा, गम्बुट , मास्क रिफ्लेक्टिभ ज्याकेट , हेल्मेट	
८	पहिरो नियन्त्रण	पन्जा , गम्बुट , मास्क रिफ्लेक्टिभ ज्याकेट , हेल्मेट	
९	नदी कटान संरक्षण	पन्जा, गम्बुट , मास्क रिफ्लेक्टिभ ज्याकेट , हेल्मेट	
१०	संरक्षण पोखरी को सुधार	पन्जा , गम्बुट , मास्क रिफ्लेक्टिभ ज्याकेट , हेल्मेट	
११	पाने उपयोग गर्ने पूर्वाधार हरुको निर्माण	पन्जा, गम्बुट , मास्क	

क्र स	क्रियाकलाप	न्युनतम सुरक्षा सामग्री	कैफियत
		रिफ्लेक्टिभ ज्याकेट , हेल्मेट	
१२	सिमसार संरक्षण	पन्जा , गमबुट , मास्क रिफ्लेक्टिभ ज्याकेट , हेल्मेट	कार्यस्थल अनुसार
१३	वन क्षेत्र वरिपरी तारबार	पन्जा , गमबुट मस्क	
१४	वन को दिगो व्यवस्थापन	ग्लोब , गमबुट , मास्क रिफ्लेक्टिभ ज्याकेट , हेल्मेट	
१५	ANR सहयोग	पन्जा , गमबुट , मास्क रिफ्लेक्टिभ ज्याकेट , हेल्मेट	ANR क्रियाकलाप को प्रकृति अनुसार
१६	कृषि वन को लागि नर्सरी	पन्जा , गमबुट , मास्क	
१७	वृक्षरोपण को लागि नर्सरी	पन्जा , गमबुट , मास्क	
१८	नदी किनारा मा गरिने वृक्षारोपण	पन्जा , गमबुट , मास्क	
१९	बिउ उत्पादन र वितरण	पन्जा , गमबुट , मास्क	
२०	बाटो सुधार	पन्जा , गमबुट , मास्क रिफ्लेक्टिभ ज्याकेट , हेल्मेट	
नोट: सबै कार्यस्थलहरूमा प्राथमिक उपचार किटहरू र उचित रूपमा प्रयोग गर्न अभिमुखीकरण तालिम सहित प्रदान गरिनेछ। (सबै PPE को लागत कुल अनुमानित लागतको ३% भन्दा बढी हुनु हुँदैन।)			

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुसूची २.७ : गुनासो व्यवस्थापन विवरण

कार्यान्वयन गर्ने निकाय			ठेगाना										
*गु वय स प्रतिनिधिको नाम			नदी प्रणालीको नाम										
पद													
क्र सं	प्राप्त मिति	स्वीकार गरे मिति	पेश गरिएको विधि	उजुरीकर्ताको नाम	उजुरीकर्ताको सम्पर्क	आयोजनासँग उजुरीकर्ताको सम्बन्ध	केसको नेतृत्व	गुनासोको विवरण	गरिएको कार्यहरू	सरोकारवालाको प्रतिक्रिया	गुनासोको अवस्था	गुनासो व्यवस्थापन मिति वा अपेक्षित मिति	कैफियत

सिने

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुसूची-३: वार्षिक त्रैमासिक/लाभग्राही सम्बन्धी प्रतिवेदन

कार्यान्वयन इकाई :

वार्षिक आर्थिक वर्ष/त्रैमासिक/:

(क) क्रियाकलाप र लाभग्राहीहरुको विवरण

क्रियाकलापको नाम	क्रियाकलाप भएको समूहको नाम र स्थान	कार्यान्वयन मिति/ अवधि	सम्पन्न क्रियाकलापको परिमाण र इकाई	जम्मा लागत		उपभोक्ता/ किसान लाभग्राही (क)		सरकारी कर्मचारी (ख)		अन्य सरोकारवाला लाभग्राही (FECOFUN/AC OFUN /NEFFIN etc.) (ग)		कुल लाभग्राही (क+ख+ग)	
				आयोजना श्रोत	अन्य श्रोत (उपभोक्ता लागत समेत)	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.

(ख) किसान/उपभोक्ता लाभग्राहीहरुको विस्तृत विवरण:

क्रियाकलाप	दलित		आदिवासी / जनजाति		ब्राह्मण/ क्षत्री		मधेशी		मुस्लिम		अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु		युवाहरु (१६-४० वर्ष उमेर)	
	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.

 राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुसूची-४ : प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशाला सञ्चालन प्रक्रिया

प्रस्तावना

कृषक पाठशाला कृषक वा ग्रामीण समुदायका मानिसहरू बीच सिकाइ आदानप्रदान गर्ने थलो हो। यस थलोमा ती मानिसहरू भेला भई अनुभव सिकाइमा (Experiential Learning) केन्द्रित रही खोजपूर्ण सिकाइ (Discovery Learning) तरिकाहरू अपनाई पर्यावरणीय विक्षेपणमा आधारित भई सहभागितामूलक अभ्यासहरूको माध्यमबाट सामूहिक रूपमा सिक्ने र सिकाउने गर्दछन्। चुरे उत्थानशील आयोजनाका कृषक पाठशालालाई प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन पाठशाला नामाकरण गरिएको छ। त्यसैले यस दस्तावेजमा जहाँ-जहाँ कृषक पाठशाला भनेर उल्लेख गरिएको छ, त्यसलाई प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन पाठशाला भनेर सम्झनुपर्छ। यो पाठशाला कुनै खास बाली विशेषमा मात्र सीमित नरही यसले प्राकृतिक स्रोतको दिगो व्यवस्थापनका सन्दर्भमा देखिने विभिन्न प्राकृतिक, प्राविधिक तथा व्यवस्थापकीय सवालहरू समेत समेट्दछ। पाठशालामा अध्ययन प्रोक्षण, स्थलगत अभ्यास, अन्तरक्रिया, पाठशाला दिवस लगायतका क्रियाकलापहरू संचालन गरिन्छ। सिकाईका सत्रहरू सञ्चालन र समापनको निश्चित समयवधि हुन्छ। समुदायका सदस्यहरूलाई संगठित गर्नु तथा जलवायु परिवर्तनको कारण समग्र चुरे क्षेत्र तथा यसमा आश्रित समुदायहरूलाई प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित पक्षहरूमा दक्षता अभिवृद्धि गराउने उद्देश्यले यी पाठशालाहरू सञ्चालन गरिन्छ।

१. उद्देश्य

स्थानीय समुदायमा रहेका प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धि अनुभव, परम्परागत ज्ञान तथा सिपको उपयोग गर्दै स्थानीय प्राकृतिक श्रोतहरू लाई दिगो रूपमा व्यवस्थापन गर्नमा आईपर्ने विभिन्न प्राकृतिक, प्राविधिक तथा व्यवस्थापकीय समस्याहरूको समाधान गर्न समुदाय सदस्यहरूलाई दक्ष बनाउनु प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशालाको उद्देश्य हो।

२. लक्षित वर्ग

आयोजना क्षेत्र अन्तरगत तोकिएका कार्यक्षेत्रमा वसोवास गर्ने कृषक तथा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह जस्ता समुदायमा आधारित संस्थाका सदस्यहरू

३. पाठशाला सञ्चालन कार्यविधि: चुरे उत्थानशील आयोजनाले तयार गरेको प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशालाको पाठ्यक्रम र प्रकृया अनुसार प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशाला स्थापना र संचालन गर्न देहाय बमोजिमको प्रक्रिया अपनाइन्छ।

१. पाठशाला स्थापना गर्नु अगाडि पाठशाला सहजकर्ता (Field School Facilitators) वडा प्रतिनिधि, स्थानीय संघ संस्थाका प्रतिनिधि, प्रदेश आयोजना इकाई प्रतिनिधि/प्रमुख, विषय विशेषज्ञ लगायतको उपस्थितिमा प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशाला कार्यक्रमको जानकारी गरई सरोकारवालाहरूको प्रतिवद्धता प्राप्त गर्न तयारी बैठक गर्ने।

२. प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशाला कार्यक्रम संचालनका लागि सामूहिक प्रतिवद्धता प्राप्त भए पश्चात निम्न कुराको आधारमा पाठशाला संचालन गर्ने स्थान (Place) छनोट गर्ने

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- आयोजनाको CERP ले तोकेको जोखिम क्षेत्र/तोकेको पालिका तथा पाठशालाको उद्देश्य वमोजिमको भौगोलिक रूपमा उपयुक्त स्थान
 - जागरुक र इच्छुक कृषक भएको ठाउँ (कृषक समूह भएको स्थानलाई प्राथमिकता दिईने)
 - पाठशाला संचालन गर्न स्थानिय श्रोत साधन प्राप्त हुने र स्थानीय निकायको सकारात्मक सहयोग प्राप्त हुने ठाउँ
 - यातायात र संचारको दृष्टिले पायक पर्ने ठाउँ
 - समूह सदस्यहरूको घर सकभर नजिक रहेको (तुलनात्मक रूपले घना वस्ति भएको स्थान)
३. सामुदायिक संस्था/समूह(हरू)का सदस्यहरूको सहभागिता हुने गरि पाठशालाका लागि सहभागी छनौट गर्न अन्तरक्रिया गर्ने । प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशालामा सामान्यतया २५ देखि ३० जना सदस्यहरूलाई सहभागी गराई सञ्चालन गरिने भएकाले सहभागी कृषकहरूको छनौट गर्दा तल उल्लेखित आधारहरू अपनाउन उपयुक्त हुन्छ ।

- आयोजना सञ्चालन भएका नदी प्रणाली भित्र बसोवास गर्ने ।
- पाठशाला अवधिभर सहभागी हुन इच्छुक ।
- प्रत्यक्ष रूपमा खेतीपाति तथा वन व्यवस्थापनमा संलग्न रहेका ।
- प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापनसंग सम्बन्धि सीप सिक्न चाहने ।
- पाठशालामा नियमित समय दिन सक्ने ।
- पाठशाला स्थल नजिक (३० मिनेट भित्र हिंडेर पुग्न सकिने) वासस्थान भएका ।
- सामान्य लेखपढ गर्न जन्ने ।
- महिला आदिवासि जनजाती र सामाजिकरूपमा पछाडी परेका सिमान्तकृत समुदायका सदस्यहरूको सामानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने ।

नोट: वालवालिका, विद्यालय जाने विद्यार्थी र अन्वस्थहरूलाई पाठशालामा सहभागी नगराउने। एक घरधुरीबाट एक जना मात्र सहभागी हुन पाउने ।

४. पाठशालामा संलग्न हुन प्रतिवद्ध भएका सहभागीहरूसंग निम्न आधारहरूलाई मध्य नजर गर्दै अन्तरकृया गरि पाठशाला संचालन गर्नेस्थल (site) छनौट गर्ने ।

- सबै सदस्यलाई पायक पर्ने स्थल (सदस्यहरूको बसाई नजिकै रहेको)
- परीक्षण गर्ने र अन्तरकृया/छलफल गर्न उपयुक्त ठाउँ भएको (सम्भव भएसम्म अन्तरकृया/छलफलका लागि सार्वजनिक स्थल उपलब्ध भएको ठाउँ)
- परीक्षण अवधिका लागि जग्गा उपलब्ध गरिउन्न करार गर्ने जग्गाधनी रहेका
- खाजा, पानी र शौचालय उपलब्ध हुने स्थल

५. सहभागीहरूलाई ५-६ जनाको ४-५ वटा उप-समुहमा विभाजन गरि पाठशालाका सिकाई कृयाकलापहरू प्रभावकारी बनाउने ।

६. पाठशालाका सहजकर्ताले पाठशालाको तयारी बैठक पश्चात पाठशालाको पाठ्यक्रम तालिका तयार गरि कार्यक्रम संचालन गर्ने निकाय तथा सम्बन्धित बिज्ञलाई पठाउने । सम्बन्धित बिज्ञले एक हप्ता भित्र आवश्यक सुझाव दिने । ति सुझाव समेटी पाठ्यक्रम तालिकालाई पाठशालाका सहजकर्ताले अन्तिम रूप दिई सोहि तालिका मा आधारित भई पाठशाला को दैनिक पाठयोजना तयारी गर्ने ।

७. पाठशालामा अनिवार्य रूपमा तुलनात्मक अध्ययन परिक्षण स्थापना गर्ने । साथै स्थानिय आवश्यकता अनुसारका सहयोगि परिक्षणहरू समेत सञ्चालन गर्ने ।
८. पर्यावरणिय प्रणाली विश्लेषण पाठशालाको पाठ्यक्रमको मेरुदण्ड भएकोले पाठशालाको पहिलो चरणमा कम से कम १०—१२ पटक यो अभ्यास अनिवार्य रूपमा संचालन गर्ने ।
९. पाठशालाको दैनिक पाठयोजनामा समसामयिक आवश्यकता अनुसारका विषय र समुह गतिशिलता अभ्यास नियमित रूपमा समावेश गर्ने ।
१०. पाठशालामा अनुशरण गरिएको प्रविधिको विस्तार गर्न पाठशाला दिवस दिनमा एककार्यक्रम आयोजना गरी आमन्त्रित पाहुना र अन्य कृषकहरूलाई अध्ययन स्थल भ्रमण, विविध स्टलहरूको निरीक्षण तथा सांस्कृतिक कार्यक्रमको अवलोकन गराई पाठशालामा सहभागीहरूलाई पुरस्कृत गर्ने । पाठशालाको तेस्रो चरणको दिवसलाई पाठशाला समापन समारोहको रूपमा आयोजना गरी सहभागीहरूलाई पाठशालामा सक्रिय रूपमा सहभागी भै दिक्षित भएको प्रमाणपत्र वितरण गर्ने । पाठशाला दिवसलाई वातावरण दिवस, पृथ्वी दिवस, भू-संरक्षण दिवस जस्ता पाठशालाको विषयवस्तुसंग मेल खाने विशेष अबसर संग जोड्न सकिन्छ ।

सहभागि संख्या : २० देखि २५ जना

संचालनहुने अवधि : १८ महिना

- कृषक पाठशाला संचालन गर्ने अवधि १८ महिनाको हुनेछ ।
- १८ महिने अवधिलाई पहिलो (४ महिने), दोश्रो (६ महिने), र तेस्रो (८ महिने) गरी तीन चरणमा बाँडिनेछ ।
- पहिलो ४ महिनामा प्रत्येक हप्ताको अन्तरालमा कक्षाहरू सञ्चालन गरिनेछ भने दोश्रो ६ महिनामा प्रत्येक दुई हप्तामा र अन्तिम ८ महिनामा महिनाको एउटा कक्षा (प्रत्येक चार हप्तामा) चलाइनेछ ।

पहिलो ४ महिनामा १९ पटक (तैयारी बैठक ३ पटक, पाठशाला सत्र १५ पटक, दिवस वा समारोह १ पटक) पाठशाला चल्नेछ भने दोश्रो चरणमा १३ पटक (तैयारी बैठक १ पटक, पाठशाला सत्र ११ पटक, दिवस वा समारोह १ पटक) तथा तेस्रो चरणमा ११ पटक (तैयारी बैठक १ पटक, पाठशाला सत्र ९ पटक, दिवस १ पटक) सहजकर्ता र कृषक विच अन्तरक्रिया हुनेछ ।

जिम्मेवार निकाय

मुख्य जिम्मेवारी : सम्बन्धित प्रदेशको आयोजना व्यवस्थापन इकाई र आयोजनाको बिजु

पाठशाला संचालक : पाठशाला संचालन गर्न प्रशिक्षण प्राप्त सहजकर्ता

कार्यक्रमबाट आशातित प्रतिफल

१. स्थानीय रूपमा अवस्थित प्राकृतिक स्रोत हरूको पहिचान, अवस्था विश्लेषण गरी दिगोरूपमा व्यवस्थापन गर्ने योजना तयार गर्न दक्ष बनाउने ।
२. पर्यावरणिय प्रणाली विश्लेषण अभ्यासको माध्यमबाट पाठशाला सदस्यहरूको अवलोकनका शिप, प्राकृतिक स्रोत विश्लेषण तथा ती स्रोतहरूको दिगो व्यवस्थापन गर्न निर्णय लिन सक्ने क्षमतामा अभिवृद्धि भई स्थानिय स्तरमै समस्या समाधान गर्न कृषक/उपभोक्ता स्वयंमलाई दक्ष बनाउने ।
३. स्थलगत रूपमा उन्नत प्रविधिको प्रभावकारीताको अध्ययन परिक्षण गरी उपयुक्त हुने ज्ञानको सृजना गर्ने ।
४. कृषक/उपभोक्ताको सामुहिक सशक्तिकरण हुने ।

कार्यक्रमको क्षेत्र विस्तार र दिगोपनाको सम्भाव्यता

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

आयोजनावाट संचालन भएका प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशालाहरू वन वातावरण तथा एकिकृत जलाधार व्यवस्थापन क्षेत्रमा नयाँ प्रयासहरू भएको हुनाले यस्ता पाठशालाहरूको स्फलताको आधारमा थप क्षेत्रहरूमा विस्तार गरिनेछ । प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन पाठशाला समाप्ति पश्चात स्थानीय निकाय वा अन्य निकायबाट ती पाठशालामा सिकेका जलवायु उत्थानशील अभ्यासहरू समुदायमा विस्तार भएको हुनेछ साथै स्थानीय निकायको योजनामा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन, न्युनिकरण वा प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापनका कृयाकलाप समावेश गरिएको हुनेछ ।

पहिलो चरण

सि.नं.	क्रियाकलाप	संख्या	इकाई	संख्या	दिन	दर	जम्मा	कैफियत
१	पाठशाला संचालन स्थल पहिचान, स्थापना तथा कार्ययोजना तयारी अवस्था							
१.१	पहिलो तयारी (बैठक) सत्र - पाठशाला संचालन स्थल पहिचान							
१.१.१	सहभागीहरूलाई खाजा	४०	जना	१	दिन	३००.	१२०००.	
१.१.२	स्टेशनरी	१	पटक	१	दिन	२५००.	२५००.	
१.१.३	सहजकर्ताको पारिश्रमिक	२	जना	१	दिन	१०००.	२०००.	
१.१.४	यातायात खर्च	२	जना	१	दिन	५००.	१०००.	
	जम्मा						१७५००.	
१.२	दोस्रो तयारी (बैठक) सत्र- पाठशाला स्थापना							
१.२.१	सहभागीहरूलाई खाजा	३०	जना	१	दिन	२००.	६०००.	
१.२.२	स्टेशनरी	१	पटक	१	दिन	२५००.	२५००.	
१.२.३	सहजकर्ताको पारिश्रमिक	२	जना	१	दिन	१०००.	२०००.	
१.२.४	यातायात खर्च	२	जना	१	दिन	५००.	१०००.	
	जम्मा						१७५००.	
१.३	तेस्रो तयारी (बैठक) सत्र — पाठशालाको पहिलो चरणको कार्ययोजना तयारी							
१.३.१	सहभागीहरूलाई खाजा	२७	जना	१	दिन	३००.	८१००.	
१.३.२	सहजकर्ताको पारिश्रमिक	२	जना	१	दिन	१०००.	२०००.	
१.३.३	यातायात खर्च	२	जना	१	दिन	५००.	१०००.	
	जम्मा						१११००.	
१.४	पाठशाला संचालनको अवस्था							

१.४.१	सहभागीहरुको लागि खाजा	२७	जना	१५	दिन	३००.	१२१५००.	
१.४.२	सहभागीहरुको लागि स्टेशनरी	२७	जना	१	पटक	१००.	२७००.	
१.४.३	अध्ययन परीक्षण र सिकाई सामग्री	१	पटक	१	पटक	२३९००.०	२३९००.	
१.४.४	त्रिपाल, प्लाई वुड, फर्स्ट एड बक्स	१	पटक	१	पटक	५०००.	५०००.	
१.४.५	सहजकर्ताको पारिश्रमिक	२	जना	१५	दिन	१०००.	३००००.	
१.४.६	सहजकर्ताको यातायात खर्च	२	जना	१५	पटक	५००.	१५०००.	
१.४.७	बाह्य श्रोतव्यक्तिको पारिश्रमिक	१	जना	८	दिन	२०००.०	१६०००.	
	जम्मा						२१४१००.	
१.५	पाठशाला दिवस							
१.५.१	सहभागीहरुको लागि खाजा	१००	जना	१	दिन	३००.	३००००.	
१.५.२	पाठशाला दिवस व्यवस्थापन	१	पटक	१	पटक	७५००.	७५००.	
१.५.३	उत्कृष्ट समुह पुरस्कार	१	पटक	१	पटक	१००००.	१००००.	
१.५.४	पाठशाला सम्पन्न प्रतिवेदन	१	पटक	१	पटक	३०००.	३०००.	
१.५.५	सहजकर्ताको पारिश्रमिक	२	जना	१	दिन	१०००.	२०००.	
१.५.६	सहजकर्ताको यातायात खर्च	२	जना	१	पटक	५००.	१०००.	
	जम्मा						५३५००.	
	पाठशाला पहिलो चरणको कुल जम्मा						३१३७००	

सि.नं.	क्रियाकलाप	संख्या	इकाई	संख्या	दिन	जम्मा	कैफियत
२	देशी चरणको पाठशाला संचालन						
२.१	तयारी बैठक: पाठशालाको दोश्रो चरणको कार्ययोजना तयारी						

२.१.१	सहभागीहरुलाई खाजा	३०	जना	१	दिन	३००.	९०००.	
२.१.२	स्टेशनरी	१	पटक	१	दिन	२५००.	२५००.	
२.१.३	सहजकर्ताको पारिश्रमिक	२	जना	१	दिन	१०००.	२०००.	
२.१.४	सहजकर्ताको यातायात खर्च	२	जना	१	दिन	५००.	१०००.	
	जम्मा						१४५००.	
२.२	पाठशाला संचालन को अबस्था							
२.२.१	सहभागीहरुलाई खाजा	२७	जना	१	दिन	३००.	८१९००.	
२.२.२	सहभागी हरुको लागि स्टेशनरी	२७	जना	१	पटक	१००.	२७००.	
२.२.३	अध्ययन परिक्षण र सिकाई सामग्री	१	पटक	१	पटक	२७०००.	२७०००.	
२.२.४	सहजकर्ताको पारिश्रमिक	२	जना	११	दिन	१०००.	२२०००.	
२.२.५	सहजकर्ताको यातायात खर्च	२	जना	११	पटक	५००.	११०००.	
२.२.६	बाह्य श्रोतव्यक्ति पारिश्रमिक	१	जना	६	दिन	२०००.००	१२०००.	
	जम्मा						१६३८००.	
२.३	पाठशाला दिवस							
२.३.१	सहभागीहरुलाई खाजा	१००	जना	१	दिन	३००.	३००००.	
२.३.२	पाठशाला दिवस व्यवस्थापन	१	पटक	१	पटक	७५००.	७५००.	
२.३.३	उत्कृष्ट समुह पुरस्कार	१	पटक	१	पटक	१००००.	१००००.	
२.३.४	पाठशाला सम्पन्न प्रतिवेदन	१	पटक		पटक	३०००.	३०००.	
२.३.५	सहजकर्ताको पारिश्रमिक	२	जना			१०००.	२०००.	

२.३.६	सहजकर्ताको यातायात खर्च	२	जना	१	पटक	५००.	१०००.	
	जम्मा						५३५००.	
	पाठशाला दोस्रो चरणको कुल जम्मा						२३१५००.	

सि.नं.	क्रियाकलाप	संख्या	इकाई	संख्या	दिन	दर	जम्मा	कैफियत
३	तेस्रो चरणको पाठशाला संचालन							
३.१	तयारी बैठक : पाठशालाको दोस्रो चरणको कार्ययोजना तयारी							
३.१.१	सहभागीहरुको लागि खाजा	३०	जना	१	दिन	३००.	९०००.	
३.१.२	स्टेशनरी	१	पटक	१	दिन	२५००.	२५००.	
३.१.३	सहजकर्ताको पारिश्रमिक	२	जना	१	दिन	१०००.	२०००.	
३.१.४	सहजकर्ताको यातायात खर्च	२	जना	१	दिन	५००.	१०००.	
	जम्मा						१४५००.	
३.२	पाठशाला संचालन को अवस्था							
३.२.१	सहभागीहरुलाई खाजा	२७	जना	७	दिन	३००.	५६७००.	
३.२.२	सहभागी हरूको लागि स्टेशनरी	२७	जना	१	पटक	१००.	२७००.	
३.२.३	अध्ययन परिक्षण र सिकाई सामग्री	१	पटक	१	पटक	२२०००.	२२०००.	
३.२.४	सहजकर्ताको पारिश्रमिक	२	जना	७	दिन	१०००.	१४०००.	
३.२.५	सहजकर्ताको यातायात खर्च	२	जना	७	पटक	५००.	७०००.	
३.२.६	बह्य श्रोतव्यक्ति पारिश्रमिक	१	जना	६	दिन	२०००.	१२०००	
	जम्मा						११४४००.०	
३.३	पाठशाला दिवस							

३.३.१	सहभागीहरूलाई खाजा	१००	जना	१	दिन	३००.	३००००.	
३.३.२	पाठशाला दिवस व्यवस्थापन	१	पटक	१	पटक	७५००.	७५००.	
३.३.३	उत्कृष्ट समुह पुरस्कार	१	पटक	१	पटक	१००००.	१००००.	
३.३.४	पाठशाला सम्पन्न प्रतिवेदन	१	पटक	१	पटक	३०००.	३०००.	
३.३.५	सहजकर्ताको पारिश्रमिक	२	जना	१	दिन	१०००.	२०००.	
३.३.६	सहजकर्ताको यातायात खर्च	२	जना	१	पटक	५००.	१०००.	
	जम्मा						५३५००.	
	पाठशाला तेस्रो चरणको कुल जम्मा						१६२४००.	

१	पाठशाला पहिलो चरणको कुल जम्मा	३१३७००.	
२	पाठशाला दोस्रो चरणको कुल जम्मा	२३१८००.	
३	पाठशाला तेस्रो चरणको कुल जम्मा	१६२४००.	
	प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन पाठशाला कुल जम्मा	७०७९००.	

नोट: बाह्य स्रोत व्यक्तिको दै भ्र भत्ता, पाठशाला अनुसन्धान र अन्य भैपरी आउने खर्च प्रचलित नियमानुसार खर्चिन सकिनेछ । यातायात खर्चको हकमा वास्तविक खर्च आंकलन गरि नपुग रकम कार्यक्रम संचालनार्थ दै.भ्र.भ.को शिर्षकमा विनियोजन गरिएको बजेटबाट परिपुर्ति गरिने छ।

द्रष्टव्य: उपरोक्त अनुसारको नर्म्सी अर्थ मन्त्रालयको कार्य संचालन निर्देशिका २०७७ लाई आधार मानि तयार गरिएको हो।

प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन पाठशाला संचालन सामग्रीहरू

सि न	सामग्री को नाम	स्पेसिफिकेशन	इकाई	परिमाण	कैफियत
------	----------------	--------------	------	--------	--------

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

क	सहभागीको लागि स्टेशनरी				
१.	नोट बुक	३०-४० पाना भएको		२७	
२.	डटपेन	सामान्य		२७	
३.	सिसाकलम	HB		२७	
४.	एरेजर	Small		२७	
ख	सिकाई सहजीकरणका लागि चाहिने सामग्रीहरू				
५.	ब्राउन पेपर	३०" X ४२"	संख्या	१००	
६.	बोर्ड मार्कर	Refillable, Round nib	संख्या	४	रातो र कालो
७.	परमानेन्ट मार्करहरू	Refillable, Round nib	संख्या	३०	विभिन्न रंगका
८.	रंगिन कलम (Sign pen)	१२ color water color	पकेट	५	
९.	मास्किंग टेप	१८ mm, single sided	रोल	१०	
१०.	कैंची	All purpose, sharp, १८० mm	संख्या	५	
११.	कार्डबोर्ड पेपर	२४"X३६"; सेतो; ०.५ — ०.८ मि मि मोटाई	संख्या	५	
१२.	सेलो टेप	सानो	संख्या	२	
१३.	ग्लुस्टिक	Non-toxic, ८ gm	संख्या	५	
१४.	स्टापलर मेसिन	Small	संख्या	१	एक सहजकर्ता
१५.	स्टापलर पीन		संख्या	२	एक स्टापलर,
१६.	पाकेट क्याल्कुलेटर	LCD display ; Solar / Battery Backup	संख्या	१	एक कालकुलेटर
१७.	सेतो कागज	७०-८० जीएसएम, A४	पाना	५०	
१८.	धागो		Roll	१	
१९.	सियो		संख्या	१	
२०.	सुतली धागो		Gram	२५०	
२१.	रबर व्याण्ड		lk;	२००	
२२.	फेभिकल(Adhesive Glue)	१०० ग्राम	संख्या	१	
२३.	नेपाली फायल	०.५-०.८ मि मि मोटाई	संख्या	३०	
२४.	स्केल	२ फीट, स्टेनलेस स्टील, लचकदार वा फाइबर	संख्या	५	
२५.	नाप्ने टेप	१-२ मिटर ,	संख्या	५	
२६.	प्लाष्टिकको थैली	१ किलो , जिप्पर	संख्या	२०	
२७.	लिटमस पेपर				
२८.	पी एच पेपर				
२९.	हार्डड्रोजन पेट्रोअक्साईड				
३०.	रातो मसी				
३१.	पाठशाला अभिलेख रजिष्टर	नम्बर ३	संख्या	१	
३२.	पाठशाला अनुगमन रजिष्टर	नम्बर २	संख्या	१	
३३.	त्रिपाल	Thick; १८÷÷ X २४÷÷	संख्या	१	

३४.	प्लाई वुड	३' X ४'; ३-४ ply	संख्या	५	
३५.	फर्स्ट एड बक्स	At least १० items set	संख्या	१	
३६.	चदराको वाकस	३०÷-X १८÷÷ X १२÷-	संख्या	१	
३७.	वाकसको लागि ताल्चा	मध्यम आकार	संख्या	१	
३८.	साइन बोर्ड / भिजिबिलिटी बोर्ड				
ग	अध्ययन परीक्षणका लागि चाहिने सामग्रीहरू				
३९.	वीउ / बेर्ना / बिरुवा				
४०.	मल तथा सूक्ष्म तत्व				
४१.	तौलने मेसिन	Electronic, Pocket size, LED display	संख्या	१	एक सहजकर्ता एक
४२.	नाप्ने टेप	३० मिटर	संख्या	१	
४३.	रेखांकन गर्नको लागि डोरी	Plastic			
४४.	प्लास्टिक ड्रम	६० L	संख्या	३	
४५.	ई एम		बोटल	२	
४६.	तथ्याङ्क संकलन फाराम				
घ	आवश्यकता अनुसार चाहिन सक्ने विशेष सामग्रीहरू				
४७.	हाते लेन्स	१० x			
४८.	बांस				
४९.	मेटा कार्ड				
५०.	किट पासो (ट्रयाप)				
५१.	हाते औजारहरू				
५२.	स्प्रेयर / डस्टर				
५३.	हजारी				
५४.	प्लास्टिक वाटा				
५५.	प्लाष्टिकको डब्बा				
५६.	बारबन्देजका सामग्री				
५७.	प्लास्टिक सिट				
५८.	फोटोकपी				
५९.	बोर्ड मार्कर मसी				
६०.	परमानेन्ट मार्कर मसी				
६१.	विषादी				
६२.	खनजोत खर्च				
६३.	अध्ययन परीक्षण लगायतका कृयाकलापका लागि अन्य सामग्रीहरू				

नोट

पाठशालाको हरेक चरणमा उपरोक्त उल्लेखित सहभागीको लागि स्टेशनरी उपलब्ध गरिनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

उपरोक्त उल्लेखित सुचीमा केन्द्रित रही सिकाई सहजीकरणका लागि चाहिने सामग्रीहरू तथा अध्ययन परीक्षणका लागि चाहिने सामग्रीहरू पाठशालाको आवश्यकता अनुसार सहजकर्ताको मागमा आधारित भइ उपलब्ध गराइनेछ ।

उपरोक्त उल्लेखित सुचीमा रहेका आवश्यकता अनुसार चाहिने विशेष सामग्रीहरूको हकमा सहजकर्ताको मागलाई पाठशाला संयोजक वा विशेषज्ञको सिफारिसमा उपलब्ध गराइनेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुसूची-५ : होर्डिङ्ग बोर्डको नमूना

(क) उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन हुने क्रियाकलापको हकमा

१. कार्यक्रमको नाम:-

२. आर्थिक वर्ष:-

३. स्थान:-

४. उपभोक्ता समितिको नाम:-

५. सम्झौता मिति:-

६. कार्य सम्पन्न गर्नु पर्ने मिति:-

७. अनुमानित लागत विवरण

(क) कार्यालयले व्यहोर्ने:-

(ख) उपभोक्ता समूहले व्यहोर्ने:-

(ग) अन्यले व्यहोर्ने:-

कुल अनुमानित लागत:-

८. सम्पन्न हुने मुख्य संरचना तथा कार्यक्रमहरू

(क)

(ख)

(ग)

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

(ख) ठेका पट्टा मार्फत सञ्चालन हुने क्रियाकलापको हकमा

GREEN
CLIMATE
FUND

१. कार्यक्रमको नाम:-
२. आर्थिक वर्ष:-
३. स्थान:-
४. ठेका पट्टा नं. :-
५. ठेकेदारको नाम:-
६. सम्झौता मिति:-
७. कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति:-
८. कबोल अंक:-
९. गरिने मुख्य कार्यहरू

- क)
- ख)
- ग)

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुसूची -६ : सार्वजनिक सुनुवाई फाराम

(सार्वजनिक सुनुवाईको प्रतिवेदन)

मिति:- २०-/-/-

कार्यक्रमको नाम:-

कार्यक्रम सञ्चालन भएको स्थान:-

नदी प्रणाली:-

सञ्चालन गर्ने उपभोक्ता समितिको नाम र ठेगाना:-

भेला (बैठक) स्थल:-

समय:-

सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरूको विवरणः

१. माटोको बाँध निर्माणको कार्य:- घ.मि./लम्बाई:- मि.
२. गेबियनको काम:- घ.मि.
३. घाँसको चपरीको काम:- ब.मि.
४. बाँसको भाटाको (Wattling) काम:- मि.
५. बिरुवा रोपण क्षेत्रफल/संख्या:- प्रजाति:-
६. अन्य कार्य:

उपस्थिति

अध्यक्ष श्री

अतिथि श्री

उपाध्यक्ष श्री

सचिव श्री

कोषाध्यक्ष श्री

सदस्य श्री

सदस्य श्री

सदस्य श्री

अन्य आमन्त्रित उपभोक्ता, नागरिक समाज लगायत अन्य व्यक्तित्वहरू

श्री

श्री

श्री

जनप्रतिनिधि श्री

जनप्रतिनिधि श्री

प्रस्तावहरू

१. कार्यक्रम सम्पन्न सम्बन्धमा ।
२. सार्वजनिक लेखा परीक्षण सम्बन्धमा ।
३. भुक्तानी सम्बन्धमा ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

४. जिम्मेवारी तोकिएको सम्बन्धमा ।

निर्णयहरू

- प्रस्ताव नं. १ माथि छलफल गर्दा उपभोक्ता समिति/समूह र चुरे उत्थानशील आयोजना, प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई, बीच कार्यक्रमको कार्य सम्झौता अनुसार पालिका, वडा नं., कार्यसम्पन्न भएको व्यहोरा सर्व सहमतीबाट निर्णय गरियो ।
- प्रस्ताव नं. २ माथि छलफल गर्दा चुरे उत्थानशील आयोजना, प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई, सँग कार्यक्रमको कार्य सम्झौता अनुसार उक्त कार्य सम्पन्न गर्न तपसिल अनुसारको खर्च (जनसहभागिता सहित) सार्वजनिक लेखा परिक्षण भएको व्यहोरा सर्वसहमतीबाट निर्णय गरियो ।

तपसिल

आम्दानी र खर्चको हिसाव किताव:

आम्दानी श्रोत	रकम	खर्च	मौज्दात		कैफियत
			बैकमा	नगद	
आयोजनाबाट प्राप्त हुने/भएको रकम:	प्रथम किस्ता:				
	दोस्रो किस्ता:				
	तेस्रो किस्ता:				
अन्य संघ संस्था बाट:					
उपभोक्ताबाट	नगद:				
	श्रमदान:				
जम्मा					

विस्तृत विवरण:

क्र.सं.	आइटम वाइज कार्य विवरण	पारेमाण/इकाई	दर	कुल जम्मा	कैफियत
१.	मेसिनरी उपकरणको भाडा	घ.मि.			
	एक्साभेटरको भाडा, इन्धन लगायत	घण्टा			
	अन्य:				
२.	निर्माण सामग्री खरिद				
	सिमेन्ट:	ब्याग			
	रड	क्विन्टल			
	मेसिन मेड तारजाली	ब.मि.			

	जियो टेक्सटाइल	ब.मि.			
	बोल्डर/हुंगा	घ.मि.			
	इटा	गोटा			
	बाँस	घना			
	गीट्टी	घ.मि.			
	वालुवा	घ.मि.			
	अन्य:				
३.	लेवर खर्च	दिन			
	मिस्त्री खर्च	दिन			
४.	दुवानी खर्च:				
५.	विविध खर्च				
		जम्मा			

३. प्रस्ताव नं. ३ माथि छलफल गर्दा चुरे उत्थानशील आयोजना, प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई,
सँग कार्य सम्झौता भए अनुसारको सम्पूर्ण कार्य सन्पन्न भई सार्वजनिक लेखापरीक्षण भए अनुसारको भुक्तानी
हुनुपर्ने रकम रु. अक्षरेपी रु. भुक्तानीका लागि चुरे
उत्थानशील आयोजना, प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई, मा पहल गर्न सर्वसहमतिबाट निर्णय
गरियो ।

४. प्रस्ताव नं. ४ माथि छलफल गर्दा चुरे उत्थानशील आयोजना, प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई,
बाट प्राप्त हुने रकमको लागि आर्थिक कारोबार गर्न सम्पूर्ण अधिकार उपभोक्ता समूह/समितिका
अध्यक्ष श्री र लाई तोकिएको
सर्वसहमतिबाट निर्णय गरियो ।

मौज्दात/बचत	विवरण		कैफियत
रु.	बैंक खातामा		
रु.	श्री को जिम्मामा		
रु.	श्री को जिम्मामा		
	जम्मा:		

(नोट: यस नमूना फारमेटमा प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाईले मुख्य बिषयलाई समेटी सारभूत रूपमा फरक नपर्ने
गरी आवश्यकता अनुसार थपघट गर्न सक्नेछ ।)

उपरोक्त बमोजिमको सार्वजनिक लेखा परीक्षणको विवरण टाँस गरिएको सार्वजनिक स्थान:

रोहवर:

..... गा.पा./न.पा. वडा नं. का जनप्रतिनिधि श्री को
समुपस्थितिमा टाँस गरिएको व्यहोरा ठिक साँचो हो । भनी सहि छाप मसिदिनेछौ ।

अनुसूची - ७: पार्श्वचित्र (Activity Profile)

१.	Name of Activity:					
२.	Name of program:					
३.	Location:	Ward:	Place:	F/Y:		
४.	Name of River system:					
५.	GPS Coordinate:					
६.	Cost: - a) Estimated:					
Office (PPMU):		User:	Others:	Total:		
b) Actual expenditure						
Office (PPMU):		User:	Others:	Total:		
७.	Objectives:					
८.	Conservation Measure/Technique applied:					
९.	Implementation process:					
१०.	Gender/Social consideration:					
११.	Effect/Impact:					
१२.	Benefited HH:	Total (T):	Dalit:	Janajati:	Madhesi:	Others:
१३.	Employment Generated:					
१४.	Problem faced:					
१५.	Maintenance sustainability:					
१६.	Lesson learned:					
१७.	Site Accessibility:					
१८.	Other:	User Group Name: Chairperson: Site Incharge: PPMU Chief:				

Photographs

Before work start

After work completion

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुसूची - द : भुक्तानीका लागि आवश्यक भर्पाईहरूको नमूना

(समान्यतः सारभुतमा फरक नपर्ने गरी आवश्यकता अनुसार थपघट गर्न सकिने)

द.१ ढुंगा ढुवानी भरपाई नमूना

भरपाई दादै..... समिति, को
..... कार्यको लागि निर्माण सामग्री
..... देखि निर्माण स्थल सम्म (अन्दाजी
कि.मि.बाट) ढुवानी गरीदिए बापत हामी तपसिलका स्ववारी चालक/सवारी धनीले समितिका
अध्यक्ष/सचिव/कोषाध्यक्ष/सदस्य श्री बाट तपसिलमा उल्लेखित रकम रु.
..... बुझिलिए ।

तपसिल

क्र.सं.	सवारी चालकको नाम थर	ठेगाना	ट्रिपर/ट्रयाक्टर/ट्रक नं.	ट्रीप प्रति ट्रीप....घ.मि.)	प्रति ट्रीपको दर	जम्मा रकम	बुझिलिनेको सहि
१.							
२.							
२.							
४.							
५.							
			जम्मा	ट्रीप/घ.मि.			

समितिको तर्फबाट:

सवारी धनिको नाम:

ठेगाना:

सहि:

मिति:

बुझाउनेको नाम:

पद:

सहि:

मिति:

समितिको छाप:

पुनश्च: प्रत्येक सवारी साधन (ट्रिपर/ट्रयाक्टर/ट्रक)को ब्लुबुक र सवारी चालकको सवारी चालक अनुमति पत्रको प्रतिलिपि संलग्न राख्नु पर्नेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

द.२ तारजाली (गेबियन) बाकस गाडीबाट ढुवानी गरिएको भरपाईको नमूना

भरपाई दाई समिति,
को कार्यको लागि निर्माण सामग्री
..... देखि
..... सम्म अन्दाजो कि.मि. बाट) ढुवानी गरिदिए बापत म
सवारी चालक/सवारी धनीले समितिका अध्यक्ष/सचिव/कोषाध्यक्ष श्री बाट
तपसिलमा उल्लेखित रकम बुझिलिए ।

तपसिल

क्र.सं.	सवारी चालकको नाम थर	ठेगाना	ट्रिपर/ट्रयाक्टर /ट्रक नं.	तारजाली बाकस (Machine made H/C Gabion Box)	ढुवानी रकम	बुझिलिने को सहि	कैफियत
१.				२x१x१ साइज थान १.५x१x१ साइज .. थान ३x१x०.५ साइज .. थान ३x१x०.३ साइज .. थान ३x१.५x०.५ साइज .. थान ३x१.५x०.३ साइज .. थान			
			जम्मा:	 संख्या/थान			

सवारी धनिको नाम:

बुझाउनेको नमः

समितिको तर्फबाट:

ठेगाना:

पद:

पद:

सहि:

सहि:

सहि:

मिति:

मिति:

मिति:

समितिको छाप:

पुनश्च: प्रत्येक सवारी साधन (ट्रिपर/ट्रयाक्टर/ट्रक) को जलबुक र सवारी चालकको सवारी चालक अनुमति पत्रको प्रतिलिपि संलग्न राख्नु पर्नेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

८.३ तारजाली (गेबियन) बाकस मानिसबाट ढुवानी गरिएको भरपाईको नमूना

भरपाई दाई समिति, को
..... कार्यको लागि निर्माण सामग्री: तारजाली बाकस, जम्मा थान, .
..... देखि निर्माण स्थल सम्म (अन्दाजी मि./कि.मि.बाट)
बोकेर ढुवानी गरिदिए बापत हामी तपसिलका व्यक्तिहरुले समितिका अध्यक्ष/सचिव/कोषाध्यक्ष/सदस्य श्री
..... बाट निम्नानुसारको रकम बुझिल्यौ ।

तपसिल

क्र.सं.	नाम थर	ठेगा ना	तारजाली बाकस (Machine made H/C Gabion Box)	दरपिट	ढुवानी रकम	जम्मा रकम	बुझिलिनेको सहि	कैफियत
१.			३x१x१ साइज थान					
			२x१x१ साइज थान					
			१.५x१x१ साइज थान					
			३x१x०.५ साइज थान					
			३x१x०.३ साइज थान					
			३x१.५x०.५ साइज....थान					
			३x१.५x०.३साइज.... थान					
२.			३x१x१ साइज थान					
			२x१x१ साइज थान					
			१.५x१x१ साइज थान					
			३x१x०.५ साइज थान					
			३x१x०.३ साइज थान					
			३x१.५x०.५साइज थान					
			३x१.५x०.३ साइज थान					
			जम्मा:थान					

समितिको तर्फबाट:

बुझाउनेको नाम थर:

पद:

हस्ताक्षर:

मिति:

प्रमाणित गर्ने समितिको पदाधिकारीको नाम:

हस्ताक्षर:

मिति:

समितिको छाप:

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

८.४ खानीमा ढुंगा खरिद गरिएको भरपाई

भरपाई दादै समिति, को
 कार्यको लागि निर्माण समग्री: बोल्डर/ढुंगा, ढुंगा खानी/संकलन गरिएको स्थान:
 उपलब्ध/बिक्री गरिदिए बापत हामी तपसिलका व्यक्तिहरुले समितिका
 अध्यक्ष/सचिव/कोषाध्यक्ष श्री बाट निम्नानुसारको रकम बुझिलिइ सो को भरपाई गरिदिए ।

तपसिल

क्र.सं.	नाम थर	ठेगाना	परिमाण	दर/प्रति घ.मि.	जम्मा रकम	बुझिलिनेको सहि	कैफियत
१.							
२.							
३.							
४.							
५.							
६.							
७.							
			जम्मा		घ.मि.		

समितिको तर्फबाट:

बुझाउनेको नाम थर:

समितिको छाप:

पद:

हस्ताक्षर:

मिति:

पुनश्च: ढुंगा खरिद गरीएका प्रत्येक व्यक्तिको नेपाली नामांकता प्रमाण पत्रको प्रतिलिपी सलग्न राख्नु पर्नेछ ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुसूची - ९: भुक्तानी निवेदनका ढाँचाहरू

९.१ रनिंग बिल भुक्तानी सम्बन्धी निवेदनको ढाँचा

(समान्यतः सारभुतमा फरक नपर्ने गरि आवश्यकता अनुसार थपघट गर्न सकिने)

मिति: २०८८ / /

श्रीमान् प्रदेश आयोजना संयोजकज्यू,

चुरे उत्थानशील आयोजना, प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई. ।

विषय: प्रथम/दोस्रो रनिंग बिल भुक्तानी सम्बन्धमा ।

उपरोक्त सम्बन्धमा तहाँ कार्यालय र यस समितिको बीच कार्यक्रम सञ्चालनको लागि मिति २०८१/ / मा सम्झौता भै कार्य शुरु गरी हाल तपसिलमा उल्लेखित कार्यहरू सम्पन्न भै सकेको हुँदा उक्त कार्यको नापजाँच तथा मुल्यांकन गरी रनिंग बिल भुक्तानी गरी दिनु हुन् आवश्यक बिल भरपाई तथा कागजातहरू संलग्न राखी पेश गरेको छु ।

हाल सम्मका सम्पादित कार्यहरू:

निवेदक

१.

२. अध्यक्ष/सचिव

३.....समिति

समितिको छाप

संलग्न बिल भरपाई तथा कागजातहरू:

१.	समितिको निर्णयको प्रतिलिपि (पाना- को)-	थान
२.	अनुगमन समितिको प्रतिवेदन-	थान
३.	तारजाली (निर्माण सामग्री) को ल्याब टेष्ट सर्टिफिकेट-	थान
४.	सम्पन्न कार्यको तस्विरहरू-	थान
५.	निर्माण सामग्री खरिद तथा ढुवानी को बिल-	थान रु.
६.	JCB/Excavator प्रयोग गरेको बिल-	थान रु.
७.	बिभिन्न कामको भरपाईहरू-	थान रु.
८.	डोर हाजिरी फारमहरू-	थान रु.

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

९.२ अन्तिम बिल भुक्तानी सम्बन्धी निवेदनको ढाँचा

(समान्यतः सारभुतमा फरक नपर्ने गरि आवश्यकता अनुसार थपघट गर्न सकिने)

मिति: २०८ / /

श्रीमान् प्रदेश आयोजना संयोजकज्यू,

चुरे उत्थानशील आयोजना, प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई,

बिषय : अन्तिम बिल भुक्तानी सम्बन्धमा ।

उपरोक्त सम्बन्धमा तहाँ कार्यालय र यस समिति बीच कार्यक्रम सञ्चालनको लागि मिति २०८ / / मा सम्झौता भै कार्य शुरु गरी हाल सम्झौता अनुसारका सम्पूर्ण कार्यहरू सम्पन्न भै सकेको हुदा उक्त कार्यको नापजाँच तथा मुल्यांकन गरी रनिंग बिल भुक्तानी गरी दिनु हुन आवश्यक बिल भरपाई तथा कागजातहरू संलग्न राखी पेश गरेको छु ।

सम्झौता अनुसारका सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरू:

निवेदक

१.

२. अध्यक्ष/सचिव

३.समिति समितिको छाप

संलग्न बिल भरपाई तथा कागजातहरू:

१.	समितिको निर्णयको प्रतिलिपि (पाना- को)-	थान
२.	अनुगमन समितिको प्रतिवेदन-	थान
३.	सार्वजनिक लेखा परिक्षण गरी टाँस गरेको मुचुल्का-	थान
४.	वडा कार्यालयको सिफारिश-	थान
५.	सम्पन्न कार्यको तस्विरहरू-	थान
६.	निर्माण सामग्री खरिद तथा ढुवानी को बिल-	थान रु.
७.	JCB/Excavator प्रयोग गरेको बिल-	थान रु.
८.	विभिन्न कामको भरपाईहरू	थान रु.
९.	डोर हाजिरी फारमहरू	थान रु.

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुसुची - १०: साना कृषि वन नर्सरी संचालनका लागि कृषकले प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाईमा दिने निवेदनको ढाँचा

श्री मान् आयोजना प्रमुख ज्यू
प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाई.....

विषय: साना कृषि वन नर्सरी संचालन गर्न पाउ भन्ने बारे ।

उपरोक्त सम्बन्धमा यस आयोजनाको कायक्षेत्र भित्र पर्ने.....जिल्लाको.....नदी प्रणाली भित्र बसोबास गर्ने मगाउँ/नगर पालिका वार्ड नम्बर.....मा बस्ने.....कृषक कृषि वन नर्सरी स्थापना तथा संचालन गर्न इच्छुक भएको र मैले आयोजना बाट संचालित ३ दिने नर्सरी व्यवस्थापनतथा संचालन तालिम लिई सकेको साथै मेरो आफ्नो जग्गा साना कृषि वन नर्सरी स्थापना तथा संचालनको लागि उपयुक्त भएको र स्थानीय कृषकहरुको डालेघाँसको माग समेत भएकोले आयोजनाको आ.ब.२०८१/०८२ को कार्यक्रम अनुसार साना कृषि वन नर्सरी स्थापना तथा संचालन गर्न इच्छुक भएकोले यो निवेदन पेस गरेको छु र स्विकृतीको लागि अनुरोध गर्दछु ।

संलग्न कागजातहरु:

नागरीकताको प्रतिलिपि

तालिमको प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि

प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन कृषक पाठशालाले सिफारिस गरेको निर्णयको प्रतिलिपि

सम्बन्धित वडाको सिफारिस

निवेदक:

निवेदकको नाम

ठेगाना.....

गाउँ/नगरपालिका.....

वार्ड नम्बर.....

सम्पर्क नम्बर.....

नर्सरी राख्ने स्थानको ठेगाना.....

मिति.....

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुसूची ११: कृषि वन नर्सरी संचालन तथा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक सामग्रीको विवरणः

१. कम्पोष्ट मल (खरिद तथा ढुवानी) ।
२. वनको माथिल्लो सतहको माटो (संकलन तथा ढुवानी)
३. पोली ब्याग
४. नर्सरीमा छाहारी बनाउने सामग्री (काठ, बाँस, डोरी, खर आदि)
५. हजारि,पोलीथिन पाईप, हिल ब्यारो, कोदालो, हँसिया, दाँद वा रेक,माटो छात्रे तार जाली आदि
६. डाले घाँसका बीउ वा कटीङ्ग
७. सिंचाईका लागी मोटर
८. घेराबेराका सामग्री काठ, बाँस, तार, डोरी आदि
९. साईन बोर्ड
- ख. नर्सरी संचालनका लागि लाग्ने पारीश्रमिक तथा ज्याला तर्फ
१. जमिनको तयारी (खनजोत, माटो तथा नल मिलाउने, पोली ब्यागको लागि मिश्रण बनाउने पोली ब्याग भर्ने,नर्सरीमा मिलाएर राख्ने आदि)
२. पोली ब्यागमा बिरुवा सार्ने र नर्सरीमा निलाएर राख्ने ।
३. छाहारी बनाउने ।
४. सिंचाई तथा गोडमेल गर्ने ।
५. बार बन्देज गर्ने

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

अनुसूची - १२ : कृषि वन नर्सरी संचालन गर्न सम्झौता गर्ने आधारहरू

१. नर्सरी संचालनका लागि पाहाडको लागि आधा रोपनी देखि १ रोपनी र तराईको लागि १५ धुर देखि १.५ कठ्ठा जग्गा आवश्यक पर्ने भएकोले सो अनुसार जग्गा उपलब्ध गराउन सक्ने कृषक हुनु पर्नेछ ।
२. संझौतामा उल्लेखित प्रजातीका विभिन्न डालेघाँसको बिरुवा १०००० को संख्यमा उत्पादन गर्नु पर्नेछ ।
३. नर्सरी स्थापना गर्ने जग्गामा सिंचाइको सुविधा हुनु पर्नेछ ।
४. जग्गा समतल हुनु पर्नेछ ।
५. नर्सरी राख्ने जग्गा आवास क्षेत्र नजिक हुनु पर्दछ ।
६. यातायातको पहुँच भएको हुनु पर्नेछ ।
७. आवश्यक भएको खण्डमा नर्सरीको लागि क्षेत्र बिस्तार गर्न सकिने स्थान भएको हुनु पर्दछ ।

अनुसूची - १३: स्थानिय स्रोत ब्यक्ति (LRP) मार्फत समुदायस्तरमा आधारित वन समुहमा संचालन गरिने अन्तरकृया गोष्ठिमा तयार गरिने समुहको प्रोफाईलमा समावेश गर्नु पर्ने विषय सुची

१. सामान्य परिचय:

- वन समुहको नाम र ठेगाना
- क्षेत्रफल र चार किल्ला
- वनको किसिम

२. हस्तान्तरण मिति र परिमार्जन मिति

३. संस्थागत अवस्था:

- कार्यसमितिको संरचना: कार्य समितिमा उदाधिकारीहरूको जम्मा संख्या:, महिला.... पुरुष.... संख्या आदिवासी जनाजाती, दलित, मधेशी, मुस्लिम, बाहुन, क्षेत्री र अन्य जातीहरू
- उपभोक्ता घरधुरी संख्या:..... जम्मा जनसंख्या महिला... पुरुष ... दलित.... जनजाती..... मधेसी..... मुस्लिम.... ब्राह्मण..... क्षेत्री.....अन्य
- साधार सभा र बैठक संख्या:
- सार्वजनिक सुनाई
- अडिट प्रतिवेदन, प्रगति प्रतिवेदन पेश गरेको अवस्था
- नाफा वितरणको अवस्था

४. कोष परिचालन (वन विकास....., आयआर्जन... र सामाजिक विकासमा..... विनियोजना रकमको अवस्था उल्लेख गर्ने)

५. वन सम्बर्द्धन र संरक्षण कार्यक्रमहरू (कार्ययोजनामा आधारित)

वन सम्बर्द्धन कार्यक्रम: जस्तै बृक्षारोपण क्षेत्र, बीउ छर्ने, अग्निरेखा निर्माण/मर्मत, झाडी सरसफाई, पतल्याउने, एक्याउने अनुसन्धान प्लट स्थापना आदी कार्ययोजनामा उल्लेख भए बमोजिम तालिका नं. १ मा समावेश गर्ने ।

वन संरक्षण कार्यक्रम: जस्तै अग्नि नियन्त्रण/संरक्षण, चरिचरन नियन्त्रण, संरक्षण सम्बन्धि प्रचार प्रसार कार्यक्रमहरू कार्ययोजनामा उल्लेख भए बमोजिम समावेश गरी देहायको तालिका नं. १ मा बमोजिम वन सम्बर्द्धन कार्यक्रमहरू र संरक्षण कार्यक्रमहरू तयार गर्ने

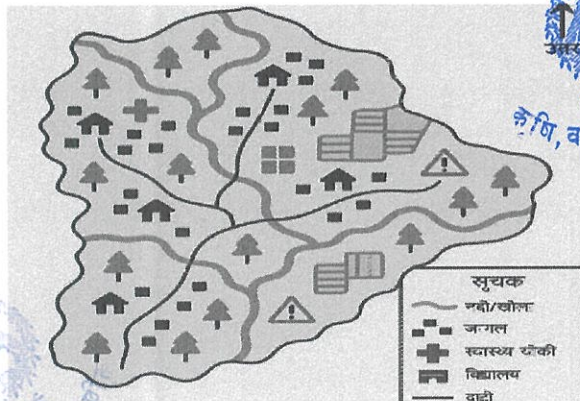
तालिका नं. १ वन सम्बर्द्धन कार्यक्रमहरु र संरक्षण कार्यक्रमहरु

सिन	कार्यक्रमको नाम	इकाई	परिमाण	प्रस्ताविक बजेट रु
१	वन सम्बर्द्धन कार्यक्रमहरु			
१.१				
१.२				
१.३				
...				
२	वन संरक्षण कार्यक्रमहरु			
२.१				
२.२				
२.३				
...				

६. भु-

उपयोगिताको विवरण (श्रोत नक्सा) तयार गर्ने

समुदायमा आधारित वन समुहहरुको (छलफल/अन्तरकृचामा समावेश भएका वन सनुह) को वनको भु-उपयोगिताको विवरण (उदाहरण वन, सिमसार, ताल/पोखरी, नदी/खोला, खालीचौर, कृषि र बसोबास आदी श्रोत नक्सा) खेसा नक्सा छलफल गरी तयार गर्ने ।

नेपाल सरकार
कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

नेपाल सरकार
कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय
कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय
कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय
कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय
कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय

चित्र १ भुउपयोग स्रोत नक्सा

७. जलवायु परिवर्तनका सुचक पहिचान र प्रथामिकरण गर्ने (समुहमा छलफल गर्ने)

- जलवायु परिवर्तनले स्थानीय समुदाय र वन क्षेत्र, सिमसार, ताल/पोखरी, नदी/खोला, खालीचौर, कृषि र बसोबास क्षेत्रमा विगत दशक देखि पारेका असर/प्रभावहरुको छलफल गरी सुचक तयार गर्ने ।
- उक्त पहिचान भएका जलवायु परिवर्तनका सुचकहरु भु-उपयोग स्रोत नक्सामा कहां कहां पर्दछ सो सुचकहरु स्रोत नक्सामा उल्लेख गर्ने । साथसाथै नक्सामा यी सुचकहरु अधिक, मध्यम र कम प्रभाव कहां कहां पारेको छ सोको प्रथामिकरण गर्ने ।

८. जलवायु परिवर्तन अनुकुलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यक्रम

(छलफलको क्रममा भु-उपयोग स्रोत नक्सामा प्रथामिकरण गरिएका जलवायु परिवर्तनका सुचकहरुको आधारमा समुदायमा आधारित वन समुहहरुमा (सामुदायिक वन, सझेदारी वन, कबुलियत वन, कृषि र बसोबास

क्षेत्रमा) जलवायु उत्थानशील/अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यक्रमहरू पहिचान गरी देहायको तालिका बमोजिम निम्नानुसार छलफल गरी तयार गर्नु पर्दछ ।

तालिका नं. १ उत्थानशील/अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यक्रमहरू

सिन	कार्यक्रमको नाम	इकाई	परिमाण	कहाँ	कहिले	प्रस्ताविक बजेट रु	संलग्नता

पुनश्च: सामुदायिक वन मार्गदर्शन २०८१ मा आधारित रहेको छ ।

अनुसूचि १४ स्थानिय सहजकर्ताको कार्यविवरण तथा जिम्मेवारी

(Terms of Reference, Local Resources Persons (LRP))

स्थानिय सहजकर्ताको नाम:

आयोजना कार्य क्षेत्र: चुरे उस्थानशील आयोजना, बबरमहल काठमाण्डौ

कार्य अवधि: कार्य सम्पादन मुल्याडकन अनुसार परिनार्जन हुन सक्ने

सुपरिवेक्षक: सम्बन्धित PPMU ले तोकेको अधिकृत

मुख्य कार्य र जिम्मेवारीहरू (Major responsibilities)

- चुरे उस्थानशील आयोजना कार्यान्वयनका लागि स्थानिय वन समुदायहरूलाई आवश्यकता अनुसार आयोजनाको कृयाकलापहरू कार्यान्वयनमा सहजिकरण गर्ने ।
- आयोजनाको कार्यक्षेत्र अन्तर्गत जलवायु उत्थानशील दिगो वन व्यवस्थापन कार्ययोजना तयारीको क्रममा सामाजिक, वातावरणीय र FPIC लयागत्का कार्यक्रमहरू संचालनमा सहजिकरण गर्ने ।
- तोकिएको नदी प्रणालीमा आयोजनाका निर्धारित क्रियाकलापहरू संचालन, सम्पन्न गर्न स्थानिय वन समुह र निजी वनहरूलाई आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- स्थानिय वन समुहहरूमा समुदाय स्तरीय अन्तरकृया गोष्ठी एवं स्थानिय समुदाय आधारित वनहरूमा जलवायु उत्थानशील वन व्यवस्थापन कार्ययोजना तयारी र कार्यान्वयन गर्न सहजिकरण गर्ने ।
- स्थानिय समुदायमा जलवायु उत्थानशील भुउपयोग योजना सम्बन्धि वन व्यवस्थापन कार्ययोजना तयारी र कार्यान्वयन गर्न सहजिकरण गर्ने ।
- स्थानिय वन समुहहरूमा ANR कार्यक्रम, बृक्षारोपण, गोडमेल, संरक्षण आदि कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहजिकरण र अनुगमन गर्ने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

- स्थानिय वन समुहहरुको वन व्यवस्थापन कार्ययोजना अनुसार वन दिगो व्यवस्थापन र वन समुहहरुको संस्थागत सबलिकरण गर्नका लागि कार्यातालिका तयार गरी सहजिकरण गर्ने ।
- आवश्यकता अनुसार सहभागितामूलक वन व्यवस्थापनका लागि वन समुहको विधान तथा वन कार्ययोजना निर्माण तथा परिमार्जनमा सहजीकरण गर्ने ।
- डिभिजन वन कार्यालयमा आवश्यकता अनुसार जलवायु उत्थानशील कृयाकलापहरु सहजिकरण सम्बन्धमा सहयोग गर्ने ।
- आयोजनाको कार्यक्षेत्र अन्तर्गत कार्यान्वयन भएका कार्यक्रमहरुको विवरण सुचना र तथ्यांकहरुलाई चुरे उत्थानशील आयोजनाको डाटाबेस प्रणाली प्रविष्ट गरी सोही आधारमा प्रतिवेदन तयार गर्ने ।
- स्थानीय सरकार, वन समुहहरु र सम्बन्धित सरोकारवाला संघसंस्थाहरुसँग कार्यगत समन्वय तथा साझेदारीका लागि सहजिकरण गर्ने ।
- स्थानिय श्रोत ब्यक्तिहरुले आ-आफना प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाईको मातहतमा रहि ईकाईले कार्यान्वयन गरेका कार्यक्रमहरुको ईमानदारीपूर्वक कार्य सम्पन्न गरी सम्बन्धित प्रदेश आयोजना व्यवस्थापन इकाईमा तोकिएको फारममा विवरण भरी प्रतिवेदन पेश गर्ने ।
- प्रदेश आयोजना संयोजकले ल्याय अहवालको कार्य सम्पन्न गर्ने ।

राष्ट्रिय आयोजना निर्देशक

